

The background is a soft, artistic watercolor composition. It features large, irregular washes of light pink and pale purple. Scattered throughout are small, dark green and brown spots, resembling ink splatters or natural pigments. In the corners, there are stylized floral elements: a dark blue shape in the top-left, a pink and orange petal in the top-right, and several colorful flowers (pink, orange, purple) in the bottom corners.

STRATEGIA ROZWOJU
GMINY SKÓRZEC
NA LATA 2023-2032

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza na obszarze objętym Strategią	5
2.1. Podstawowe dane dotyczące obszaru	5
2.1.1. Położenie	5
2.1.2. Powierzchnia	9
2.1.3. Ludność	12
2.1.4. Środowisko przyrodnicze.....	12
2.1.5. Rys historyczny.....	24
2.1.6. Rys kulturowy, powiązania funkcjonalne	26
2.2. Zagospodarowanie przestrzenne	32
2.2.1. Infrastruktura techniczna	36
2.2.2. Własność nieruchomości.....	46
2.2.3. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego	46
2.2.4. Uwarunkowania ochrony środowiska	48
2.3. Sfera społeczna	48
2.3.1. Sytuacja demograficzna i społeczna na danym obszarze.....	48
2.3.2. Warunki i jakość życia mieszkańców.....	61
2.3.3. Oświata i edukacja.....	66
2.3.4. Opieka zdrowotna.....	70
2.3.5. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia	70
2.3.6. Rynek pracy.....	76
2.4. Sfera gospodarcza.....	84
2.4.1. Gospodarka	84
2.4.2. Turystyka	99
2.5. Wyniki badań ankietowych	100
2.6. Analiza SWOT	103
2.7. Identyfikacja najważniejszych problemów występujących na danym terenie	107
3. Trendy rozwojowe.....	111
4. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym	113
5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	120
6. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie 127	
7. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych.....	130
8. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	131
9. Oczekiwane rezultaty planowanych działań	133
10. Źródła finansowania	135
11. System wdrażania Strategii	135
12. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Strategii	137
12.1. System monitorowania	137
12.2. Sposób oceny	138
13. Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+	139
Spis tabel	143
Spis map.....	143
Spis rysunków.....	144
Spis fotografii	144

1. Wstęp

Strategia rozwoju Gminy Skórzec jest formalnym dokumentem, który określa strategiczne kierunki rozwoju gminy na lata 2023-2032. Jest ona komplementarna z innymi regulacjami planistyczno-strategicznymi, obowiązującymi w gminie w województwie mazowieckim. Dokument będzie nadrzędny względem dokumentów sektorowych dotyczących obszaru Gminy Skórzec, jednocześnie będzie spójny z dokumentami wyższego rzędu - *Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+*, a także *Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030*. Strategia będzie wyznaczała ramy dla planów i programów powstających w gminie podczas jej obowiązywania. *Strategia Rozwoju Gminy Skórzec na lata 2023-2032* została opracowana na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców. Ważnym źródłem informacji było spotkanie konsultacyjne. Podstawowym dokumentem prawnym określającym zadania gminy, na którym opierano się podczas przygotowywania Strategii, jest ustawa z dnia 15 lipca 2020 r o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw oraz ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ponadto, w trakcie prac nad Strategią przeanalizowano poniższe akty prawne pod kątem powiązania z celami i kierunkami rozwoju opisanymi w Strategii:

- ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- ustawę z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska,
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawę z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym,
- ustawę z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Prace nad Strategią rozpoczęto w styczniu 2023 roku, kiedy to Rada Gminy Skórzec podjęła decyzję o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Proces tworzenia Strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, którą pogłębiano podczas warsztatów strategicznych oraz badania ankietowego. Na tej podstawie wyznaczono obszary problemowe, z których wynikają cele strategiczne. Te z kolei zostały podzielone na cele operacyjne, a dla nich wyznaczono zadania i działania, których realizacja wpłynie na osiągnięcie postawionych celów. Powstały w ten sposób projekt dokumentu strategicznego udostępniono mieszkańcom z prośbą o zapoznanie się i przekazanie uwag. Ostateczny dokument uwzględni opinie mieszkańców gminy.

Prace nad strategią Gminy Skórzec toczyły się z uwzględnieniem następujących zasad:

- zasada koncentracji na realnych siłach Gminy Skórzec – strategia powinna zmierzać do wszechstronnego wykorzystania unikalnych zasobów lokalnych, w szczególności historycznych, przyrodniczych, a także kapitału ludzkiego oraz cennych odmienności. Dlatego

zawartość celów strategicznych to przede wszystkim pomysły na wykorzystanie atutów lokalnych, na które zarówno Urząd Gminy w Skórcu, jak i sami mieszkańcy mają największy wpływ;

- zasada koncentracji na zagadnieniach najistotniejszych dla przyszłości – przyjęto, że każdy potencjalny cel strategiczny powinien być rozpatrywany w kontekście jego doniosłości dla przyszłości gminy. Dokonano zatem selekcji i wyodrębniono cele o najwyższym priorytecie;
- zasada koncentracji tematycznej – *Strategia Rozwoju Gminy Skórzec na lata 2023 – 2032* będzie koncentrowała się na niewielu, ale najważniejszych zagadnieniach z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego. Ta swojego rodzaju wybiórczość zapobiega stworzeniu dokumentu, który będzie obejmować wszystkie cele, a faktyczna realizacja następuje tylko w niewielu przypadkach.

Realizacja zadań określonych w Strategii przypada na okres programowania Unii Europejskiej i zawiera się w latach 2023-2027. Rezultaty i oddziaływania niektórych zadań, szczególnie tych rozpoczętych w latach 2018-2027 obejmą także następny okres programowania.

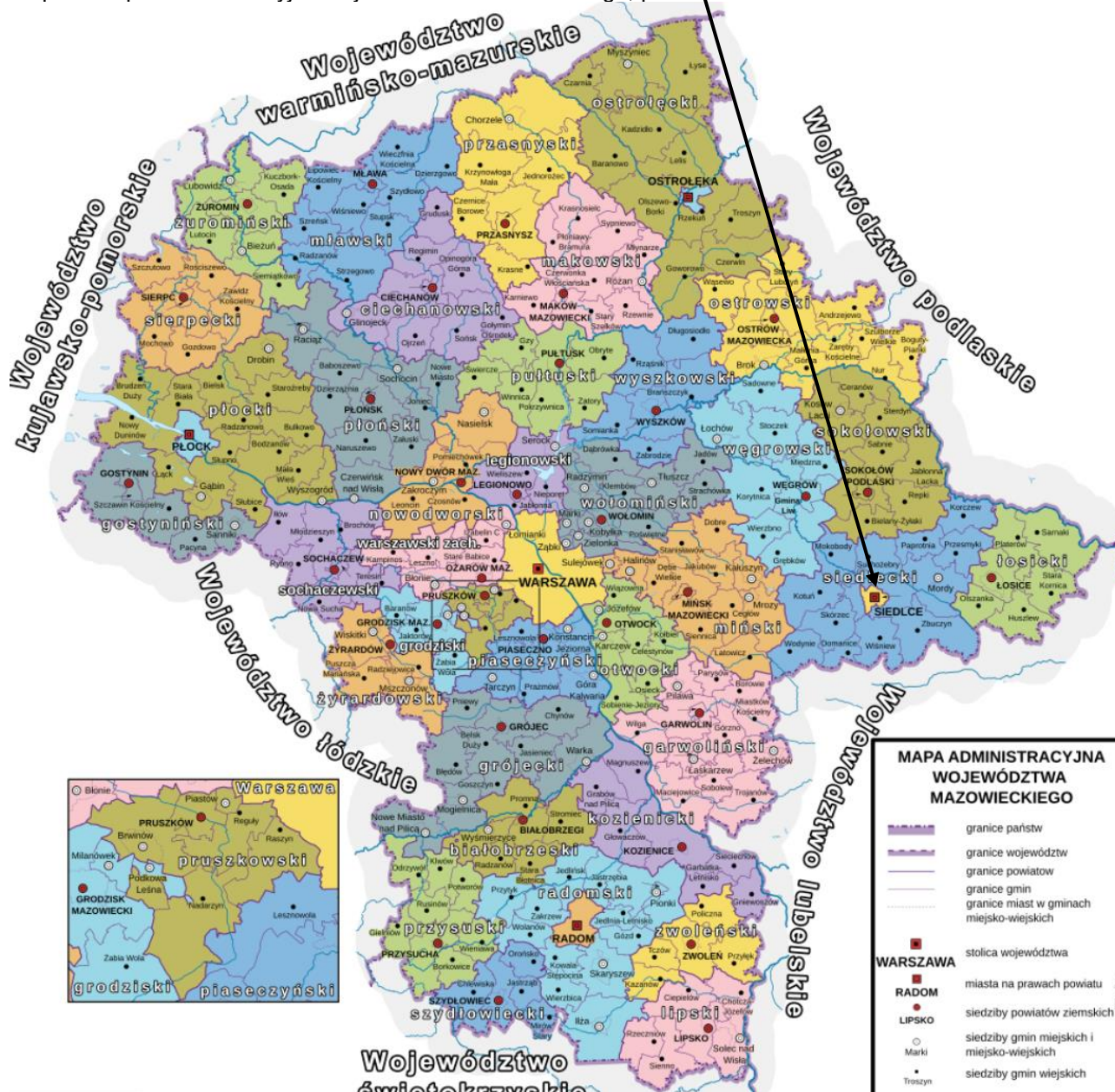
2. Aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza na obszarze objętym Strategią

2.1. Podstawowe dane dotyczące obszaru

2.1.1. Położenie

Gmina Skórzec leży we wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie siedleckim, na południowy zachód od ośrodka powiatowego, którym jest miasto Siedlce.

Mapa 1 Mapa administracyjna województwa mazowieckiego, powiat siedlecki

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojew%C3%B3dztwo_mazowieckie

Mapa 2 Mapa administracyjna województwa mazowieckiego – przybliżenie, Gmina Skórzec

Źródło:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/fb/Masovian_Voivodeship_administrative_map.svg

Gmina Skórzec sąsiaduje z następującymi jednostkami samorządu terytorialnego:

- od północy z Gminą Kotuń;
- od północnego wschodu z Gminą Siedlce;
- od wschodu z Gminą Wiśniew;
- od południa z Gminą Domanice;
- od południowego zachodu z Gminą Wodynie.

Siedzibą Gminy jest Skórzec, który pełni również funkcję przemysłową oraz lokalnego ośrodka usługowego. Miejscowość gminna – Skórzec leży w centralnej części gminy. Jej odległość od wybranych ośrodków miejskich wynosi w przybliżeniu:

- Siedlce (ośrodek powiatowy) – 12 km;
- Warszawa – 95 km;
- Mińsk Mazowiecki – 49 km;
- Stoczek Łukowski – 23 km;

Kierując się położeniem gminy, w analizach porównawczych w kolejnych rozdziałach strategii uwzględniono ww. gminy ościenne oraz pozostałe gminy powiatu siedleckiego. Tam, gdzie było to zasadne – w celu ukazania skali zjawiska - dane statystyczne dotyczące Gminy Skórzec porównano również do danych na poziomie powiatu siedleckiego oraz województwa mazowieckiego. Gminy wybrane do analiz porównawczych zostały wytypowane zarówno ze względu na podobieństwo do Gminy Skórzec (podobne uwarunkowania rozwoju), jak i ze względu na bliskie położenie w jej bezpośrednim sąsiedztwie.

Miarą spójności terytorialnej jest między innymi dostępność komunikacyjna obszaru gminy. Podstawowym elementem systemu transportowego gminy jest układ drogowy, który zapewnia zarówno powiązania zewnętrzne w skali regionu i kraju, jak i powiązania wewnętrzne gminnej sieci osadniczej. Dostępność komunikacyjną gminy zapewnia system dróg oparty o drogę wojewódzką oraz sieć dróg powiatowych i gminnych, zapewniających połączenia z sąsiednimi gminami. Znaczna część dróg gminnych stanowi uzupełnienie systemu komunikacyjnego dróg powiatowych poprzez poszczególne wsie.

Przez Gminę Skórzec przebiega droga wojewódzka nr 803 Siedlce-Stoczek Łukowski długości 12,3 km oraz drogi powiatowe o łącznej długości 31,776 km¹:

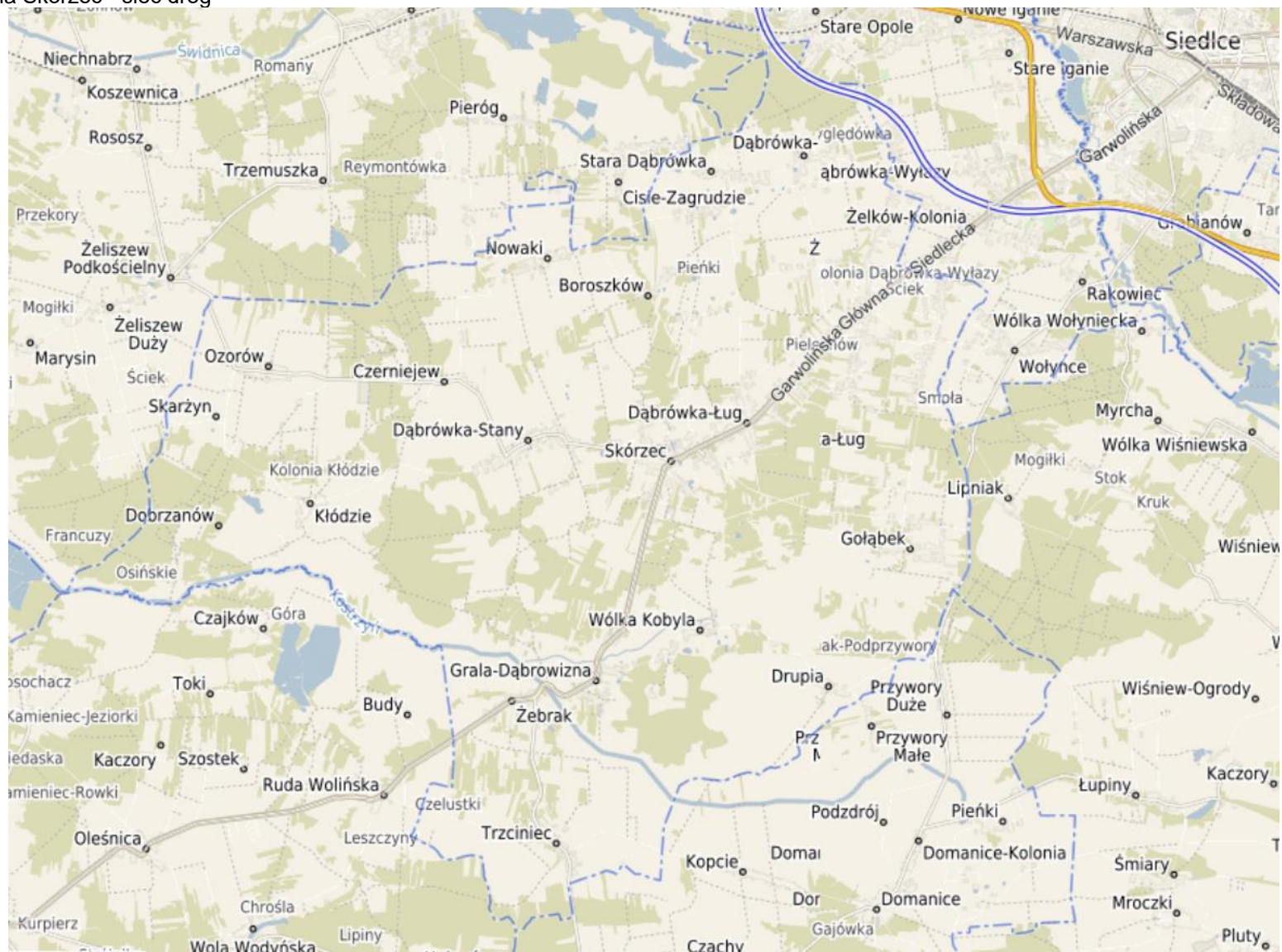
- Nr 3605W Kotuń - Chlewiska - Skórzec;
- Nr 3606W Żelków - Chlewiska;
- Nr 3645W Dąbrówka-Stany – Czerniejew – Ozorów;
- Nr 3646W Dąbrówka-Stany – Kłodzie – Dobrzanów;
- Nr 3647W Żeliszew Podkościelny - Wodynie;
- Nr 3653W Olszyc Włociański - Żebrak.

Długość dróg gminnych publicznych wynosi 64,421 km w tym:

- 36,548 km o nawierzchni bitumicznej;
- 0,965 km o nawierzchni z kostki betonowej;
- 26,917 km o nawierzchni nieutwardzonej (gruntowej, żwirowej).

¹ Raport o stanie Gminy Skórzec za 2021 rok

Mapa 3 Gmina Skórzec - sieć dróg

Źródło: <https://mazowieckie.e-mapa.net/>

Gmina Skórzec znajduje się w sferze oddziaływania miast: Siedlce i Warszawa. Gmina jest położona z dala od miasta wojewódzkiego, jednak jest z nim dobrze skomunikowana. Atrakcyjność inwestycyjna poszczególnych gmin zmienia się z czasem i jest wypadkową oddziaływania na rynek wielu czynników lokalnych, począwszy od obiektywnych, geograficznych, a skończywszy na jakości zarządzania lokalnego i wizerunku danego ośrodka.

Z ośrodków wielkomiejskich promieniują nie tylko czynniki pozytywne (koniunktura i atrakcyjność inwestycyjna), ale także negatywne.

Powyższe uwagi należy interpretować następująco:

- wpływ dużych ośrodków miejskich (Siedlce) przeważnie skutkuje „zapożyczeniem” ich wizerunku, a w przyszłości może „oddalić” mieszkańców od dorobku kulturalnego gminy,
- następują migracje, głównie ludzi młodych do większych aglomeracji,
- z sąsiednich ośrodków będą napływać:
 - klienci usług świadczonych przez podmioty z terenu gminy (w tym – usług obsługi biznesu),
 - nabywcy nieruchomości mieszkalnych na tym terenie,
 - zewnętrznii usługodawcy na rzecz mieszkańców i podmiotów lokalnych.

Od sytuacji w pobliskich miastach zależy więc w istotnym stopniu koniunktura lokalna. Siła nabywcza i aktywność inwestycyjna podmiotów z tych ośrodków kształtuje w znacznym stopniu koniunkturę lokalną w gminie wiejskiej Skórzec.

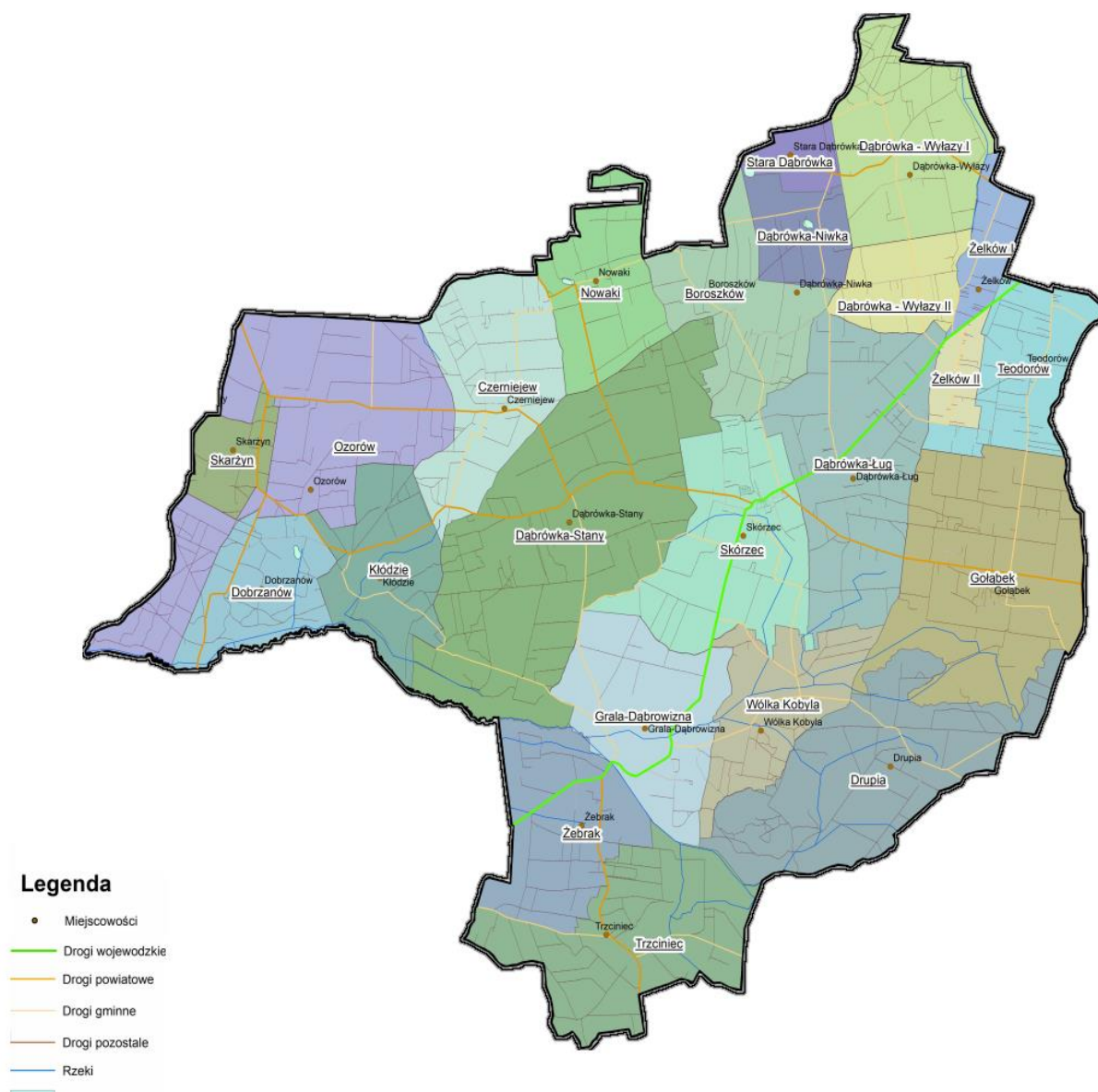
2.1.2. Powierzchnia

Obszar Gminy zajmuje powierzchnię 112 km² (11 908 ha), co stanowi 7,4% całkowitej powierzchni powiatu siedleckiego. Na terenie Gminy znajdują się 23 sołectwa, które utworzone zostały z 21 miejscowości. Sołectwa Gminy Skórzec:

- Boroszków;
- Czerniejew;
- Dąbrówka-Ług;
- Dąbrówka-Niwka;
- Dąbrówka-Stany;
- Dąbrówka-Wyłazy I;
- Dąbrówka-Wyłazy II;
- Dobrzanów,
- Drupia;
- Gołąbek;
- Grała-Dąbrowizna;
- Klódzie;
- Nowaki;
- Ozorów;

- Skarżyn;
- Skórzec;
- Stara Dąbrówka;
- Teodorów;
- Trzciniec;
- Wólka Kobyla;
- Żebrak;
- Żelków I;
- Żelków II.

Rysunek 1 Podział Gminy Skórzec na sołectwa

Źródło: Raport o stanie Gminy Skórzec za 2021 rok

Gmina jest gminą wiejską o charakterze rolniczym, co potwierdza struktura użytkowania gruntów. W powierzchni gminy dominują użytki rolne zajmując 9534 ha, czyli 80,06% całkowitej

powierzchni. Znaczny udział mają również grunty leśne, stanowiąc 16,31% powierzchni. Grunty zabudowane i zurbanizowane to 3,01% powierzchni, nieużytki 0,49%, niewielki odsetek (poniżej 1%) zajmują grunty pod wodami.

Warto zauważyć, iż większość użytków rolnych, a jednocześnie 57,17% powierzchni gminy zajmują grunty orne, za nimi plasują się zaś lasy obejmujące 16,31% powierzchni, następnie: łąki trwałe (12,96%), pastwiska trwałe (5,10%), grunty rolne zabudowane (3,92%), drogi (2,42%), grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych (0,42%), sady (0,15%). Tereny mieszkaniowe zajmują zaledwie 0,31%, inne tereny zabudowane (0,21%), zaś tereny przemysłowe jedynie 0,03% całkowitej powierzchni Gminy Skórzec.

Tabela 1 Zbiorcze zestawienie danych dotyczących gruntów, stan na dzień 06 marca 2023 roku

Rodzaj gruntów	Gmina ogółem [ha]	udział % w powierzchni gminy ogółem
Użytki rolne	9534	80,06%
grunty orne	6808	57,17%
sady	18	0,15%
łąki trwałe	1543	12,96%
pastwiska trwałe	607	5,10%
grunty rolne zabudowane	467	3,92%
grunty pod stawami	7	0,06%
grunty pod rowami	34	0,29%
grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych	50	0,42%
Nieużytki	58	0,49%
Grunty leśne	1942	16,31%
Lasy	1907	16,01%
grunty zadrzewione i zakrzewione	35	0,29%
Grunty zabudowane i zurbanizowane	358	3,01%
tereny mieszkaniowe	37	0,31%
tereny przemysłowe	4	0,03%
inne tereny zabudowane	25	0,21%
zurbanizowane tereny niezabudowane lub w trakcie zabudowy	0	0,00%
tereny rekreacji i wypoczynku	0	0,00%
użytki kopalne	0	0,00%
drogi	288	2,42%
tereny kolejowe	0	0,00%
inne tereny komunikacyjne	0	0,00%
grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych	4	0,03%
Grunty pod wodami	15	0,13%
morskimi wewnętrznymi	0	0,00%
powierzchniowymi płynącymi	13	0,11%
powierzchniowymi stojącymi	2	0,02%
Użytki ekologiczne	0	0,00%
Tereny różne	1	0,01%
Razem	11908	100,00%

Źródło: Dane z Urzędu Gminy w Skórcu

2.1.3. Ludność

Według danych GUS na dzień 31 grudnia 2021 roku Gminę Skórzec zamieszkiwało 8 096 osób. Zarejestrowano więcej mężczyzn niż kobiet, różnica wyniosła 20 osób. Liczba osób zamieszkujących Gminę Skórzec w porównaniu z rokiem 2012 zwiększyła się o 447. W gminie dominuje ludność w wieku produkcyjnym obejmując 60,3% społeczeństwa, niekorzystnym zjawiskiem jest zauważalny na przestrzeni badanych lat ciągły wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym osiągający 16,6% społeczeństwa. Jednakże stopniowy wzrost po 2019 udziału osób w wieku przedprodukcyjnym osiągający w 2021 roku pułap 23,1% napawa optymizmem, zwłaszcza że jest to najwyższa wartość wskaźnika w analizowanych latach.

2.1.4. Środowisko przyrodnicze

Pod względem fizyczno-geograficznym (Kondracki 1994) Gmina Skórzec położona jest w obrębie trzech jednostek: Wysoczyzna Siedlecka, Obniżenie Węgrowskie oraz Wysoczyzna Żelechowska. Pod względem litologicznym i stratygraficznym obszar ten cechuje umiarkowane urozmaicenie, dominuje krajobraz nizin peryglacjalnych. W obrębie Gminy Skórzec dominuje krajobraz staroglacjalny².

RZEŻBA TERENU³

Rzeźba terenu Gminy Skórzec jest mało zróżnicowana. Wysokości bezwzględne wahają się w granicach od 145 m n.p.m. w dolinie Kostrzynia, w południowo-zachodniej części gminy, do 175 – 180 m n.p.m. na południe od wsi Dąbrówka Stany, na północny-wschód od Trzcińca i na wschód od Żelkowa.

Północną i znaczny obszar środkowej części gminy zajmuje wysoczyzna lodowcowa o monotonnym krajobrazie, miejscami lekko falista. Wysokości względne wynoszą do 5 m, spadki terenu – 5%, miejscami - 10%. Wysoczyzna opada wyraźną, dobrze widoczną w terenie krawędzią, ku dolinie Kostrzynia, na północ od wsi Trzciniec oraz na południowy zachód od wsi Dąbrówka Stany. Wysokości względne krawędzi doliny wynoszą do 15 m, a spadki ponad 15%.

Dolina Kostrzynia, zajmująca południową i południowo-zachodnią część gminy, łączy rozległe zagłębienia powypiskowe o nieregularnych formach, wyrównanym dnie i głębokościach do 2 m. Dolina, poza fragmentem o wyraźnej krawędzi, opisanym wyżej, jest słabo zaznaczona w terenie.

Wyraźnymi formami rzeźby terenu gminy są:

- ostańce wzgórz morenowych na południe od wsi Drupia i na północny-wschód od Trzcińca, w południowej części gminy oraz na północny-wschód od m. Dąbrówka Wyłazy, w północnej części gminy,
- ozy – na północ od kolonii Kłodzie,

² Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Skórzec na lata 2019 - 2032

³ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec

- wydmy,
- dolinki erozyjno-denudacyjne w większości rozwijające się w okresowo lub stale wykorzystywane przez odpływ doliny.

BUDOWA GEOLOGICZNA I ZASOBY NATURALNE

Surowcem budowlanym występującym na terenie Gminy Skórzec są piaski o drobnej granulacji. Złoża występują w rejonach miejscowości: Dąbrówka Stany, Dąbrówka Ług, Gołąbek, Ozorów, Skórzec, Teodorów i Żebrak.

W 2020 roku w dokumencie pn.: „Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2021 roku” przedstawiono podstawowe informacje o 14 644 udokumentowanych złożach kopalin, wielkości ich udokumentowanych zasobów, stanie zagospodarowania oraz wielkości wydobycia kopaliny ze złoża. Według „Bilansu...” w granicach administracyjnych gminy Skórzec występują następujące złoża⁴:

• Wykaz złóż piasków i żwirów - tys. T

nazwa złoża	stan zag. złoża	zasoby		wydobycie
		geologiczne bilansowe	przemysłowe	
Dąbrówka Stany I	E	181	-	32
Dąbrówka Stany II	E	364	-	32
Dąbrówka-Stany III	R	975	-	-
Dąbrówka-Ług	R	459	-	-
Gołąbek	E	104	-	0
Gołąbek I	R	112	-	-
Gołąbek II	R	210	-	-
Ozorów	E	98	-	10
Skórzec	R	71	-	-
Teodorów	E	21	-	3
Teodorów I	E	19	-	7
Teodorów II	R	399	-	-
Żebrak	E	213	-	1

E – złożo eksploatowane;

R – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo (w kat. A + B + C1, a w przypadku ropy i gazu – w kat. A + B);

• Wykaz złóż piaski kwarcowe – tys. T

nazwa złoża	stan zag. złoża	zasoby		wydobycie
		geologiczne bilansowe	przemysłowe	
Dąbrówka-Stany	Z	23.81	-	-

Z - złożo, z którego wydobycie zostało zaniechane

GLEBY⁵

Na obszarze Gminy Skórzec występują gleby wytworzone z utworów lodowcowych i wodnolodowcowych, głównie z piasków oraz gleby, których skałą macierzystą są rzeczne i bagienne utwory holoceni. Pod względem typologicznym gleby są mało zróżnicowane. Na obszarze wysoczyzn przeważają gleby pseudobielicowe oraz gleby brunatne wylugowane i kwaśne. W dolinach

⁴ Państwowy Instytut Geologiczny Państwowy Instytut Badawczy, www.pgi.gov.pl

⁵ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec

i obniżeniach terenu występują gleby hydrogeniczne: murszowomineralne oraz torfowe i murszowo-torfowe.

Pod względem składu mechanicznego gleby w Gminie Skórzec są glebami piaszkowymi. Zbudowane są głównie z piasków słabo gliniastych, a także piasków luźnych i piasków gliniastych lekkich.

Gleby pseudobielicowe utworzone z piasków gliniastych lekkich występują na znacznych powierzchniach w północnej części gminy, we wsiach: Boroszków, Dąbrówka Wyłazy, Dąbrówka Stany, Stara Dąbrówka, Czerniejew, Ozorów, Skarżyn, Teodorów, Żelków. Gleby te zaliczane są do kompleksu żytniego bardzo dobrego.

Gleby brunatne wylugowane i kwaśne zbudowane z piasków gliniastych lekkich występują w rejonie wsi: Skórzec, Dąbrówka Ług, Dąbrówka Stany, Skarżyn. Gleby te zaliczane są do kompleksu żytniego dobrego.

We wschodniej, południowej i południowo-wschodniej części gminy, poza obniżeniami terenu, występują gleby pseudobielicowe i brunatne utworzone z piasków luźnych i piasków słabogliniastych. Gleby te zaliczane są do kompleksu żytniego słabego i bardzo słabego. Ich stosunkowo rozległe płaty sąsiadują z glebami tworzącymi kompleks żytni dobry i bardzo dobry.

W dolinach i obniżeniach terenu występują gleby torfowe i murszowo-torfowe oraz gleby murszowo-mineralne. Na glebach tych zdecydowanie przeważa kompleks użytków zielonych średnich, tylko na niewielkich powierzchniach w południowo-wschodniej i południowej części gminy trwałe użytki zielone zaliczane są do kompleksu słabego i bardzo słabego.

WODY PODZIEMNE I POWIERZCHNIOWE⁶

Wody powierzchniowe

W Polsce monitoring jakości wód powierzchniowych prowadzony jest w oparciu o przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. 2021 poz. 2233). Przez jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) rozumie się oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych takich jak: jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny, sztuczny zbiornik wodny, struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich część, morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub wody przybrzeżne. Gmina Skórzec znajduje się w zasięgu 3 JCWP:

- Kostrzyń od źródeł do Dopływu z Osińskiego RW2000232668418,
- Muchawka od źródeł do Myrchy RW2000232668289,
- Świdnica RW20001726684529.

Stan wszystkich JCWP w Gminie Skórzec oceniono jako zły.

Przeważająca część obszaru gminy Skórzec leży w zlewni rzeki Kostrzyń będącej lewobrzeżnym dopływem Liwca, który jest lewobrzeżnym dopływem Bugu. Tylko niewielka część wschodniego obszaru gminy należy do zlewni Muchawki, będącej także lewobrzeżnym dopływem Liwca. Muchawka wpływa do Liwca powyżej Kostrzyna.

Kostrzyń jest największą rzeką przepływającą przez gminę Skórzec. Jej źródła znajdują się w okolicach wsi Domanice, poza terenem gminy Skórzec, a ujście do Liwca w okolicach wsi Polków-Daćbogi. Część

⁶ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec

uregulowanego koryta Kostrzynia stanowi jednocześnie granicę gminy. Na terenie gminy Skórzec największym dopływem Kostrzynia jest prawobrzeżny dopływ spod Gołąbka, który wpływa do Kostrzynia w km 39,76, a powierzchnia jego zlewni wynosi 36,71 km². W km 2,87 dopływ spod Gołąbka przyjmuje prawobrzeżny dopływ Skórczyk o powierzchni zlewni 15,88 km². Skórczyk często błędnie określany jest jako rów, tj. urządzenie wodne, a nie ciek z wodą płynącą. Poniżej dopływu spod Gołąbka, Kostrzyń, w km 36,76, przyjmuje lewobrzeżny dopływ z Woli Wodyńskiej, w km 34,45 lewobrzeżny dopływ z Szostka, w km 28,04 lewobrzeżny dopływ z Lipin. Wymienione lewobrzeżne dopływy Kostrzynia odwadniają teren gmin sąsiednich. W km 24,82 do Kostrzynia uchodzi prawobrzeżny dopływ z Osińskiego o powierzchni zlewni 16,69 km², odwadniający południowy fragment terenu gminy Skórzec.

Dolina Kostrzynia jest zmeliorowana, z liczną siecią rowów. Rzeka Kostrzyń stanowi wody płynące istotne dla rolnictwa. Na terenie gminy znajdują się nieliczne bezodpływowe zbiorniki wodne (oczka wodne) częściowo poddane rekultywacji i pogłębieniu.

We wsi Dobrzanów znajduje się kompleks stawów rybnych o powierzchni około 2 ha.

Ponadto na terenie gminy występują niewielkie pojedyncze stawy.

Wody podziemne

Gmina Skórzec w całości zlokalizowana jest w Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 55 (jednostka PLGW200055). Monitoring jakości wód podziemnych prowadzony jest przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych związanych z osiągnięciem dobrego stanu ekologicznego, określonego przez Ramową Dyrektywę Wodną (RDW). Ogólny stan wód podziemnych w jednostce nr 55 oceniany jest na dobry.

Na terenie gminy zlokalizowano następujące ujęcia wody:

- Teodorów,
- Czerniejew,
- Grała-Dabrowizna,
- Dąbrówka-Ług – nieaktywne.

KLIMAT⁷

Gmina Skórzec, zgodnie z regionalizacją klimatyczną W. Okołowicza, położona jest w regionie Mazowiecko-Podlaskim. Region ten wykazuje cechy charakterystyczne dla ostrego klimatu kontynentalnego. Klimat tego regionu charakteryzuje się dużymi rocznymi amplitudami temperatury powietrza, krótką, późną wiosną, stosunkowo długim i ciepłym latem oraz długą i chłodną zimą z trwałą pokrywą śnieżną.

Zgodnie z wynikami wieloletnich obserwacji meteorologicznych, średnia roczna temperatura powietrza na obszarze gminy wynosi około 7,4°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec, ze średnią

⁷ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec

temperaturą 17,6 - 18,2°C. Najzimniejszy jest styczeń, którego średnia temperatura wynosi od -4,3 do -4,9°C. Średnio w roku jest 131 dni z przymrozkami. Coraz częściej przymrozki odnotowuje się w maju i wrześniu. Dni mroźnych – z temperaturą poniżej 0°C jest 52, natomiast dni o temperaturze poniżej -10°C jest 36. Liczba dni z pokrywą śnieżną wynosi 110. Okres wegetacyjny trwa 210 dni.

Średnia roczna wilgotność względna powietrza wynosi 80%. Największa wilgotność występuje od listopada do marca z maksimum przypadającym na grudzień (89%). Najniższa jest wiosną i latem - w maju osiąga wartość 73%. Średnia roczna wartość zachmurzenia jest nieco niższa dla przeciętnej w kraju i wynosi 6,8 stopnia pokrycia nieba. Największe zachmurzenie przypada na listopad i wynosi 8,4, a najmniejsze występuje w czerwcu i wrześniu (5,5 stopnia pokrycia nieba).

Średnia roczna wysokość opadów atmosferycznych jest niska i wynosi 553 mm. Najniższe opady notuje się w okresie od stycznia do kwietnia, kiedy wynoszą około 30 mm miesięcznie. Maksimum opadów przypada na lipiec, kiedy średnia miesięczna wynosi 80 mm.

Na obszarze gminy przeważają wiatry zachodnie. Około 15% wiatrów pochodzi z tego kierunku. Częste są także wiatry południowo-zachodnie i północno-zachodnie. Najrzadziej notowane są wiatry z kierunku północno-wschodniego. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi 3,0 m/sek. Wiatry silne i bardzo silne występują rzadko i pochodzą z kierunku zachodniego.

Zróżnicowanie przestrzenne warunków klimatycznych ściśle związane jest z ukształtowaniem terenu. W dolinach i obniżeniach terenu tworzą się zastoiska powietrza chłodnego i wilgotnego, częściej występują tu mgły. Lepsze warunki termiczno-wilgotnościowe panują na południowo-wschodnich stokach wzgórz. Miejsca te są też lepiej przewietrzane.

OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE NA TERENIE GMINY

Ochrona środowiska realizowana jest poprzez respektowanie wymogów przepisów ustaw oraz ich aktów wykonawczych. Obszary i obiekty o szczególnych walorach przyrodniczych mogą zostać objęte ochroną poprzez ustanowienie dla nich ochrony prawnej w formie: parku krajobrazowego, zespołu przyrodniczo-krajobrazowego, obszaru chronionego krajobrazu, rezerwatu przyrody, użytku ekologicznego, pomnika przyrody, obszaru Natura 2000.

Formy Ochrony Przyrody w Gminie Skórzec⁸

- **Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu,**

Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu został utworzony Uchwałą Nr XVII/99/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Siedlcach z dnia 28 października 1986 roku w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. z 1986 r. Nr 11, poz. 130).

Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 34 696,63 ha. Ponad 70% powierzchni Obszaru użytkowana jest rolniczo, lasy zajmują 9 tys. ha i są dość mocno rozproszone, największym kompleksem jest uroczysko Ruchna. W granicach Obszaru znajduje się północna część gminy, która

⁸ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec

znajduje się na północ od drogi przebiegające przez miejscowości: Stara Dąbrówka, Dąbrówka-Wyłązy i Żelków. Łącznie jest to teren o powierzchni 421,56 ha, co stanowi 3,54% gminy.

Aktualnie obowiązującym dla obszaru aktem prawnym jest Uchwała nr 137/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 18 września 2018 r. w sprawie Siedlecko-Węgrowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2018 r. poz. 9054).

- **Obszar Natura 2000 Dolina Kostrzynia PLB140009,**

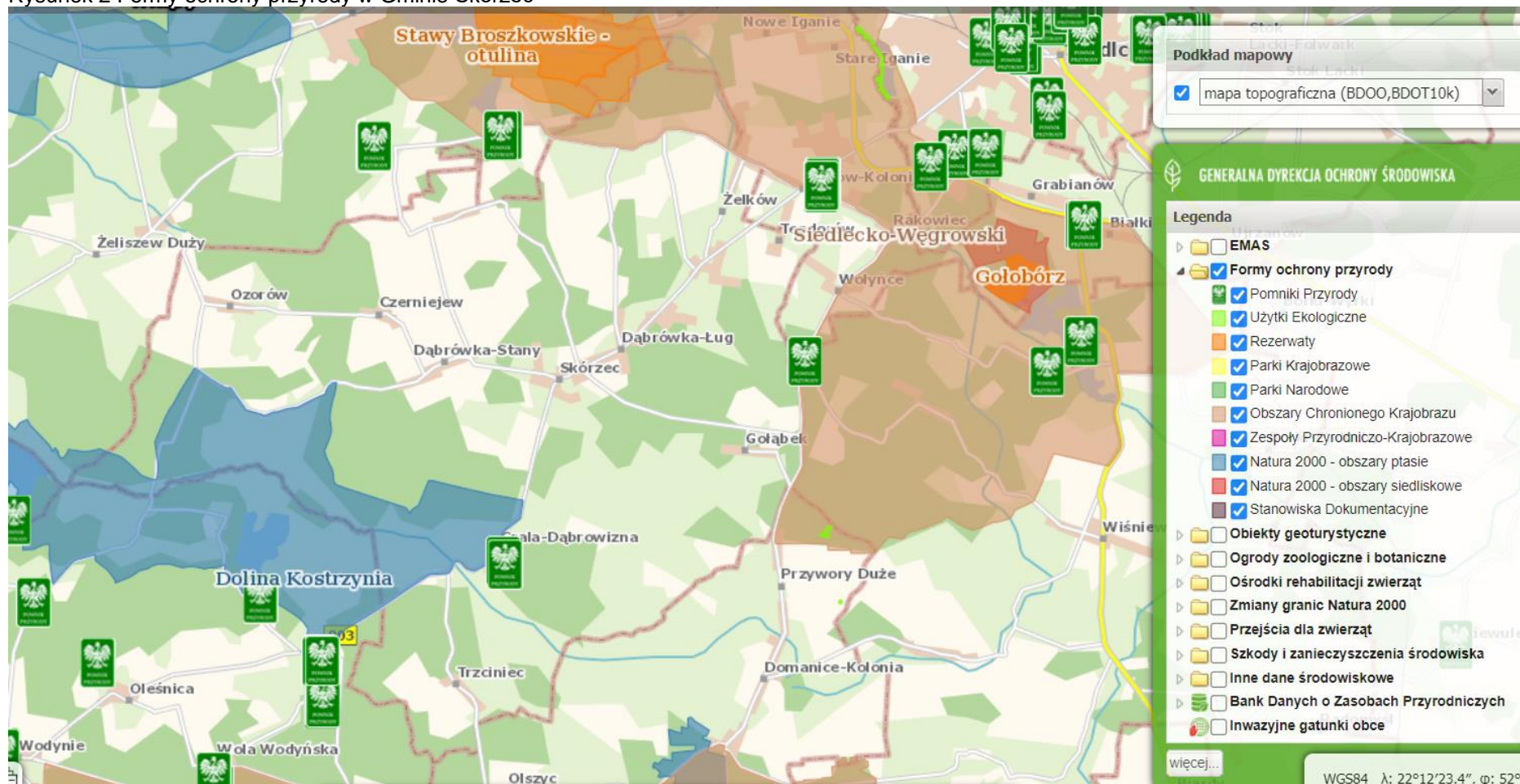
Obszar wyznaczony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. 2011 nr 25 poz. 133, ze zm.), które poprzedzone było rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313; z 2007 r. Nr 179, poz. 1275 oraz z 2008 r. Nr 198, poz. 1226). Obszar posiada obowiązujący plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem nr 17 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Kostrzynia PLB140009. Powierzchnia obszaru wynosi 14 376,13 ha z czego 1 297,83 ha znajduje się południowozachodniej części Gminy Skórzec. Obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Kostrzynia jest terenem chroniącym rzadkie i zagrożone w skali europejskiej gatunki ptaków, które znajdują tu optymalne siedliska bytowania, rozrodu i żerowania. O charakterze obszaru decydują przede wszystkim trwałe użytki zielone położone w dolinie rzecznej, dominujące na tym terenie. Ponadto istotny udział mają lasy zarządzane przez Nadleśnictwa Mińsk i Siedlce. Zgodnie ze Standardowym Formularzem Danych (SDF) dla obszaru Natura 2000, tereny rolnicze zajmują ok. 75%, lasy 23%, a wody śródlądowe 2% powierzchni obszaru.

Obszar Natura 2000 Dolina Kostrzynia obejmuje dolinę rzeki Kostrzyń wraz z łąkami, mokradłami i kompleksami stawów rybnych oraz otaczające ją lasy łęgowe, olsy i zespoły zarośli. System cieków tworzy rzeka Kostrzyń oraz jej dopływy: Witówka, Witówka II (Trytwa) – dopływ Witówki, Witkówka (Kałuska), Gawroniec, Świdnica i Trybówka. Jest to obszar o dominujących funkcjach rolniczych z największym udziałem ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk. Lasy rozlokowane są przede wszystkim w trzech stosunkowo rozległych kompleksach, w których ustanowiono dwa rezerваты przyrody: Florianów i Rogoźnica. Cenne są również lasy łęgowe i olsy porzeczkowe występujące wzdłuż cieków. O walorach przyrodniczych ostoi decydują ponadto trzy kompleksy stawów rybnych: Słuchocin-Gałki, Rudka i Szostek – istotne miejsce występowania szeregu gatunków ptaków łęgowych i migrujących.

- **2 pomniki przyrody**

Na terenie Gminy Skórzec znajdują się dwa pomniki przyrody. Pierwszy z nich to grupa dwóch jesionów wyniosłych *Fraxinus excelsior* (obwód 360 i 320 cm), a drugi to pojedynczy jesion wyniosły (obwód 372 cm). Oba położone są w zabytkowym parku wiejskim w Grali w pobliżu Szkoły Podstawowej w Grali. Pomniki przyrody zostały powołane Rozporządzeniem Nr 2 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu siedleckiego (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 36, poz. 864). Niestety grupa dwóch jesionów wyniosłych jest formą ochrony przyrody przeznaczoną do zniesienia, ponieważ obydwa drzewa obumarły.

Rysunek 2 Formy ochrony przyrody w Gminie Skórzec

Źródło: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

LASY

Ogólna powierzchnia gruntów leśnych na terenie Gminy Skórzec wynosi ok. 1901,10 ha (1 896,96 ha to powierzchnia lasów), co daje przeciętną lesistość gminy na poziomie ok. 15,9%. dla powiatu (19,1%), a dla województwa (23,4%). W Polsce wskaźnik lesistości wynosi (29,6%). Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa to 211,61 ha, lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych to 204,84 ha. W lasach publicznych zdecydowanie przeważają lasy Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych, marginalny udział mają lasy w zasobie Własności Rolnej SP i lasy gminne.

Na terenie Gminy Skórzec lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych znajdują się w granicach Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie, Nadleśnictwo Siedlce. Prawie cała gmina znajduje się na terenie leśnictwa Siedlce. Tylko ok. 6,5 ha lasów na południe od miejscowości Trzciniec zlokalizowane jest w granicach leśnictwa Stok Wiśniewski. Lasy w zarządzie Lasów Państwowych rozproszone są na terenie całej gminy. Największe zwarte płyty znajdują się na północ i wschód od miejscowości Grala-Dąbrowizna. Na terenie Gminy Skórzec dominują drzewostany sosnowe⁹.

Tabela 2 Lesistość gmin w % – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Powiat siedlecki	18,6	18,6	18,9	19,0	19,0	19,1	19,1	19,1	19,1	19,1
Domanice	16,8	16,9	16,9	17,1	17,2	17,3	17,4	17,4	17,4	17,4
Korczew	24,6	24,6	26,6	26,4	26,7	26,7	26,8	26,8	26,8	26,8
Kotuń	21,7	21,9	21,7	21,8	21,8	21,8	21,8	21,8	21,8	21,7
Mokobody	16,6	16,6	16,6	16,6	16,7	16,7	16,7	16,7	16,7	16,7
Mordy (gm. miejsko - wiejska)	18,8	18,8	18,9	18,8	18,8	18,8	18,8	18,8	18,8	18,8
Paprotnia	20,4	20,5	21,8	21,8	21,8	21,8	21,8	21,8	21,8	21,8
Przesmyki	18,8	18,7	20,0	20,0	20,1	20,1	20,1	20,2	20,2	20,2
Siedlce	11,0	11,6	11,9	11,9	11,9	11,9	12,0	12,0	12,0	11,9
Skórzec	15,6	15,5	15,6	15,6	15,7	15,8	15,8	15,8	15,9	15,9
Suchożebry	13,0	12,9	13,7	13,7	13,7	13,8	13,8	13,8	13,8	13,8
Wiśniew	21,2	21,1	21,1	21,2	21,2	21,3	21,3	21,3	21,2	21,2
Wodynie	31,0	30,8	30,7	31,0	31,0	31,0	31,0	31,1	31,1	31,1
Zbuczyn	14,7	14,6	14,6	14,6	14,8	14,8	14,8	14,8	14,8	14,8
Siedlce (miasto na prawach powiatu)	6,6	6,6	6,6	6,6	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5
województwo mazowieckie	22,9	23,0	23,1	23,3	23,3	23,3	23,4	23,5	23,4	23,4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO¹⁰

Stan zachowania walorów przyrodniczych i krajobrazowych Gminy Skórzec można ocenić jako dobry, pomimo, że ochroną prawną objęto nieznaczną część obszaru gminy. Teren Gminy Skórzec ma naturalne połączenia przyrodnicze z terenami sąsiednimi. Gmina Skórzec charakteryzuje się dość dużym udziałem obszarów o wysokich walorach przyrodniczych. Wysokimi walorami przyrodniczymi charakteryzuje się dolina Kostrzyna. Przeprowadzone w ramach Powszechnej Inwentaryzacji Przyrodniczej Gminy Skórzec badania terenowe wykazały jednak pewne zubożenie flory i fauny doliny na skutek jej osuszenia wynikającego z przeprowadzonych melioracji oraz regulacji koryta rzeki. Dolina

⁹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec

¹⁰ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec

Kostrzynia jest korytarzem ekologicznym o randze krajowej, natomiast korytarzami o randze lokalnej są doliny dopływów Kostrzynia oraz występujące w północnej i zachodniej części gminy doliny cieków wraz z przyległymi do nich lasami i zadrzewieniami. W Gminie Skórzec występują szczególnie cenne przyrodniczo tereny, do których należą:

- śródleśne torfowisko wysokie występujące na obszarze lasów państwowych w rejonie wsi Drupia;
- niewielki akwen z otaczającymi terenami bardzo zróżnicowanymi florystycznie położony na południowy-wschód od Skórcza;
- zespół czterech zbiorników wodnych położonych na południe od zabudowy wsi Grała Dąbrowizna;
- zbiornik wodny we wsi Stara Dąbrówka;
- zbiornik wodny we wsi Nowaki;
- zbiornik wodny we wsi Boroszków;
- park wiejski we wsi Grała Dąbrowizna (uchwała nr VIII/38/91 Rady Gminy w Skórcu z dnia 28. 03.1991 r. Dz. Urz. Woj. Siedleckiego z 1991 r. nr 5 poz. 88).

Użytkowanie zasobów przyrodniczych na terenie Gminy Skórzec nie jest zbyt intensywne. Lokalnie stwierdzono przerwanie ciągłości ekologicznej nadrzecznych zadrzewień łęgowych lub wprowadzenie gruntów ornych w kompleksy trwałych użytków zielonych w dolinach rzek. Zachowaniu walorów przyrodniczych służy m.in.:

- bardzo mała liczba zakładów przemysłowych;
- stała poprawa infrastruktury służącej ochronie środowiska;
- objęcie (także planowane) cennych przyrodniczo terenów różnymi formami ochrony przyrody;
- niski stopień urbanizacji i niska gęstość zaludnienia;
- niski poziom chemizacji środowiska.

ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

Najważniejszymi problemami ekologicznymi na terenie Gminy Skórzec są:

- niska emisja,
- niedostateczny stan dróg na terenie gminy,
- nieuporządkowana gospodarka wodno-ściekowa,
- nadmierny hałas wzdłuż drogi wojewódzkiej,
- niewystarczająca inwentaryzacja przyrodnicza gminy.

Przeprowadzona analiza stanu zanieczyszczenia powietrza wykazała, że na terenie gminy w celu zmniejszenia emisji wskazane są działania dążące do poprawy czystości atmosfery. W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego Gmina realizować będzie na bieżąco zadania polegające na termomodernizacji budynków będących w jej zarządzie oraz w budynkach komunalnych, polegające na zmniejszeniu zapotrzebowania na energię i paliwa. W celu zmniejszenia zanieczyszczeń liniowych planuje się kontynuację działań związanych z modernizacją dróg publicznych.

W zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo ważnym celem do realizacji jest racjonalne gospodarowanie zasobami glebowymi i ich ochrona przed degradacją. Nieodzownym elementem jest kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa, biorącego aktywny udział w procesie dbania

o środowisko. Edukacja ekologiczna jest procesem, którego głównym celem jest ukształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy mieszkańców Gminy Skórzec w sferze konsumpcji, a także ochrony powietrza, gospodarki wodnej oraz postępowania z odpadami.

Wszystkie te działania doprowadzą do zwiększenia atrakcyjności Gminy Skórzec, polepszenia warunków życia i zdrowia mieszkańców, inwestowania przez przedsiębiorców, a także poprawy jakości walorów środowiskowych i skuteczniejszej ochrony terenów prawnie chronionych oraz tych o walorach rekreacyjno-wypoczynkowych.

Zanieczyszczenie powietrza

Źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza można podzielić ogólnie na:

- emisję liniową pochodzącą z transportu samochodowego i kolejowego,
- emisję powierzchniową pochodzącą z niskich emitorów, odprowadzających gazowe produkty spalania z domowych palenisk i lokalnych kotłowni węglowych w sezonie grzewczym,
- emisję z rolnictwa pochodzącą z nasilenia erozji eolicznej i intensyfikacji pylenia z pól, kompostowania i emisji produktów rozkładu materii organicznej, hodowli zwierząt będącej istotnym źródłem emisji amoniaku do atmosfery.

Na terenie Gminy Skórzec, największa **emisja liniowa** występuje w obrębie dróg wojewódzkich. Jest to główna przyczyna zanieczyszczenia powietrza w wyniku emisji liniowej. Na obszarach szczególnie narażonych na zanieczyszczenia powietrza oraz hałas komunikacyjny ważne jest prowadzenie działań naprawczych, w tym mających na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych (w tym pyłu zawieszonego i hałasu), poprzez przywrócenie wymaganych standardów dróg lokalnych i regionalnych oraz wykorzystanie mniej uciążliwych dla środowiska form ruchu, tj. ruch pieszy i rowerowy. W celu redukcji emisji zanieczyszczeń ze źródeł liniowych warto kontynuować działania polegające na poprawie stanu technicznego dróg już istniejących (w tym również likwidacja nieutwardzonych poboczy). Do ograniczenia emisji ze źródeł liniowych na terenie gminy przyczynią się głównie inwestycje w zakresie przebudowy/modernizacji szlaków komunikacyjnych. Korzystny wpływ na ograniczenie tego rodzaju emisji wywierają również kampanie społeczne o tematyce proekologicznej (zachęcanie do korzystania ze środków transportu publicznego), ekonomicznego podróżowania samochodem (zorganizowanie dojazdów przy maksymalnym wykorzystaniu liczby miejsc w pojeździe, co zmniejsza koszty podróży i jednocześnie ogranicza emisję zanieczyszczeń na skutek mniejszej ilości spalonego paliwa) lub jeśli to tylko możliwe, zastępowanie samochodu rowerem.

Źródłem **emisji powierzchniowej**, pochodzącej z sektora bytowego, są lokalne kotłownie i paleniska domowe. Na terenie Gminy Skórzec duża część mieszkańców ogrzewa swoje domy węglem, co przyczynia się do wysokiej emisji dwutlenku siarki, tlenku azotu, pyłów, sadzy oraz tlenku węgla i węglowodorów aromatycznych. Coraz wyższe ceny paliw opałowych przyczyniają się z kolei do poszukiwania różnego rodzaju oszczędności. Z tego powodu istnieje ryzyko spalania w piecach różnego rodzaju odpadów, emitujących duże ilości toksycznych zanieczyszczeń do atmosfery. Praktyki te są w dalszym ciągu powszechne na obszarach wiejskich. W konsekwencji zaobserwować można zjawisko tzw. „niskiej emisji”, czyli emisji pochodzącej ze źródeł o wysokości nieprzekraczającej kilkunastu metrów wysokości. Zjawisko to jest obserwowalne na terenach zwartej zabudowy charakteryzującej się

brakiem możliwości przewietrzania. Elementem składowym „niskiej emisji” są zanieczyszczenia emitowane podczas ogrzewania budynków mieszkalnych. Do źródeł niskiej emisji należy zaliczyć przede wszystkim indywidualne posesje, w których występuje opalanie węglowe, a także mniejsze zakłady produkcyjne, punkty usługowe i handlowe. Ze względu na dużą ilość tego typu źródeł emisji nie jest możliwe monitorowanie każdego z nich, a tym samym określenie dokładnej ilości dostających się z nich do atmosfery zanieczyszczeń.

Sposobem ograniczenia niskiej emisji na terenie jest termomodernizacja budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej, których przegrody zewnętrzne nie spełniają warunków technicznych w zakresie wartości współczynnika przenikania ciepła. Docieplenie ścian zewnętrznych, stropów lub stropodachów, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej oraz usprawnienia w zakresie instalacji c.o. i c.w.u. wiążą się z istotnym ograniczeniem zapotrzebowania budynku na ciepło, co znajduje bezpośrednie odzwierciedlenie w ilości spalanej paliwa, a w rezultacie emisji zanieczyszczeń¹¹.

Działaniem priorytetowym w zakresie poprawy jakości wykorzystywanych źródeł ciepła na terenie Gminy Skórzec będzie wymiana pozaklasowych źródeł ciepła na kotły gazowe, a w sytuacji braku sieci gazowej, na kotły na paliwo stałe spełniające kryterium ekoprojektu, w tym uzyskiwanie na ten cel środków finansowych, które pozwolą na dotowanie takich działań.

Samorząd nie ma żadnego wpływu na poziom zagęszczenia pojazdów na drogach. Zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń może próbować osiągnąć jedynie poprzez modernizację dróg (w tym naprawa nawierzchni, tworzenie ciągów pieszych oraz tras rowerowych) oraz promowanie transportu zbiorowego, w tym np. car pooling'u, ale również ekonomicznego i ekologicznego sposobu prowadzenia pojazdów, czyli eco driving'u.

Hałas

W związku z rozwojem komunikacji oraz uprzemysłowienia, a także postępującym procesem urbanizacji hałas stanowi jedno z głównych źródeł zanieczyszczenia środowiska. Należy wskazać trzy podstawowe źródła hałasu:

- hałas przemysłowy powodowany przez urządzenia i maszyny w obiektach przemysłowych i usługowych,
- hałas komunikacyjny,
- hałas komunalny występujący w budynkach mieszkalnych.

Podstawowym źródłem uciążliwości akustycznych dla środowiska na terenie Gminy Skórzec jest hałas komunikacyjny, głównie w obrębie drogi wojewódzkiej, która przebiega przez Gminę.

Zanieczyszczenie wód¹²

Zanieczyszczenia wód powierzchniowych powodowane są głównie przez wzmożoną działalność antropogeniczną na terenie zlewni, tj. urbanizacja, rolnictwo czy uprzemysłowienie. Do głównych zagrożeń zasobów i jakości wód na terenie Gminy Skórzec należy zaliczyć:

- emisję ścieków komunalnych;

¹¹ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Skórzec na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025

¹² Program Ochrony Środowiska dla Gminy Skórzec na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025

- odprowadzanie ścieków nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych;
- spływ powierzchniowy biogenów z pól i niewłaściwe składowanie nawozów naturalnych.

Istotnym źródłem presji na środowisko wodne jest niedostateczna sanitacja obszarów wiejskich. Rozproszenie zabudowy mieszkaniowej na obszarze gminy sprawia, że budowa kanalizacji sanitarnej jest ekonomicznie nieuzasadniona. W takiej sytuacji, mieszkańcy obszarów nieskanalizowanych korzystają ze zbiorników bezodpływowych (szamba), opróżnianych przez wyspecjalizowane firmy. Korzystanie z nieszczelnego szamba grozi skażeniem bakteriologicznym gleby oraz wody wokół posesji, a zanieczyszczenia chemiczne są wchłaniane przez rośliny, w tym warzywa i zboża. Szkodliwe związki chemiczne rozprzestrzeniają się także na większe odległości, skażając wody podziemne.

Kolejnym zagrożeniem czystości wód w gminach wiejskich są spływy powierzchniowe zanieczyszczeń, obciążone głównie związkami biogennymi (azotem i fosforem) pochodzenia rolniczego. Zjawisko to jest potęgowane przez niewłaściwe przechowywanie i stosowanie nawozów mineralnych i organicznych, nadmierne stosowanie chemicznych środków ochrony roślin oraz niewłaściwe wykonywanie zabiegów agrotechnicznych.

W przypadku nadmiernego, długotrwałego spływu składników biogennych do wód, dochodzi do ich przeżyźnienia. Proces ten, zwany eutrofizacją prowadzi do szeregu konsekwencji tj. zakwity (gwałtowny rozwój makrofitów i toksycznego fitoplanktonu – glony, sinice), zakwaszenie wód, pogłębienie strefy beztlenowej, spadek przezroczystości wody, wymieranie ichtiofauny, znaczne pogorszenie walorów użytkowych, przyrodniczych i rekreacyjnych wód. W efekcie, zbiornik wodny ulega postępującej degradacji, która może doprowadzić do jego całkowitego zaniku na skutek zarastania. Eutrofizacja stanowi obecnie ogromne zagrożenie dla wszystkich wód powierzchniowych na terenie Polski ze względu na nadużywanie nawozów i środków ochrony roślin, które dostają się do wód na skutek spływu powierzchniowego. Rolnictwo zanieczyszcza wodę poprzez niewykorzystane składniki środków ochrony roślin czy nawozów, nieodpowiednie miejsca składowania i przechowywania odchodów zwierzęcych (stałych i płynnych), które znajdują się w pobliżu obór, chlewików czy kurników. Powodem zanieczyszczeń wód są także wybiegi dla zwierząt i drobiu oraz miejsca spływu wód z terenu zagród, jak również miejsca składowania kiszonki. Wszystko to może powodować, że jakość wód powierzchniowych i podziemnych nie będzie odpowiadać wymaganym standardom.

Na czystość wód powierzchniowych ma również sposób użytkowania melioracji wodnych szczegółowych. Celem melioracji jest regulacja stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby, ułatwienia jej uprawy oraz ochrona użytków rolnych przed powodzią. W sytuacji, kiedy surowe ścieki (bytowo-gospodarcze, rolnicze) są odprowadzane bezpośrednio do rowów melioracyjnych, mogą przedostawać się one do wód powierzchniowych oraz gruntowych i znacznie pogarszać ich jakość.

Zanieczyszczenia gleb

Zagrożeniami dla gleb mogą być:

- intensyfikacja i chemizacja produkcji rolnej (wzrost nawożenia, stosowanie pestycydów);
- wprowadzanie monokultur uprawowych;
- wzmożone procesy erozyjne;

- emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych;
- posypywanie nawierzchni dróg solą powodującą nadmierne zasolenie gleb wzdłuż dróg.

Obszary zagrożone poważnymi awariami, w tym awariami przemysłowymi

Na terenie gminy Skórzec zlokalizowane są dwa zakłady zaliczone do zakładów o zwiększonym ryzyku (ZZR)¹³:

- Ferma drobiu Jakub Pióro, 08-114 Skórzec, m. Żebrak,
- Ferma Trzciniec Tomasz Pióro, 08-114 Skórzec, ul. Trzciniec 160.

Zaklasyfikowanie obu zakładów do ZZR wynika z łącznej ilości gazu płynnego jaka jest magazynowana na ich terenie. Na fermach istnieje prawdopodobieństwo zagrożenia poważną awarią przemysłową o charakterze zagrożenia pożarowego i/lub wybuchowego.

Na terenie gminy nie występują zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważniejszej awarii przemysłowej (ZDR).

2.1.5. Rys historyczny¹⁴

Gmina Skórzec leży na obszarze historycznego Mazowsza. Przed rozbiorami obszar ten stanowił część Ziemi Liwskiej, sąsiedował od zachodu z Ziemią Czerską a od południowego wschodu z Ziemią Łukowską. Najstarszym znanym właścicielem ziemskim z 1567 r, który posiadał dobra w tych okolicach był Leonard Kabyłski h. Kościesza, poborca liwski, był on właścicielem wsi: Kobyli Ług, Skorcz i Kobyła Wólka, ich powierzchnia wynosiła 10 włók. Kobyłscy utrzymują wzmiankowane włości jeszcze w roku 1763 r., a ich właścicielem jest Stanisław Kabyłski - stolnik liwski. Z nazwiskiem tym związane są nazwy miejscowości Kobyli Ług (obecnie Dabrówka Ług) i Kobyła Wólka (obecnie Wólka Kobyła). W 1783 roku dobra te są już własnością szlachty zagrodowej.

Rozwój Skórcza i okolicznych wiosek związany jest z powstaniem kościoła pod wezwaniem Nawrócenia św. Pawła Apostoła i klasztoru ojców Marianów, w 1711 r., kościół skórcecki był kościołem filialnym parafii Niwiski. Świątynia ta powstała staraniem księdza Józefa Przygodzkiego. W roku 1787 pożar strawił drewniane zabudowania kościoła i klasztoru. Kasztelan liwski Krzysztof Cieszkowski h. Dołęga ufundował w 1794 roku murowany kościół i klasztor w stylu barokowo-klasycystycznym w podzięce Bogu za odzyskane zdrowie. Warto dodać, że ród Cieszkowskich dobrze zasłużył się Ojczyźnie i Kościołowi. Wspomniany fundator, odznaczony orderami Orła Białego i św. Stanisława za wzorową służbę w husarii w stopniu chorążego, wielokrotnie pełnił funkcje poselskie na Mazowszu i Wołyniu. Samodzielna parafia została erygowana w Skórcu w roku 1798. Fakt ten spowodował dynamiczny rozwój samego Skórcza jak i okolicznych wiosek. Gmina jako jednostka podziału administracyjnego i samorządu terytorialnego w dziejach ustroju Polski wprowadzona została w okresie Księstwa Warszawskiego na mocy dekretu z 23 lutego 1809 r. Na czele gminy wiejskiej stał

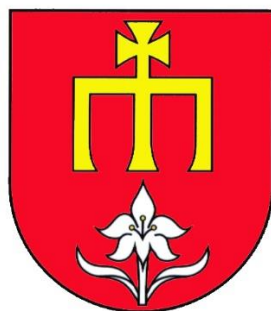
¹³ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec.

Tekst ujednolicony

¹⁴ <https://gminaskorzec.pl/gmina/historia/>

powoływany przez prefekta wójt, do którego kompetencji należały czynności administracyjne i porządkowe. Gmina wiejska, na mocy tego samego dekretu, wyposażona została w radę wiejską, posiadającą ograniczone uprawnienia samorządowe. W okresie Królestwa Polskiego gminy były podstawowymi jednostkami podziału administracyjnego. Tworzone były w oparciu o dobra ziemskie prywatne oraz rządowe (ekonomie). W dobrach rządowych urząd wójta pełnili naddzierżawcy, najczęściej opłacający zastępców, zaś w dobrach prywatnych – ich właściciele, również zatrudniający w celach administrowania gminą wykwalifikowanych urzędników. Na wniosek o. Stanisława Pórzyckiego władze Królestwa Polskiego powołały do życia gminę w Skórcu w roku 1822, a wspomnianego zakonnika mianowały pierwszym wójtem. W świetle ówczesnego prawa właściciel wsi miał obowiązek mianować wójta, którego rola zbliżona była do funkcji dzisiejszego sołtysa. Od roku 1820 właścicielami Skórcza byli Marianie. Granice gminy pokrywały się z granicami parafii. W chwili powstania gminy sama wieś Skórzec była niewielką, choć rozwijającą się miejscowością. Dane z roku 1827 mówią o 131 mieszkańcach, ale w 1867 r. było ich 224. Na początku do gminy Skórzec należało jedynie kilka wiosek, lecz w roku 1863 ich liczba wzrosła do 22. Były to następujące miejscowości (wsie i folwarki): Boroszków, Cisie (wieś i folwark), folwark Czelustki, folwark Czerniejew (wówczas Czerniejów), Dąbrówka Ług, Dąbrówka Niwka (wieś i folwark), Dąbrówka Stany, Dąbrówka Stara (wieś oraz folwark Dąbrówka Stara Niwka), Dąbrówka Wyłazy (wieś i dwa folwarki), Drupia (wieś i folwark), Gołąbek, Grala Dąbrowizna (wieś i folwark z tzw. nomenklaturami: Wólka Stańska, Zajęczy Kąt, Zagrodzie, Wierzcholina i Borchta), folwark Lipniak pod Przyworami, Nowaki (wieś i folwark), Pieróg (wówczas Pieróg), Rakowiec, Skórzec, folwark Smoła, folwark Teodorów, Wołyńce (wieś i folwark), Wólka Kobyła (lub Kobylany), Zelków (wieś i folwark) oraz Żebrak. Stopniowo wzrastała też liczba mieszkańców: w 1835 r. było ich 2114, a w 25 lat później – 2519. Większość mieszkańców gminy to oczywiście chłopci pańszczyźniani, którzy stanowili podstawę utrzymania wymienionych gospodarstw folwarcznych należących do szlachty. Obok nich występowała w dużej mierze tzw. szlachta zagonowa, która zewnętrznie niewiele różniła się od chłopów i podobnie jak oni wiodła raczej ubogi żywot (złośliwi utrzymywali nawet w tych stronach powiedzenie – przytaczając je za Łukaszem Gołębiowskim, znanym historykiem i etnografem – iż „kiedy wszerek zagonu szlachcica pies się położy, to ogon jego już na obcej posiadłości spoczywa”). Natomiast prawie nieobecne były jakieś znaczniejsze rody szlacheckie. Wsie w tym czasie były w posiadaniu drobnych właścicieli ziemskich. Poza kilkoma wyjątkami (właściciele młynów w kilku wsiach) nie było także rzemieślników i handlarzy wiejskich.

Rysunek 3 Herb Gminy Skórzec

Źródło: gminaskorzec.pl

2.1.6. Rys kulturowy, powiązania funkcjonalne

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie działalności kulturalnej na terenie gminy jest **Gminny Ośrodek Kultury w Skórcu**, który rozpoczął działalność 1 stycznia 2020 roku i działa na podstawie statutu przyjętego przez Radę Gminy Skórzec, uchwałą nr XII/82/19 z dnia 25 września 2019 roku.

Według przyjętego statutu do podstawowych zadań Ośrodka Kultury należą:

- edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę;
- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb kulturalnych;
- tworzenie warunków do wspierania i rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego;
- współpraca z instytucjami i stowarzyszeniami kulturalnymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie kultury i sztuki;
- ochrona dziedzictwa narodowego, podtrzymywanie tradycji lokalnych, w tym artystycznych;
- prowadzenie działalności informacyjnej i wydawniczej w dziedzinie kultury, sztuki i historii.

Ośrodek Kultury realizuje zadania w szczególności poprzez:

- organizowanie wystaw, konkursów, koncertów, imprez plenerowych, przeglądów oraz innych przedsięwzięć;
- prowadzenie zespołów artystycznych, organizowanie warsztatów i kół zainteresowań;
- gromadzenie, przechowywanie i udostępnianie przedmiotów związanych z historią gminy;
- popularyzowanie walorów historycznych i turystycznych gminy.

Istotnym animatorem życia kulturalnego jest Gminna Biblioteka Publiczna w Skórcu. Wypełniając działalność statutową Gminna Biblioteka służy zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, edukacyjnych, kulturalnych, samokształceniowych i informacyjnych mieszkańców gminy oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy i kultury.

Wszystkie swoje zadania realizuje w siedzibie głównej w Skórcu. Biblioteka podlega merytorycznemu nadzorowi Biblioteki Głównej m. st. Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego oraz Biblioteki Powiatowej - Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej im. Ireny Ostaszyk w Mordach.

Do podstawowych zadań Biblioteki należy:¹⁵

- gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych;
- prowadzenie działalności informacyjnej, zwłaszcza informowanie o zbiorach własnych;
- prowadzenie działalności bibliograficznej, dokumentacyjnej, edukacyjnej i popularyzatorskiej;
- udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wymiany międzybibliotecznej;
- organizowanie czytelnictwa i zapewnienie obsługi bibliotecznej osób niepełnosprawnych;
- współdziałanie z innymi bibliotekami i instytucjami kultury w zakresie rozwijania czytelnictwa i zaspokajania potrzeb edukacyjnych i kulturalnych mieszkańców gminy;

¹⁵ Raport o stanie Gminy Skórzec za 2021 rok

- tworzenie i udostępnianie baz danych katalogowych, bibliograficznych i faktograficznych;
- organizowanie i prowadzenie różnych form pracy z czytelnikiem służących popularyzacji książki, sztuki i nauki oraz upowszechnianiu dorobku kulturalnego gminy i regionu.

Biblioteka współpracuje z innymi bibliotekami, instytucjami kultury, podmiotami prowadzącymi działalność kulturalną, stowarzyszeniami i związkami twórców i artystów oraz organami władz publicznych, zajmujących się działalnością kulturalną w zakresie: udostępniania zbiorów, wymiany wydawnictw, wymiany informacji, doświadczeń i osiągnięć, programów bibliotecznych, inicjatyw naukowych i kulturalnych.

Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem. Na terenie Gminy Skórzec funkcjonują wymienione poniżej organizacje.

Tabela 3 Wykaz organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Skórzec

lp.	nazwa i adres organizacji	charakterystyka prowadzonych działań
1.	Stowarzyszenie Nasza Wieś Kłódzie, Kłódzie 77, 08-114 Skórzec	1) propagowanie i utrzymywanie tradycji regionalnej. 2) prace na rzecz dzieci i młodzieży (szczególnie zajęć plastycznych, muzycznych, teatralnych i filmowych). 3) organizacja i koordynacja imprez okolicznościowych w szczególności we wsi kłódzie. 4) prowadzenie zajęć naukowych, oświatowych i kulturalnych. 5) prowadzenie działalności w zakresie kultury fizycznej i sportu. 6) propagowanie działań w zakresie turystyki i agroturystyki. 7) prowadzenie działalności w zakresie ochrony zdrowia, charytatywnej na rzecz mieszkańców wsi kłódzie. 8) prowadzenie działalności w zakresie ochrony środowiska i ekologii (ochrony zwierząt oraz przyrody). 9) organizowanie spotkań, szkoleń w zakresie sztuki kulinarnej oraz degustacja potraw. 10) prowadzenie działalności w zakresie organizowania targów, festynów, wystaw dorobku artystycznego. 11) wspieranie działań w zakresie zwalczania patologii w środowisku (alkoholizm, narkotyki, przemoc w rodzinie). 12) praca na rzecz integracji pokoleń. 13) współpraca z nieformalnymi organizacjami pozarządowymi. 14) prowadzenie różnych form działalności edukacyjnej, szkoleniowej, instruktażowej, warsztatowej, muzyczno-rozrywkowej.
2.	Stowarzyszenie Działamy Pomagamy - Skórzec, ul. Mieczysława Kameckiego 59A, 08-114 Skórzec	Celem stowarzyszenia jest działanie na rzecz integracji i rozwoju lokalnego środowiska społecznego, poprzez wspieranie inicjatyw społecznych w następujących obszarach: kultura, oświata, edukacja, ochrona środowiska, prawa człowieka, ochrona zdrowia. Rozwój regionalny, pomoc społeczna, sport a w szczególności: a) wszechstronne wspieranie społecznej aktywności obywateli na rzecz edukacji, oświaty, sportu i ochrony zdrowia. B) inicjowanie organizowania form wypoczynku czasu i organizacji czasu pozaszkolnego dzieci i młodzieży. C) wspieranie dobroczynności i działań humanitarnych wobec takich grup społecznych jak: osoby niepełnosprawne, seniorzy, bezdomni, dzieci oraz innych. D) edukacja proekologiczna e) propagowanie zdrowego trybu życia
3.	Stowarzyszenie Sportowe Grupa Biegaczy Skórzec Biega, ul. Armii Krajowej 1, 08-114 Skórzec	rozwijanie różnych form kultury fizycznej; kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości w środowisku dzieci, młodzieży i dorosłych, jak również tworzenie dogodnych warunków w tym zakresie;
4.	Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Tęcza w Gołębku, ul. Słoneczna 26, 08-114 Skórzec	1. Wspieranie i organizowanie działalności kulturalnej i oświatowej dzieci i młodzieży. 2. Popularyzowanie w społeczeństwie wiedzy z określonych dziedzin nauki. 3. Wspieranie i inicjowanie szkolenia i doskonalenia kadr w zakresie działalności kulturalno-oświatowej. 4. Wspieranie i organizowanie działalności sportowej i prozdrowotnej. 5. Wspieranie i inicjowanie różnych form wypoczynku dzieci i młodzieży. 6. Organizowanie zespołów świetlicowych, bibliotek, teatrów amatorskich, chórów, orkiestr, sekcji sportowych i innych form pracy społeczno-wychowawczej i kulturalno-oświatowej. 7. Działalność na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego.
5.	Stowarzyszenie Rozwoju Miejscowości Trzciniec, Trzciniec 127, 08-114 Skórzec	1) wspieranie szeroko pojętego rozwoju obszarów wiejskich w oparciu o tradycje wiejskie, a w szczególności gminy Skórzec. 2) wspieranie działań na rzecz zachowania tradycji lokalnych, w tym obyczajów, wyrobów kulinarnych i innych. 3) inicjowanie i wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów lokalnych. 4) animowanie pracy na rzecz środowiska lokalnego. 5) aktywizacja i integracja środowiska młodzieżowego. 6) integracja społeczności lokalnej, aktywizacja inicjatyw społecznych i wspólnego działania. 7) dbałość o zdrowie, rozwój fizyczny, psychiczny, emocjonalny, intelektualny i moralny 8) organizacja imprez kulturalnych, turystycznych. 9) podnoszenie poziomu zawodowego, oświatowego i kulturalnego społeczności wiejskiej. 10) wspieranie edukacji i nauki dzieci i młodzieży. 11) działania na rzecz upowszechnienia dostępu do Internetu w środowisku wiejskim. 12) ochrona środowiska naturalnego. 13) integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym. 14) współpraca z organizacjami oraz instytucjami na rzecz społeczeństwa potrzebującego.
6.	Uczniowski Klub Sportowy "Naprzód" Skórzec, ul. Siedlecka 9, 08-114 Skórzec	1. Uczestnictwo w imprezach sportowych organizowanych na obszarze działania samorządu terytorialnego. 2. Uczestnictwo w rozgrywkach i zawodach sportowych rangi powiatowej, wojewódzkiej, krajowej i międzynarodowej. 3. Organizowanie zawodów, imprez sportowych i rekreacyjnych, festynów sportowych. 4. Organizowanie zajęć sportowych dla uczniów szkół w celu wszechstronnego rozwoju ich sprawności fizycznej i umysłowej. 5. Prowadzenie działalności i szkoleniowej. 6. Sprawowanie opieki wychowawczej i szkoleniowej nad członkami Klubu. 7. Organizowanie uczniom

lp.	nazwa i adres organizacji	charakterystyka prowadzonych działań
		wszystkich klas różnorodnych form współzawodnictwa sportowego. 8. Współdziałanie w zakresie rozwoju różnych dyscyplin sportowych oraz form aktywnego wypoczynku z właściwymi instytucjami i organizacjami. 9. Propagowanie rozwoju kultury fizycznej i turystyki, poprzez aktywne uczestnictwo w realizacji programów środowiskowych, gminnych, wojewódzkich i krajowych działalności LZS.
7.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy "Gołąbek" w Gołąbku, ul. Szkolna 26, 08-1124 Skórzec	1. Planowanie i organizowanie pozalekcyjnych form życia sportowego uczniów w oparciu o możliwości obiektowe i sprzętowe Szkoły oraz pomoc organizacyjną i materialną rodziców i sympatyków Klubu. 2. Angażowanie wszystkich uczniów do różnorodnych form aktywności ruchowej, gier i zabaw dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań sportowych. 3. Uczestniczenie w imprezach sportowych organizowanych na obszarze działania samorządu terytorialnego i poza nim. 4. Organizowanie zajęć sportowych dla uczniów szkoły w celu wszechstronnego rozwoju ich sprawności fizycznej i umysłowej. 5. Organizowanie działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych. 6. Organizowanie uczniom wszystkich klas różnorodnych form współzawodnictwa sportowego. 7. Propagowanie rozwoju kultury fizycznej i turystyki poprzez aktywne uczestniczenie w realizacji programów środowiskowych, gminnych, wojewódzkich i krajowych działalności Zrzeszenia LZS. 8. Organizowanie kursów, szkoleń dla zawodników, działaczy i instruktorów. 9. Współdziałanie w zakresie rozwoju różnych dyscyplin sportu oraz form aktywnego wypoczynku z właściwymi instytucjami i organizacjami. 10. Kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych Klubu. 11. Organizowanie i prowadzenie działalności gospodarczej z zachowaniem obowiązujących w tym zakresie przepisów.
8.	Skórzeckie Stowarzyszenie Dobroczynne, 08-114 Skórzec, ul. Siedlecka 3	pomoc społeczna, działalność charytatywna, podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, ochrona i promocja zdrowia, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, nauki, edukacji, oświaty i wychowania, kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji, upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
9.	OSP Czerniejew, Czerniejew 95	prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom, udział w akcjach ratowniczych, działanie na rzecz ochrony środowiska, czynne włączanie się w organizację imprez kulturalnych i sportowych
10.	OSP Dąbrówka-Ług, ul. Wyszyńskiego 19	
11.	OSP Dąbrówka-Stany, ul. Stańska 98	
12.	OSP Dąbrówka-Wyłazy, ul. Klonowa 44	
13.	OSP Gołąbek, ul. Szkolna 22	
14.	OSP Grala-Dąbrowizna, Grala-Dąbrowizna 32	
15.	OSP Kłódzie, Kłódzie 77	
16.	OSP Nowaki, Nowaki 51	
17.	OSP Ozorów, Ozorów 47	
18.	OSP Skórzec, ul. Cmentarna 2	
19.	OSP Teodorów, Teodorów 71	
20.	OSP Trzciniec, Trzciniec 84	
21.	OSP Żebrak, Żebrak 33	
22.	Koło Gospodyń Wiejskich w Żebraku " Paka z Żebraka"	działania na rzecz poprawy sytuacji społeczno-zawodowej kobiet wiejskich, wspieranie rozwoju terenów wiejskich, kultywowanie i promowanie tradycji ludowych, udział w organizowanych imprezach promujących regionalną kulturę
23.	Koło Gospodyń Wiejskich w Dąbrowce Stanach	
24.	Koło Gospodyń Wiejskich w Teodorowie	
25.	Koło Gospodyń Wiejskich w Gołąbku	
26.	Koło Gospodyń Wiejskich Żelków II	
27.	Koło Gospodyń Wiejskich w Grali - Dąbrowiznie	
28.	Koło Gospodyń Wiejskich w Nowakach	

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Skórcu

W gminie obowiązuje program współpracy Gminy Skórzec z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Lokalni twórcy to:

- Gminna Kapela „Wieśni i Cześni”

Wywodzący się z Gminy Skórzec: Wiesław Kolo, Czesław Myrcha i Mirosław Świdorski założyli w 2009 roku kapelę „Wieśni i Cześni”. Zna ich powiat i województwo. Grają na dożynkach, festynach, złotych godach, imprezach gminnych i powiatowych. Odnoszą sukcesy i zbierają gromkie brawa za każdy występ. Najważniejsze sukcesy to: Pierwsze miejsce na III Międzywojewódzkim Przeglądzie Kapel i Zespołów Weselnych organizowanym przez Gminny Ośrodek Kultury w Siedlcach w 2014 roku.

- Zespół Ludowy Koła Gospodyń Wiejskich z Trzcianca

Zespół Ludowy Koła Gospodyń Wiejskich z Trzcianca w 2011 roku otrzymał prestiżową nagrodę im. Oskara Kleberga w kategorii zespoły folklorystyczne.

- Zespół Tańca Ludowego „Alicja”

Młodzieżowy Zespół Pieśni i Tańca Ludowego „Alicja” działa przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Skórcu. Powstał w 2002 roku w Gimnazjum w Skórcu z inicjatywy Wójta Gminy Skórzec oraz Caritas przy kościele pod wezwaniem Nawrócenia św. Pawła Apostoła w Skórcu. Opiekunem zespołu „Alicja” jest pani Hanna Chądzyńska. To dzięki jej pracowitości i uporowi przez osiemnaście lat działalności skompletowano dla całego zespołu stroje: podlaskie, kurpiowskie, śląskie i góralskie. Młodzież z Gminy Skórzec w swoim repertuarze kultywuje autentyczne tańce ludowe i piosenki z Podlasia i innych regionów Polski oraz tańce narodowe. Troskliwie pielęgnują to co polskie, by nasze tradycje nie uległy zapomnieniu. Głównym orędownikiem i sponsorem tańca ludowego był ksiądz Stanisław Chryc, który w 2003 roku otrzymał Nagrodę Starosty Powiatu za działalność społeczną i kulturalną. Pierwszy nagrodzony występ „Alicji” miał miejsce w sierpniu 2003 roku w miasteczku Sumpark w Republice Czeskiej. Młodzież po raz pierwszy za granicą tańczyła poloneza, mazura, kujawiaka i oberka. Poza koncertami wyjazdowymi, co roku zespół uświetnia wszystkie imprezy kulturalne regionu: Gminne Święto Ludowe, wigilie środowiskowe, imprezy w Reymontówce.

W gminie działa również Zgromadzenie Księży Marianów Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny – placówka w Skórcu. Historia powstania sięga XVIII w., kiedy to dom pw. św. Jacka, wraz z przyklasztornym kościołem Nawrócenia św. Pawła Apostoła, ufundował marianom kanonik kamieniecki ks. Józef Przygodzki w roku 1710. Od 1718 r. kościół stał się miejscem kultu Cudownego Krzyża. Drewniana budowla spłonęła w 1789 r. Dzięki pomocy kasztelana liwskiego Krzysztofa Cieszkowskiego do roku 1794 pobudowano obiekty murowane. W 1796 r. erygowano parafię. Klasztor skórzecki był często siedzibą przełożonych generalnych zakonu, znajdował się w nim nowicjat i dom studiów dla kleryków. W roku 1864 marianie zostali wywiezieni, a klasztor zamknięty. Odnowione zgromadzenie powróciło tam po 57 latach. Od roku 1922 (z przerwą w latach 1926-1932 i 1998-2001)

dom ten gości w swych murach nowicjat. W pobliskim Cisiu–Zagródziu urządzono skromną kaplicę dojazdową pw. św. Maksymiliana Kolbe. Dziś jest tam nowa kaplica pw. Matki Bożej Licheńskiej.

Członkami Zgromadzenia są duchowni, którzy przyjmują sakrament święceń i bracia zakonni. Księża obecni są w 19 krajach świata, w liczbie ponad 450 księży i braci zgromadzonych w 80 wspólnotach. Wykonują pracę parafialną i misyjną, od posługi w sanktuariach po duszpasterstwa specjalistyczne, od pracy edukacyjnej i naukowej po działalność wydawniczą.¹⁶

Ważna dla mieszkańców gminy jest także działalność Zgromadzenia Córek Najczystsze Serca Najświętszej Maryi Panny (sercanki), które zostało założone przez Ojca Honorata Koźmińskiego i Matkę Paulę Maleką 8 grudnia 1885 r. do pracy dydaktyczno-wychowawczej wśród dzieci i młodzieży. Obecnie w Domu Formacyjnym Zgromadzenia funkcjonuje Przedszkole Niepubliczne "SŁONECZKO" w Skórcu k/Siedlec¹⁷.

POWIĄZANIA FUNKCJONALNE ORAZ WSPÓŁPRACA Z INNYMI JEDNOSTKAMI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Gmina Skórzec jest członkiem organizacji i stowarzyszeń skupiających samorządy o lokalnym zasięgu:

Lokalna Grupa Działania „Ziemia Siedlecka”

Stowarzyszenie jest partnerstwem trójsektorowym, składającym się z przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. Jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, mającym na celu m.in:

- działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich,
- aktywizację ludności wiejskiej,
- realizację Lokalnej Strategii Rozwoju opracowanej przez Lokalną Grupę Działania,
- upowszechnianie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności wiejskiej na obszarze gmin objętych działaniem LGD,
- promocję obszarów wiejskich położonych w gminach objętych działaniem LGD.

Na dzień 24.02.2022 roku stowarzyszenie liczyło 67 członków reprezentujących sektory: publiczny, gospodarczy i społeczny. W skład LGD wchodzi następujące Jednostki Samorządu Terytorialnego¹⁸: Gmina Domanice, Gmina Kotuń, Gmina Mokobody, Miasto i Gmina Mordy, Gmina Siedlce, Gmina Skórzec, Gmina Suchożebry, Gmina Wiśniew, Gmina Wodynie, Gmina Zbuczyn i Powiat Siedlecki oraz 13 podmiotów gospodarczych i 13 organizacji pozarządowych, a także 30 osób fizycznych.

¹⁶ www.marianie.pl

¹⁷ <http://www.sercankicsm.pl>

¹⁸ <https://lgdsiedlce.pl/index.php/onasss/wladze-3.html>

Rysunek 4 Teren Działania LGD „Ziemia Siedlecka”

Źródło: <https://lgdsiedlce.pl/index.php/onass/wladze-4.html>

Partnerstwo międzynarodowe

W 2021 roku Gmina Skórzec kontynuowała partnerską współpracę z gminą Mühlenbecker Land powiat Oberhavel. Dwukrotnie gościła niemiecką delegację w gminie. Niemieccy partnerzy zapoznawali się z zakładami przemysłowymi działającymi na terenie gminy. W ramach współpracy Gmina Skórzec otrzymała od gminy partnerskiej dwa wozy strażackie dla OSP Skórzec i OSP Żebrak. W ramach współpracy rozgrywane są turnieje międzynarodowe na terenie Niemiec i Polski, w których uczestniczą dzieci ze szkół podstawowych z zaprzyjaźnionych gmin.

W czerwcu 2023 r. Gmina Skórzec podpisała trójstronne porozumienie o przyjaźni pomiędzy niemieckim Mühlenbecker Land powiat Oberhavel oraz włoskim Cassano delle Murge.

2.2. Zagospodarowanie przestrzenne

Gmina Skórzec zajmuje powierzchnię 11 908 ha, co stanowi 7,4% powierzchni powiatu siedleckiego (powierzchnia powiatu to 160 322 ha). Największy udział w powierzchni ogólnej gminy mają użytki rolne (9 534 ha), co stanowi 80,06%. Gmina Skórzec jest gminą rolniczą.

POWIĄZANIA INFRASTRUKTURALNE I FUNKCJONALNE

Relacje z otoczeniem, w skali rejonu, są uwidocznione najczytelniej na przykładzie powiązań administracyjnych, gospodarczych i usługowych. Zasięg oddziaływania gminy jest różny w poszczególnych sferach życia i posiada różną intensywność.

Głównym ośrodkiem administracyjno-usługowym dla mieszkańców gminy jest miejscowość gminna - Skórzec. Gmina jest gminą rolniczą. Sieć osadniczą gminy tworzy 21 wsi. Miejscowość Skórzec, jest położona centralnie w stosunku do pozostałych wsi. Ze względu na położenie blisko m. Siedlce w miejscowościach Żelków i Teodorów znacznie rozwinęły się funkcje pozarolnicze: usługi i zabudowa jednorodzinna. W pozostałych miejscowościach dominuje zabudowa zagrodowa. Zabudowa ma charakter pasmowy i jest zlokalizowana głównie wzdłuż dróg. Większość wsi jest dobrze powiązana z centralnie położoną miejscowością gminną. Najważniejszą rolę w powiązaniach komunikacyjnych pomiędzy miejscowością Skórzec a pozostałymi wsiami, odgrywa droga wojewódzka nr 803 Siedlce – Stoczek Łukowski oraz drogi powiatowe.

Południowa część gminy znajduje się w obszarze Natura 2000 Dolina Kostrzynia PLB140009 – obszar specjalnej ochrony ptaków. Niewielki fragment północnej części gminy jest położony w Siedlecko-Węgrowskim Obszarze Chronionego Krajobrazu.

Mieszkańcy mają możliwość zaspokojenia na terenie gminy potrzeb m.in.: w zakresie zakupu podstawowych artykułów żywnościowych i przemysłowych, szkolnictwa podstawowego, podstawowej opieki medycznej. Potrzeby związane m.in. ze szkolnictwem średnim i wyższym, specjalistyczną opieką medyczną oraz kulturą i rozrywką realizowane są w większych ośrodkach na terenie województwa. Siedziba władz powiatowych znajduje się w mieście Siedlce.

STUDIUM I PLANY MIEJSCOWE – STOPIEŃ POKRYCIA OBSZARU GMINY I STRUKTURA PRZEZNACZENIA TERENÓW

Podstawowym dokumentem planistycznym określającym politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego jest zatwierdzone uchwałą Nr XX/165/13 Rady Gminy w Skórcu z dn. 26 marca 2013 r. zmienionej uchwałą Nr XXXVII/319/22 z dnia 28.01.2022 r., Rady Gminy Skórzec, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Skórzec.

Według „Raportu o stanie Gminy Skórzec za 2021 rok”, Gmina Skórzec posiada następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Terenu Budownictwa Jednorodzinnego we wsi Dąbrówka-Ług gm. Skórzec Skala 1: 1 000 zatwierdzony Uchwałą Nr XXIX/173/97 Rady Gminy w Skórcu z dnia 18.12.1997 r.
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego części wsi Skórzec i Dąbrówka-Ług Skala 1: 2 000 zatwierdzony Uchwałą Nr XV/67/04 Rady Gminy w Skórcu z dnia 20.02.2004 r.
- Miejscowy Plan Zagospodarowania przestrzennego dla inwestycji celu publicznego pn. „Budowa napowietrznej linii 400 kV Miłosna – Siedlce – Ujrzanów” w części miejscowości: Gołąbek, Dąbrówka – Ług, Skórzec, Dąbrówka – Stany, Nowaki w gminie Skórzec Skala 1:2 000 zatwierdzony Uchwałą Nr XXV/201/13 Rady Gminy w Skórcu z dnia 29.11.2013 r.

- Zmiana Miejscowego Planu Zagospodarowania przestrzennego gminy Skórzec w części miejscowości Gołąbek Skala 1: 1 000 zatwierdzony Uchwałą Nr V/29/15 Rady Gminy w Skórcu z dnia 23. 02.2015 r.
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego miejscowości Żelków Gmina Skórzec, Uchwała Nr XLVII/328/18 Rady Gminy w Skórcu z dnia 15.11.2018 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 708 z dn. 14.01.2019 r.)
- Miejscowy Plan Zagospodarowania przestrzennego miejscowości Teodorów Gmina Skórzec, Uchwała Nr XLVII/329/18 Rady Gminy w Skórcu z dnia 15.11.2018 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 709 z dn. 14.01.2019 r.)
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Skórzec w części miejscowości Trzciniec i Żebrak Skala 1:2 000 zatwierdzony Uchwałą Nr XXXIV/281/21 Rady Gminy Skórzec z dnia 30.09.2021 r.
- W 2021 roku podjęto Uchwałę Nr XXXIV/281/21 w sprawie uchwalenia Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Skórzec w części miejscowości Trzciniec i Żebrak.
- W 2022 roku podjęto Uchwałę Nr XLII/353/22 z dnia 26.05.2022 w sprawie uchwalenia Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Skórzec w części miejscowości Teodorów część II, zaś w 2023 roku podjęto Uchwałę Nr L/408/23 z dnia 23.01.2023 w sprawie uchwalenia Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Skórzec w części miejscowości Teodorów część I

STRUKTURA OSADNICZA

Większość wsi jest dobrze powiązana z centralnie położoną miejscowością gminną układem dróg, wśród których najważniejszą rolę odgrywa droga wojewódzka nr 803 Siedlce-Stoczek Łukowski, stanowiąca centralną oś układu, spinającą większość pozostałych dróg.

Istotną rolę, zwłaszcza dla mieszkańców północnej części gminy, odgrywają, przebiegające tuż za granicą gminy linia kolejowa Warszawa-Siedlce-Terespol i droga krajowa nr 2 (również Warszawa-Siedlce-Terespol).

Wszystkie wioski, zwłaszcza położone we wschodniej części gminy mają dobre i stosunkowo bliskie powiązania z Siedlcami za pośrednictwem drogi wojewódzkiej nr 803.

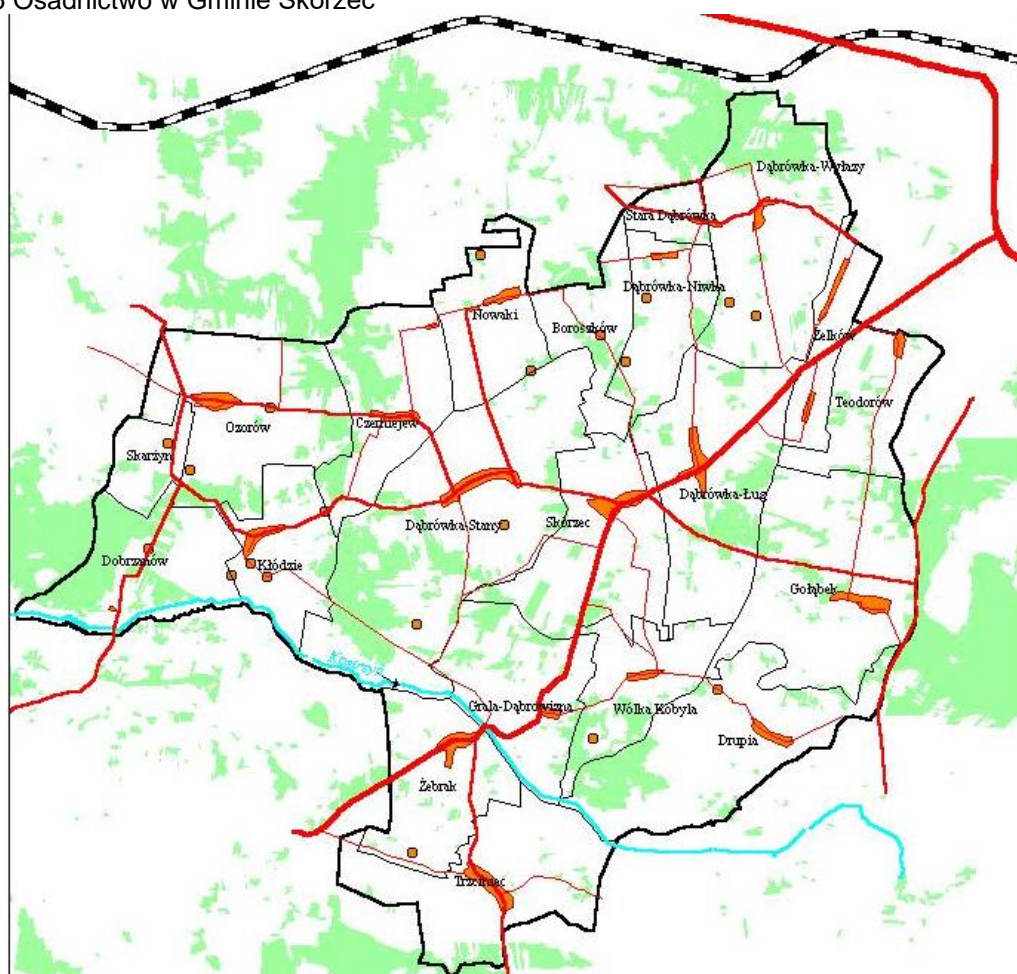
Na terenie gminy dominuje zabudowa zwarta, ulicowa, w większości usytuowana wzdłuż dróg, a skupiska zabudowy rozproszonej są tylko niewielkim uzupełnieniem.

Fotografia 1 Miejscowość Skórzec

Źródło: Fotografia własna

Rysunek 5 Osadnictwo w Gminie Skórzec

Źródło: Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec. Tekst ujednolicony

OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENIA, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI¹⁹

Na terenie Gminy Skórzec obszary wymagające przekształceń i rehabilitacji nie występują. Rekultywacją powinny zostać objęte obszary poddane wydobywaniu kopalin po zakończeniu ich eksploatacji. Prawidłowo przeprowadzona rekultywacja, polega na przywróceniu wartości użytkowych terenu. Tereny poeksploatacyjne należy rekultywować zgodnie z kierunkiem i w terminie określonym w decyzjach administracyjnych. Rekultywacja gruntów i zagospodarowanie terenów po działalności górniczej winny być prowadzone zgodnie z ustaleniami przepisów odrębnych. Na podstawie przepisów odrębnych wydawane są decyzje administracyjne dotyczące terenów wskazanych do rekultywacji. W Studium nie wskazano tych terenów, gdyż działania wynikające z postępowań administracyjnych nie zależą od kierunków polityki przestrzennej gminy. Rekultywacji powinny zostać również poddane obszary po dawnej niekoncesyjnej eksploatacji, tzw. „dzikie” wyrobiska poeksploatacyjne. Przed rekultywacją należy usunąć zgromadzone w nich odpady (jeśli takowe występują).

Gmina Skórzec opracowuje gminny program rewitalizacji.

OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

Przewiduje się realizację następujących lokalnych inwestycji celu publicznego:

- modernizacja oczyszczalni ścieków w Skórcu;
- rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Skórzec;
- przebudowa dróg gminnych, wewnętrznych i dojazdowych;
- remont i modernizacja świetlic wiejskich.

OBSZARY INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

Do inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym należą²⁰:

- budowa odcinka autostrady A2,
- przebudowa drogi woj. nr 803 na odcinku Skórzec - Ruda Wolińska.

2.2.1. Infrastruktura techniczna

Infrastrukturą techniczną nazywa się zbiór różnego rodzaju urządzeń i obiektów o charakterze publicznym, niezbędnych do poprawnego funkcjonowania gospodarki narodowej oraz społeczeństwa na określonym terytorium. Stan i poziom nowoczesności infrastruktury warunkują zatem możliwości rozwoju danego obszaru oraz poziom życia społeczeństwa zamieszkującego go. W ramach infrastruktury technicznej wyróżnia się infrastrukturę: transportu, energetyczną, wodnokanalizacyjną, związaną z gospodarką odpadami oraz infrastrukturę łączności.

¹⁹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec. Tekst ujednolicony

²⁰ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec. Tekst ujednolicony

INFRASTRUKTURA TRANSPORTU²¹

Gmina Skórzec posiada promienisty układ drogowy i prawie centralne położenie ośrodka gminnego. Stwarza to dogodne warunki dla prawidłowego funkcjonowania gospodarki w gminie poprzez dostępność ośrodka gminnego. Obsługa komunikacyjna gminy opiera się jedynie na transporcie samochodowym. Z tego powodu bardzo ważnym czynnikiem jest sprawny układ komunikacyjny prowadzony drogami o nawierzchni twardej ulepszonej (asfaltowej).

Fotografia 2 Ruch na drodze w miejscowości Skórzec

Źródło: Fotografia własna

Na układ drogowy Gminy Skórzec składają się drogi publiczne w następującym podziale:

- **droga wojewódzka** nr 803, Siedlce - Stoczek Łukowski, o funkcji regionalnej, realizująca powiązania gminy z: Siedlcami, Stoczkiem Łukowskim, Garwolinem oraz gminami: Wodynie, Stoczek Łukowski. Posiada nawierzchnię bitumiczną o szerokości 5,0 – 7,0 m. Droga przebiega przez centrum m. Skórzec oraz przez tereny zabudowane wsi: Żelków, Dąbrówka-Ług, Grała Dąbrowizna i Żebrak. Długość drogi na terenie gminy wynosi 12,3 km.
- **drogi powiatowe:**
 - nr 3605W Kotuń – Chlewiska – Nowaki – Skórzec - do drogi nr 3635W Siedlce - Wólka Zastawska – w miejscowości Gołąbek łączy Gminę Skórzec z Gminą Wiśniew i z zachodnią częścią Gminy Domanice. Droga posiada nawierzchnię gruntową od

²¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec. Tekst ujednoczony – informacje zaktualizowane

miejsowości Dąbrówka-Stany do granicy gminy. Szerokość jezdni 4,0 – 5,5 m, długość drogi na terenie gminy wynosi 10,4 km;

- nr 3606W Żelków – Chlewiska, która od strony zachodniej łączy się z drogą nr 3605W, zaś od strony wschodniej prowadzi do drogi wojewódzkiej nr 803;
- nr 3645W Dąbrówka Stany – Czarniejew – Ozorów, realizująca powiązania wewnętrzne w zachodniej części Gminy Skórzec oraz za pośrednictwem drogi nr 3605 z drogą wojewódzką nr 803, a poprzez drogę nr 3647 z gminą Kotuń. Ma nawierzchnię bitumiczną o szerokości 5,0 m, długość drogi 5,5 km;
- nr 3646W Dąbrówka-Stany – Kłódzie – Dobrzanów, łącząca drogi nr 3647W oraz 3645W;
- nr 3647W Żeliszew Podkościelny – Wodynie, powinna realizować powiązania zachodniej części gminy z gminami Kotuń i Wodynie, jednak na znacznych odcinkach ma nawierzchnię gruntową. Szerokość jezdni 5,5 m. Długość drogi na terenie gminy 5,7 km;
- nr 3653W Olszyc Włościański – Żebrak, realizuje powiązania z południowo-zachodnią częścią Gminy Domanice, w całości o nawierzchni bitumicznej. Szerokość jezdni 4,7 – 6,0 m, długość drogi 3,8 km.

• **drogi gminne**

Tabela 4 Zestawienie dróg gminnych w Gminie Skórzec

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi	Opis przebiegu drogi o nadanym numerze		Długość odcinka [km]	Klasa techniczna
			Początek odcinka drogi	Koniec odcinka drogi		
1	360901 W	Trzciniac - gr. gm. Wodynie - Ruda Wolińska	DP 3653 W	granica gminy (gmina Wodynie)	2,160	L
2	360902 W	Kol. Żelków - gr. gm. Siedlce - Teodorów - Gołąbek - gr. gm. Domanice	DG G360918	granica gminy (gmina Domanice)	5,910	L
3	360903 W	Trzciniac - Kopcie - gr. gm. Domanice	DP 3653 W	granica gminy (gmina Domanice)	1,825	L
4	360904 W	Grała - Drupia - gr. gm. Domanice	DW 803	granica gminy (gmina Domanice)	5,910	L
5	360905 W	Ozorów - Trzemuszka - gr. gm. Kotuń	DP 3645 W	granica gminy (gmina Kotuń)	1,308	D
6	360906 W	Nowaki - Dąbrówka Stany - Skórzec	DW 803	DG G360912	4,154	L
7	360907 W	Skórzec - Wólka Kobyła	DW 803	DG G360904	3,358	L
8	360908 W	Żebrak - Kłódzie	DW 803	DP 3646 W	6,290	L
9	360909 W	Dąbrówka Stany - dr. gminna 360908W	DP 3645 W	DG G360908	3,467	D
10	360910 W	Czarniejew - Kłódzie	DP 3645 W	DP 3646 W	1,677	D
11	360911 W	Czarniejew - Nowaki	DP 3645 W	DP 3605 W	2,216	D
12	360912 W	Nowaki - Dąbrówka Niwka - Stara Dąbrówka	DP 3605 W	DP 3606 W	4,540	L
13	360913 W	Dąbrówka Nowa - Dąbrówka Wyłazy	DP 3606 W	granica gminy (gmina Siedlce)	1,686	D
14	360914 W	Dąbrówka Ług - Dąbrówka Niwka	DW 803	DG G360912	3,795	L

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi	Opis przebiegu drogi o nadanym numerze		Długość odcinka [km]	Klasa techniczna
			Początek odcinka drogi	Koniec odcinka drogi		
15	360915 W	dr. wojewódzka nr 803 - Kol. Dąbrówka Wyłazy - Dąbrówka Wyłazy	DW 803	DP 3606 W	3,041	L
16	360916 W	dr. wojewódzka nr 803 Żelków - Kol. Żelków	DW 803	DP 3606 W	2,305	L
17	360917 W	dr. wojewódzka nr 803 - Żelków - dr. wojewódzka nr 803	DW 803	DW 803	2,429	L
18	360918 W	dr. wojewódzka nr 803 - Teodorów - Wołyńce - gr. gm. Siedlce	DW 803	granica gminy (gmina Siedlce)	1,376	L
19	360919 W	dr. wojewódzka nr 803 - dr. gminna 360907W (Skórzec - Wólka Kobyła)	DW 803	DG G360907	1,574	D
20	360920 W	Kol. Skórzec - Kol. Dąbrówka Stany - dr. gminna 360909W	DW 803	DG G360909	3,130	D
21	360921 W	dr. w m. Skórzec na odc. od dr. wojewódzkiej nr 803, od działki nr 373 do działek o nr 31/9 oraz 77/7 Cmentarna	DW 803	dz. ew. nr 32/4	0,566	L
22	360922 W	dr. w m. Dąbrówka Ług przebiegająca przez dz. nr ew. 1595 od dr. wojewódzkiej nr 803 do dr. wewnętrznej zlokalizowanej na dz. nr ew. 1700 i 627 Bajkowa	DW 803	dz. ew. nr 1700	0,386	L
23	360923 W	ul. Akacyjowa w miejscowości Gołębek	DG G360902	dz. ew. nr 168/5	0,560	D
24	360924 W	ul. Kopciuszka w miejscowości Dąbrówka Ług	DG G360917	DG G360922	0,285	D
25	360925 W	ul. Kubusia Puchatka w miejscowości Dąbrówka Ług	DG G360926	dz. ew. nr 1700	0,188	D
26	360926 W	ul. Alladyna w miejscowości Dąbrówka Ług	DG G360917	DG G360922	0,285	D
razem					64,421	
					L	48,065
					D	16,376

Źródło: Urząd Gminy w Skórcu

Drogi gminne realizują powiązania zewnętrzne gminy bliskiego zasięgu, powiązania wewnątrzgminne oraz obsługują przyległe zagospodarowanie. Na terenie gminy jest 64,42 km dróg gminnych, z tego 36,54 km ma nawierzchnię bitumiczną. Pozostałe drogi mają nawierzchnię żwirową lub gruntową. Większość dróg gminnych nie spełnia warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi tej kategorii.

Na terenie gminy występują inne drogi nie zaliczone do kategorii dróg gminnych, a spełniające ważną funkcję w zagospodarowaniu terenu. Są to drogi ogólnodostępne. Niektóre z tych dróg posiadają

przekroje uliczne i mają ulepszoną nawierzchnię. Zgodnie z ustawą o drogach publicznych drogi w/w są drogami wewnętrznymi.

Mapa 4 Sieć dróg na terenie Gminy Skórzec

Źródło: Raport o stanie Gminy Skórzec za 2021 rok

Komunikacja publiczna.

Gmina Skórzec posiada układ komunikacyjny zapewniający mieszkańcom powiązania zewnętrzne z Siedlcami i Warszawą oraz wewnętrzne. Mieszkańcy gminy korzystają głównie z komunikacji autobusowej realizowanej przez przewoźników prywatnych obsługujących przejazdy na trasach między miastami: Siedlce, Garwolin, Stoczek Łukowski i Mińsk Mazowiecki. Autobusy główną trasą – drogą wojewódzką - kursują średnio w ciągu dnia przynajmniej co godzinę. Wysokie i systematyczne nakłady na inwestycje drogowe zwiększają bezpieczeństwo ruchu kołowego i pieszego, zwiększając płynność ruchu, umożliwiają większe przepływy ludności i skracają czas przejazdu zarówno do ośrodka powiatowego jak i do sąsiednich gmin. Szczególnie ważny jest kierunek

do Kotunia. Pozwala to na omińnięcie narastających uciążliwości transportowych w Siedlcach i łatwiejszy dostęp do transportu kolejowego szczególnie w kierunku Warszawy.

Podstawową komunikację transportową ludności zapewnia komunikacja autobusowa oraz samochodowa indywidualna.

W gminie brak jest infrastruktury sprzyjającej rozwojowi elektromobilności.

Fotografia 3 Przystanek autobusowy

Źródło: Fotografia własna

Ścieżki rowerowe (drogi dla rowerów)

Według danych GUS w Gminie Skórzec w 2021 roku znajdowało się 6 km ścieżek rowerowych, 0,0 km bus-pasów i 0 parkingów w systemie Parkuj i Jedź (Park & Ride)²². Długość dróg dla rowerów wynosi 5,5 km, z czego pod zarządem starostwa jest 2,3 km, a pod zarządem Urzędu Marszałkowskiego 3,2 km.

INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA

Energia elektryczna²³

Dystrybucją energii elektrycznej na terenie Gminy Skórzec zajmuje się PGE Dystrybucja S.A. Obszar Gminy Skórzec zasilany jest za pomocą linii średniego napięcia SN ze stacji 110/15 kV zlokalizowanych w Kotuniu i Siedlcach:

²² https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Skorzec#urzedy-i-instytucje

²³ Założenia do Planu Zaopatrzenia w Ciepło, Energję Elektryczną i Paliwa Gazowe dla Gminy Skórzec

- Stacja transformatorowa 110/15 kV Kotuń w Kotuniu wyposażona jest w dwa transformatory 110/15 kV o mocy 10 MVA każdy;
- Stacja transformatorowa 110/15 kV Myśliwska w Siedlcach wyposażona jest w dwa transformatory 110/15 kV o mocy 16 MVA każdy.

Energia elektryczna rozprowadzana jest do odbiorców poprzez sieć napowietrznych linii 15 kV, stacji transformatorowych 15/0,4 kV oraz sieć odbiorczą abonencką niskiego napięcia – 230/400 V. Sieć energetyczna zaspokaja aktualne zapotrzebowanie mieszkańców, jednak biorąc pod uwagę przyszły rozwój mieszkalnictwa na terenie gminy, należy modernizować istniejącą infrastrukturę w celu zmniejszenia awaryjności. Zgodnie z oceną i informacjami podanymi przez PGE Dystrybucja S.A., infrastruktura elektroenergetyczna na terenie Gminy jest w dobrym stanie technicznym oraz zapewnia zasilanie wszystkim zgłoszonym do przyłączenia obiektom. Moc zainstalowanych transformatorów w GPZ-tach oraz stacjach transformatorowych pokrywa obecne zapotrzebowanie odbiorców na moc. PGE Dystrybucja S.A. prowadzi sukcesywną modernizację istniejących sieci, budowę nowych urządzeń elektroenergetycznych oraz tworzy optymalne układy pracy sieci, zgodnie z ustalonymi harmonogramami. Ze względu na zasilanie obszaru gminy w przeważającej części liniami napowietrznymi WN i SN, potencjalne zagrożenie w dostawie energii elektrycznej może wynikać z nieprzewidywalnych warunków atmosferycznych.

Ciepłownictwo

W Gminie Skórzec potrzeby ciepłe pokrywane są ze źródeł energetyki indywidualnej. W skład kotłowni lokalnych wliczane są kotłownie wytwarzające ciepło dla potrzeb własnych obiektów użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych. W kotłowniach tych wykorzystywany jest głównie węgiel i biomasa. Istniejące przedsiębiorstwa dla potrzeb technologicznych posiadają własne kotłownie. Budynki użyteczności publicznej zasilane są z kotłowni własnych.

Istnieje potrzeba stosowania paliw mniej uciążliwych dla środowiska – gazu ziemnego, oleju opałowego i paliw z niekonwencjonalnych źródeł np. biogazownie, farmy wiatrowe, panele słoneczne²⁴.

Zaopatrzenie w gaz

W gminie nie ma rozbudowanej sieci gazowej. Dla budynków Urzędu Gminy, ośrodka zdrowia oraz obu budynków Zespołu Szkolno-Przedszkolnego przeprowadzone zostały prace termomodernizacyjne wraz z wymianą źródeł ciepła na gaz ziemny pochodzący z instalacji gazu ciekłego LNG. Mieszkańcy gminy w chwili obecnej korzystają wyłącznie z gazu bezprzewodowego²⁵.

Teren gminy nie jest zgazyfikowany, mimo że istnieje możliwość doprowadzenia gazociągu wysokiego ciśnienia do Skórcza poprzez przewidywane w koncepcjach gazyfikacji odgałęzienie od magistrali 0700 Kobryń - Warszawa. Warunkiem stawianym przez dystrybutora sieci jest jednak opłacalność ekonomiczna, której osiągnięcie, w chwili obecnej, jest niemożliwe *jest na bieżąco monitorowane przez Urząd Gminy we współpracy ze spółką dystrybucyjną*.

²⁴ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec. Tekst ujednoczony

²⁵ Założenia do Planu Zaopatrzenia w Ciepło, Energię Elektryczną i Paliwa Gazowe dla Gminy Skórzec

Na terenie Gminy Skórzec zostały wykonane badania sejsmiczne dotyczące poszukiwania złóż gazu łupkowego. Opracowanie kompletnej dokumentacji stwierdzającej zasoby złóż gazu łupkowego będzie trwało około trzech lat. Na obecnym etapie stwierdzono, że na podstawie badań geologicznych, istnieją przesłanki dotyczące występowania na obszarze Gminy Skórzec złóż gazu łupkowego²⁶.

Odnawialne Źródła Energii

Odnawialne źródła energii stanowią alternatywę dla tradycyjnych i nieodnawialnych jej nośników, czyli paliw kopalnych. OZE są zasobami niewyczerpalnymi. Energia odnawialna pochodzi bowiem z powtarzających się procesów przyrodniczych.

Na obszarze gminy coraz więcej mieszkańców we własnym zakresie montuje na swoich posesjach instalacje wykorzystujące OZE, są to najczęściej kolektory słoneczne i piece na biomasę produkujące energię ciepłą oraz instalacje fotowoltaiczne produkujące energię elektryczną. Również gmina stara się wspierać mieszkańców w działaniach proekologicznych.

Według danych z Urzędu Gminy w miejscowości Ozarów na budynku OSP, znajduje się jedna instalacja OZE o mocy 9,9 (MW).

INFRASTRUKTURA WODNOKANALIZACYJNA

Wodociągi

Obsługę w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie gminy prowadzi Zakład Gospodarki Komunalnej Skórzec sp. z o.o..

Łączna długość eksploatowanej sieci wodociągowej rozdzielczej, wynosi 92,0 km. Z wodociągu w 2021 roku korzystały 7 602 osoby, a ilość przyłączy wodociągowych do budynków wynosi 2 653 szt. Wymienione układy dostarczają 177,0 dm³ wody (na podst. danych GUS, na rok 2021).

W latach 2012 – 2021 długość sieci zwiększyła się 5,6 km. W 2021 roku gospodarstwom domowym dostarczono 177,0 dam³ wody, czyli o 37,0 dam³ więcej niż w roku 2012. Z sieci w 2021 roku korzystały 7 602 osoby, czyli 95,7% ogółu ludności. Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca wzrosło w analizowanym okresie o 3,5 m³ i w 2021 roku wynosiło 21,9 m³.

Tabela 5 Sieć wodociągowa w Gminie Skórzec

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	86,4	86,5	86,5	86,5	86,5	86,5	92,0	92,0	92,0	92,0
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	2 038	2 083	2 310	2 125	2 290	2 520	2 620	2 620	2 637	2 653
woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam ³]	140,0	184,0	177,0	222,0	173,0	180,0	200,0	193,0	182,0	177,0
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	5 293	5 368	7 297	7 277	7 339	7 422	7 501	7 525	7 568	7 602
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m ³]	18,4	24,0	23,0	28,8	22,4	23,3	25,6	24,6	22,6	21,9

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

²⁶ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec. Tekst ujednoczony

Dwadzieścia miejscowości Gminy Skórzec objętych jest grupowym systemem zaopatrzenia w wodę w tym 2 miejscowości częściowo tj. Dobrzanów i Dąbrówka-Niwka. Jedna miejscowość tj. Boroszków (zabudowa rozproszona) nie posiada sieci wodociągowej. Mieszkańcy korzystają z własnych ujęć wody. Na terenie gminy funkcjonują trzy ujęcia wody²⁷:

1. Ujęcie wody w m. Teodorów – dwie studnie o wydajności eksploatacyjnej otworu 18m³/h -stacja zmodernizowana kompleksowo w 2017 r.
2. Ujęcie wody w m. Grala-Dąbrowizna – dwie studnie o wydajności eksploatacyjnej otworu wynoszącej 45m³/h - stacja wykonana w 2004 r.
3. Ujęcie wody Czerniejew - dwie studnie o wydajności eksploatacyjnej otworu wynoszącej 80m³/h - stacja wykonana w 2009 r.

Gmina Skórzec posiada dobrze rozwiniętą gospodarkę zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

Kanalizacja

Na terenie gminy funkcjonują trzy zbiorcze oczyszczalnie ścieków²⁸:

1. Oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna w miejscowości Skórzec o przepustowości 600m³/d.
2. Oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna w miejscowości Żelków o przepustowości 150m³/d.
3. Oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna w miejscowości Grala-Dąbrowizna o przepustowości 150m³/d.

Długość zbiorczej sieci kanalizacyjnej w Gminie Skórzec wynosi 106,37 km. Osiemnaście miejscowości Gminy Skórzec objętych jest zbiorczym systemem kanalizacyjnym w tym 2 miejscowości częściowo tj. Dąbrówka –Wyłazy i Dąbrówka-Niwka. Trzy miejscowości tj. Boroszków, Skarżyn i Dobrzanów (zabudowa rozproszona) nie posiada zbiorczej sieci kanalizacyjnej. Ścieki bytowe odprowadzane są do indywidualnych zbiorników bezodpływowych. Sieć kanalizacyjna wspomagana jest przepompowniami ścieków – 44 szt. oraz przydomowymi przepompowniami w ilości 83 szt.

INFRASTRUKTURA ZWIĄZANA Z GOSPODARKĄ ODPADAMI

Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt. 10 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1439 z późn. zm.), gminy dokonują corocznej analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi, w celu weryfikacji możliwości technicznych i organizacyjnych gminy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi.

Zasady odbioru odpadów komunalnych z terenu nieruchomości na terenie Gminy Skórzec reguluje pakiet uchwał podjętych przez organ stanowiący, dotyczących przede wszystkim: metody, na podstawie której naliczana jest opłata „śmieciowa”, stawek tej opłaty, szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zamian za uiszczoną opłatę, terminu, częstotliwości i trybu uiszczania opłaty, wzoru deklaracji o wysokości opłaty za zagospodarowanie odpadami komunalnymi, celem ustalenia wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, które świadczy Gmina, w związku z funkcjonowaniem systemu odpadowego²⁹.

²⁷ <https://www.e-bip.pl/Start/23329/BasicInformations/1>

²⁸ <https://www.e-bip.pl/Start/23329/BasicInformations/1>

²⁹ Raport o stanie Gminy Skórzec za 2021 rok

Zgodnie z obowiązującym regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Skórzec właściciele nieruchomości zobowiązani są do zbierania i przekazywania podmiotowi odbierającemu odpady komunalne, w oddzielnych workach ~~lub pojemnikach~~ następujących frakcji odpadów komunalnych³⁰:

- papieru,
- szkła,
- metali, tworzyw sztucznych i odpadów opakowaniowych wielomateriałowych,
- bioodpadów;
- odpadów higienicznych;
- niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych.

Właściciele nieruchomości zobowiązani są ponadto do selektywnego zbierania powstających w gospodarstwach domowych następujących odpadów komunalnych³¹:

- odpadów niebezpiecznych,
- przeterminowanych leków i chemikaliów,
- odpadów niekwalifikujących się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek,
- zużytych baterii i akumulatorów,
- zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
- mebli i innych odpadów wielkogabarytowych,
- zużytych opon,
- odpadów budowlanych i rozbiórkowych,
- styropianu,
- popiołu,
- tekstyliów i odzieży.

Właściciele nieruchomości przekazują wyżej wymienione odpady komunalne zebrane w sposób selektywny, do punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych tzw. PSZOK.

Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowany jest w Dąbrówce Ług ul. Skórzecka 12, gdzie mieszkańcy Gminy Skórzec mogą nieodpłatnie pozbywać się różnego rodzaju odpadów komunalnych.

Gospodarka odpadami niebezpiecznymi

Na terenie Gminy Skórzec funkcjonuje „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Skórzec na lata 2019 – 2032”.

³⁰ Regulamin utrzymania porządku i czystości na terenie Gminy Skórzec

³¹ Regulamin utrzymania porządku i czystości na terenie Gminy Skórzec

INFRASTRUKTURA ŁĄCZNOŚCI

Gmina posiada rozwiniętą sieć telekomunikacyjną opartą na istniejącej sieci kablowej, napowietrznej i światłowodowej. Wraz z rozwojem technologicznym, sieć telefonii stacjonarnej traci na znaczeniu na rzecz łączności bezprzewodowej oraz Internetu. Zakłada się, że w najbliższych latach proces ten będzie ulegał pogłębieniu.

W sierpniu 2020 roku, firma STIMO.NET rozpoczęła budowę szerokopasmowej światłowodowej sieci dostępowej do Internetu na terenie Gminy Skórzec. Pierwszy etap prac obejmował budowę światłowodów w oparciu o podbudowę słupową w miejscowości Skórzec. Drugi etap prac to budowa sieci światłowodowej w miejscowościach Czerniejew i Ozarów. Trzeci etap objął Dąbrówkę Ług. Projekt zakładał objęcie zasięgiem siecią światłowodową ulic m.in.: Garwolińskiej, Mickiewicza, Żeromskiego, Wyszyńskiego, Słowackiego, Leśnej, Dębowej, Sosnowej. Sieć wybudowano w technologii FTTH, jako napowietrzną sieć światłowodową opartą o podbudowę słupową PGE i Orange. Za pomocą łącza internetowego światłowodowego można skorzystać, również z telewizji IPTV oraz telefonii³². Sieć wybudowała na terenie gminy również firma DOMTEL.

2.2.2. Własność nieruchomości

Gmina Skórzec jest właścicielem większości obiektów użyteczności publicznej, gdzie prowadzi działalność publiczną.

Według „Raportu o stanie Gminy Skórzec za 2021 rok”, w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Skórzec wchodzi 11 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni 611,57 m², znajdujących się w budynkach będących własnością Gminy Skórzec.

2.2.3. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

„Do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru zabytków, a także jego nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna (art. 8, 9 pkt. 1, 2).”³³

Zgodnie z danymi Narodowego Instytutu Dziedzictwa - Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (księga A) - stan na 30 września 2022 roku, na obszarze Gminy Skórzec wyróżniono następujące zabytki nieruchome zlokalizowane w Skórcu:

- zespół klasztorny Marianów, XVIII, XX, nr rej.: 125/593 z 2.04.1964 oraz 7.03.2003
 - kościół pw. Nawrócenia św. Pawła
 - klasztor

³² <https://gminaskorzec.pl/>

³³ Narodowy Instytut Dziedzictwa www.nid.pl

- ogród
- kapliczka św. Jana Nepomucena, ul. Cmentarna, 1 poł. XIX, nr rej.: A-895 z 15.12.2009

Fotografia 4 Kapliczka św. Jana Nepomucena w Skórcu

Źródło: Fotografia własna

Gmina Skórzec nie posiada Gminnego Programu Ochrony Zabytków. Prowadzona jest natomiast Gminna Ewidencja Zabytków, w której wyróżnione są następujące zabytki: domy drewniane, spichlerze w zagrodzie, kapliczki, pomniki, krzyże, stodoły, zagrody, stanowiska archeologiczne. W ewidencji ujęty jest również Cmentarz Parafialny w Skórcu oraz Kościół Parafialny i Klasztor O.O Marianów, które objęte są ochroną konserwatorską wojewódzkiego konserwatora zabytków³⁴.

Obiekty znajdujące się w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków³⁵

Na obszarze Gminy Skórzec 60 obiektów posiadających wartości kulturowe zostało wpisanych do ewidencji zabytków, w tym:

- 87 stanowisk archeologicznych;
- 1 kaplica mariawicka;
- 1 cmentarz parafialny rzymskokatolicki;
- 2 budynki użyteczności publicznej;

³⁴ Raport o stanie Gminy Skórzec za 2021 rok

³⁵ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec. Tekst ujednoczony

- 1 dwór;
- 2 pozostałości parków dworskich;
- 36 budynków mieszkalnych tradycyjnego budownictwa regionalnego;
- 4 budynki gospodarcze;
- 1 młyn;
- 10 kapliczek i figur przydrożnych;
- 2 pomniki.

Wykaz obiektów znajdujących się w ewidencji zabytków załączony jest do części I Studium „Uwarunkowania”. Wszelkie prace inwestycyjne podejmowane przy wymienionych obiektach wymagają opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

2.2.4. Uwarunkowania ochrony środowiska

Ochrona środowiska prowadzona jest w Gminie Skórzec w oparciu o zasady i działania zapisane w poniższych dokumentach:

- *Program Ochrony Środowiska dla Gminy Skórzec na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025;*
- *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec;*
- *Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Skórzec;*
- *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Skórzec na lata 2019-2032.*

Realizacja założeń „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest” wpłynie na poprawę stanu środowiska i zdrowia ludzi poprzez:

- sukcesywne zmniejszanie, a docelowo całkowite wyeliminowanie źródeł emisji włókien azbestowych;
- doprowadzenie do realizacji prac w zgodzie z przepisami, co wyeliminuje zagrożenie zdrowia zarówno dla mieszkańców posesji, jak i dla wykonawców prac;
- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie właściwego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

2.3. Sfera społeczna

2.3.1. Sytuacja demograficzna i społeczna na danym obszarze

LICZBA LUDNOŚCI

Gmina Skórzec należy do województwa mazowieckiego, powiatu siedleckiego, zamieszkuje ją około 10,06% ludności powiatu. Gmina Skórzec pod względem liczby mieszkańców jest jedną z większych gmin wiejskich powiatu siedleckiego.

Zgodnie z danymi GUS, na dzień 31.12.2021 r.³⁶, liczba ludności faktycznie zamieszkałej na obszarze Gminy Skórzec wyniosła 8 096 osób. Zarejestrowano więcej mężczyzn niż kobiet, różnica wyniosła 20 osób. Na przestrzeni badanych lat liczba osób zamieszkujących gminę zwiększyła się o 447 (5,84%). Wśród kobiet odnotowujemy wzrost o 266 osób, natomiast wśród mężczyzn wzrost o 181 osób. W roku 2021 kobiety stanowiły 49,88% ogółu ludności.

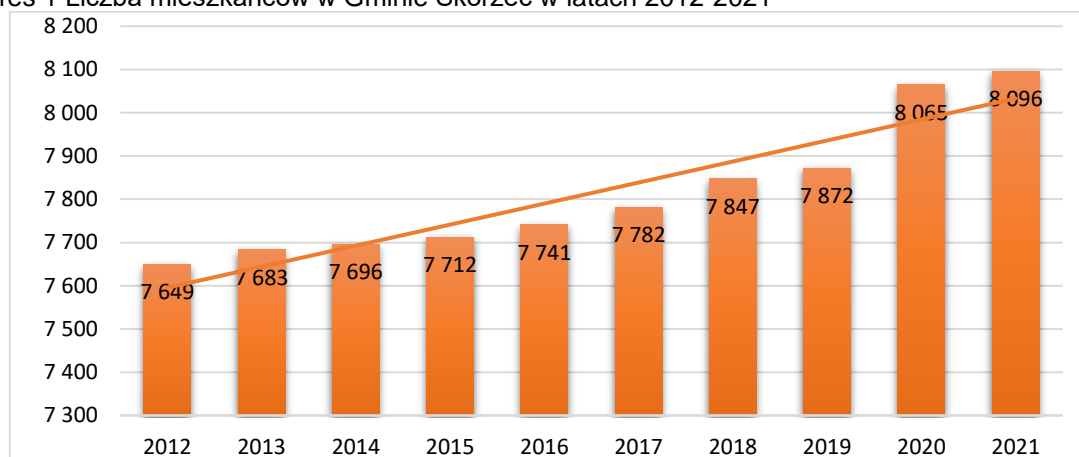
Tabela 6 Ludność faktycznie zamieszkała na obszarze Gminy Skórzec w latach 2012-2021

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem	7 649	7 683	7 696	7 712	7 741	7 782	7 847	7 872	8 065	8 096
kobiety	3 772	3 797	3 810	3 828	3 833	3 856	3 890	3 900	4 022	4 038
mężczyźni	3 877	3 886	3 886	3 884	3 908	3 926	3 957	3 972	4 043	4 058

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne), <https://bd.l.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/tablica> (odsłona z dnia 06.02.2023)

W analizowanych latach obserwujemy zatem systematyczny wzrost liczby mieszkańców gminy.

Wykres 1 Liczba mieszkańców w Gminie Skórzec w latach 2012-2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Na dzień 31 grudnia 2021 roku (wg danych statystycznych GUS) gęstość zaludnienia wynosiła:

- Gmina Skórzec 68 os./km²,
- Powiat siedlecki 50 os./km²,
- Województwo mazowieckie 155 os./km².

³⁶ Od roku 2020 bazą wyjściową bilansu stanu i struktury ludności są wyniki NSP 2021. W związku z tym dane jak i wskaźniki odnoszące się do liczby i struktury ludności (płeć, grupy wieku) od 2020 roku zostały przeliczone zgodnie z bilansem przygotowanym w oparciu o wyniki NSP 2021. Bilanse liczby i struktury ludności w gminach imiennie opracowane w oparciu o wyniki Narodowych Spisów Powszechnych z uwzględnieniem zmian spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia i zgony), migracjami ludności (na pobyt stały i czasowy) oraz przemieszczeniami związanymi ze zmianami administracyjnymi. Dane o ludności w miejscowościach na podstawie rejestru PESEL. Dane o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach pochodzące ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego. Dane o orzeczonych rozwodach i separacjach pochodzące ze sprawozdawczości sądów. Dane o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały pochodzą z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Prognoza ludności na podstawie badania GUS.

Analiza porównawcza

Gmina Skórzec pod względem liczby mieszkańców wśród analizowanych gmin wiejskich klasyfikuje się na czwartym miejscu, po gminach: Siedlce, Zbuczyn i Kotuń. Najmniej mieszkańców jest w gminie Paprotnia (2 390 osób), zaś najwięcej wśród gmin wiejskich liczy gmina Siedlce (19 360 osób).

Tabela 7 Dynamika liczby ludności w latach 2012-2021 - analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Powiat siedlecki	81 924	81 792	81 590	81 403	81 580	81 402	81 352	81 362	80 690	80 469
Domanice	2 685	2 672	2 660	2 656	2 655	2 626	2 624	2 610	2 532	2 498
Korczew	2 881	2 829	2 796	2 757	2 716	2 662	2 620	2 599	2 474	2 418
Kotuń	8 612	8 606	8 563	8 515	8 575	8 575	8 526	8 501	8 199	8 177
Mokobody	5 114	5 120	5 092	5 088	5 019	5 040	5 017	4 939	4 856	4 841
Mordy (gm. miejsko-wiejska)	6 154	6 107	6 017	6 009	5 954	5 881	5 844	5 780	5 519	5 445
Paprotnia	2 722	2 684	2 675	2 626	2 587	2 572	2 556	2 549	2 424	2 390
Przesmyki	3 554	3 472	3 414	3 346	3 287	3 228	3 182	3 169	2 932	2 858
Siedlce	17 150	17 315	17 506	17 628	17 972	18 054	18 226	18 406	19 215	19 360
Skórzec	7 649	7 683	7 696	7 712	7 741	7 782	7 847	7 872	8 065	8 096
Suchożebry	4 771	4 761	4 730	4 676	4 715	4 687	4 675	4 693	4 662	4 660
Wiśniew	5 888	5 837	5 815	5 795	5 788	5 754	5 747	5 747	5 704	5 688
Wodynie	4 625	4 594	4 559	4 503	4 450	4 454	4 414	4 391	4 261	4 226
Zbuczyn	10 119	10 112	10 067	10 092	10 121	10 087	10 074	10 106	9 847	9 812
Siedlce (miasto na prawach powiatu)	76 393	76 347	76 603	76 942	77 020	77 653	77 872	78 185	76 471	76 005
województwo mazowieckie	5 301	5 316	5 334	5 349	5 365	5 384	5 403	5 423	5 517	5 512
	760	840	511	114	898	617	412	168	616	794

Jednostka terytorialna	saldo	saldo %
Powiat siedlecki	-1 455	-1,78
Domanice	-187	-6,96
Korczew	-463	-16,07
Kotuń	-435	-5,05
Mokobody	-273	-5,34
Mordy (gm. miejsko - wiejska)	-709	-11,52
Paprotnia	-332	-12,20
Przesmyki	-696	-19,58
Siedlce	2 210	12,89
Skórzec	447	5,84
Suchożebry	-111	-2,33
Wiśniew	-200	-3,40
Wodynie	-399	-8,63
Zbuczyn	-307	-3,03
Siedlce (miasto na prawach powiatu)	-388	-0,51
województwo mazowieckie	211 034	3,98

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W większości analizowanych jednostek terytorialnych w powiecie siedleckim odnotowano zmniejszenie się liczby ludności w roku 2021 w stosunku do roku 2012. Spadek ten w poszczególnych gminach wynosi:

- Gmina Domanice – 187 osób (zmniejszenie o 6,96%);
- Gmina Karczew – 463 osoby (zmniejszenie o 16,07%);
- Gmina Kotuń – 435 osób (zmniejszenie o 5,05%);
- Gmina Mokobody – 273 osoby (zmniejszenie o 5,34%);
- Gmina miejsko – wiejska Mordy – 709 osób (zmniejszenie o 11,52%);

- Gmina Paprotnia – 332 osoby (zmniejszenie o 12,20%);
- Gmina Przesmyki – 696 osób (zmniejszenie o 19,58%);
- Gmina Suchożebry – 111 osób (zmniejszenie o 2,33%);
- Gmina Wiśniew – 200 osób (zmniejszenie o 3,40%);
- Gmina Wodynie – 399 osób (zmniejszenie o 8,63%);
- Gmina Zbuczyn – 307 osób (zmniejszenie o 3,03%);
- Miasto na prawach powiatu Siedlce – 388 osób (zmniejszenie o 0,51%).

W powiecie siedleckim, gminami które odnotowała wzrost liczby mieszkańców są:

- Gmina Siedlce – 2 210 osób (zwiększenie o 12,89%);
- Gmina Skórzec – 447 osób (zwiększenie o 5,84%);

W całym powiecie siedleckim zanotowano zmniejszenie się liczby mieszkańców o 1 455 osób (1,78%).

W tym samym czasie w województwie mazowieckim liczba mieszkańców ogółem zwiększyła się o 211 034 osób (3,98%).

Obserwowane w części gmin zjawisko depopulacji jest odzwierciedleniem ogólnokrajowej tendencji zmniejszania się liczby ludności. Postępująca depopulacja będzie z pewnością miała swoje negatywne konsekwencje rozwojowe w każdym wymiarze funkcjonowania społeczeństwa.

Na zmianę liczby mieszkańców wpływ mają wysokość przyrostu naturalnego (różnica między liczbą urodzeń i zgonów) oraz saldo migracji (różnica między napływem ludności na dany teren i odpływem z niego).

PRZYROST NATURALNY

W latach poddanych analizie, przyrost naturalny w Gminie Skórzec poza latami 2020-2021 był dodatni co oznacza, iż liczba urodzeń żywych była wyższa od liczby zgonów. Najniższą wartość dodatnią odnotowano w roku 2018 (+41).

Tabela 8 Ruch naturalny ludności na terenie Gminy Skórzec (stan w dniu 31XII) w latach 2012-2021

Ruch naturalny (osoba)	Lata									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Urodzenia żywe ogółem	102	90	86	90	92	100	106	86	98	86
Urodzenia żywe mężczyźni	49	46	42	45	51	47	45	41	53	47
Urodzenia żywe kobiety	53	44	44	45	41	53	61	45	45	39
Zgony ogółem	72	87	63	75	76	82	65	69	109	94
Zgony mężczyźni	35	49	35	42	40	43	27	32	65	50
Zgony kobiety	37	38	28	33	36	39	38	37	44	44
Przyrost naturalny ogółem	30	3	23	15	16	18	41	17	-11	-8
Przyrost naturalny mężczyźni	14	-3	7	3	11	4	18	9	-12	-3
Przyrost naturalny kobiety	16	6	16	12	5	14	23	8	1	-5

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Urodzenia są kluczowym czynnikiem wpływającym na strukturę ludności. Według danych GUS w Gminie Skórzec 2021 roku odnotowano:

- 86 żywych urodzeń, w tym 47 mężczyzn i 39 kobiet;
- więcej zgonów niż żywych urodzeń (94 osoby), zatem przyrost naturalny jest ujemny (-8 osób).

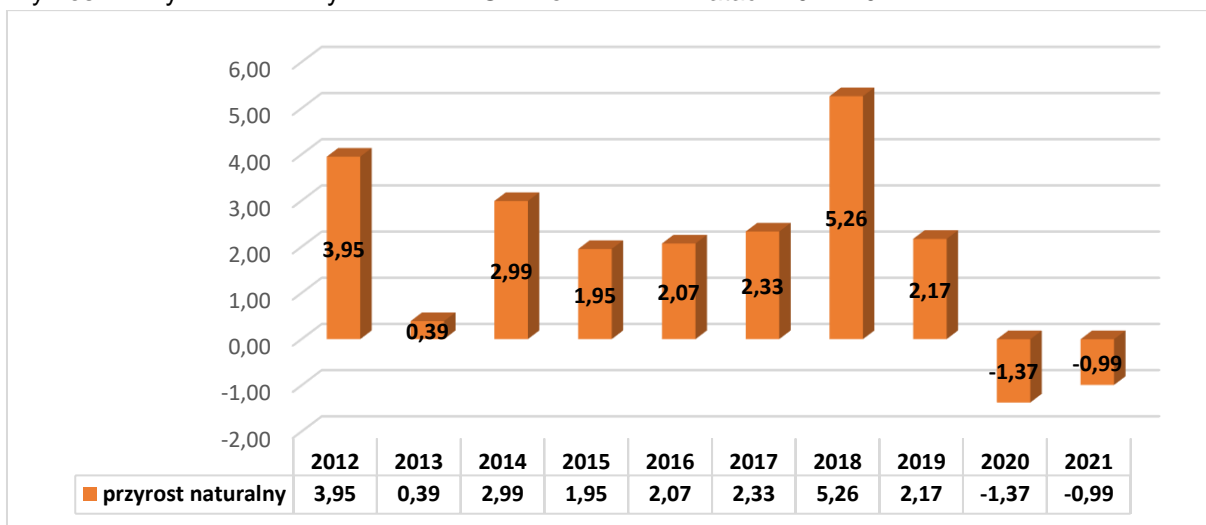
W analizowanych latach przyrost naturalny ogółem jest dodatni i wynosi (+144 osoby), w tym (+48 mężczyzn) oraz (+96 kobiet). Najniższa wartość wskaźnika na 1000 ludności w gminie została odnotowana w roku 2020 (-1,37), a najwyższa w roku 2018 (+5,26).

Tabela 9 Przyrost naturalny, urodzenia, zgony na 1000 ludności na terenie Gminy Skórzec (stan w dniu 31 XII) w latach 2012-2021

Na 1000 ludności:	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
urodzenia żywe	13,41	11,73	11,19	11,67	11,90	12,93	13,59	10,97	12,17	10,64
zgony	9,47	11,34	8,20	9,73	9,83	10,61	8,34	8,81	13,54	11,63
przyrost naturalny	3,95	0,39	2,99	1,95	2,07	2,33	5,26	2,17	-1,37	-0,99

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wykres 2 Przyrost naturalny ludności w Gminie Skórzec w latach 2012-2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W analizie porównawczej w latach 2012-2021 przyrost naturalny w prawie wszystkich analizowanych JST był przeważnie ujemny. Na tle gmin wyróżniają się gminy: Siedlce, w której to do roku 2020, a w gminach Skórzec i w mieście Siedlce do roku 2019, odnotowano corocznie dodatni przyrost naturalny. Również w powiecie siedleckim i całym województwie mazowieckim do roku 2020 odnotowano dodatni przyrost naturalny. W roku 2021 we wszystkich analizowanych jednostkach przyrost był ujemny, największy w Gminie Przesmyki (-18,97), a najniższy w gminie Wiśniew (0,00). Rosnący ujemny przyrost naturalny jest problemem w skali kraju. W tabeli poniżej kolorem oznaczono wartości dodatnie przyrostu naturalnego - poza ww. gminami są to sporadyczne przypadki. Ujemny przyrost naturalny w Gminie Skórzec w latach 2020-2021 nie jest zatem cechą wyjątkową gminy, dotyczy od roku 2020 całego powiatu siedleckiego, jest również charakterystyczny dla całego województwa mazowieckiego.

Tabela 10 Przyrost naturalny w gminach ościennych, powiecie siedleckim oraz województwie mazowieckim w latach 2012-2021 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Powiat siedlecki	0,65	-0,40	0,27	0,28	0,80	0,55	0,29	0,15	-3,28	-3,92
Domanice	5,93	0,00	3,38	6,76	-4,16	3,40	6,07	1,14	-7,48	-3,58
Korczew	-2,42	-8,43	-10,72	-1,80	-7,32	-14,15	-11,73	-5,40	-14,74	-11,45
Kotuń	3,83	-1,04	0,00	-1,29	1,29	1,40	-1,76	-0,24	-5,74	-3,54
Mokobody	-5,62	-0,39	-2,93	1,77	-4,34	3,37	-3,59	-2,20	-5,75	-4,13
Mordy (gm. miejsko - wiejska)	-4,22	-2,61	-2,13	-5,49	-1,17	-6,07	-2,90	-5,33	-6,85	-10,92

Jednostka terytorialna	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Paprotnia	-4,39	-6,30	1,86	-5,65	-2,69	3,09	-1,95	1,56	-7,70	-4,55
Przesmyki	-6,20	-6,54	-13,36	-4,12	-5,10	-7,68	-8,14	-7,27	-6,44	-18,97
Siedlce	5,33	3,83	5,41	3,47	6,03	4,31	3,14	3,23	1,42	-0,42
Skórzec	3,95	0,39	2,99	1,95	2,07	2,33	5,26	2,17	-1,37	-0,99
Suchożebry	-2,10	2,72	-1,90	-2,77	1,49	-2,54	0,85	-2,77	-8,75	-5,36
Wiśniew	0,85	1,20	-0,52	-1,20	-0,35	-0,17	3,30	3,13	-0,53	0,00
Wodynie	-4,75	-6,09	0,44	-5,06	-6,71	0,00	-5,43	-3,64	-3,52	-8,01
Zbuczyn	0,59	-0,30	0,49	4,08	3,95	1,48	2,28	2,09	-1,51	-2,95
Siedlce (miasto na prawach powiatu)	2,65	3,26	3,66	3,12	3,44	3,72	3,80	4,13	-0,25	-1,19
województwo mazowieckie	0,53	0,21	0,68	0,45	0,88	0,86	0,33	0,35	-1,96	-3,54

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

MIGRACJE

Czulym miernikiem zmian sytuacji społeczno-gospodarczej jest migracja. Ludzie osiedlają się na terenach, których perspektywy rozwojowe postrzegają z optymizmem, natomiast spontaniczna emigracja z danego terenu jest zawsze sygnałem zagrożenia zapaścią rozwojową.

Migracje ludności są bardzo istotnym czynnikiem wpływającym na liczbę i strukturę ludności danego regionu.

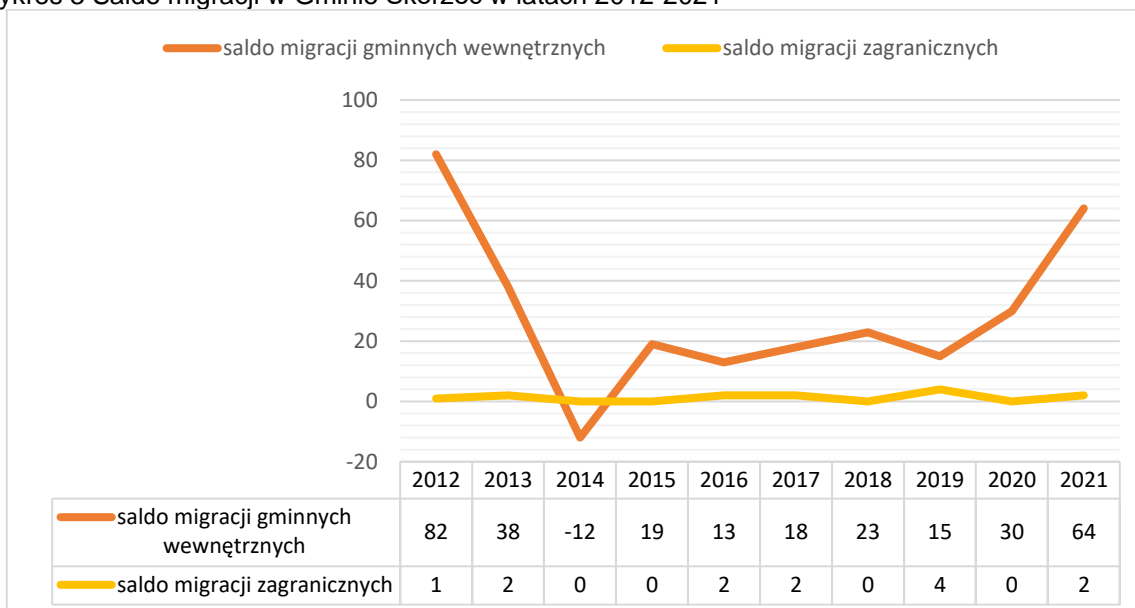
Tabela 11 Migracje wewnętrzne i zagraniczne w Gminie Skórzec w latach 2012-2021

Migracje na pobyt stały	Lata									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Zameldowania w ruchu wew. ogółem	133	116	77	86	72	79	89	99	87	133
Zameldowania z zagranicy ogółem	1	2	0	0	3	2	0	4	0	2
Zameldowania ogółem	134	118	77	86	75	81	89	103	87	135
Wymeldowania w ruchu wew.	51	78	89	67	59	61	66	84	57	69
Wymeldowania za granicę	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Wymeldowania ogółem	51	78	89	67	60	61	66	84	57	69
Saldo migracji ogółem	83	40	-12	19	15	20	23	19	30	66
Saldo migracji wewnętrznych	82	38	-12	19	13	18	23	15	30	64
Saldo migracji zagranicznych	1	2	0	0	2	2	0	4	0	2

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne),

W Gminie Skórzec w 2021 roku saldo migracji (ogółem) odnotowujemy na poziomie (+66) osób. Liczba osób zameldowanych ogółem wyniosła 135, natomiast wymeldowanych 69. Zmiany miejsca zamieszkania występują głównie w obrębie kraju, regionu. Najwięcej osób wyprowadziło się z terenu gminy w roku 2014 (89 osób). Wymeldowania w ruchu wewnętrznym w gminie w ostatnich latach, kształtują się na podobnym poziomie. Według danych GUS saldo migracji zagranicznych kształtuje się od (0) do (+4).

Wykres 3 Saldo migracji w Gminie Skórzec w latach 2012-2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wartość salda migracji wewnętrznych w analizowanych latach przyjmowała wartości od (-12) w roku 2014 do (+82) w roku 2012. Należy jednak zauważyć, iż bilans salda migracji wewnętrznych na przestrzeni analizowanych lat jest dodatni i wynosi (+290) mieszkańców. Wartość salda migracji zagranicznych w analizowanym okresie jest również dodatnia i wynosi (+13). Wskazane powyżej wartości opisujące ruch migracyjny pokazują, że w ciągu ostatnich lat więcej ludzi zdecydowało się na zamieszkanie w gminie, niż na jej opuszczenie i zamieszkanie w innym miejscu. Wskaźnik salda migracji dla Gminy Skórzec napawa optymizmem, gdyż w latach poddanych analizie przyjmuje w większości wartości dodatnie.

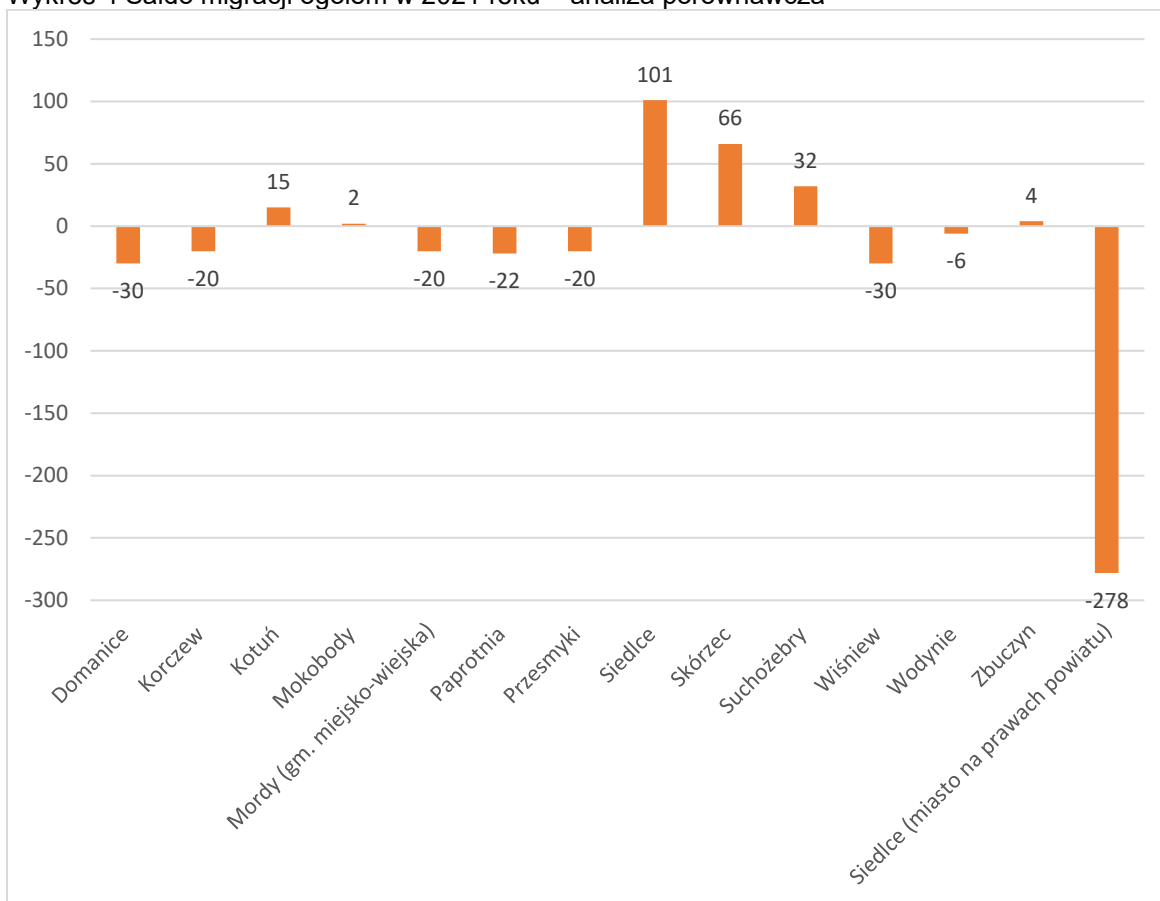
Tabela 12 Saldo migracji ogółem w gminach ościennych, powiecie siedleckim oraz województwie mazowieckim w latach 2012-2021 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Powiat siedlecki	69	-118	-164	bd*	-48	-67	-71	-43	123	72
Domanice	-14	-18	-6	bd*	-10	-16	-16	-15	24	-30
Korczew	-23	-38	-21	bd*	-24	-16	-4	-11	-8	-20
Kotuń	2	-10	-19	bd*	1	-16	-24	1	-12	15
Mokobody	-14	1	4	bd*	-38	-3	-12	-41	-9	2
Mordy (gm. miejsko-wiejska)	-6	-38	-49	bd*	-29	-16	-18	-59	-18	-20
Paprotnia	-13	-10	-17	bd*	-27	-19	-10	-5	-21	-22
Przesmyki	-9	-46	-28	bd*	-27	-40	-26	-17	-27	-20
Siedlce	155	93	94	bd*	134	86	120	70	181	101
Skórzec	83	40	-12	bd*	15	20	23	19	30	66
Suchożebry	11	-14	-12	bd*	17	-13	-19	33	-3	32
Wiśniew	-27	-28	-36	bd*	-34	-9	-24	-2	19	-30
Wodynie	-46	-26	-15	bd*	-29	5	-23	2	-6	-6
Zbuczyn	-30	-24	-47	bd*	3	-30	-38	-18	-27	4
Siedlce (miasto na prawach powiatu)	-226	-131	-47	bd*	-34	61	-51	-87	-124	-278
województwo mazowieckie	13 287	13 353	13 108	bd*	12 950	13 513	16 702	18 084	12 197	12 988

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wskaźnik salda migracji dla gminy miejsko-wiejskiej Mordy jest co roku ujemny, dla miasta Siedlce jest ujemny poza rokiem 2017, wśród gmin wiejskich co roku ujemne saldo odnotowują gminy: Korczew, Paprotnia i Przesmyki. Wskaźnik salda migracji w latach poddanych analizie jest co roku dodatni w gminie wiejskiej Siedlce oraz w całym województwie mazowieckim, co oznacza, iż stale zwiększa się liczba mieszkańców osiedlających się w tej jednostce. W roku 2021 wartość wskaźnika salda migracji ogółem w otoczeniu Gminy Skórzec kształtowała się następująco:

Wykres 4 Saldo migracji ogółem w 2021 roku – analiza porównawcza

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Saldo migracji dla Gminy Skórzec, w roku 2021 wyniosło (+66). Dodatkowo saldo migracji odnotowały także gminy: Kotuń (+15), Mokobody (+2), Siedlce (+101), Suchożebry (+32), Zbuczyn (+4). Najtrudniejsza sytuacja jest w mieście Siedlce, gdzie od lat wskaźnik przyjmuje wartości ujemne, w roku 2021 (-278) osób, w ciągu analizowanych lat z miasta wyemigrowało 917 osób, które zapewne wybierają inne ościennie gminy do zamieszkania.

STRUKTURA WIEKU LUDNOŚCI

W strukturze wieku ludności można wyróżnić trzy podstawowe kategorie, które są istotne z punktu widzenia rynku pracy i zasobów siły roboczej:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. w wieku od 0 do 17 lat,
- ludność w wieku produkcyjnym, w tym: kobiety od 18 do 59 lat, a mężczyźni od 18 do 64 lat,

- ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym: kobiety od 60 lat i więcej, a mężczyźni od 65 lat i więcej.

Osoby w wieku produkcyjnym dzielimy na dwie kategorie: osoby mobilne oraz osoby niemobilne. Osoby mobilne charakteryzują się gotowością do podjęcia zmian w swoim życiu zawodowym, zmianą pracy, stanowiska pracy, chęcią przekwalifikowania się, nabycia nowych umiejętności.

Osoby znajdujące się w przedziale wiekowym produkcyjnym niemobilnym to osoby, które nie wykazują chęci do zmiany pracy, stanowiska pracy, nie są zainteresowane zdobyciem nowych kwalifikacji zawodowych.

Tabela 13 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Skórzec w latach 2012-2021

Ludność w wieku:	Lata									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Przedprodukcyjnym ogółem (17 lat i mniej)	1 744	1 736	1 711	1 698	1 681	1 689	1 694	1 703	1 862	1 871
Produkcyjnym ogółem	4 745	4 790	4 813	4 812	4 850	4 862	4 894	4 883	4 879	4 883
Produkcyjnym mobilnym	3 214	3 236	3 239	3 231	3 242	3 229	3 216	3 192	3 165	3 166
Produkcyjnym niemobilnym	1 531	1 554	1 574	1 581	1 608	1 633	1 678	1 691	1 714	1 717
Poprodukcyjnym ogółem	1 160	1 157	1 172	1 202	1 210	1 231	1 259	1 286	1 324	1 342
W % ogółem ludność w wieku:										
przedprodukcyjnym	22,8	22,6	22,2	22,0	21,7	21,7	21,6	21,6	23,1	23,1
produkcyjnym	62,0	62,3	62,5	62,4	62,7	62,5	62,4	62,0	60,5	60,3
poprodukcyjnym	15,2	15,1	15,2	15,6	15,6	15,8	16,0	16,3	16,4	16,6

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Z powyższych danych wynika, że w latach 2012-2021 w Gminie Skórzec obserwujemy:

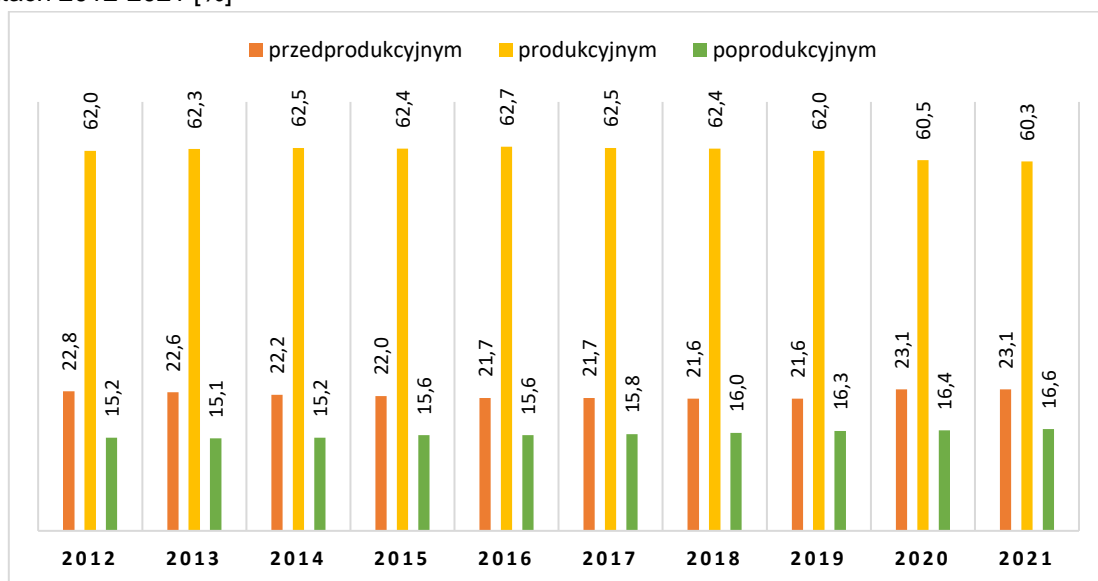
- wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym o 127 osób;
- wzrost liczby ludności w wieku produkcyjnym o 138 osób;
- wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym o 182 osoby.

W gminie dominuje ludność w wieku produkcyjnym obejmując 60,3% społeczeństwa, niekorzystnym zjawiskiem jest zauważalny na przestrzeni badanych lat ciągły wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym osiągając 16,6%. Natomiast korzystnym zjawiskiem jest wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z rokiem 2012. Zmiany w strukturze wieku ludności (tendencja do zwiększenia się liczby osób starszych) dają podstawy do twierdzenia, że proces ten będzie postępował. Problem dotyczy większości gmin województwa mazowieckiego.

Z powyższych danych wynika, że w latach 2012-2021 w Gminie Skórzec:

- zwiększył się udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym o 0,3 punktu procentowego,
- zmniejszył się udział liczby ludności w wieku produkcyjnym o 1,7 punktu procentowego,
- zwiększył się udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym o 1,4 punktu procentowego.

Wykres 5 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Skórzec w latach 2012-2021 [%]

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Proporcje ekonomicznych grup wieku w gminach ościennych, powiecie siedleckim oraz województwie mazowieckim kształtują się następująco:

Tabela 14 Ludność wg ekonomicznych grup wieku w 2021 r. – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	ogółem	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym	
		liczba	udział %	liczba	udział %	Liczba	udział %
Powiat siedlecki	80 469	17 232	21,4	47 311	58,8	15 926	19,8
Domanice	2 498	548	21,9	1 486	59,5	464	18,6
Korczew	2 418	366	15,1	1 345	55,6	707	29,2
Kotuń	8 177	1 726	21,1	4 795	58,6	1 656	20,3
Mokobody	4 841	979	20,2	2 841	58,7	1 021	21,1
Mordy (gm. miejsko-wiejska)	5 445	1 014	18,6	3 101	57,0	1 330	24,4
Paprotnia	2 390	482	20,2	1 396	58,4	512	21,4
Przesmyki	2 858	476	16,7	1 625	56,9	757	26,5
Siedlce	19 360	4 544	23,5	11 448	59,1	3 368	17,4
Skórzec	8 096	1 871	23,1	4 883	60,3	1 342	16,6
Suchożebry	4 660	955	20,5	2 743	58,9	962	20,6
Wiśniew	5 688	1 212	21,3	3 485	61,3	991	17,4
Wodynie	4 226	833	19,7	2 447	57,9	946	22,4
Zbuczyn	9 812	2 226	22,7	5 716	58,3	1 870	19,1
Siedlce (miasto na prawach powiatu)	76 005	15 099	19,9	43 052	56,6	17 854	23,5
województwo mazowieckie	5 512 794	1 069 398	19,4	3 250 867	59,0	1 192 529	21,6

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W tabeli powyżej kolorem pomarańczowym zaznaczono wskaźniki o najwyższych, zaś kolorem niebieskim o najniższych wartościach udziału % ludności w danej grupie wieku. Stwierdza się, że:

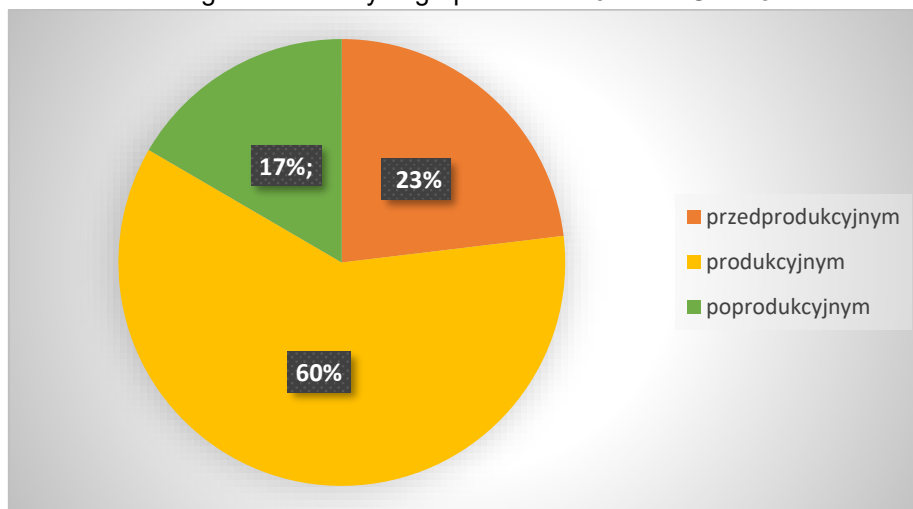
- najwyższy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym odnotowano w gminie wiejskiej Siedlce tj. 23,5%, natomiast najniższy w gminie wiejskiej Korczew (15,1%);

- najwyższy odsetek osób w wieku produkcyjnym przypada na gminę wiejską Wiśniew jest to 61,3% ogółu ludności w gminie, natomiast najniższy wśród badanych gmin przypada na gminę wiejską Korczew tj. 55,6% ogółu ludności;
- największy udział % osób w wieku poprodukcyjnym wśród jednostek samorządu terytorialnego zaobserwowano w gminie wiejskiej Korczew 29,2%, natomiast najniższy w gminie wiejskiej Skórzec 16,6%.

W Gminie Skórzec udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w 2021 roku przedstawia się następująco:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 23,1% ogółu ludności w gminie,
- ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 60,3% ogółu ludności w gminie,
- ludność w wieku poprodukcyjnym stanowiła 16,6% ogółu ludności w gminie.

Wykres 6 Podział ludności wg ekonomicznych grup wieku w 2021 r w Gminie Skórzec

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wskaźniki w gminie były wyższe od średniej dla powiatu siedleckiego oraz województwa mazowieckiego w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. W grupie osób w wieku poprodukcyjnym wskaźnik w gminie był niższy od wskaźnika dla powiatu siedleckiego jak i województwa mazowieckiego.

Ze strukturą wieku i płci ludności jest powiązany również wskaźnik obciążenia ekonomicznego ludności, czyli ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Dla Gminy Skórzec w 2021 roku wskaźnik ten wynosi (27,5) osoby i jest niższy niż ten sam wskaźnik dla powiatu (33,7) oraz niższy od wskaźnika obciążenia ekonomicznego ludności dla województwa (36,7). Im przedmiotowy wskaźnik jest wyższy, tym sytuacja demograficzna obszaru, z punktu widzenia ekonomicznego jest trudniejsza i świadczy o starzeniu się społeczeństwa. Systematyczny przyrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym powoduje silną presję na system emerytalny (zapewnienie emerytur dla coraz liczniejszej populacji osób, które zakończyły aktywność zawodową) oraz na system opieki zdrowotnej (zapewnienie specjalistycznej opieki ludziom w podeszłym wieku).

PODSUMOWANIE

Stan i struktura ludności w obrębie Gminy Skórzec są korzystniejsze od sytuacji, jaka panuje w obrębie powiatu siedleckiego. Liczba mieszkańców gminy zwiększa się, przyrost naturalny w analizowanych latach (poza latami 2020-2021) był dodatni. Saldo migracji przyjmuje w poszczególnych latach wartości zróżnicowane od ujemnych do dodatnich, lecz bilans migracji jest dodatni i wynosi (+303) mieszkańców. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w liczbie osób ogółem był wyższy od liczby osób w wieku poprodukcyjnym. W powiecie siedleckim udział osób w wieku przedprodukcyjnym był wyższy od udziału osób w wieku poprodukcyjnym w województwie mazowieckim było odwrotnie. Kolejne lata nie przedstawiają się zatem optymistycznie, jest to związane z obecną sytuacją epidemiologiczną w Polsce i na świecie. W roku 2020 zanotowano dużą umieralność ludzi z powodu wirusa SARS - Covid 19, przy jednoczesnym spadku ilości porodów. Ujemny przyrost naturalny po roku 2020 jest zatem jednym z głównych problemów gminy w wymiarze społecznym i gospodarczym. Problem dotyczy ogólnie całej Polski.

PROGNOZY DEMOGRAFICZNE

Prognozy GUS³⁷ wykonane w 2017 roku (na podstawie danych z lat 2013-2014) wskazują, iż liczba ludności zamieszkującej Gminę Skórzec do roku 2030 będzie stopniowo wzrastać. Są to jednak pewne przypuszczenia, które zapewne się sprawdzą. Należy bowiem zauważyć, że w 2021 roku liczba mieszkańców wynosiła 8 096 osób, a w prognozie założono dla tego roku liczbę 7 996 mieszkańców, zatem prognoza była niedoszacowana 100 osób.

Poniżej zaprezentowano prognozę na lata 2021 – 2030, czyli w czasie obejmującym ostatnie dane dostępne statystyczne oraz czas obowiązywania przedmiotowej Strategii.

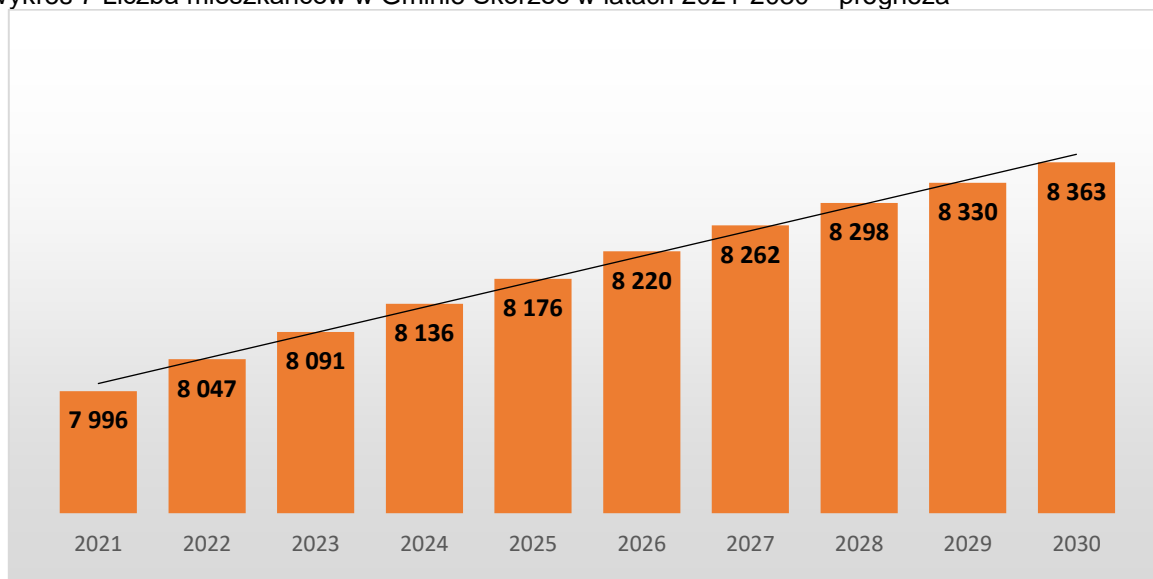
Tabela 15 Prognoza liczby ludności w Gminie Skórzec

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
ogółem	7 996	8 047	8 091	8 136	8 176	8 220	8 262	8 298	8 330	8 363
mężczyźni	4 024	4 048	4 067	4 087	4 105	4 122	4 138	4 149	4 159	4 172
kobiety	3 972	3 999	4 024	4 049	4 071	4 098	4 124	4 149	4 171	4 191

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

³⁷ „Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030”. Prognoza ta została opracowana w oparciu o długoterminowe założenia „Prognozy ludności Polski na lata 2014-2050” oraz „Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu na lata 2014-2050.”

Wykres 7 Liczba mieszkańców w Gminie Skórzec w latach 2021-2030 – prognoza

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Dokonano analizy porównawczej prognozowanej liczby mieszkańców w latach 2021-2030. W żadnej z gmin nie prognozuje się drastycznych zmian w liczbie mieszkańców. Jednak przedstawione prognozy nie napawają optymizmem, gdyż w aż 9 z 13 analizowanych JST, według prognoz zmaleje liczba ludności. Największy spadek spodziewany jest w gminie wiejskiej Korczew (-10,23%), Przesmyki (-9,03%), następnie w gminach: Wodynie (-5,93%), gminie miejsko-wiejskiej Mordy (-5,19%), Paprotnia (-4,98%), Mokobody (-3,22%), Zbuczyn (-1,88%), Domanice (-1,29) oraz Wiśniew (-0,99). Wzrost liczby mieszkańców spodziewany jest w gminach wiejskich Siedlce (+6,04%) i Skórzec (+4,59%). Liczba mieszkańców nie ulegnie zmianie w gminach Kotuń i Suchożebry.

Tabela 16 Prognoza liczby ludności z 2017 roku na lata 2021 – 2030 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Saldo	w %
powiat siedlecki												
Domanice	2 635	2 633	2 631	2 626	2 624	2 622	2 616	2 613	2 608	2 601	-34	-1,29
Korczew	2 562	2 533	2 506	2 479	2 452	2 426	2 396	2 364	2 332	2 300	-262	-10,23
Kotuń	8 623	8 626	8 630	8 635	8 636	8 636	8 635	8 632	8 628	8 623	0	0
Mokobody	4 931	4 914	4 898	4 880	4 865	4 847	4 830	4 810	4 792	4 772	-159	-3,22
Mordy (gm. miejsko-wiejska)	5 803	5 772	5 740	5 708	5 674	5 638	5 601	5 567	5 535	5 502	-301	-5,19
Paprotnia	2 509	2 495	2 482	2 470	2 456	2 442	2 429	2 414	2 400	2 384	-125	-4,98
Przesmyki	3 124	3 092	3 062	3 032	3 002	2 970	2 937	2 906	2 873	2 842	-282	-9,03
Siedlce	18 735	18 876	19 021	19 159	19 289	19 415	19 528	19 643	19 755	19 866	1 131	6,04
Skórzec	7 996	8 047	8 091	8 136	8 176	8 220	8 262	8 298	8 330	8 363	367	4,59
Suchożebry	4 716	4 716	4 713	4 711	4 710	4 707	4 710	4 713	4 712	4 716	0	0
Wiśniew	5 737	5 728	5 722	5 718	5 710	5 703	5 695	5 688	5 685	5 680	-57	-0,99
Wodynie	4 281	4 253	4 226	4 195	4 169	4 141	4 113	4 086	4 057	4 027	-254	-5,93
Zbuczyn	10 016	9 998	9 980	9 962	9 940	9 919	9 899	9 875	9 850	9 828	-188	-1,88

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

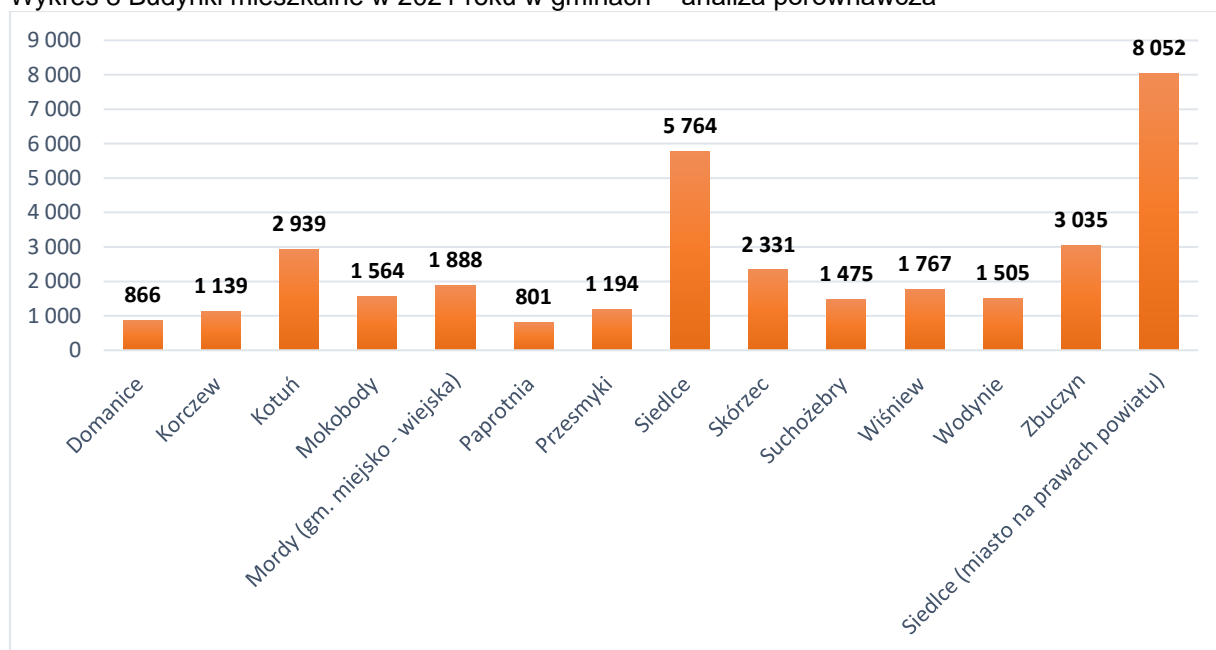
2.3.2. Warunki i jakość życia mieszkańców

ZABUDOWA, CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH

Ze względu na położenie Gminy Skórzec blisko miasta Siedlce, w miejscowościach Żelków i Teodorów znacznie rozwinęły się funkcje pozarolnicze: usługi i zabudowa jednorodzinna. W pozostałych miejscowościach dominuje zabudowa zagrodowa. Zabudowa ma charakter pasmowy i jest zlokalizowana głównie wzdłuż dróg. Większość wsi jest dobrze powiązana z centralnie położoną miejscowością gminną.

W 2021 roku w gminie znajdowało się 2 331 budynków mieszkalnych. W gminach ościennych porównywalna ilość zabudowy mieszkaniowej zlokalizowana była w Gminie Kotuń (2 939). Najmniejsza ilość budynków mieszkaniowych była w Gminie Paprotnia (801).

Wykres 8 Budynki mieszkalne w 2021 roku w gminach – analiza porównawcza

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W 2021 roku w Gminie Skórzec przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 97,7 m², natomiast na 1 osobę przypadło 28,7 m². Dla porównania – w powiecie siedleckim powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 95,2 m², a na 1 osobę przypadało 32,0 m², zatem wartość wskaźnika - przeciętna powierzchnia mieszkania w gminie jest wyższa, wartość wskaźnika - przeciętna powierzchnia przypadająca na osobę, niższa jest w gminie. Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców w gminie wynosi 293,6 - jest to najniższa wartości wskaźnika spośród analizowanych gmin. W powiecie siedleckim wynosi 335,7 i jest o 42,1 wyższy od wskaźnika dla Gminy Skórzec.

W powiecie siedleckim w porównaniu do województwa mazowieckiego odnotowano:

- wyższą przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania (+21,5 m²),
- niższą przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania na 1 osobę (-0,7 m²),
- mniej mieszkań na 1000 mieszkańców (- 107,6).

Tabela 17 Zasoby mieszkaniowe w 2021 roku – analiza porównawcza

Gmina	Mieszkania	Mieszkania na 1000 mieszkańców	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w m ²	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę	Przeciętna liczba izb w mieszkaniu	Przeciętna liczba osób na mieszkanie	Budynki mieszkalne
Powiat siedlecki	27 017	335,7	95,2	32,0	4,40	2,98	26 268
Domanice	888	355,5	84,1	29,9	3,88	2,81	866
Korczew	1 239	512,4	72,5	37,1	3,66	1,95	1 139
Kotuń	2 980	364,4	89,8	32,7	4,26	2,74	2 939
Mokobody	1 632	337,1	100,1	33,8	4,47	2,97	1 564
Mordy (gm. miejsko - wiejska)	2 081	382,2	81,6	31,2	4,06	2,62	1 888
Paprotnia	806	337,2	101,6	34,3	4,52	2,97	801
Przesmyki	1 154	403,8	90,5	36,5	4,05	2,48	1 194
Siedlce	5 844	301,9	114,0	34,4	4,95	3,31	5 764
Skórzec	2 377	293,6	97,7	28,7	4,50	3,41	2 331
Suchożebry	1 540	330,5	99,2	32,8	4,63	3,03	1 475
Wiśniew	1 817	319,4	89,4	28,6	4,29	3,13	1 767
Wodynie	1 589	376,0	79,5	29,9	3,92	2,66	1 505
Zbuczyn	3 070	312,9	91,6	28,7	4,36	3,20	3 035
Siedlce (miasto na prawach powiatu)	35 195	463,1	63,8	29,5	3,62	2,16	8 052
województwo mazowieckie	2 443 589	443,3	73,7	32,7	3,65	2,26	973 842

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W zasobach mieszkaniowych Gminy Skórzec przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w 2021 roku wynosiła 97,7 m², w porównaniu do innych JST była to jedna z wyższych wartości wskaźnika, wyższa od wskaźnika dla powiatu siedleckiego, a także województwa mazowieckiego. Wysoka przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania charakterystyczna jest dla obszarów wiejskich. Im bardziej zurbanizowany teren, tym wskaźnik ten maleje.

Gospodarowanie lokalami mieszkalnymi w Gminie Skórzec odbywa się na podstawie Uchwały Nr XXXII/258/21 Rady Gminy Skórzec z dnia 8 lipca 2021 roku w sprawie przyjęcia *Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Skórzec na lata 2021 – 2025*.

Według tego dokumentu mieszkaniowy zasób Gminy Skórzec obejmuje 11 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni 611,57 m², zlokalizowanych w budynkach stanowiących własność Gminy Skórzec. Mieszkaniowy zasób gminy obejmuje niżej wymienione lokale:

Tabela 18 Wielkość mieszkaniowego zasobu Gminy Skórzec

	Adres budynku	Łączna ilość lokali w budynku	Powierzchnia użytkowa w m ²	Rok budowy
1	Budynek komunalny w Dąbrówce-Ług ul. Garwolińska 36	4	189,72	1981
2	Budynek komunalny w miejscowości Dąbrówka-Ług, ul. Garwolińska 2	5	289,15	1961
3	Szkoła Podstawowa w Skórcu	1	86,70	1961
4	Szkoła Podstawowa w Dąbrówce-Stany	1	46,00	1973
	Ogółem	11	611,57	

Źródło: Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Skórzec na lata 2021-2025

Gmina w latach 2021 – 2025 nie przewiduje zmiany wielkości zasobów mieszkaniowych Gminy. Stan techniczny budynków określa się jako dobry.

Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Skórzec na lata 2021-2025, obejmuje w szczególności³⁸:

- prognozę dotyczącą wielkości oraz stanu technicznego zasobów Gminy Skórzec w poszczególnych latach;
- analizę potrzeb oraz plan remontów i modernizacji wynikający ze stanu technicznego budynków i lokali, z podziałem na kolejne lata;
- planowaną sprzedaż lokali w kolejnych latach;
- zasady polityki czynszowej oraz warunki obniżania czynszu;
- sposób i zasady zarządzania lokalami i budynkami wchodzącymi w skład mieszkaniowego zasobu gminy oraz zmiany w zakresie zarządzania mieszkaniowym zasobem gminy w kolejnych latach;
- źródła finansowania gospodarki mieszkaniowej w latach 2021 - 2025;
- wysokość wydatków w kolejnych latach, z podziałem na koszty bieżącej eksploatacji, koszty remontów lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy;
- opis innych działań mających na celu poprawę wykorzystania i racjonalizację gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy.

W gminie stopniowo przybywa mieszkań, zwiększa się przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oraz powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę. Coraz więcej jest również mieszkań wyposażonych w urządzenia techniczno-sanitarne. Wskazują na to dane zawarte w poniższej tabeli.

Tabela 19 Zasoby mieszkaniowe w Gminie Skórzec w latach 2012-2021³⁹

ZASOBY MIESZKANIOWE		lata									
		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mieszkania		2 060	2 080	2 101	2 121	2 149	2 173	2 193	2 212	2 353	2 377
Przeciętna powierzchnia użytkowa:											
1 mieszkania	m ²	87,2	87,9	88,4	89,1	90,1	90,6	91,3	92,0	97,0	97,7
na 1 osobę	m ²	23,5	23,8	24,1	24,5	25,0	25,3	25,5	25,8	28,3	28,7
Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne:											
lata		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
wodociąg	mieszk.	1 735	1 755	1 776	1 796	1 824	1 848	1 869	1 888	1 921	-
ustęp splukiwany	mieszk.	1 605	1 625	1 646	1 666	1 694	1 718	1 739	1 759	1 792	-
łazienka	mieszk.	1 506	1 526	1 547	1 567	1 595	1 619	1 640	1 660	1 693	-
centralne ogrzewanie	mieszk.	1 308	1 328	1 349	1 369	1 397	1 421	1 442	1 462	1 496	-
gaz z sieci	mieszk.	6	6	6	6	6	30	33	33	33	-
Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań											
lata		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
wodociąg		84,2	84,4	84,5	84,7	84,9	85,0	85,2	85,4	81,6	-
ustęp splukiwany		77,9	78,1	78,3	78,5	78,8	79,1	79,3	79,5	76,2	-
łazienka		73,1	73,4	73,6	73,9	74,2	74,5	74,8	75,0	72,0	-
centralne ogrzewanie		63,5	63,8	64,2	64,5	65,0	65,4	65,8	66,1	63,6	-
gaz z sieci		0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	1,4	1,5	1,5	1,4	-
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w gminie Skórzec											
lata		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
z wodociągu		69,2	69,9	94,8	94,4	94,8	95,4	95,6	95,6	95,6	95,7
z kanalizacji		52,0	52,4	60,6	63,0	64,2	69,6	70,2	70,5	70,6	70,6
z gazu		0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	1,4	1,5	1,5	1,5	1,4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

³⁸ Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Skórzec na lata 2021-2025

³⁹ Tabela uwzględnia ostatnie dostępne dane GUS

Warunki życia mieszkańców w gminie są dobre, większość mieszkań jest wyposażonych we wskazane instalacje techniczno-sanitarne. Z roku na rok przybywa mieszkań wyposażonych w urządzenia techniczno-sanitarne. W 2020 roku w Gminie Skórzec:

- 81,6% mieszkań było podłączonych do sieci wodociągowej,
- 76,2% mieszkań było wyposażonych w ustęp splukiwany,
- 72,0% mieszkań było wyposażonych w łazienkę,
- 63,6% mieszkań miało podłączone centralne ogrzewanie;
- 1,4% mieszkań było podłączonych do sieci gazowej.

Tabela 20 Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań w 2020 roku – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	wodociąg	ustęp splukiwany	łazienka	centralne ogrzewanie	gaz sieciowy
Powiat siedlecki	84,4	76,6	73,0	64,4	11,0
Domanice	92,0	77,0	72,7	65,6	0,0
Korczew	76,1	60,9	56,4	41,1	0,0
Kotuń	83,9	78,1	74,0	64,3	0,6
Mokobody	86,5	76,9	73,5	63,8	4,9
Mordy (gm. miejsko - wiejska)	76,8	70,9	67,3	58,4	0,9
Paprotnia	88,1	71,0	68,7	58,1	0,0
Przesmyki	82,8	68,3	60,2	51,6	0,0
Siedlce	91,0	85,9	83,5	79,8	35,8
Skórzec	81,6	76,2	72,0	63,6	1,4
Suchożebry	90,0	76,6	72,9	63,7	28,2
Wiśniew	80,4	76,0	72,2	62,5	14,9
Wodynie	81,4	72,2	68,2	57,8	0,1
Zbuczyn	80,4	75,3	72,4	61,0	0,6
Siedlce (miasto na prawach powiatu)	98,0	97,4	95,7	92,4	80,5
województwo mazowieckie	95,1	93,0	91,1	86,4	57,9

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Według przedstawionej analizy, najwięcej mieszkań wyposażonych w gminach wiejskich w wodociąg było w Gminie Domaniewice (92,0%), w pozostałe instalacje w Gminie Siedlce - odpowiednio: 85,9%, 83,5%, 79,8%, 35,8%. Gmina Skórzec pod względem mieszkań wyposażonych w wymienione instalacje - z wyjątkiem instalacji gazowej - znajduje się w czołówce analizowanych gmin.

Warunki życia mieszkańców są dobre, w porównaniu do wymienionych gmin, mieszkania są wyposażone powyżej przeciętnej we wskazane instalacje techniczno-sanitarne. Jest to korzystna informacja, ponieważ od ww. instalacji zależy kondycja zdrowotna mieszkańców oraz stan środowiska naturalnego gminy. Pomimo wszystko gmina powinna poczynić działania zwiększające dostępność mieszkańców do wymienionych instalacji technicznych, zwłaszcza kanalizacji i gazu.

Sytuacja mieszkaniowa w Gminie Skórzec systematycznie się polepsza. Liczba mieszkań w gminie przez ostatnie 10 lat zwiększyła się o 317, przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wzrosła o 10,5 m². Mieszkania w Gminie Skórzec zazwyczaj mają 4 pokoje, przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu w 2020 r. wyniosła 4,50. W jednym mieszkaniu w 2021 r. średnio mieszkało 3,41 osób, na 1 osobę przypadało 28,7 m² powierzchni użytkowej.

SPORT I REKREACJA

Gmina Skórzec prowadzi działania w celu stworzenia odpowiednich warunków organizacyjnych i infrastrukturalnych, zapewniających możliwość uprawiania sportu i czerpania z niego korzyści zdrowotnych i rekreacyjnych. Są one związane z utrzymaniem i udostępnianiem gminnych obiektów sportowych i rekreacyjnych oraz z zapewnieniem ogólnodostępnej oferty sportowej.

Na terenie Gminy Skórzec działają dwa kluby sportowe:

- Uczniowski Klub Sportowy „Naprzód” Skórzec;
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy Gołąbek.

Ich dominującą działalnością jest piłka nożna i tenis stołowy.

W propagowanie sportu amatorskiego i zdrowego stylu życia włącza się także Stowarzyszenie Sportowe Grupa Biegaczy Skórzec Biega. Ponadto gmina Skórzec współpracuje z Polskim Stowarzyszeniem Kulturystryki Fitness i Trójboju Siłowego i Wojewódzkim Ludowym Klubem Sportowym Nowe Iganie, udostępniając swoje obiekty sportowe na organizację zawodów i turniejów oraz wspierając organizację imprez sportowych.

W 2021 r. odbywało się szereg wydarzeń sportowych min.⁴⁰:

- III Ogólnopolski Turniej STRONG MAN;
- Grand Prix – Poznaj Gminę Skórzec;
- 66 mazowiecki Turniej Tenisa Stołowego im. red. Janusza Strzałkowskiego;
- Charytatywny Turniej Piłki Nożnej w Ozorowie;
- Dziecięcy Skórzecki Bieg Niepodległości;
- Zawody motocyklowe I Runda Cross Country.

Jakość życia mieszkańców uzależniona jest również od infrastruktury sportu i rekreacji. Mogą one bowiem służyć wypełnieniu czasu wolnego mieszkańców, w tym głównie dzieci i młodzieży. Gmina dysponuje dobrze rozbudowaną i dostępną bazą sportową o charakterze podstawowym.

Uprawianiu sportu i rekreacji w Gminie Skórzec służą zarówno obiekty sportowo-rekreacyjne, jak i naturalne warunki oraz przyroda tego regionu.

Na bazę służącą uprawianiu sportu i rekreacji w gminie składają się m.in. następujące obiekty:

- pełnowymiarowe, wielofunkcyjne boiska sportowe w Skórcu, Gołąbku i Grali-Dąbrowiźnie;
- boisko do siatkówki w Skórcu;
- boisko sportowe oraz kompleks rekreacyjny w Skórcu;
- boiska sportowe i sale gimnastyczne w szkołach;
- siłownie zewnętrzne w miejscowościach Skórzec i Żebrak;
- place zabaw.

Władze gminy nieustannie podejmują działania zmierzające do wzbogacenia infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. W celach rekreacyjnych mieszkańcy gminy mają do dyspozycji ww. obiekty sportowe oraz siłownie zewnętrzne, zaś dzieci mogą korzystać z kilku placów zabaw.

⁴⁰ Raport o stanie Gminy Skórzec za 2021 rok

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Na jakość życia mieszkańców wpływa również poziom bezpieczeństwa publicznego. Siedziby i zarządy instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo ludności i mienia znajdują się na terenie gminy. Są to Komenda Policji z siedzibą w Skórcu oraz z zakresu ochrony przeciwpożarowej, 13 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, z których trzy należą do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Większe jednostki odpowiedzialne za bezpieczeństwo mieszkańców tj. Komenda Powiatowa Policji oraz jednostka Państwowej Straży Pożarnej zlokalizowane są w Siedlcach⁴¹.

2.3.3. Oświata i edukacja

W kompetencji Gminy leży prowadzenie i finansowanie przedszkoli oraz szkół podstawowych. Na terenie Gminy Skórzec, funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Skórcu (szkoła podstawowa i przedszkole);
- Szkoła Podstawowa im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Grali-Dąbrowiźnie;
- Szkoła Podstawowa w Dąbrówce-Stany;
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Gołąbku prowadzona przez Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Tęcza” w Gołąbku, prowadzone są tu również dwa oddziały przedszkolne oraz punkt przedszkolny;
- Dwa przedszkola prowadzone przez podmioty inne niż jednostka samorządu terytorialnego – Przedszkole Niepubliczne „Słoneczko” w Skórcu i Przedszkole Niepubliczne „BUNIA” w Dąbrówce-Ług.

OPIEKA NAD DZIEĆMI W WIEKU DO LAT 3

Opieka nad dziećmi w wieku do lat 3 realizowana jest przez Żłobek Niepubliczny BUNIA prowadzony przez osobę fizyczną. Z opieki korzysta 13 dzieci. Dotacja z budżetu gminy Skórzec, zgodnie z uchwałą XXXV/271/2014 Rady Gminy w Skórcu z dnia 12 listopada 2014r. w sprawie wysokości i zasad udzielania dotacji celowej dla podmiotów prowadzących żłobki i kluby dziecięce na terenie Gminy Skórzec (Dz. Urz. Woj. Maz. 2014, poz. 11387), zmienionej uchwałą nr XXXVI/255/17 Rady Gminy w Skórcu z dnia 4 grudnia 2017r. zmieniającą uchwałę w sprawie wysokości i zasad udzielania dotacji celowej dla podmiotów prowadzących żłobki i kluby dziecięce (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2017r. poz. 11940) wynosi 300 zł miesięcznie na dziecko.⁴²

WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

Wychowanie przedszkolne jest pierwszym szczeblem w systemie edukacji, gdzie w sposób świadomy i zaplanowany oddziałuje się na dziecko. Wychowanie i nauczanie na tym etapie odbywa się według przyjętego programu przewidującego dla każdej grupy wiekowej specyficzne formy i sposoby

⁴¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec. Tekst ujednoczony

⁴² Raport o stanie Gminy Skórzec za 2021 rok

kształcenia uwzględniające doświadczenie dzieci i poziom ich ogólnego rozwoju psychicznego. Wiek przedszkolny stanowi dla dziecka czas najistotniejszych, a zarazem największych zmian w jego dotychczasowym życiu, gdyż w okresie tym możliwości rozwojowe dzieci są największe. Działania edukacyjne, stymulowanie rozwoju intelektualnego i społecznego dziecka przynoszą najlepsze rezultaty właśnie w okresie przedszkolnym. Zapewnienie dziecku w tym wieku odpowiednich warunków do rozwijania wrodzonych umiejętności twórczych i intelektualnych czy odkrywania nowych zdolności ma decydujące znaczenie dla jego przyszłości. Jest to również najlepszy okres na zapobieganie ewentualnym trudnościom w nauce – niwelowanie dysharmonii rozwojowych, wyrównywanie zaniedbań środowiskowych. Edukacja przedszkolna ma zatem istotne znaczenie we wspomaganiu rozwoju dziecka.

Funkcjonująca na terenie Gminy Skórzec sieć przedszkoli i oddziałów przedszkolnych, dla których organem prowadzącym jest Gmina Skórzec, realizuje podstawę programową wychowania przedszkolnego określoną przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, która zapewnia bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę w wymiarze 5 godzin dziennie. W przedszkolu i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych zatrudnieni są nauczyciele posiadający odpowiednie kwalifikacje oraz prowadzona jest rekrutacja w oparciu o zasadę powszechnej dostępności. Łącznie do 19 oddziałów w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych uczęszczało 397 wychowanków⁴³.

Tabela 21 Liczba uczniów i oddziałów w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych

Przedszkole /oddział przedszkolny	Publiczne Przedszkole w Skórcu	Oddziały Przedszkolne w Szkole Podstawowej w Skórcu	Oddział Przedszkolne w Szkole Podstawowej w Grali-Dąbrowiźnie	Oddziały Przedszkolne w Szkole Podstawowej w Dąbrówce-Stanach	Oddziały Przedszkolne w Niepubl. Szk. Podst. w Gołębku	Przedszkole Niepubliczne BUNIA w Dąbrówce-Ług	Przedszkole Niepubliczne Słoneczko w Skórcu	Razem
Liczba uczniów	58	49	15	15	26	181	53	397
Liczba oddziałów	3	2	1	1	2	7	3	19

Zródło: Raport o stanie Gminy Skórzec za 2021 rok

SZKOŁY

W samorządowych szkołach podstawowych w 2021 roku uczyło się 598 uczniów w 33 oddziałach. Średnia w oddziale wyniosła 18 uczniów.

Szkoły, dla których organem prowadzącym jest Gmina Skórzec zapewniają wsparcie w rozwoju i pomoc psychologiczno-pedagogiczną, stosownie do ich potrzeb w tym zakresie. Wspomagają pełny rozwój uczniów niepełnosprawnych z zaburzeniami zachowania, deficytami rozwojowymi, psychofizycznymi lub schorzeniami. We wszystkich szkołach zatrudnieni byli logopedzi a w Zespole Szkolno-Przedszkolnym pedagog szkolny. Ponadto nauczyciele posiadają dodatkowe kwalifikacje do pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Ogółem w szkołach zatrudnionych było 101 nauczycieli. Wszyscy zatrudnieni nauczyciele posiadają wymagane kwalifikacje do nauczanych przedmiotów lub prowadzonych zajęć.

⁴³ Raport o stanie Gminy Skórzec za 2021 rok

Tabela 22 Liczba uczniów i oddziałów w szkołach

Szkoła	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Szkoła Podstawowa w ZS-P w Skórcu	387	17	62	50	45	47	41	45	57	40
Szkoła Podstawowa w Grali-Dąbrowiźnie	108	8	12	19	15	11	11	14	14	12
Szkoła Podstawowa w Dąbrówce-Stanach	103	8	19	12	18	12	9	13	12	8
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Gołąbku	44	8	6	4	7	3	7	3	6	8

Źródło: Raport o stanie Gminy Skórzec za 2021 rok

Gmina Skórzec realizuje zadanie zapewnienia bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu wynikające z art. 39 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe w zakresie dowożenia uczniów. Zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 39 ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 poz. 1082 i 762) gmina Skórzec w 2021 roku zorganizowała uczniom niepełnosprawnym bezpłatny transport i opiekę w czasie przewozu do najbliższej szkoły lub ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego. Z tej formy wsparcia skorzystało w 2021 roku 12 uczniów. Rodzice pięciorga dzieci, organizowali transport we własnym zakresie i otrzymali zwrot kosztów dowożenia.

Infrastruktura sportowa w placówkach oświaty

- Szkoła Podstawowa w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Skórcu: boisko, hala sportowa, sala gimnastyczna;

Fotografia 5 Zespół Szkolno-Przedszkolny w Skórcu

Źródło: Fotografia własna

- Szkoła Podstawowa im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Grali-Dąbrowiźnie: boisko, sala gimnastyczna;
- Szkoła Podstawowa w Dąbrówce-Stany: boisko, sala gimnastyczna;
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Gołąbku prowadzona przez Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Tęcza” w Gołąbku: boisko;
- Publiczne Przedszkole w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Skórcu: plac zabaw.

FINANSOWANIE ZADAŃ OŚWIATOWYCH

Samorządy terytorialne odgrywają kluczową rolę w finansowaniu zadań oświatowych. Prowadzenie szkół i placówek jest zadaniem własnym gminy, które finansowane są częścią oświatową subwencji. Wydatki na oświatę, to znacząca część budżetu i pokrywane są z subwencji oświatowej, dotacji oraz środków własnych gminy. Przepisy określające zasady finansowania oświaty stanowią, że liczba uczniów jest podstawowym elementem podziału subwencji oświatowej w budżecie państwa. Nie uwzględnia się w podziale subwencji indywidualnych uwarunkowań gmin i poszczególnych placówek oświatowych. W najbliższych latach kwota subwencji będzie malała bądź utrzymywała się na zbliżonym poziomie, bowiem nadal spada liczba urodzeń, a co za tym idzie, maleje na terenie gminy liczba dzieci objętych obowiązkiem szkolnym i nauki. Dotychczasowe zasady zwiększania subwencji nie rekompensują wysokich kosztów wynikających z niższej średniej liczby uczniów w oddziałach. Czynniki wpływające na ten stan rzeczy są w dużej mierze niezależne od samorządu, zaliczyć do nich należy: regulacje płacowe, urlopy dla poratowania zdrowia, awans zawodowy, obowiązek udzielania pomocy materialnej uczniom, obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, koszty nauczania indywidualnego oraz innych form zajęć dodatkowych, konieczność udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zmiany zasad odpisu i zabezpieczenia pieniędzy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli czy też na dokształcanie nauczycieli.

Wydatki na szkolnictwo stanowią znaczną część budżetu Gminy Skórzec, ich udział procentowy w wydatkach łącznie w 2021 roku stanowi 35,50% wydatków ogółem.

DZIAŁALNOŚĆ PLACÓWEK OŚWIATY W CZASIE PANDEMII

Czas od 2020 roku to dla edukacji okres wyzwań. Zagrożenie epidemiczne spowodowało konieczność wprowadzenia wielu ograniczeń niemal we wszystkich obszarach życia społecznego i gospodarczego, w tym także w obszarze edukacji. Jedną z pierwszych decyzji dotyczących przeciwdziałaniu COVID-19 było zawieszenie prowadzenia działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej w przedszkolu i szkołach, dla których organem prowadzącym jest Gmina Skórzec. Zawieszenie prowadzenia działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej nie oznaczało zawieszenia przez szkoły wszystkich form działalności. Zadania jednostek systemu oświaty były realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. W tym okresie nauczyciele wspierali uczniów w samodzielnej nauce w domu, kontaktowali się z nimi przy wykorzystaniu np. platformy internetowej, mailingu do rodziców, a w przypadku starszych uczniów bezpośredniego kontaktu elektronicznego. Nauczyciele realizowali programy nauczania i prowadzili zajęcia z uczniami, oceniali ich pracę wraz z przeprowadzeniem rocznej klasyfikacji. Dużego wsparcia w procesie uczenia się, w szczególności tym najmłodszym uczniom, udzielali rodzice. Gmina Skórzec wniosła o środki na zakup sprzętu dla uczniów i nauczycieli do zdalnej nauki. Realizowane projekty pn. „Zdalna Szkoła” i „Zdalna Szkoła+” pozwoliły uzyskać 100% dofinansowania na zakup sprzętu komputerowego, umożliwiającego realizację zdalnego nauczania we wszystkich placówkach edukacyjnych na terenie Gminy Skórzec.

2.3.4. Opieka zdrowotna

Ochrona zdrowia na terenie Gminy Skórzec realizowana jest przez dwa Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej. W Gminie funkcjonuje apteka i punkt apteczny.

Miejszem lokalizacji specjalistycznych placówek medycznych są Siedlce, obsługujące mieszkańców powiatu siedleckiego, w tym Gminy Skórzec. Działalność z zakresu leczenia szpitalnego prowadzi Mazowiecki Szpital Wojewódzki im. św. Jana Pawła II w Siedlcach Sp. z o. o.

W celu zapewnienia uczniom opieki stomatologicznej gmina zawarła porozumienie z Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej „ZDROWIE” w Dąbrówce-Ług. Przedmiotem porozumienia jest opieka stomatologiczna nad uczniami obejmująca organizację i zapewnienie dostępu do świadczeń ogólnostomatologicznych dla dzieci i młodzieży do ukończenia 19 roku życia.

Gmina organizuje bezpłatne badania mammograficzne dla mieszkanki gminy, a także organizowała pomoc mieszkańcom w dotarciu na szczepienia przeciw COVID-19. Prowadziła także kampanię promocyjną zachęcającą mieszkańców do szczepienia się⁴⁴.

2.3.5. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia

Efektywna realizacja usług społecznych i ich sprawne funkcjonowanie wymaga dopasowania oraz dostosowania działań z wielu obszarów do rzeczywistych potrzeb mieszkańców gminy. Gmina w zakresie polityki społecznej realizuje zadania własne i zlecone ustawami lub powierzone na podstawie porozumień w dość różnorodnym zakresie. Jednostką organizacyjną gminy utworzoną w celu realizacji tych zadań jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skórcu.

Według informacji pozyskanych z Urzędu Gminy w Skórcu, najczęstszymi występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc w ośrodku pomocy w 2022 roku były kolejno: ubóstwo, niepełnosprawność, alkoholizm, długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezrobocie.

Tabela 23 Przyczyny udzielania pomocy w 2021 roku – Gmina Skórzec

Lp.	Forma pomocy	2021	
		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
1	Ubóstwo	206	374
2	Sieroctwo	0	0
3	Bezdomność	2	2
4	Potrzeba ochrony macierzyństwa w tym:	34	186
	• potrzeba ochrony wielodzietności	26	159
5	Bezrobocie	26	93
6	Niepełnosprawność	54	145
7	Długotrwała lub ciężka choroba	47	112
8	Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego w tym:	44	158
	• Rodziny niepełne	17	54

⁴⁴ Raport o stanie Gminy Skórzec za 2021 rok

Lp.	Forma pomocy	2021	
		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
	• Rodziny wielodzietne	8	47
9	Przemoc w rodzinie	0	0
10	Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0
11	Alkoholizm	50	154
12	Narkomania	1	1
13	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	1
14	Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	0	0
15	Zdarzenie losowe	1	3
16	Sytuacja kryzysowa	0	0
17	Kłeska żywiołowa lub ekologiczna	0	0

Źródło: Na podstawie danych z Urzędu Gminy w Skórcu

Mieszkańcy w 2021 roku mieli możliwość skorzystania z pomocy asystenta rodziny. Asystent rodziny, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej to specjalista, który przydzielany jest rodzinie, gdy ta napotyka trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

W gminie funkcjonuje „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025”.

Przemoc w rodzinie jest istotnym i trudnym problemem. Pomoc i wsparcie rodzin dotkniętych przemocą, z uwagi na złożoności i specyfikę, wymaga współpracy wielu służb. Interdyscyplinarność działań ma duży wpływ na udzielenie kompleksowej pomocy wszystkim członkom rodziny. Problematyką przemocy w rodzinie zajmuje się, powołany przez Wójta Gminy Skórzec, Zespół Interdyscyplinarny, działający przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Skórcu. Działa on w oparciu o „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Skórzec na lata 2017 - 2022”.

Pomoc osobom dotknięty problemami uzależnień i przemocy w rodzinie świadczy Gminna Komisja Rozwijania Problemów Alkoholowych. W oparciu o „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025” działalność prowadzi Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skórcu. Realizacja programu jest ściśle związana ze środkami, które gmina posiada z opłat od przedsiębiorców posiadających zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

W gminie realizowany jest również „Gminny Program Wspierania Rodziny”, a także „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Skórzec na lata 2020-2028”.

W 2021 roku w Gminie Skórzec 142 gospodarstwa domowe korzystały ze środowiskowej pomocy społecznej. Liczba osób korzystających z tego rodzaju wsparcia wyniosła 377 osób, stanowiących 4,66% ludności gminy ogółem.

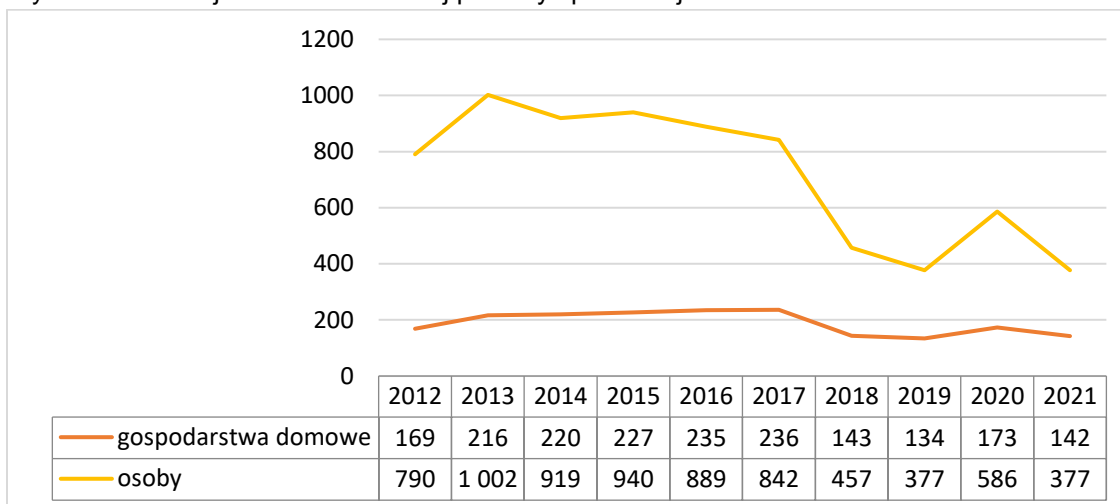
Tabela 24 Gospodarstwa domowe oraz ilość osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Skórzec w latach 2012-2021

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
gospodarstwa domowe ogółem	169	216	220	227	235	236	143	134	173	142
osoby ogółem	790	1 002	919	940	889	842	457	377	586	377

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Na przestrzeni badanych lat w Gminie Skórzec zauważalna jest tendencja do spadku liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, z niewielkim wahaniem w roku 2017 oraz sporym wzrostem w 2020 w porównaniu do roku 2019, kiedy to odnotowano znaczny wzrost - 39 gospodarstw. W 2021 roku wskaźnik ten kształtował się na poziomie 142 gospodarstw i był niższy w stosunku do roku 2012 o 27 gospodarstw. Nastąpił więc spadek wartości wskaźnika o 15,97%. Zmniejsza się również liczba osób korzystających ze wsparcia - w stosunku do roku 2012 wskaźnik ten zmniejszył się o 413 osób – czyli o około 52,27%.

Wykres 9 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Skórzec w latach 2012-2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W gminach poddanych analizie, gminami w których wskaźnik „udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w %” był najwyższy, była gmina wiejska Korczew (8,89%). Najniższy wskaźnik odnotowano w województwie mazowieckim (3,04%) oraz w mieście Siedlce (3,14%), wśród gmin wiejskich w gminie wiejskiej Siedlce (3,48%). Wskaźnik dla Gminy Skórzec jest wyższy od wskaźnika dla powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego.

Tabela 25 Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w 2021 roku – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w %
Powiat siedlecki	1 413	3 663	4,55
Domanice	53	112	4,48
Korczew	69	215	8,89
Kotuń	184	470	5,75
Mokobody	65	171	3,53
Mordy (gm. miejsko - wiejska)	108	255	4,68
Paprotnia	32	90	3,77
Przesmyki	45	124	4,34
Siedlce	289	673	3,48
Skórzec	142	377	4,66
Suchożebry	89	194	4,16
Wiśniew	90	278	4,89

Jednostka terytorialna	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w %
Wodynie	98	269	6,37
Zbuczyn	149	435	4,43
Siedlce (miasto na prawach powiatu)	1 174	2 384	3,14
województwo mazowieckie	83 444	167 354	3,04

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W ramach wydatków z budżetu gminy poniżej przedstawiono te, na które przeznaczony jest największy budżet. Dominuje tutaj oświata i wychowanie (ok. 35,50%), następnie rodzina (ok. 30,06%) administracja publiczna (ok. 8,08%), kolejno transport i łączność (ok. 7,72%), gospodarka komunalna i ochrona środowiska (ok. 6,59%) oraz pomoc społeczna (ok. 4,03%).

Tabela 26 Wydatki z budżetu Gminy Skórzec w roku 2021 (w zł)

wydatki z budżetu gminy ogółem	46 706 531,06	udział w %
administracja publiczna	3 774 909,06	8,08
oświata i wychowanie	16 580 905,49	35,50
rodzina	14 040 176,56	30,06
pomoc społeczna	1 884 242,86	4,03
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3 077 653,65	6,59
transport i łączność	3 606 783,20	7,72

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Tabela poniżej przedstawia kształtowanie się wydatków ponoszonych na pomoc społeczną, począwszy od 2013 roku. Kwota ta generalnie ulega zmniejszeniu, poza rokiem 2016, w którym to udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem wyniósł, aż 32,64%. W 2021 roku na pomoc społeczną przeznaczono 4,03% wydatków z budżetu gminy, w porównaniu z rokiem 2020 odnotowano wzrost o 0,66%.

Tabela 27 Udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem w Gminie Skórzec w latach 2013-2021

rok	wydatki z budżetu Gminy ogółem	wydatki na pomoc społeczną	udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem
2013	20 153 924,67	3 765 694,10	18,68%
2014	21 954 731,68	3 850 153,15	17,54%
2015	24 511 068,49	4 017 596,11	16,39%
2016	30 599 979,69	9 987 574,97	32,64%
2017	34 978 055,85	1 375 881,05	3,93%
2018	40 405 381,33	1 456 480,52	3,60%
2019	39 143 977,10	1 535 472,11	3,92%
2020	48 065 861,80	1 619 294,01	3,37%
2021	46 706 531,06	1 884 242,86	4,03%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Poniżej zaprezentowano dane służące do wykonania analizy porównawczej za rok 2021. W tym celu zaprezentowano jak wyżej: wydatki ogółem, wydatki na pomoc społeczną oraz udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem [%]. Ostatni wskaźnik pokazuje zróżnicowanie w realizowanych wydatkach wśród JST. Kolorem żółtym oznaczono wartość najniższą (2,48% gmina Mokobody), zaś niebieskim najwyższą (6,80% gmina Kotuń) – co oznacza, iż wydatki na opiekę

społeczną są znacznym obciążeniem dla budżetu gminy, a mieszkańcy borykają się z problemami życia społecznego. Wartość wskaźnika w Gminie Skórzec kształtuje się na poziomie (4,03%), jest wyższa od wartości wskaźnika dla gmin: Domanice, Mokobody, Mordy, Paprotnia, Przesmyki, gminy wiejskiej Siedlce, gminy Suchożebry, Wiśniew, Wodynie, miasta Siedlce a także powiatu i województwa, co oznacza, iż wydatki na opiekę społeczną są znacznym obciążeniem dla budżetu gminy, a mieszkańcy borykają się z problemami życia społecznego.

Tabela 28 Wydatki ogółem oraz na pomoc społeczną, udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem – analiza porównawcza w 2021 roku

Jednostka terytorialna	Wydatki ogółem	wydatki na pomoc społeczną	udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem
Powiat siedlecki	473 848 186,12	17 291 327,40	3,65
Domanice	17 492 211,23	628 346,18	3,59
Korczew	14 121 823,79	586 705,81	4,15
Kotuń	50 543 104,47	3 436 945,30	6,80
Mokobody	24 427 812,67	604 793,75	2,48
Mordy (gm. miejsko - wiejska)	28 383 288,86	999 319,39	3,52
Paprotnia	12 031 318,12	336 195,51	2,79
Przesmyki	16 660 566,50	601 424,37	3,61
Siedlce	114 694 889,51	2 932 215,31	2,56
Skórzec	46 706 531,06	1 884 242,86	4,03
Suchożebry	28 844 057,30	827 868,88	2,87
Wiśniew	30 287 365,25	939 172,19	3,10
Wodynie	29 327 843,53	964 817,97	3,29
Zbuczyn	60 327 373,83	2 549 279,88	4,23
Siedlce (miasto na prawach powiatu)	600 676 303,11	21 596 224,93	3,60
województwo mazowieckie	44 171 973 280,81	1 545 292 612,82	3,50

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Grupami wymagającymi największego wsparcia w gminie są osoby bezrobotne i niepełnosprawne. Choć liczbą osób bezrobotnych w gminie w badanym okresie przejawia tendencję malejącą, to analizując dane dla powiatu siedleckiego to należy wyciągnąć wnioski, iż problem ten występuje również w Gminie Skórzec. W powiecie największy odsetek osób bezrobotnych w ogóle zarejestrowanych - według danych z 2020 roku - stanowią osoby w przedziale wiekowym: 45 lat i więcej (35,5%), a znaczącym problemem powiatu jest długotrwałe bezrobocie. Wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, osoby, które pozostają bez pracy dłużej niż rok stanowią 43,6%. Odnosząc ten wskaźnik do procenta ludności aktywnej zawodowo wynosi on 2,2%. Niepokojący jest wskaźnik - bezrobotni w wieku 55-64 lat pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok w bezrobotnych w wieku 55-64 lat ogółem, który wynosi 54,3%. Należy więc zaktywizować osoby bezrobotne zwłaszcza powyżej 45 roku życia, długotrwałe bezrobotne, organizować szkolenia oraz kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe lub przekwalifikujące. Osoby długotrwałe bezrobotne należy dodatkowo wspierać poprzez rozmowę np. z psychologiem czy doradcą zawodowym. Jest to grupa, której szczególnie trudno odnaleźć się na rynku pracy – właśnie ze względu na bardzo długą przerwę w jej wykonywaniu. Do osób długotrwałe bezrobotnych zaliczają się również te, które po prostu nie chcą pracować, przywykły do sytuacji, nie chcą zmian, nie oczekują od życia niczego więcej.

Kolejną grupą wymagającą wsparcia są osoby niepełnosprawne, którym chyba najtrudniej odnaleźć się w rzeczywistości i którym najtrudniej znaleźć pracę. Pracodawcy wolą zatrudnić osobę pełnosprawną, z którą wg. nich łatwiej będzie im współpracować. Według danych GUS dla powiatu siedleckiego w Powiatowym Urzędzie Pracy w 2021 roku zarejestrowanych było 127 osób niepełnosprawnych, z czego 12 osób miało prawo do zasiłku. Do osób niepełnosprawnych w ciągu roku 2021 skierowanych było 29 ofert pracy.

Gmina i jej jednostki pomocnicze nieustannie podejmują działania skierowane na pomoc osobom potrzebującym, w gminie realizowano projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej pn. „**Czas Seniora**”, w ramach Działania 9.2 Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej, Poddziałanie 9.2.1. Zwiększenie dostępności usług społecznych RPO WM na lata 2014-2020. W ramach projektu powstały trzy Lokalne Kluby Seniora dla 75 mieszkańców gminy w miejscowościach: Żelków, Trzciniec oraz Dąbrówka-Ług.

Gmina Skórzec przeznaczyła na projekt wkład własny w formie niepieniężnej w wysokości 140 832 zł stanowiący koszt udostępnienia 3 pomieszczeń na potrzeby funkcjonowania LKS. Projekt obejmuje zajęcia sportowe, edukacyjne, edukację prozdrowotną, zajęcia rozwijające umiejętności i zainteresowania oraz wykorzystanie czasu wolnego, a także zajęcia zwiększające aktywność i uczestnictwo seniorów w życiu społecznym⁴⁵.

Według „Raportu o stanie Gminy Skórzec za 2021 rok”, w gminie realizowane były programy:

- **Program „Opieka wytchnieniowa”**

Program Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej pn. „Opieka wytchnieniowa” - edycja 2021 w okresie czerwiec – grudzień 2021 r. Środki finansowe w wysokości 64 627,20 zł zostały pozyskane z Funduszu Solidarnościowego od Wojewody Mazowieckiego.

W gminie Skórzec skorzystało z programu 12 osób niepełnosprawnych tj. 3 dzieci i 9 osób dorosłych w ramach pobytu dziennego. Celem głównym Programu było wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami niepełnosprawnymi poprzez możliwość uzyskania czasowej pomocy w formie usługi opieki wytchnieniowej.

- **Program „Opieka 75 +”**

Celem programu jest poprawa dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75 lat i więcej, które są osobami samotnymi lub są osobami samotnie gospodarującymi, a także tych, które pozostają w rodzinie.

Środki finansowe z programu są przeznaczone na dofinansowanie na świadczenie usług opiekuńczych dla 6 osób w wieku 75 +, kwota uzyskanej dotacji – 24 768 zł.

Tempo zachodzących procesów i skutków transformacji systemowej wpływa na funkcjonowanie praktycznie wszystkich dziedzin życia, w tym grup i struktur społeczności lokalnej. Dlatego główne kierunki polityki społecznej w odniesieniu do lokalnego systemu pomocy społecznej powinny skupiać się na:

- zwiększeniu roli i efektywności niematerialnych form pomocy i wsparcia (głównie poradnictwa, ze szczególnym uwzględnieniem poradnictwa rodzinnego, psychologicznego, prawnego);

⁴⁵ Raport o stanie Gminy Skórzec za 2021 rok

- dostosowaniu struktur instytucjonalnych i organizacyjnych do standardów krajów UE i wymogów wynikających z integracji;
 - zwiększeniu udziału i roli sektora niepublicznego oraz aktywności mieszkańców w realizacji zadań z zakresu sfery społecznej;
 - przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu osób i grup oraz poprawie warunków funkcjonowania i jakości życia rodzin, osób starszych i niepełnosprawnych;
 - budowaniu i powiększaniu kapitału społecznego na elementach: kompetencji, zaufania i partnerstwa między podmiotami publicznymi i niepublicznymi oraz zwiększeniu roli ekonomii społecznej;
 - wykształceniu rozwiązań systemowych i mechanizmów zabezpieczenia potrzeb rodzin niewydolnych wychowawczo oraz doświadczających przemocy w rodzinie;
 - zwiększeniu świadomości społecznej w zakresie poczucia odpowiedzialności za ochronę rodziny przed uzależnieniami od środków psychoaktywnych i uzależnieniami behawioralnymi oraz pobudzaniu aktywności mieszkańców w przeciwdziałaniu zagrożeniom spowodowanym skutkami zdrowotnymi i społecznymi uzależnień;
 - systematycznym diagnozowaniu i monitorowaniu potrzeb i jakości życia społeczności lokalnej.
- Usługi społeczne w Gminie Skórzec przyczyniają się do zwalczania dyskryminacji, zapewnienia równości płci, poprawy warunków życia, tworzenia równych szans dla wszystkich i uczestnictwa w życiu społecznym

2.3.6. Rynek pracy

Rynek pracy tworzony jest przez następujące elementy:

- zasoby kapitału ludzkiego i jego wykorzystanie;
- podział pracowników wg pracujących, w poszczególnych sektorach gospodarki narodowej;
- wielkość i strukturę bezrobocia.

Rynek pracy pełni dwie zasadnicze funkcje w gospodarce. Dla ludzi występujących z podażą pracy stwarza on możliwość otrzymania dochodów, a dla firm zgłaszających popyt na pracę jest on źródłem tego podstawowego czynnika wytwórczego. Płace otrzymywane ze sprzedaży pracy stanowią źródło utrzymania dla ogromnej większości ludzi.

BEZROBOCIE

Stopa bezrobocia wg GUS na koniec grudnia 2022 roku wyniosła:

- powiat siedlecki 5,1%,
- województwo mazowieckie 4,7%,
- Polska 5,8%.

Bezrobocie stanowi jeden z najtrudniejszych problemów społeczno-gospodarczych. Rozmiar bezrobocia zależy od systemu gospodarczego i aktualnie prowadzonej polityki krajowego rynku pracy.

Związane jest zwykle z poziomem nowych inwestycji i trwałym zatrudnieniem pracowników w nowopowstałych i nowoczesnych zakładach pracy sektora publicznego lub prywatnego.

Poniżej przedstawiono dane obrazujące sytuację na rynku pracy w Gminie Skórzec. Analizę rozpoczęto od przedstawienia danych statystycznych dotyczących liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych.

W Gminie Skórzec od roku 2012 liczba bezrobotnych zmniejsza się. Trend ten nie jest jednak ciągły, gdyż następują niewielkie wzrosty w roku: 2013, 2014, 2017 i 2020, w porównaniu do lat poprzednich. 2021 rok pokazuje spadek bezrobocia w gminie do 130 zarejestrowanych bezrobotnych, czyli o 177 osób mniej niż w roku 2012. Na przestrzeni lat po 2014 roku zauważalny jest wyższy wskaźnik bezrobocia wśród kobiet.

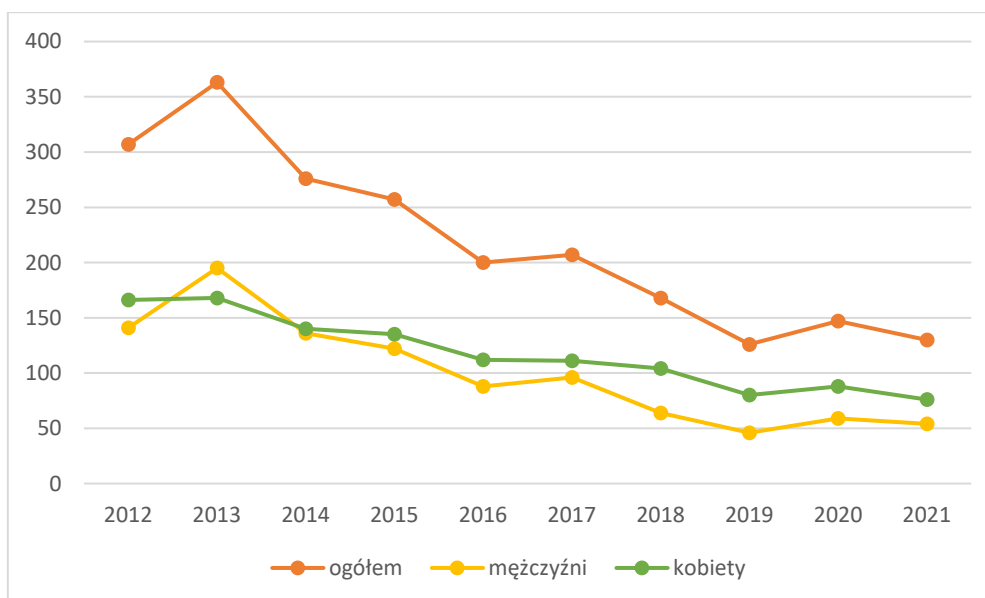
Tabela 29 Bezrobotni zarejestrowani z obszaru Gminy Skórzec w latach 2012-2021

lata	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem	307	363	276	257	200	207	168	126	147	130
mężczyźni	141	195	136	122	88	96	64	46	59	54
kobiety	166	168	140	135	112	111	104	80	88	76

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W Gminie Skórzec w 2021 roku odnotowano 130 osób bezrobotnych, w tym 54 mężczyzn oraz 76 kobiet. Kobiety stanowiły 58,46% ogółu bezrobotnych w gminie.

Wykres 10 Bezrobotni zarejestrowani z obszaru Gminy Skórzec z podziałem na płeć w latach 2012-2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W 2020 roku w większości gmin w Polsce obserwujemy wzrost poziomu bezrobocia. Pogarszająca się sytuacja na rynku pracy to prawdopodobnie efekt pandemii koronawirusa Covid-19. Pandemia znacząco zmieniła rynek pracy nie tylko pod względem liczby ofert pracy, ale także pod względem najbardziej poszukiwanych zawodów. W pierwszej kolejności firmy likwidowały plany zwiększenia zatrudnienia, a nie faktyczne zatrudnienie. W najtrudniejszym okresie pandemii próbowano na wszystkie możliwe sposoby utrzymać zatrudnienie, korzystając np. z urlopów, przerw eksploatacyjnych. Wsparcie dla firm ze strony państwa było często uzależnione od utrzymania

zatrudnienia. Szacuje się, że większe zwolnienia pracowników mogą być odłożone w czasie. Będzie to związane z terminem zobowiązań, na bazie których firmy otrzymały pomoc.

W 2013 roku odnotowano najwięcej bezrobotnych w gminie – 363 osoby. Przekłada się to na poziom wskaźnika - udział % bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, który w tymże roku również jest najwyższy i wynosi (7,6%). W 2021 roku udział ten jest mniejszy i wynosi 2,7%. Podobnie sytuacja wyglądała w podziale na płeć.

Tabela 30 Udział % bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Skórzec

lata	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem	6,5	7,6	5,7	5,3	4,1	4,3	3,4	2,6	3,0	2,7
mężczyźni	5,5	7,4	5,2	4,7	3,4	3,6	2,4	1,7	2,3	2,1
kobiety	7,7	7,7	6,4	6,1	5,0	5,0	4,7	3,6	3,9	3,4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Przedstawione poniżej dane ukazują udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w porównaniu z innymi gminami z mikrootoczenia Gminy Skórzec.

Tabela 31 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %) w latach 2012-2021 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %)									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Powiat siedlecki	7,0	7,7	6,1	5,4	4,6	3,9	3,5	2,7	3,2	3,0
Domanice	8,0	10,6	7,6	6,7	5,7	5,3	4,8	3,3	4,0	3,3
Korczew	8,0	8,8	8,1	7,2	6,2	5,0	5,0	4,0	5,1	4,5
Kotuń	5,8	6,8	5,5	5,1	4,7	3,8	3,4	2,7	3,1	3,4
Mokobody	6,7	7,3	5,5	4,9	4,4	3,3	3,1	2,2	2,3	2,5
Mordy (gm. miejsko - wiejska)	7,1	8,2	6,8	6,2	4,7	4,3	4,2	3,5	4,5	3,9
Paprotnia	6,4	6,2	4,7	3,7	2,8	2,4	2,1	2,1	2,6	2,7
Przesmyki	6,5	7,3	5,4	4,9	4,4	3,7	3,4	2,8	3,5	4,4
Siedlce	7,8	8,0	6,2	5,3	4,7	4,2	3,4	2,6	2,9	2,6
Skórzec	6,5	7,6	5,7	5,3	4,1	4,3	3,4	2,6	3,0	2,7
Suchożebry	7,6	7,9	6,2	5,8	5,0	4,1	3,1	3,0	3,4	3,4
Wiśniew	7,5	8,4	6,4	5,4	4,4	3,5	3,8	2,7	3,1	2,7
Wodynie	8,0	8,1	6,9	6,3	5,6	3,8	3,9	2,6	3,7	3,7
Zbuczyn	6,0	6,8	5,6	4,9	4,1	3,4	2,9	2,5	2,9	2,6
Siedlce (miasto na prawach powiatu)	8,5	8,8	6,9	5,9	5,3	4,3	4,0	3,2	3,9	3,6
województwo mazowieckie	8,2	8,5	7,6	6,6	5,8	4,8	4,2	3,9	4,5	4,0

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

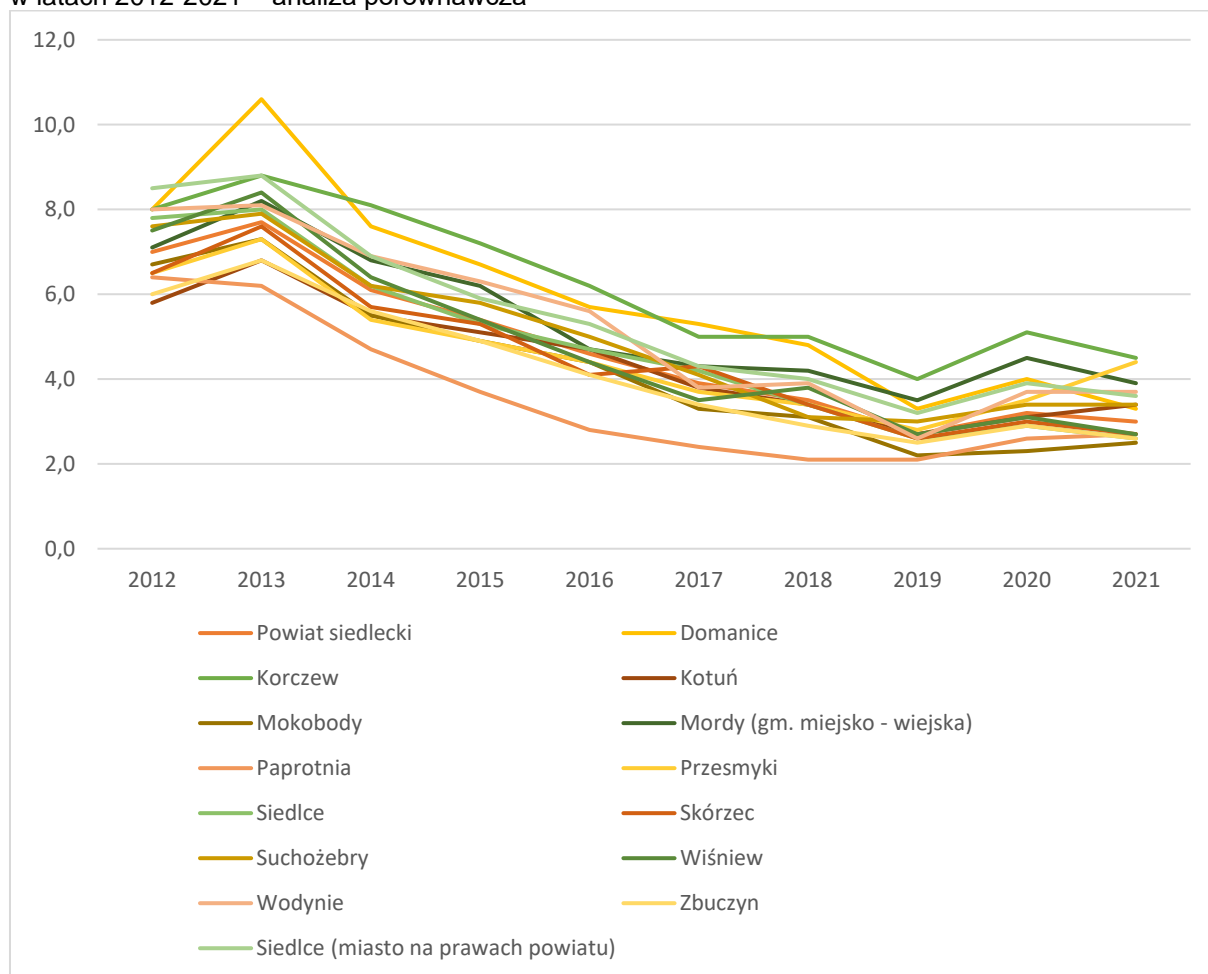
W zestawieniu Gminy Skórzec z pobliskimi jej gminami widzimy, że wartości obrazujące udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla gminy są wartościami średnimi względem pozostałych JST. W tabeli powyżej kolorem niebieskim zaznaczono wartości najwyższe, a kolorem pomarańczowym wartości najniższe w poszczególnych latach. W Gminie Skórzec wskaźnik ten przyjmuje najwyższe wartości w roku 2013 (7,6%).

Najwyższe wartości badanego wskaźnika w analizowanych latach odnotowano w 2012 roku w mieście Siedlce, a w pozostałych latach naprzemiennie w gminach Domanice i Korczew. Natomiast najniższe wartości analizowanego wskaźnika wśród badanych JST odnotowano w 2012 roku w gminie Kotuń, w latach 2013 - 2019 roku w gminie Paprotnia, a od roku 2020 w gminie Mokobody.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %), w Gminie Skórzec w roku 2021 jest niższy od średniej dla powiatu siedleckiego, a także niższy od średniej dla województwa mazowieckiego.

Generalnie, w prawie wszystkich gminach kształtowanie się wartości wskaźnika w latach poddanych analizie przebiegało podobnie: do 2019 roku z niewielkimi wahaniami ulegał zmniejszeniu, a w 2020 roku we wszystkich gminach zauważalny jest wzrost wskaźnika. Tendencja ta może się pogłębiać ze względu na kryzys gospodarczy spowodowany epidemią wirusa COVID-19 oraz wysoką inflacją, która przyczynia się do zamykania przedsiębiorstw. Wykres poniżej odzwierciedla tendencję zachodzących zmian.

Wykres 11 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %) w latach 2012-2021 – analiza porównawcza

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wśród bezrobotnych w powiecie siedleckim przeważają bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym/ branżowym (27,6%-29,7%), a także gimnazjalnym i poniżej (22,0%-25,3%) oraz policealnym, średnim zawodowym (18,1%-21,4%). Najmniej bezrobotnych w powiecie odnotowuje się z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (11,6%-13,5%) oraz wyższym (14,0%-16,0%). Podobne tendencje obserwujemy w całym kraju.

Tabela 32 Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia (%) w powiecie siedleckim w latach 2012-2021

Poziom wykształcenia	lata									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Wyższe	15,9	14,0	14,5	14,8	14,8	14,1	16,0	15,6	15,9	14,4
policealne, średnie zawodowe	20,4	20,3	21,4	20,5	19,4	21,4	18,1	18,8	19,1	21,4
średnie ogólnokształcące	12,4	13,2	12,3	12,8	11,8	11,6	11,9	12,8	13,5	12,7
zasadnicze zawodowe/branżowe	29,3	29,7	27,6	28,6	28,7	28,6	28,9	28,9	27,7	27,6
gimnazjalne i poniżej	22,0	22,8	24,3	23,3	25,3	24,3	25,1	24,0	23,9	23,9

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Znacznym problemem powiatu siedleckiego jest długotrwałe bezrobocie. Wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, osoby, które pozostają bez pracy dłużej niż rok stanowią 43,6%. Odnosząc ten wskaźnik do procenta ludności aktywnej zawodowo wynosi on 2,2%. Niepokojący jest wskaźnik bezrobotni w wieku 55-64 lata pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok w bezrobotnych w wieku 55-64 lata ogółem, który wynosi w 2020 roku 54,3%.

Tabela 33 Bezrobocie rejestrowane w powiecie siedleckim w latach 2012-2021

Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok	lata									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem (osoba)	1 117	1 524	1 224	903	886	800	694	507	585	623
ogółem w % bezrobotnych ogółem	31,6	39,1	39,7	33,2	38,3	40,9	40,1	37,6	38,3	43,6
mężczyźni w % bezrobotnych mężczyzn	28,0	35,2	36,5	30,9	33,7	36,5	32,9	30,8	32,4	39,0
kobiety w % bezrobotnych kobiet	35,2	43,6	43,4	35,4	42,7	44,9	46,1	43,3	43,7	48,0
w % ludności aktywnej zawodowo	3,8	5,0	4,0	2,9	2,8	2,5	2,2	1,6	1,8	2,2
bezrobotni w wieku 55-64 lat pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok w bezrobotnych w wieku 55-64 lat ogółem(%)	49,4	48,3	55,5	50,6	51,7	59,2	58,5	61,5	54,3	-
bezrobotni w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	-	-	2,4	1,8	1,8	1,6	1,4	1,0	1,2	1,3
bezrobotne kobiety w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym (%)	-	-	2,7	2,1	2,2	2,1	2,0	1,4	1,6	1,6
bezrobotni mężczyźni w liczbie mężczyzn w wieku produkcyjnym (%)	-	-	2,2	1,5	1,4	1,2	0,9	0,7	0,9	1,0
Bezrobotni zarejestrowani wg płci i typu	3 539	3 897	3 083	2 723	2 315	1 955	1 729	1 347	1 529	1 428

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Należy zwrócić uwagę na bezrobocie wśród kobiet, ponieważ jest to grupa bardziej podatna na bezrobocie długotrwałe. Swoją specyfikę bezrobocie kobiet zawdzięcza silnemu oddziaływaniu przesłanek natury społeczno-kulturowej, związanych z istnieniem zestawów ról społecznych tradycyjnie przypisywanych poszczególnym płciom. Wspomniane zestawy ról determinują sfery aktywności, w jakich określone osoby mogą się realizować bez narażania się na przejawy społecznej dezaprobaty. Patrząc z perspektywy historycznej możemy zauważyć, że ta tendencja w kierunku podziału pracy względem płci okazuje się niezmiernie trwała i pomimo proegalitarnych działań współczesnych społeczeństw, we wszystkich niemal wymiarach społecznej aktywności, nadal ma wpływ na dystrybucję zatrudnienia.

PRACUJĄCY

Jednym z ważnych czynników wpływających na rynek pracy jest poziom zatrudnienia. Poniżej przedstawiono dane obrazujące sytuację na rynku pracy w Gminie Skórzec.

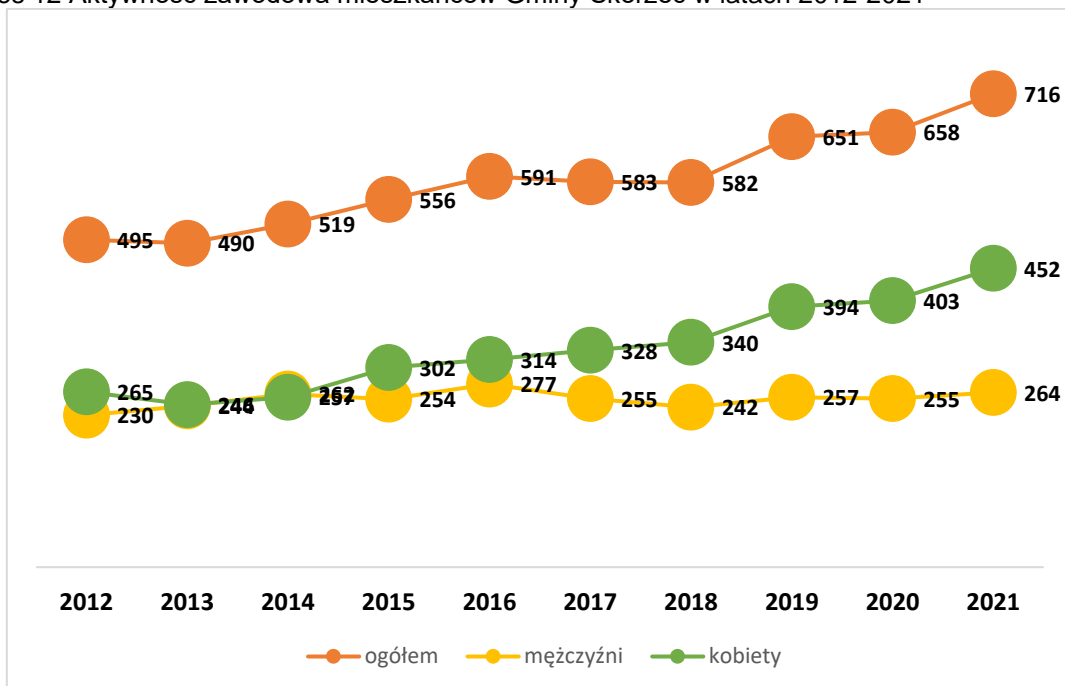
Tabela 34 Pracujący z terenu Gminy Skórzec w latach 2012-2021

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem	495	490	519	556	591	583	582	651	658	716
mężczyźni	230	244	262	254	277	255	242	257	255	264
kobiety	265	246	257	302	314	328	340	394	403	452

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W 2021 roku liczba osób pracujących z obszaru Gminy Skórzec wyniosła 716, w tym 264 mężczyzn i 452 kobiety. Na przestrzeni badanych lat liczba pracujących zwiększyła się o 221 osób. Wśród osób aktywnych zawodowo - poza rokiem 2014 - dominują kobiety. Kobiety w 2021 roku stanowiły 63,13% ogółu zatrudnionych osób. Aktywność zawodowa mężczyzn w Gminie Skórzec jest niższa niż kobiet, co przedstawia poniższy wykres.

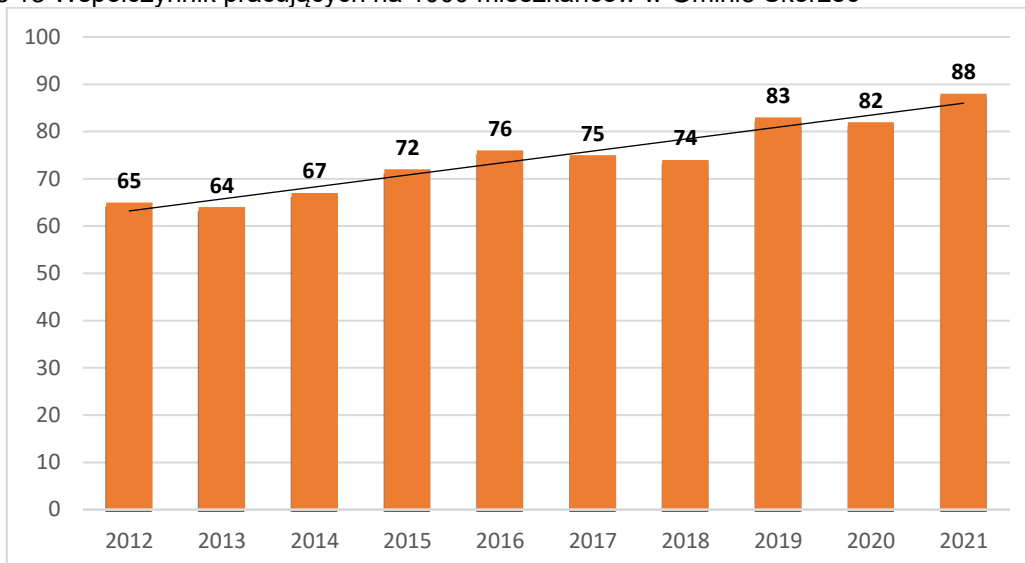
Wykres 12 Aktywność zawodowa mieszkańców Gminy Skórzec w latach 2012-2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Jak podaje Główny Urząd Statystyczny, wskaźnik „współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców” opracowywany jest bez uwzględniania osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w badanych okresach kształtował się na poziomie od 64 osób w roku 2012 do 88 osób w roku 2021, w którym to był najwyższy. W porównaniu z wartością najniższą w 2021 roku wartość wskaźnika wzrosła o 24 punkty.

Wykres 13 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w Gminie Skórzec

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Przedstawione dane dla gminy i jej mieszkańców świadczą o coraz lepszym wykorzystaniu zasobów pracy w gminie. Potwierdzeniem tego trendu jest rosnąca od 2013 roku liczba zatrudnionych osób.

Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w Gminie Skórzec w roku 2021 osiągnął poziom 88, w tym samym okresie dla powiatu siedleckiego kształtował się na poziomie 143, dla województwa 318.

Tabela 35 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w latach 2012-2021 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	Pracujący na 1000 ludności ogółem										
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Powiat siedlecki	108	111	118	130	130	138	134	135	138	143	
Domanice	46	48	55	55	56	57	54	61	59	65	
Korczew	39	40	50	43	49	45	45	0	46	45	
Kotuń	69	78	87	93	85	85	91	80	85	99	
Mokobody	87	57	57	57	56	62	59	53	60	66	
Mordy (gm. miejsko - wiejska)	57	64	63	64	64	62	63	69	78	74	
Paprotnia	78	82	90	100	118	151	164	0	0	0	
Przesmyki	33	30	31	36	32	36	44	43	0	0	
Siedlce	244	253	260	306	294	312	298	290	272	275	
Skórzec	65	64	67	72	76	75	74	83	82	88	
Suchożebry	141	144	170	191	184	192	204	203	209	208	
Wiśniew	115	112	116	116	145	155	114	120	129	138	
Wodynie	45	43	45	52	49	54	53	61	65	74	
Zbuczyn	61	72	83	75	74	83	79	90	100	102	
Siedlce (miasto na prawach powiatu)	316	311	315	303	317	315	328	335	337	344	
województwo mazowieckie	272	272	279	283	295	305	309	316	308	318	

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne), x - Brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe

W tabeli powyżej oznaczono kolorem niebieskim wartości najwyższe wśród analizowanych gmin, a kolorem pomarańczowym wartości najniższe.

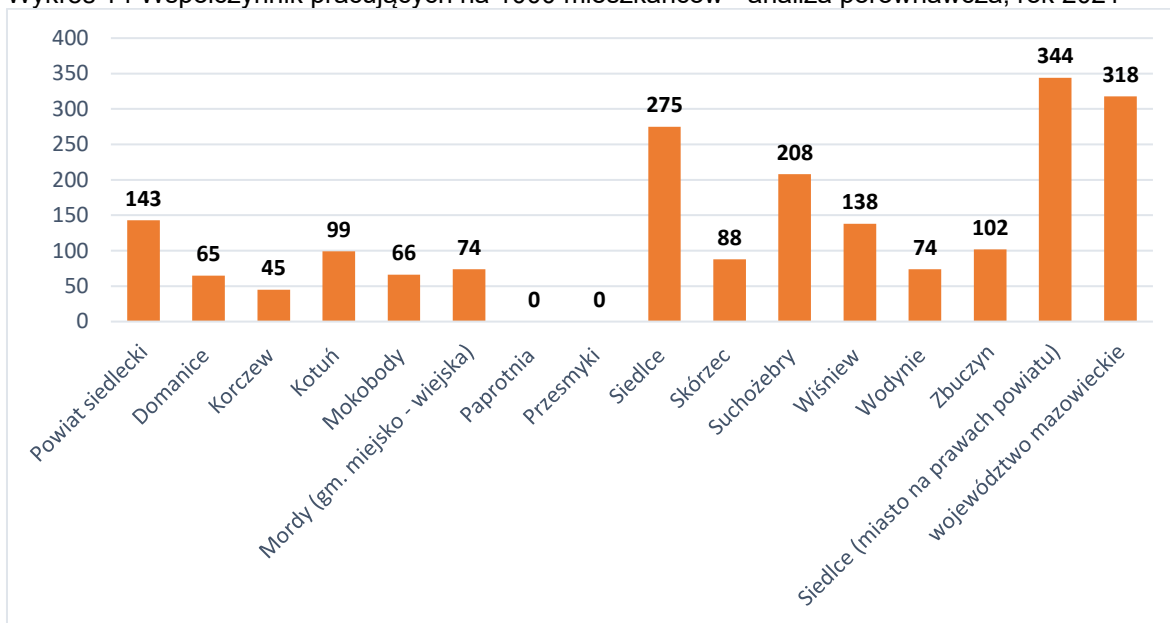
Z przedstawionych danych wynika, iż najwięcej osób pracujących w analizowanych latach przypada na Miasto Siedlce, co jest spowodowane skoncentrowaniem różnego typu instytucji w mieście, a także większą ilością podmiotów gospodarczych. Spośród gmin wiejskich powiatu siedleckiego największy

współczynnik przypada niezmiennie na gminę Suchożebry. W Gminie Skórzec najwyższy wskaźnik to 88 osób na 1000 w roku 2021. Natomiast w powiecie siedleckim ogółem najwięcej osób pracujących odnotowano w roku 2021 – 143 osoby na 1000 ludności.

Najniższy wskaźnik wśród badanych JST do roku 2019 przypada w Gminie Przesmyki⁴⁶, w latach 2020-2021 w Gminie Korczew.

Poziom zatrudnienia w Gminie Skórzec jest niższy od średniej dla powiatu siedleckiego oraz województwa mazowieckiego.

Wykres 14 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców - analiza porównawcza, rok 2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Z dostępnych danych dla pozostałych JST wynika, że wartości obrazujące współczynnik pracujących na 1000 ludności są zróżnicowane i kształtują się od 45 w Gminie Korczew do 344 w mieście Siedlce.

WNIOSKI Z ANALIZY SPOŁECZNEJ

Gmina Skórzec to gmina wiejska, o charakterze rolniczym. Przeprowadzone analizy wykazały, że w gminie są dobre warunki do zamieszkania. Warunki mieszkaniowe systematycznie się poprawiają, średnia wielkość mieszkania w 2021 roku wyniosła 97,7 m², a średnia powierzchnia przypadająca na 1 osobę to prawie 28,7 m². Na przestrzeni ostatnich 10 lat poprawił się dostęp do infrastruktury technicznej, prawie 96% mieszkańców posiada dostęp do sieci wodociągowej, 75% do sieci kanalizacyjnej, a do sieci gazowej 1,4%. W Gminie Skórzec społeczeństwo się starzeje. Gmina charakteryzuje się stosunkowo niskim bezrobociem rejestrowym, wynoszącym w 2021 roku 4,1%, stopa bezrobocia w powiecie siedleckim na koniec grudnia 2022 wyniosła 5,1%, w województwie mazowieckim 4,7%, w Polsce 5,8%. Należy zauważyć, że na terenie gminy występuje bezrobocie

⁴⁶ Według danych GUS po roku 2019 dla Gminy Przesmyki, w przedstawionych danych istnieje znak x - Brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe

tzw. „ukryte”, związane z niezarejestrowaniem części bezrobotnych mieszkających na wsiach jako bezrobotnych.

2.4. Sfera gospodarcza

2.4.1. Gospodarka

OTOCZENIE

W ujęciu przestrzennym najwięcej podmiotów funkcjonuje w Skórcu – siedzibie gminy. Na koniec 2020 roku było tam zlokalizowanych 114 firm i instytucji. W Dąbrówce Ług, przestrzennie bezpośrednio sąsiadującej ze Skórcem, liczba podmiotów gospodarki narodowej osiągnęła poziom 100 jednostek. Nieco ponad 50 firm i instytucji zarejestrowanych było w Gołębku – 52 i Żelkowie – 53. Największą grupę stanowią wsie, w których, na koniec 2020 r. funkcjonowało od 10 do 49 podmiotów. Są to: Nowaki – 10, Kłódzie – 15, Żebrak – 18, Dąbrówka Wyłazy i Ozorów po 19, Grała Dąbrowizna i Trzciniec po 22, Czerniejew i Teodorów po 34 oraz Dąbrówka Stany – 49. W pozostałych wsiach liczba podmiotów gospodarki narodowej nie przekroczyła 10, czyli w: Boroszkowie, Dobrzaznowie i Skarżynie po 1, Drupi i Wólce Kobylej po 6, Starej Dąbrówce 7, a w Dąbrówce Niwce 8.⁴⁷

PODMIOTY GOSPODARCZE

W badanym okresie ostatniej dekady liczba podmiotów gospodarczych zwiększyła się o 206. W 2021 roku zarejestrowano w gminie 621 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru Regon. Stanowiły one 9,44% ogółu podmiotów w powiecie siedleckim (6 573).

Tabela 36. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w Gminie Skórzec w latach 2012-2021 (stan w dniu 31 XII)

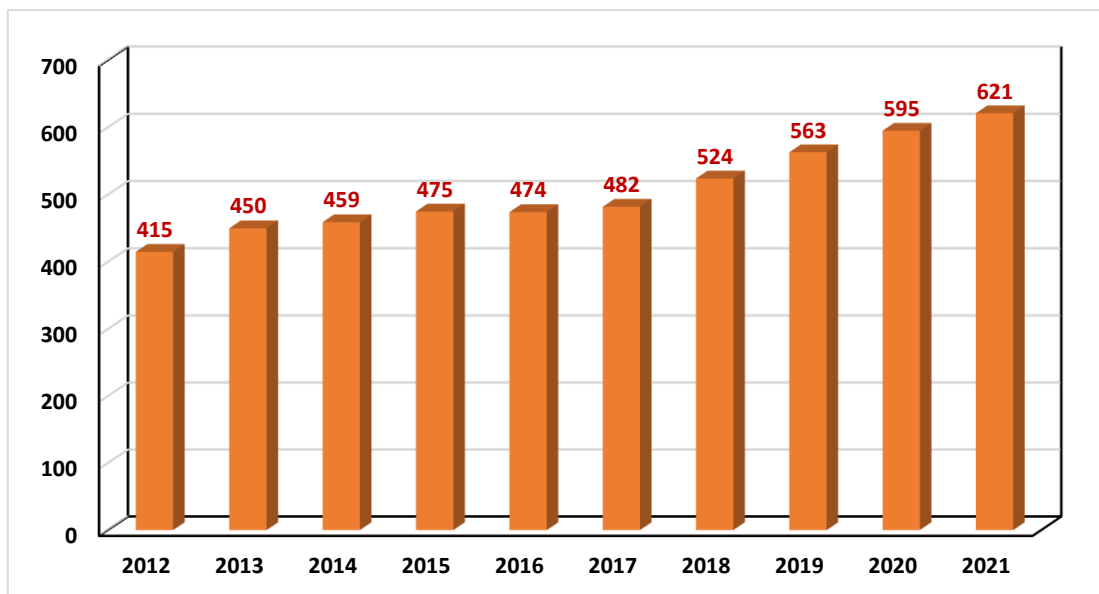
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem	415	450	459	475	474	482	524	563	595	621
sektor publiczny	11	11	11	11	10	11	11	11	12	12
sektor prywatny	404	439	448	464	463	471	513	552	583	608

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Badany okres to czas, w którym wartość zmiennej wzrasta, osiągając w 2021 roku najwyższy poziom – 621 podmiotów.

Wykres 15 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w Gminie Skórzec w latach 2012-2021

⁴⁷ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec. Tekst ujednolicony

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W latach 2015-2021 zmiany w liczbie podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wg Sekcji PKD 2007 w poszczególnych sekcjach kształtowały się łagodnie, nie odnotowano spektakularnych wzrostów oraz spadków, za wyjątkiem działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości (wzrost o 200% liczby podmiotów w relacji 2015 rok do roku 2021) oraz działalności związanej z dostawą wody; gospodarowaniem ściekami i odpadami oraz działalnością związaną z rekultywacją (wzrost o 150,00% liczby podmiotów w relacji 2015 rok do roku 2021), a także opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (wzrost o 100% liczby podmiotów w relacji 2015 rok do roku 2021). Największy spadek odnotowano w Sekcji A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (spadek o 10,77% liczby podmiotów w relacji 2015 rok do roku 2021). Zwiększenie się liczby podmiotów gospodarczych na przestrzeni 7 analizowanych lat odnotowały sekcje: C, E, F, H, I, J, L, M, P, Q, R, S i T. W tym największy wzrost:

- Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości: +2 podmioty (200%);
- Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją: +3 podmioty (150%);
- Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna: +13 podmiotów (100%);
- Sekcja F – Budownictwo: +67 podmiotów (81,71%);
- Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna: +13 podmiotów (61,90%);
- Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa: +8 podmiotów (47,06%);
- Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją: +8 podmiotów (36,36%);
- Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe: +33 podmioty (36,26%);
- Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby: +9 podmiotów (19,51%);
- Sekcja P – Edukacja: +3 podmioty (18,75%);
- Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi: +1 podmiot (14,29%).

Natomiast spadek zaobserwowano w sekcjach: A, G, K, N, w tym największy spadek przez 7 lat zanotowała:

- Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo: ubyło 7 podmiotów (10,77%);
- Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa: ubył 1 podmiot (9,09%);
- Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca: ubył 1 podmiot (6,25%);
- Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle: ubyły 4 podmioty (4,21%);

Tabela 37 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII)

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII)		Wartości w latach							Saldo
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
1.	Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	65	60	56	55	56	54	58	-7
2.	Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0	0	0	0	0
3.	Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	58	70	73	75	84	89	91	33
4.	Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	0	0	0	0	0	0
5.	Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	3	3	3	3	4	5	3
6.	Sekcja F - Budownictwo	82	90	93	109	121	137	149	67
7.	Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	95	81	83	92	98	94	91	-4
8.	Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	17	15	18	22	27	28	25	8
9.	Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	7	7	6	5	5	6	8	1
10.	Sekcja J - Informacja i komunikacja	8	7	7	9	10	11	12	4
11.	Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	11	8	9	9	11	11	10	-1
12.	Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1	2	2	2	2	3	3	2
13.	Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	21	20	21	27	27	32	34	13
14.	Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	16	13	12	9	12	13	15	-1
15.	Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	15	15	15	15	15	15	15	0
16.	Sekcja P - Edukacja	16	17	16	15	16	17	19	3
17.	Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	13	14	16	20	20	23	26	13
18.	Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	7	8	7	8	10	11	11	4
19.	Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	41	44	45	49	46	47	49	8
Ogółem		475	474	482	524	563	595	621	146

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Najliczniejszy udział w całkowitym zestawieniu podmiotów gospodarczych mają podmioty zaklasyfikowane do Sekcji:

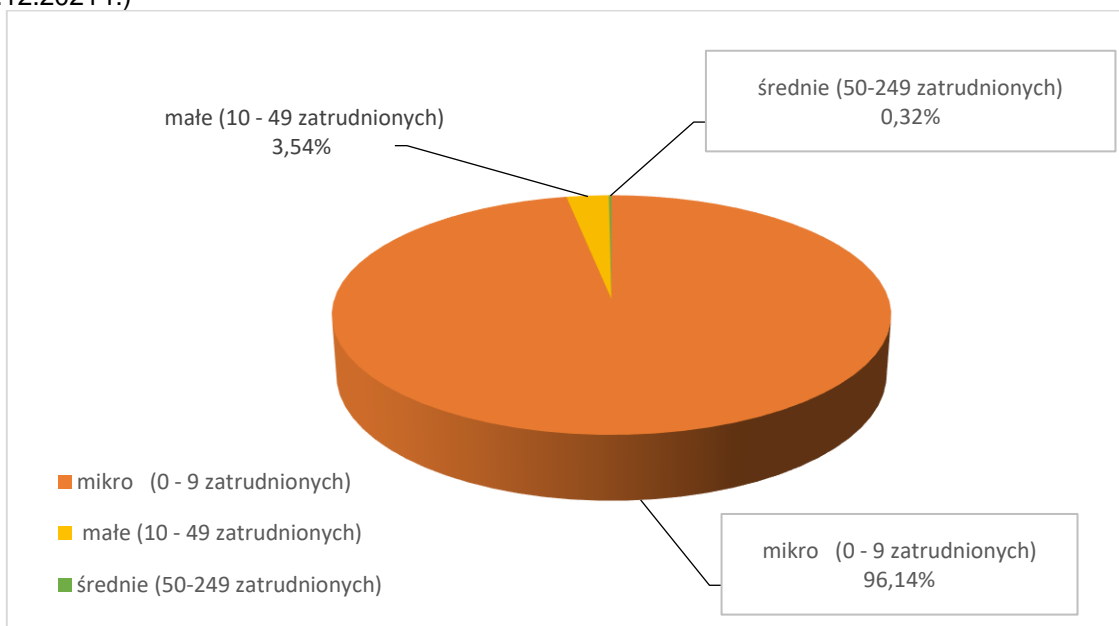
- Sekcja F – Budownictwo: 149 podmiotów (23,99% ogółu);
- G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych: 91 podmiotów (14,65% ogółu),
- Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe: 91 podmiotów (14,65% ogółu),
- Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo: 58 podmiotów (9,34% ogółu).

Gospodarka gminna opiera się głównie na budownictwie, handlu, przetwórstwie przemysłowym i rolnictwie. Liczba podmiotów prowadzących działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami

gastromicznymi stanowi (1,29%) - 8 podmiotów, co jest bardzo wysokim wskaźnikiem. Gmina zapewnia mieszkańcom podstawowe usługi społeczne i finansowe – na terenie gminy funkcjonują placówki opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, oświaty i edukacji.

Według klasy wielkości dominują mikroprzedsiębiorstwa, niewielki jest w tym udział małych i średnich firm. W gminie brak jest dużych przedsiębiorstw.

Wykres 16 Rozkład podmiotów gospodarki narodowej według klasy wielkości (stan na dzień 31.12.2021 r.)

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Spośród wszystkich podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie gminy, najwięcej podmiotów zatrudniało od 1 do 9 osób. Na koniec 2021 roku było 597 takich jednostek (96,14%). Drugą pod względem liczebności grupę stanowiły podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób. Na koniec 2021 roku były 22 takie podmioty (3,54%), funkcjonowały także 2 średnie firmy zatrudniające od 50 do 249 pracowników, stanowiły one (0,32%). Nie funkcjonowała ani jedna duża firma.

Źródło: Fotografia własna

Tak jak w całym kraju, w strukturze podmiotów dominuje sektor prywatny - w 2021 roku odnotowano 608 prywatnych podmiotów gospodarczych, w tym 538 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Na terenie gminy działają głównie podmioty nie generujące dużej ilości miejsc pracy, lecz przeważnie oparte na samozatrudnieniu. W dominującej części zasięg oddziaływania prowadzonej działalności gospodarczej jest niewielki, realizowany przez małe podmioty, zarówno pod względem kapitału, jak i zatrudnienia. Udział sektora prywatnego wynosi 97,91%. Sektor publiczny reprezentowany jest zaś przez Urząd Gminy w Skórcu, placówki oświatowe oraz instytucje kultury.

Tabela 38 Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Skórzec w latach 2015-2021 wg rejestru REGON

Podmioty wg sektorów własnościowych		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1.	podmioty gospodarki narodowej ogółem	475	474	482	524	563	595	621
2.	sektor publiczny - ogółem	11	10	11	11	11	12	12
	sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	9	8	9	9	9	9	9
3.	sektor prywatny - ogółem	464	463	471	513	552	583	608
	sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	410	408	414	451	484	513	538
	sektor prywatny - spółki handlowe	9	9	10	13	15	17	21
	sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	1	0	0	0	0
	sektor prywatny - spółdzielnie	2	2	2	1	1	1	0
	sektor prywatny - fundacje	0	0	0	0	0	0	0
	sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	25	26	27	28	28	28	27

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W tabeli zaprezentowano liczbę podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON. W badanym przedziale czasowym - oprócz Gminy Korczew - odnotowujemy wzrost ilości podmiotów gospodarczych w jednostkach poddanych analizie. Największy przyrost wystąpił: wśród gmin wiejskich - w Gminie Siedlce (580) oraz Gminie Skórzec (206). W mieście Siedlce nastąpił wzrost o (964) podmioty, w gminie miejsko-wiejskiej Mordy wzrost o (61) podmiotów, w powiecie siedleckim przybyły (1 523) podmioty. Najmniejszy przyrost podmiotów nastąpił w Gminie Przesmyki (27), a w Gminie Korczew ubyło 5 podmiotów. W większości przypadków obszary zaliczane do gmin miejskich i miejsko-wiejskich charakteryzują się wyższym poziomem przedsiębiorczości, korzystniejszym otoczeniem biznesowym, zatem liczba podmiotów gospodarczych jest wyższa od liczby podmiotów z terenów typowo wiejskich.

Tabela 39 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Powiat siedlecki	5 050	5 263	5 333	5 393	5 443	5 490	5 726	6 052	6 317	6 573
Domanice	136	132	139	134	133	134	152	159	173	176
Korczew	147	147	131	136	135	135	126	130	137	144
Kotuń	450	461	459	463	464	465	476	510	525	545
Mokobody	249	263	270	269	277	272	285	308	321	326
Mordy (gm. miejsko - wiejska)	321	342	348	348	349	348	360	357	367	382
Paprotnia	119	128	120	121	119	121	124	139	140	150
Przesmyki	111	113	112	119	120	128	124	126	131	138
Siedlce	1 660	1 751	1 782	1 775	1 804	1 831	1 925	2 052	2 151	2 240
Skórzec	415	450	459	475	474	482	524	563	595	621
Suchożebry	283	289	295	310	320	318	320	322	335	360
Wiśniew	312	323	338	347	342	347	363	390	405	423
Wodynie	194	189	198	219	228	233	251	259	267	286
Zbuczyn	653	675	682	677	678	676	696	737	770	782
Siedlce (miasto na prawach powiatu)	8 103	8 351	8 388	8 380	8 388	8 479	8 490	8 735	8 924	9 067
województwo mazowieckie	699 212	724 997	742 172	766 030	788 008	809 369	816 423	854 457	887 329	927 669

Jednostka terytorialna	Różnica
Powiat siedlecki	1 523
Domanice	40
Korczew	-3
Kotuń	95
Mokobody	77
Mordy (gm. miejsko - wiejska)	61
Paprotnia	31
Przesmyki	27
Siedlce	580
Skórzec	206
Suchożebry	77
Wiśniew	111
Wodynie	92
Zbuczyn	129
Siedlce (miasto na prawach powiatu)	964
województwo mazowieckie	919 566

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Jednym z podstawowych wskaźników najlepiej ilustrujących stan lokalnej gospodarki jest **poziom aktywizacji gospodarczej** liczony jako ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców. Wyraża on skłonność danej populacji do podejmowania działalności gospodarczej, jak również zaufanie do sytuacji na rynku.

Tabela 40 Poziom aktywizacji gospodarczej w latach 2012-2021 – analiza porównawcza

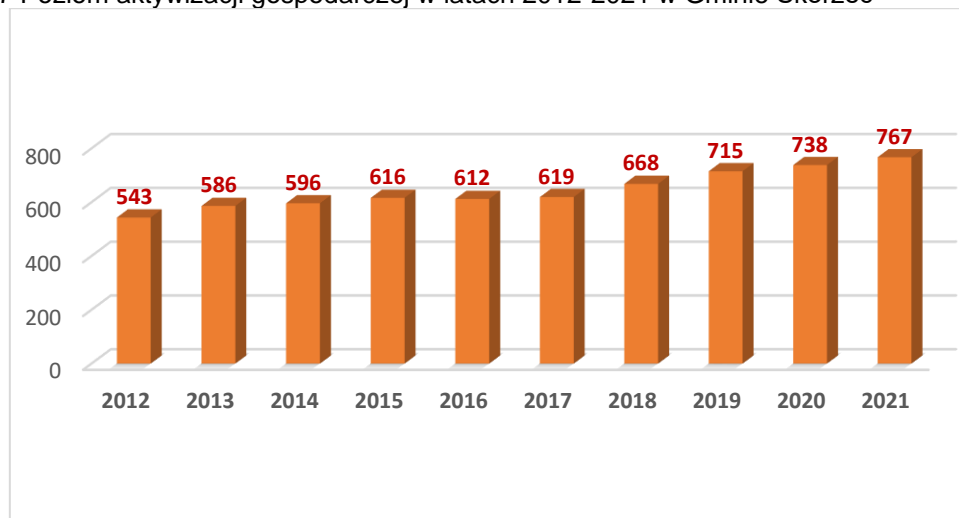
Jednostka terytorialna	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Saldo	Saldo w %
Powiat siedlecki	616	643	654	663	667	674	704	744	783	817	201	32,63
Domanice	507	494	523	505	501	510	579	609	683	705	198	39,05
Korczew	510	520	469	493	497	507	481	500	554	596	86	16,86
Kotuń	523	536	536	544	541	542	558	600	640	667	144	27,53
Mokobody	487	514	530	529	552	540	568	624	661	673	186	38,19
Mordy (gm. miejsko - wiejska)	522	560	578	579	586	592	616	618	665	702	180	34,48
Paprotnia	437	477	449	461	460	470	485	545	578	628	191	43,71
Przesmyki	312	325	328	356	365	397	390	398	447	483	171	54,81
Siedlce	968	1 011	1 018	1 007	1 004	1 014	1 056	1 115	1 119	1 157	189	19,52
Skórzec	543	586	596	616	612	619	668	715	738	767	224	41,25
Suchożebry	593	607	624	663	679	678	684	686	719	773	180	30,35
Wiśniew	530	553	581	599	591	603	632	679	710	744	214	40,38
Wodynie	419	411	434	486	512	523	569	590	627	677	258	61,58
Zbuczyn	645	668	677	671	670	670	691	729	782	797	152	23,57
Siedlce (miasto na prawach powiatu)	1 061	1 094	1 095	1 089	1 089	1 092	1 090	1 117	1 167	1 193	132	12,44
województwo mazowieckie	1 319	1 364	1 391	1 432	1 469	1 503	1 511	1 576	1 608	1 683	364	27,60

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Od 2012 roku poziom aktywizacji gospodarczej w Gminie Skórzec wzrósł o 224 punkty. Wskaźnik aktywizacji gospodarczej nie wzrastał jednak w gminie regularnie. Na przestrzeni badanych lat w roku 2016 nastąpił spadek o 4 punkty w porównaniu z rokiem 2015. We wszystkich analizowanych gminach obserwowany jest wzrost wartości wskaźnika. Wśród wskazanych jednostek, najwyższą wartość wskaźnika w roku 2021 odnotowano w mieście Siedlce (1 193), gminie wiejskiej Siedlce (1 157). Gminy miejskie i wiejskie przylegające do miast mają w większości przypadków wyższe wskaźniki aktywizacji gospodarczej, jest to związane z lepszym otoczeniem biznesowym, większymi możliwościami jakie daje bliskość miasta. Wśród analizowanych gmin wiejskich największą dynamiką wzrostu charakteryzuje się gmina Wodynie (258), Skórzec (224), Wiśniew (214).

W gminie Skórzec od roku 2012 poziom aktywizacji gospodarczej wzrósł o 224 punkty (41,25%). Wskaźnik aktywizacji gospodarczej wzrastał w badanych latach począwszy od 2012 roku w różnym tempie. Poniżej przedstawiono wykres z przebiegiem poziomu aktywizacji gospodarczej dla Gminy Skórzec na przestrzeni 10 badanych lat. W latach 2018-2021 ww. wskaźnik wykazywał się szybkim tempem wzrostu.

Wykres 17 Poziom aktywizacji gospodarczej w latach 2012-2021 w Gminie Skórzec

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Jednak poziom aktywizacji gospodarczej jest tylko jednym ze wskaźników obrazujących aktywność biznesową populacji. Ważnym wskaźnikiem dodatkowym jest tzw. indeks **PEAI** (Present Economic Activity Index – wskaźnik aktualnej aktywności gospodarczej), obliczany jako procentowa zmiana ilości firm na 10 tys. mieszkańców w ostatnich trzech latach. PEAi powyżej 9% oznacza pomyślną koniunkturę, a powyżej 15% gwałtowny rozwój. Okres od roku 2011 jest okresem bardzo dużego wzrostu gospodarczego w całym kraju. W gminach wiejskich wskaźnik PEAi bardzo często jest większy niż 4%, a w gminach wiejsko-miejskich często przekracza 9%.

Warto zauważyć, że nie ma prostej korelacji między poziomem aktywizacji gospodarczej, a indeksem PEAi. Należy to interpretować następująco: poziom aktywizacji to skumulowany przez wiele lat dorobek aktywności lokalnego sektora gospodarczego, natomiast PEAi obrazuje aktualną dynamikę.

Tabela 41 Saldo ilości firm w ostatnich 3 latach (2018/2021) – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	Saldo ilości firm w ostatnich trzech latach	
	Ilość nowych firm	Przyrost procentowy PEAi
Powiat siedlecki	847	16,05%
Domanice	24	21,63%
Korczew	18	23,83%
Kotuń	69	19,38%
Mokobody	41	18,54%
Mordy (gm. miejsko - wiejska)	22	13,89%
Paprotnia	26	29,37%
Przesmyki	14	23,91%
Siedlce	315	9,55%
Skórzec	97	14,87%
Suchożebry	40	12,86%
Wiśniew	60	17,74%
Wodynie	35	19,01%
Zbuczyn	86	15,36%
Siedlce (miasto na prawach powiatu)	577	9,42%
województwo mazowieckie	111246	11,37%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Według powyższych obliczeń najwyższy wskaźnik PEAi (powyżej 15%) wśród analizowanych gmin przypada w gminach: Domanice (21,63%), Korczew (23,83%), Kotuń (19,38%), Mokobody (18,54%), Paprotnia (29,37%), Przesmyki (23,91%), Wiśniew (17,74%), Wodynie (19,01%), Zbuczyn (15,36%). Wskaźnik powyżej 9% (mniej niż 15%) odnotowano w gminach: Siedlce (9,55%), **Skórzec** (14,87%), Suchożebry (12,86%), miasto Siedlce (9,42%). W żadnej z analizowanych JST nie odnotowano wskaźnika poniżej 9%. Wartość dla powiatu siedleckiego ogółem to 16,05%. Dla województwa wskaźnik oszacowano na poziomie 11,37%. Większość gmin charakteryzuje się zatem pomyślną koniunkturą, a w kilku można mówić o gwałtownym rozwoju.

Należy w tym miejscu zauważyć, iż ze względu na kryzys gospodarczy spowodowany pandemią wirusa COVID-19 w całym kraju, następowało zmniejszanie się liczby zakładanych przedsiębiorstw oraz obserwowano coraz więcej takich, które zawieszały bądź zamykały prowadzoną dotychczas działalność gospodarczą.

Na liczbę funkcjonujących przedsiębiorstw wpływa wojna tocząca się w Ukrainie, nieprzewidywalność działań władz rosyjskich oraz ich sojuszników. Wojna powoduje duże niepokoje na rynkach finansowych, co utrudnia dostęp do finansowania dla przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, a tym samym pogorsza sytuację ekonomiczną społeczeństwa. Wojna oznacza również niepewność,

zwłaszcza, że toczy się przy granicy naszego kraju i trudno jest ocenić możliwą eskalację konfliktu. Mieszkańcy gminy mogą odkładać swoje plany dotyczące życia zawodowego, dążąc do utrzymania stabilności ekonomicznej.

Również wysoki poziom inflacji nie jest obojętny dla przedsiębiorców. Wzrastają koszty produkcji, a tym samym ceny w zasadzie wszystkich produktów, co odbija się na kondycji ekonomicznej społeczeństwa. Zmniejsza się zatem siła nabywcza konsumentów, co stanowi zagrożenie dla wielu przedsiębiorstw. Ludzie coraz częściej oszczędzają, wybierając tańsze odpowiedniki danych produktów, nierzadko również rezygnują z poszczególnych artykułów, nie będących tymi pierwszej potrzeby.

ROLNICTWO⁴⁸

Rolnictwo w gminie pełni ważną rolę wśród źródeł utrzymania ludności. Powierzchnia użytków rolnych wynosi 9 534 ha. W strukturze użytków rolnych 57,17% zajmują grunty orne, 18,06% trwałe użytki zielone i 0,15% sady.

Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej według IUNG w Puławach wynosi dla gminy 47,6 pkt i należy do najniższych w województwie mazowieckim (66 pkt). Struktura gruntów według klas bonitacyjnych potwierdza ich bardzo niską jakość. Grunty rolne klas: V, VI i VIz stanowią 59,8% ogólnej powierzchni gruntów ornych i 52,8% użytków zielonych.

Gmina posiada niekorzystną strukturę obszarową indywidualnych gospodarstw rolnych. Średnia powierzchnia indywidualnego gospodarstwa w Gminie Skórzec wynosi ok. 7 ha. W produkcji roślinnej uprawa zbóż (głównie żyto, owies, pszenżyto ozime, mieszanki zbożowe). Znaczny udział ma również uprawa ziemniaków. W grupie roślin zbożowych bardzo mało uprawia się zbóż intensywnych (pszenica, jęczmień).

PODSUMOWANIE

Zaprezentowane powyżej dane wskazują, że sfera gospodarcza w Gminie Skórzec rozwija się stabilnie. Pomyślna koniunktura gospodarcza nie wpływa znacząco na wzrost liczby zakładanych przedsiębiorstw, zaś wartości wskaźników w analizie porównawczej z innymi gminami pozwalają wnioskować, iż gmina potrzebuje silnego akceleratora zmian.

⁴⁸ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec. Tekst ujednolicony

Fotografia 7 Przykład przedsiębiorczości w Gminie Skórzec

Źródło: Fotografia własna

Zdolność do kreowania polityki rozwoju na terenie gminy jest silnie uwarunkowana czynnikami zewnętrznymi. Z jednej strony, położenie geograficzne gminy może mieć znaczenie przy podejmowaniu decyzji o rozpoczęciu aktywności gospodarczej w zakresie sektora kreatywnego, kulturalnego, technologii IT, turystyki czy przemysłu czasu wolnego. Z drugiej - gmina posiada endogeniczny potencjał, który wciąż nie jest w pełni możliwości wykorzystany np. dla rozwoju turystyki.

Ponadto, planując obecnie dalsze kierunki rozwoju gminy, należy mieć na uwadze skutki pandemii, które z pewnością będą odczuwalne dla mieszkańców, a tym samym dla całej Gminy Skórzec w długim okresie. Należy wykorzystać doświadczenia, które gmina nabyła od marca 2020 roku, wykorzystać potencjał tkwiący w cyfryzacji i informatyzacji instytucji publicznych, ale również podjąć działania wspierające ochronę środowiska, jak również sferę gospodarczą.

POLITYKA FINANSOWA

Polityka finansowa Gminy Skórzec realizowana jest w oparciu o uchwałę budżetową corocznie uchwalaną przez Radę Gminy, która określa źródła dochodów oraz kierunki wydatkowania środków. Realizacja inwestycji oparta jest o przedsięwzięcia wyszczególnione w Wieloletniej Prognozie Finansowej oraz o załącznik do uchwały budżetowej wskazujące wydatki majątkowe.

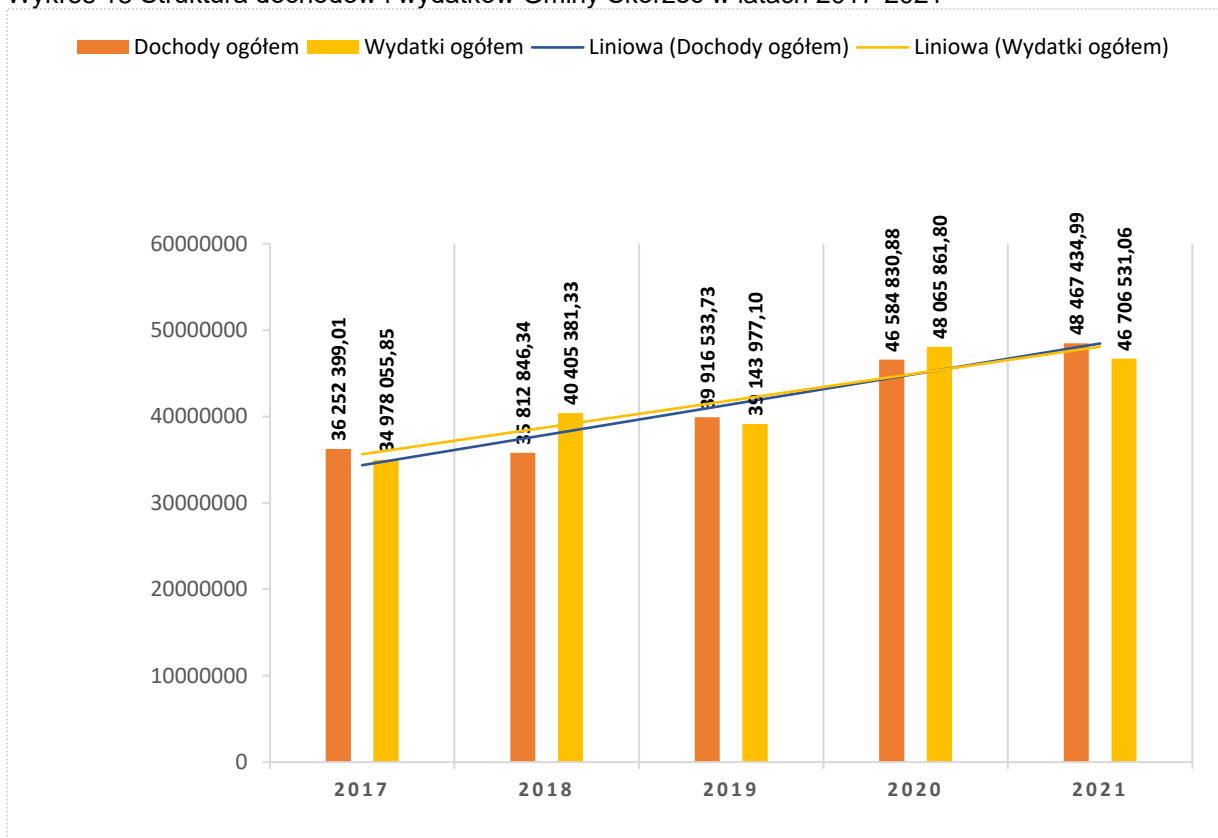
Tabela 42 Wyniki finansowe samorządu Gminy Skórzec w latach 2017-2021

gmina Skórzec	2017	2018	2019	2020	2021
Dochody ogółem	36 252 399,01	35 812 846,34	39 916 533,73	46 584 830,88	48 467 434,99
Wydatki ogółem	34 978 055,85	40 405 381,33	39 143 977,10	48 065 861,80	46 706 531,06
Wynik finansowy	1 274 343,16	-4 592 534,99	772 556,63	-1 481 030,92	1 760 903,93
Wynik finansowy/dochody (%)	3,52	-12,82	1,94	-3,18	3,63

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wynik różnicy między dochodami ogółem budżetu JST, a wydatkami ogółem JST stanowi odpowiednio nadwyżkę lub deficyt budżetu. Gmina Skórzec w latach 2018, 2019 i 2021 zamknęła budżet nadwyżką, zaś w roku 2018 i 2020 wynik finansowy był ujemny, a deficyt wynosił odpowiednio (-12,86%) oraz (-3,18%). Na przestrzeni lat widoczny jest wzrost zarówno dochodów jak i wydatków gminy. Tylko w 2018 roku dochody były niższe w porównaniu z rokiem 2017, a wydatki w porównaniu rok do roku były niższe w 2019. Najwyższy wzrost dochodów jak i wydatków gmina odnotowała w 2020 roku, dochody wzrosły o (ok. 16,71%), wydatki (wzrost 22,79%) - liczone rok do roku. Linia trendu pokazuje jednak, że znacznie szybciej rosną liczby po stronie wydatkowej niż dochodowej.

Wykres 18 Struktura dochodów i wydatków Gminy Skórzec w latach 2017-2021

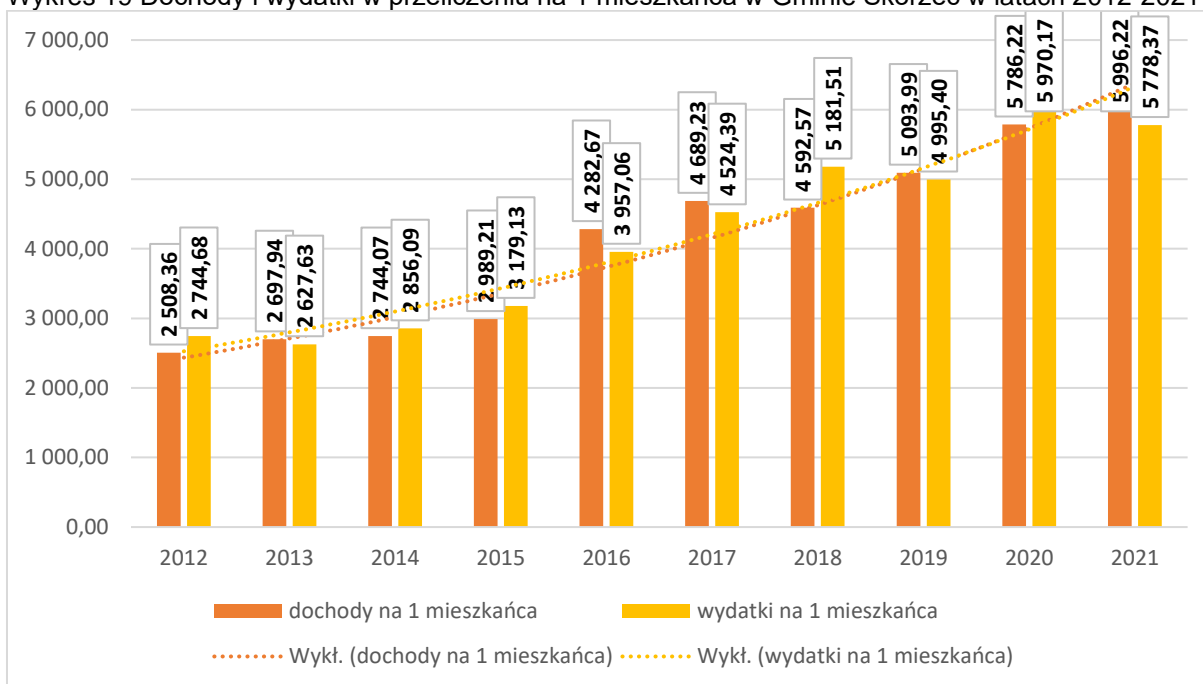

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Obserwowany stały wzrost dochodów w budżecie gminy ma swoje odzwierciedlenie również w wielkości dochodu w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest zgodne z zachodzącą w województwie mazowieckim tendencją dochodową. Dochody Gminy Skórzec corocznie wzrastają (w różnym tempie). Zamożność samorządu obrazuje dochód liczony na 1 mieszkańca, który sukcesywnie powiększał się począwszy od kwoty 2 508,36 zł na 1 mieszkańca w 2012 roku do 5 996,22 zł na 1 mieszkańca w 2021 roku,

co oznacza wzrost o 139,05%. Wraz ze wzrostem dochodów rosną wydatki per capita w Gminie Skórzec (wzrost o 110,53% w 2021 roku w porównaniu do roku 2012).

Wykres 19 Dochody i wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skórzec w latach 2012-2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W porównaniu do roku 2012 dochody na jednego mieszkańca w roku 2021 są większe o 3 487,86 zł, a wydatki zwiększyły się o 3 033,69 zł.

W tabeli poniżej przedstawiono analizę porównawczą dochodów i wydatków na jednego mieszkańca w badanych JST dla okresu 2019 – 2021. Kolorem niebieskim oznaczono najwyższe, a kolorem żółtym najniższe dochody i wydatki, w danym roku poddanym analizie.

Analizując sytuację Gminy Skórzec, dochody i wydatki per capita kształtują się na średnim poziomie wśród JST poddanych analizie, w latach 2019-2021 dochody na 1 mieszkańca w gminie były bardzo zbliżone do tych w całym powiecie siedleckim. Wśród analizowanych JST, przoduje województwo mazowieckie, gdzie trzy lata z rzędu odnotowano najniższe dochody jak i wydatki na 1 mieszkańca. Spośród pozostałych JST najwyższe dochody jak i wydatki poza rokiem 2020 odnotowuje miasto Siedlce. Poza tym nie uwidacznia się inna prawidłowość.

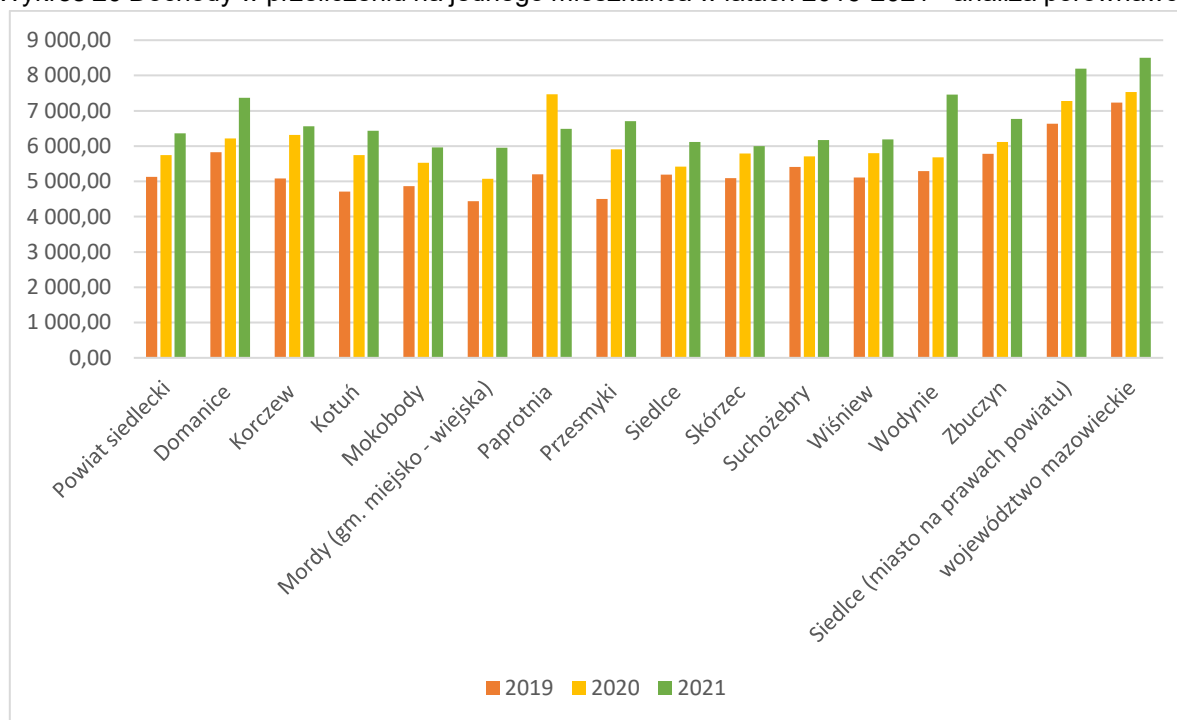
Tabela 43 Dochody i wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2019-2021 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	Dochody na 1 mieszkańca			Wydatki na 1 mieszkańca		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Powiat siedlecki	5 131,56	5 748,01	6 359,07	5 094,96	5 608,86	5 881,64
Domanice	5 824,84	6 219,47	7 366,54	5 377,90	6 552,77	6 957,92
Korczew	5 080,58	6 320,14	6 562,77	5 027,19	6 493,84	5 775,80
Kotuń	4 708,41	5 744,36	6 431,37	4 907,72	5 725,63	6 172,07
Mokobody	4 861,98	5 527,50	5 964,16	4 499,20	5 393,01	5 043,94
Mordy (gm. miejsko - wiejska)	4 437,39	5 076,46	5 956,52	4 350,28	4 870,65	5 165,29
Paprotnia	5 203,71	7 464,32	6 491,35	5 275,22	6 513,45	4 981,91
Przesmyki	4 500,89	5 911,47	6 710,14	4 203,50	5 451,27	5 745,02
Siedlce	5 187,34	5 417,45	6 112,68	5 258,85	5 295,19	5 956,63
Skórzec	5 093,99	5 786,22	5 996,22	4 995,40	5 970,17	5 778,37

Jednostka terytorialna	Dochody na 1 mieszkańca			Wydatki na 1 mieszkańca		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Suchożebry	5 410,09	5 704,88	6 166,52	5 415,09	5 639,07	6 179,10
Wiśniew	5 106,27	5 797,31	6 187,83	5 475,58	4 981,41	5 330,41
Wodynie	5 292,40	5 684,24	7 462,40	5 159,82	5 945,75	6 912,05
Zbuczyn	5 779,99	6 117,23	6 769,13	5 543,19	5 898,15	6 135,82
Siedlce (miasto na prawach powiatu)	6 636,58	7 277,93	8 189,32	6 570,39	7 438,58	7 872,97
województwo mazowieckie	7 232,96	7 527,60	8 503,73	7 380,15	7 732,11	8 012,28

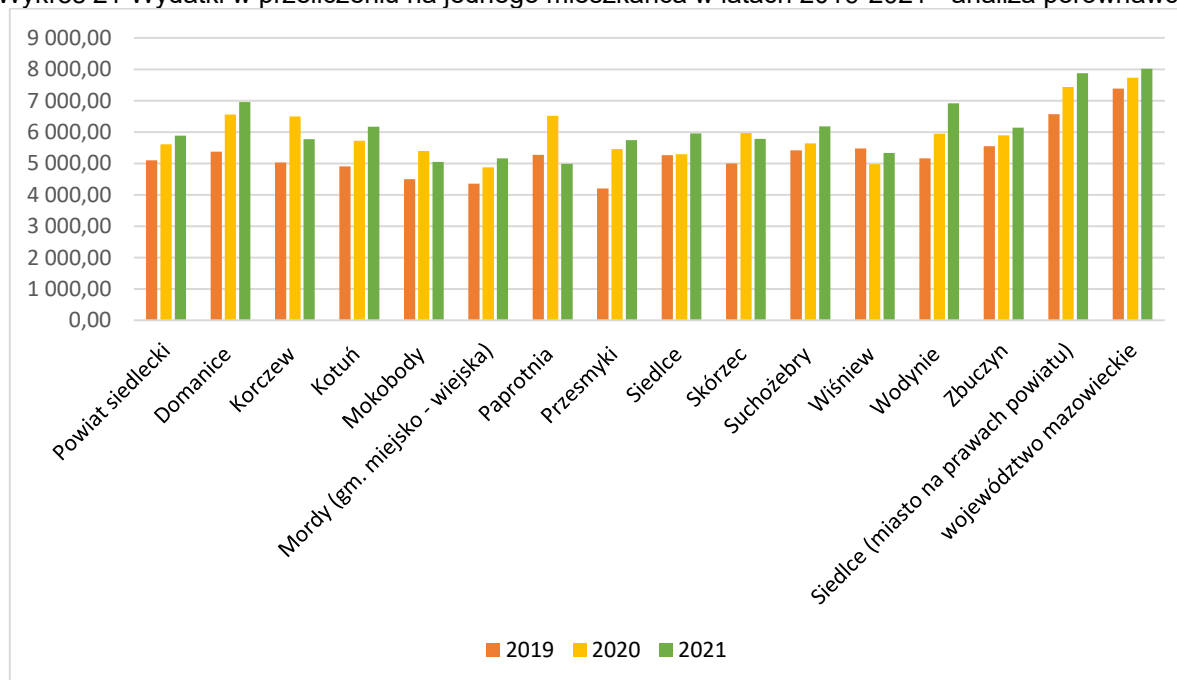
Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wykres 20 Dochody w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2019-2021 - analiza porównawcza

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wykres 21 Wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2019-2021 - analiza porównawcza

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Należy zauważyć, iż w każdej JST poddanej analizie, w latach 2019-2021 zauważalna jest tendencja do wzrostu dochodów jak i wydatków na jednego mieszkańca. W Gminie Skórzec najwyższy poziom wydatków przypada na rok 2020, a dochodów per capita odnotowano w 2021 roku.

Struktura dochodów i wydatków

Gmina w celu realizacji zadań własnych gromadzi dochody. Zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego na dochody JST składają się trzy podstawowe elementy: dochody własne, subwencja ogólna, dotacje z budżetu państwa, udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych. Dochodami JST mogą być także: środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi, środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz inne środki określone w odrębnych przepisach.

Tabela 44 Struktura dochodów na 1 mieszkańca w Gminie Skórzec w zł w latach 2012-2021

dochody na 1 mieszkańca w zł	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem	2 508,36	2 697,94	2 744,07	2 989,21	4 282,67	4 689,23	4 592,57	5 093,99	5 786,22	5 996,22
dochody własne	593,40	743,20	875,04	920,84	1 288,28	1 114,56	1 396,42	1 624,28	2 098,37	1 975,41
dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	294,11	390,83	492,35	480,18	530,42	599,20	777,35	900,42	864,49	1 033,57
dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	2,39	5,53	7,27	6,00	4,73	3,67	2,65	30,52	35,87	34,67
dochody własne - dochody podatkowe ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw	153,55	181,74	182,63	189,23	280,73	294,94	308,21	332,16	357,68	390,91

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W dochodach Gminy Skórzec na przestrzeni badanych lat widoczne są coraz większe wpływy z podatków per capita:

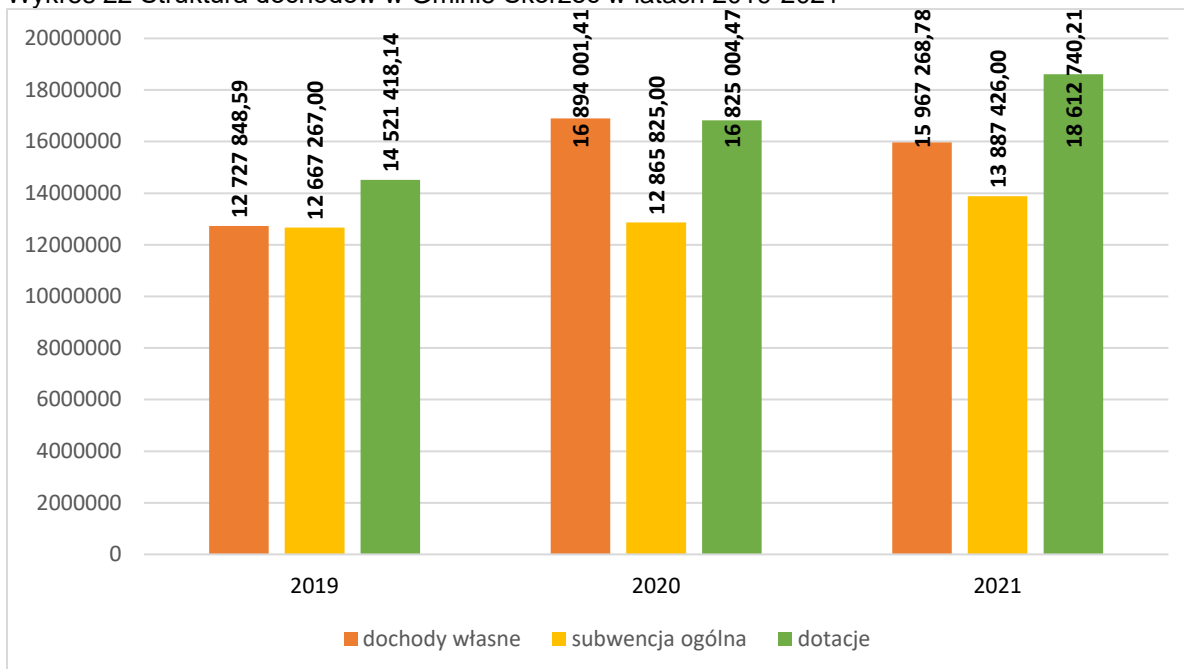
- podatku dochodowego od osób fizycznych - wzrost wpływów per capita w 2021 roku o 251,42% w stosunku do roku 2012 - co niewątpliwie ma związek z wzrostem dochodów mieszkańców gminy;
- podatki ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw – wzrost wpływów per capita w 2021 roku o 154,58% w stosunku do roku 2012.

Podatek dochodowy od osób prawnych na przestrzeni badanych lat ulega procesom gospodarczym zachodzącym w kraju, czy na świecie i przyjmuje różne wartości – w 2016 roku odnotowany spadek wpływów z podatku CIT per capita o 21,17%, w porównaniu do roku 2015, zaś w 2021 roku udział w podatku CIT wzrósł o 1 350,63% w stosunku do roku bazowego.

W budżecie Gminy Skórzec największy udział w roku 2019 i 2021 mają dotacje, które stanowiły w 2019 – 36,38% budżetu gminy, a w roku 2021 – 38,40%. W 2020 są to dochody własne, które

stanowiły 36,27% budżetu gminy. W dochodach gminy coraz większy udział mają również subwencje. Zauważalny jest także spadek dochodów własnych w 2021 roku.

Wykres 22 Struktura dochodów w Gminie Skórzec w latach 2019-2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

ŚRODKI ZEWNĘTRZNE

Na finansowanie różnego rodzaju projektów inwestycyjnych jednostki samorządu terytorialnego mogą ubiegać się o pozyskiwanie środków z dotacji Unii Europejskiej. Obszarów, w których gminy mogą pozyskać fundusze jest bardzo wiele, a do najważniejszych z nich należą: infrastruktura, ochrona środowiska, informatyzacja, projekty społeczne, projekty kulturalne.

Gmina Skórzec realizuje/ zrealizowała szereg projektów, na które uzyskała dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej, m.in.⁴⁹:

- „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie aglomeracji Skórzec”, wartość projektu 12 837 034,79 zł, dofinansowanie 5 743 865,32 zł z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020;
- „Poprawa stanu środowiska naturalnego i wzrost atrakcyjności gminy Skórzec poprzez rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz budowę i rozbudowę oczyszczalni ścieków”, wartość projektu 17 819 614,68 zł, dofinansowanie 9 635 004,15 zł, z Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007 – 2013.

⁴⁹ <https://mapadotacji.gov.p>

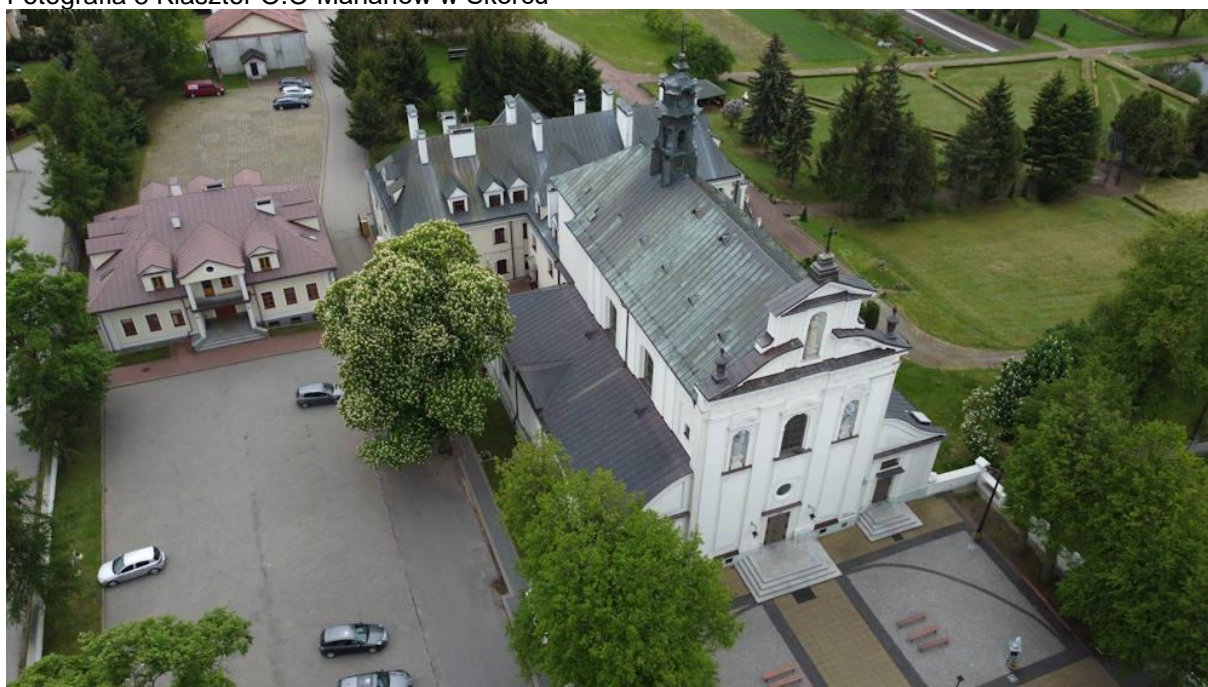
2.4.2. Turystyka

Walory turystyczne Gminy Skórzec stanowią głównie zasoby środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego.

Północno-wschodnia część Gminy Skórzec znajduje się w granicach Siedlecko-Węgrowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Wysokimi walorami przyrodniczymi charakteryzuje się również zakwalifikowany do obszarów o wysokich walorach przyrodniczych rangi krajowej Obszar Natura 2000 Dolina Kostrzyna, zlokalizowany w południowo-zachodniej części gminy.

W Gminie Skórzec istnieją obiekty wpisane do rejestru zabytków (zespół klasztorny Marianów oraz kapliczka św. Jana Nepomucena). W Gminnej Ewidencji Zabytków wyróżniono: domy drewniane, spichlerze w zagrodzie, kapliczki, pomniki, krzyże, stodoły, zagrody, stanowiska archeologiczne. W ewidencji ujęty jest również Cmentarz Parafialny w Skórcu oraz Kościół Parafialny i Klasztor O.O Marianów, które objęte są ochroną konserwatorską wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Fotografia 8 Klasztor O.O Marianów w Skórcu

Źródło: Fotografia własna

Zabytkowe budowle znajdują się w miejscowościach: Czerniejew, Dąbrówka-Ług, Dąbrówka-Niwka, Dąbrówka-Stany, Stara Dąbrówka, Dąbrówka-Wyłazy, Drupia, Gołąbek, Grala-Dąbrowizna, Nowaki, Osińskie, Skórzec, Trzciniec, Wółka Kobyła i Żebrak. Należą do nich: dworki, domy drewniane, klasztor, kościół, kapliczki murowane i drewniane oraz drewniany młyn wodny.

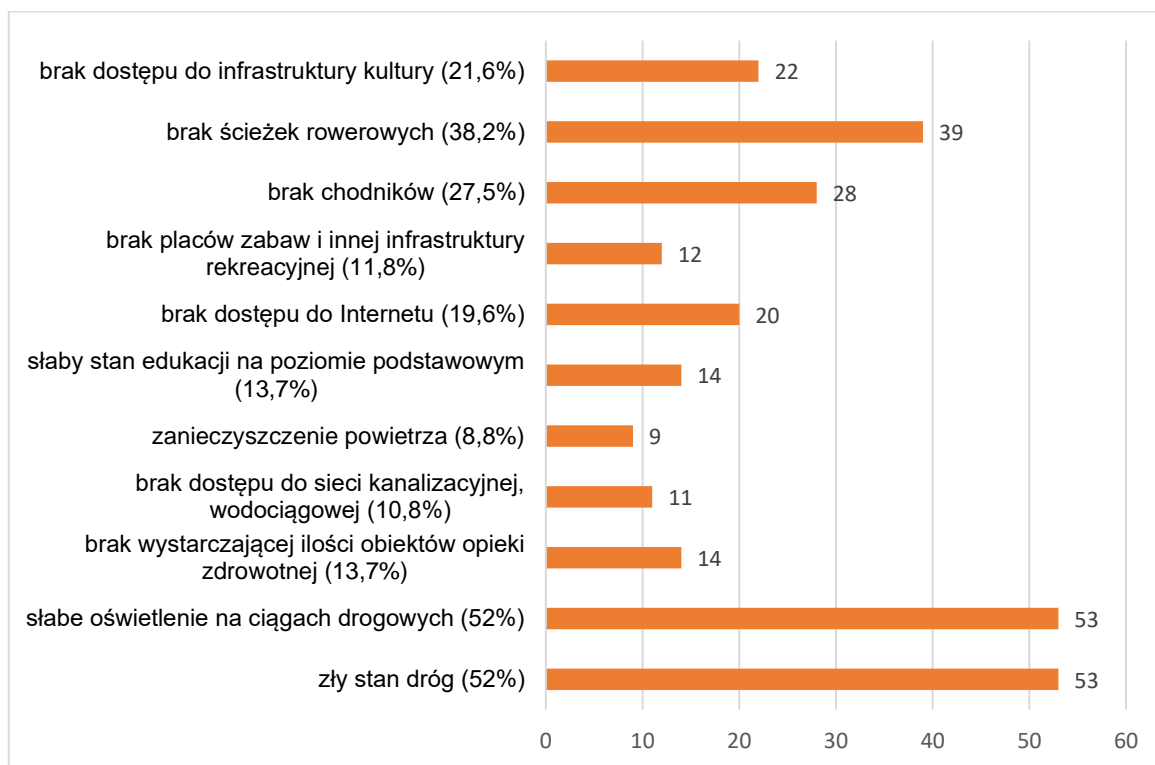
Walory przyrodniczo-krajobrazowe gminy oraz czyste środowisko pozwalają na umiarkowany rozwój funkcji agroturystycznej.

2.5. Wyniki badań ankietowych

Diagnoza została wzbogacona o ankietę dla mieszkańców. Oto odpowiedzi na poszczególne pytania:

Jakie są największe problemy naszej gminy?

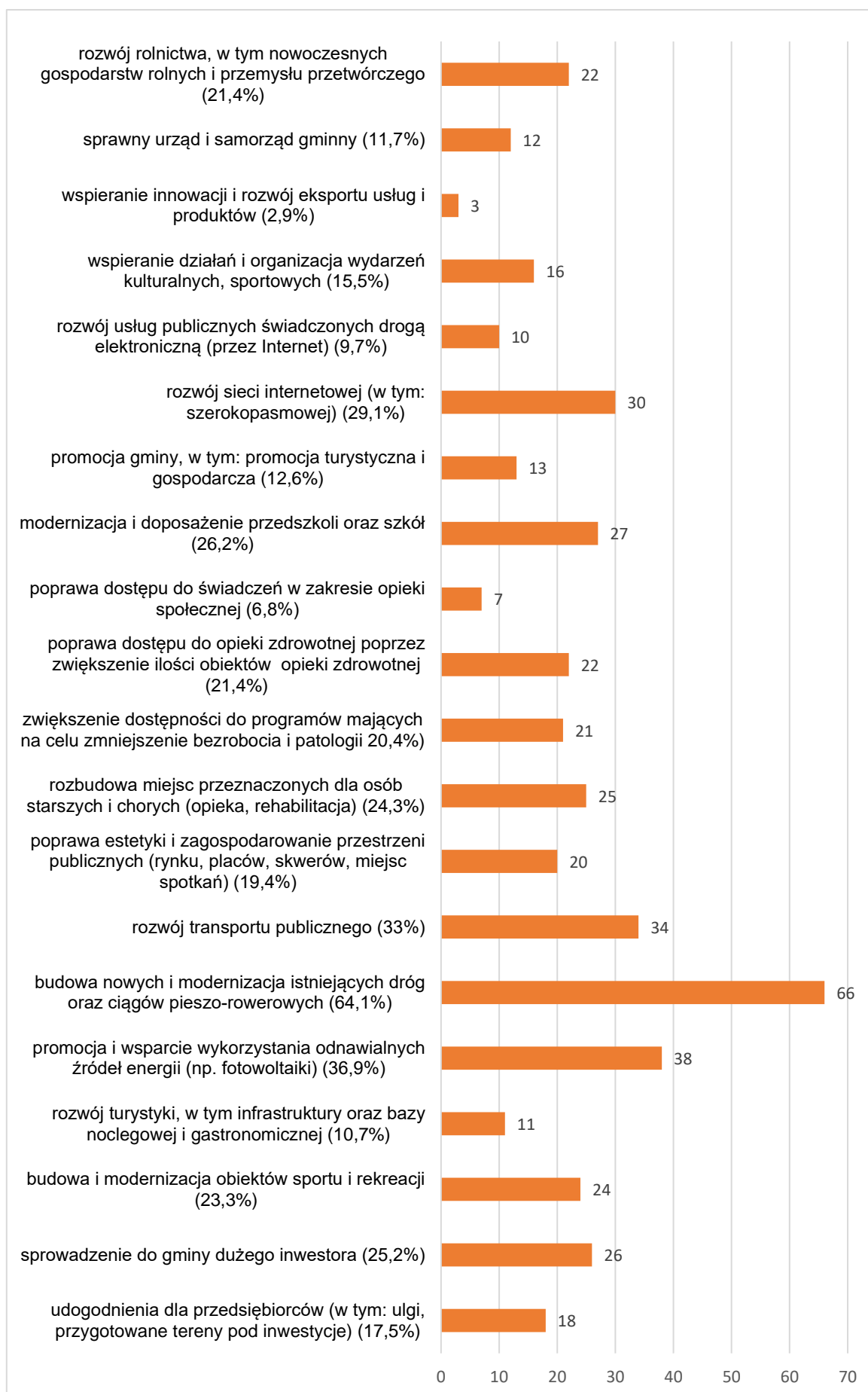
- Udzielono 102 odpowiedzi (jedna osoba mogła wybrać kilka problemów);

Proszę o wybranie maksymalnie 6 priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy w latach 2021-2027

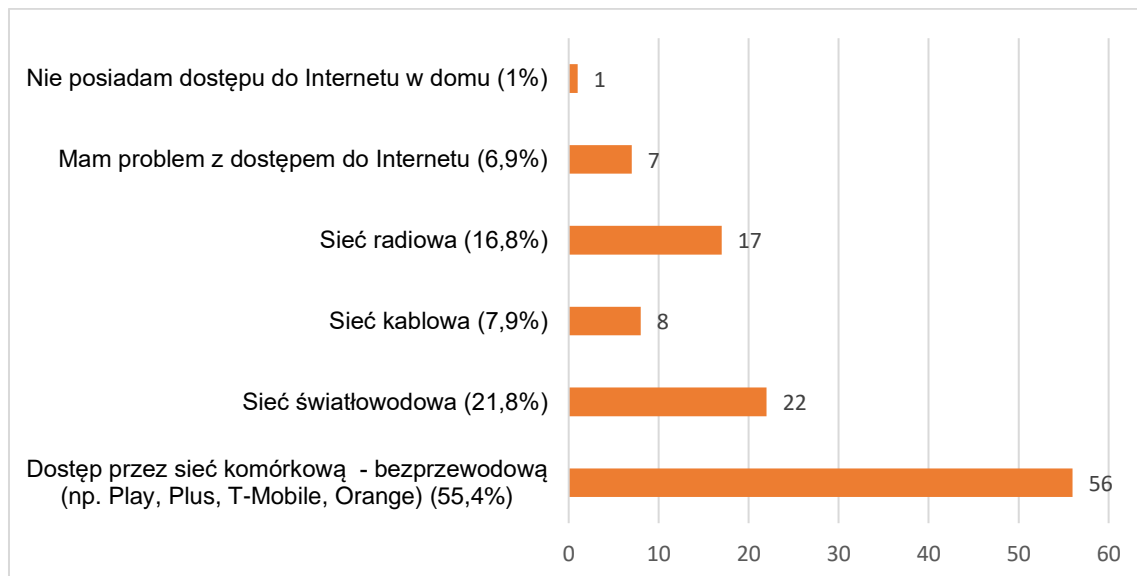
- Udzielono 103 odpowiedzi;
- Poza zaproponowanymi priorytetami dopisano również (każda odpowiedź to 1%):
 - o Więcej atrakcji dla dzieci np. sale zabaw itp.;
 - o Modernizacja strażnicy ochotników; przydałaby się nowa sala wiejska;
 - o Wspieranie przede wszystkim kultury, która w małych miejscowościach jest szczególnie ciężko dostępna;
 - o Powstanie ośrodka kultury;
 - o Zajęcia dla dzieci w GOK;
 - o Rozwój kultury, muzyki, (zajęć)⁵⁰ plastycznych, tanecznych;
 - o Dostęp do sieci kanalizacyjnej na ulicy Rubinowej i Diamentowej;

⁵⁰ Dopisek sporządzającego strategię

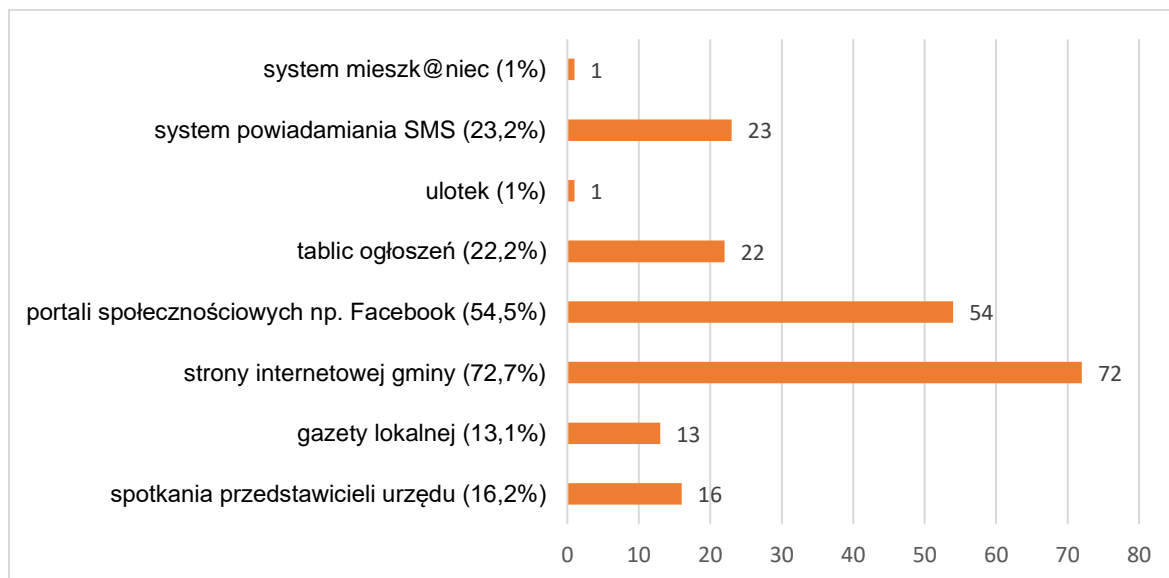
Jaki typ dostępu do Internetu Państwo posiadacie?

– Udzielono 101 odpowiedzi (istniała możliwość wybrania kilku opcji);

Z jakich źródeł chciałaby Pani/chciałby Pan otrzymywać informacje o działaniach władz Gminy i wydarzeniach lokalnych?

– Udzielono 99 odpowiedzi (istniała możliwość wybrania kilku opcji);

2.6. Analiza SWOT

Analiza SWOT to narzędzie strategiczne służące do oceny gminy. SWOT to skrót od angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse), Threats (zagrożenia).

Analiza SWOT polega na dokonaniu przeglądu wewnętrznych mocnych i słabych stron gminy oraz czynników zewnętrznych - szans i zagrożeń, które mogą wpłynąć na jej działalność. Analizując te cztery elementy, można uzyskać pełniejszy obraz sytuacji i określić, jakie działania są potrzebne, aby osiągnąć wyznaczone cele.

MOCNE STRONY (STRENGTHS) to wewnętrzne cechy, które przyczyniają się do osiągnięcia sukcesu i dają przewagę konkurencyjną.

SŁABE STRONY (WEAKNESSES) to wewnętrzne cechy, które ograniczają potencjał i przyczyniają się do niepowodzeń.

SZANSE (OPPORTUNITIES) to czynniki zewnętrzne, które mogą przynieść korzyści i pozwolić na rozwój.

ZAGROŻENIA (THREATS) to czynniki zewnętrzne, które mogą zagrażać i powodować niepowodzenia.

Analiza SWOT pozwala na zidentyfikowanie mocnych i słabych stron oraz na określenie szans i zagrożeń, które mogą wpłynąć na funkcjonowanie gminy.

SPOŁECZEŃSTWO, SYTUACJA SPOŁECZNA	
<p>MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zwiększająca się liczba ludności; – Dodatni przyrost naturalny w latach 2012-2019; – Dodatni bilans salda migracji; – Korzystne prognozy demograficzne; – Zabytki i dziedzictwo kulturowe; – Przynależność do stowarzyszenia skupiającego samorządy: Lokalnej Grupy Działania „Ziemia Siedlecka”; – Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skórcu; – Działalność Klubu Seniora; – Realizacja programów społecznych: „Opieka wytchnieniowa” i „Opieka 75+”; – Funkcjonowanie miejsca opieki nad dziećmi do lat 3; – Funkcjonowanie Zgromadzenia Księży Marianów i Sióstr Sercanek; – Stopniowo zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych; – Utrudniony dostęp do narkotyków; – Dobre warunki mieszkaniowe; – Coraz mniejsza liczba osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej; 	<p>SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Stosunkowo niski wskaźnik obciążenia ekonomicznego; – Ujemny przyrost naturalny w latach 2020-2021; – Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym; – Stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców; – Problem ubóstwa i marginalizacji osób ubogich oraz niepełnosprawnych; – Występowanie problemu patologii społecznych; – Stosunkowo wysoki udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem; – Niewystarczające środki na pomoc dla osób potrzebujących; – Niewystarczająca liczba atrakcyjnych miejsc spotkań ludzi młodych, ale również dorosłych i turystów; – Zbyt małe możliwości rozwoju zawodowego i podwyższania kwalifikacji zawodowych; – Stosunkowo niski współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców; – Peryferyjne położenie gminy w województwie; – Ostatnim dostępnym szczeblem kształcenia jest poziom podstawowy;

<ul style="list-style-type: none"> - Funkcjonujący „Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz programy społeczne; 	
--	--

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	
<p>MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Brak zakładów przemysłowych emitujących znaczne zanieczyszczenia do powietrza; - Ogólna atrakcyjność regionu (występowanie kompleksów leśnych i obszarów przyrodniczych o walorach rekreacyjnych i turystycznych); - Występowanie form ochrony przyrody: „Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu” oraz obszar Natura 2000 Dolina Kostrzynia PLB140009; - Występowanie dolin rzecznych i stawów; - Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii; - Stosunkowo niskie zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego na terenach oddalonych od ciągu komunikacyjnych; - Usuwanie azbestu z obszaru gminy; 	<p>SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wskaźnik lesistości niższy od średniej dla powiatu i województwa mazowieckiego; - Zbyt niski poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla produkcji energii elektrycznej i ciepłej; - Niska efektywność energetyczna budynków prowadząca do zwiększonego zużycia paliw; - Zanieczyszczenie powietrza szczególnie przy głównych ciągach komunikacyjnych oraz w miesiącach zimnych w miejscach o zagęszczonej zabudowie; - Zanieczyszczenie wód powierzchniowych; - Słaba świadomość ekologiczna społeczeństwa;

TURYSTYKA, SPORT, REKREACJA	
<p>MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dobra dostępność komunikacyjna – korzystne położenie względem ciągów drogowych; - Funkcjonowanie klubów sportowych; - Występowanie obiektów zabytkowych; - Występowanie podmiotów prowadzących działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi - Funkcjonowanie obiektów bazy sportowej, stref aktywności, boisk sportowych, siłowni i placów zabaw; - Istnienie warunków naturalnych sprzyjających rozwojowi rekreacji; 	<p>SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Niewystarczający poziom rozwinięcia bazy sportowej, turystycznej i rekreacyjnej, w tym ścieżek rowerowych oraz infrastruktury służącej rozwojowi elektromobilności; - Niewystarczająca liczba miejsc spotkań dla dzieci, młodzieży i dorosłych; - Niedostateczne wykorzystanie bogactwa zasobów krajobrazowych gminy i walorów przyrodniczych; - Niewystarczające oznakowanie zabytków i stref atrakcyjnych turystycznie; - Słabo rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna;

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I ROLNICTWO	
<p>MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stabilizacja gospodarcza Gminy; - Dobra dostępność infrastruktury technicznej (wodociągi, energetyka), która umożliwia prowadzenie nowoczesnej produkcji rolnej oraz lokowanie działalności gospodarczej na terenie gminy; - Położenie w pobliżu Warszawy – bliskość dużego rynku zbytu; - Wysoka świadomość, co do możliwości wykorzystania funduszy unijnych; - Stopniowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych; 	<p>SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Niska innowacyjność; - Brak większej ilości dużych inwestycji; - Stosunkowo niski poziom wykształcenia zawodowego rolników; - Niskie kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych - trudności w dostosowaniu się do potrzeb lokalnego rynku pracy; - Stosunkowo niski współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców; - Niewystarczająca umiejętność w pozyskiwaniu rynków zbytu; - Brak instytucji otoczenia biznesu;

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I ROLNICTWO	
<ul style="list-style-type: none"> - Przynależność do stowarzyszenia skupiającego samorządy: Lokalnej Grupy Działania „Ziemia Siedlecka”, - Możliwości wyodrębnienia terenów pod inwestycje dla potencjalnych inwestorów (opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla tych obszarów). - Rozwinięte rolnictwo; 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozdrobnienie gospodarstw rolniczych, a przy tym niska ich dochodowość; - Niewielki udział gospodarstw nowoczesnych w ogóle; - Niski udział upraw ekologicznych w ogóle produkcji rolniczej; - Występowanie obszarów o bardzo niskiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej; - Niewystarczające oznakowanie zabytków i stref atrakcyjnych turystycznie,

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
<p>MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prawidłowo rozwinięta sieć połączeń drogowych; - Dobrze rozwinięta sieć elektroenergetyczna; - Funkcjonowanie segregacji odpadów u źródła; - Istnienie przydomowych oczyszczalni ścieków; - Istniejąca możliwość dostępu do sieci gazowej; 	<p>SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zły stan dróg; - Niedostatecznie rozwinięta sieć wodociągowa i kanalizacyjna głównie w miejscach o rozproszonej zabudowie; - Brak sieci gazowej; - Głównym źródłem ciepła jest węgiel kamienny; - Niski poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii; - Budynki wymagają termomodernizacji; - Zbyt mała ilość ścieżek rowerowych, chodników; - Niska efektywność energetyczna budynków; - Zbyt mała liczba przydomowych oczyszczalni ścieków; - Brak sieci gazowej; - Brak dostępu do połączeń kolejowych;

EDUKACJA I SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE	
<p>MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dostęp do biblioteki publicznej; - Dostęp do bazy kultury i historia; - Dobra baza szkolnictwa; - Wykorzystywanie funduszy zewnętrznych dla realizacji projektów społecznych; 	<p>SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców; - Zbyt mała liczba osób posiadających wykształcenie w kierunku rolno-spożywczym, które ułatwiłoby zoptymalizowanie i unowocześnienie pracy gospodarstw rolniczych; - Nierówny dostęp do kształcenia; - Marginalizacja dzieci i młodzieży, a także osób starszych o niższym statusie społecznym; - Brak szkoły średniej w gminie;

POMOC SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA	
<p>MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej; - Dostęp do bezpłatnych badań profilaktycznych; - Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skórcu; - Działalność asystenta rodziny; - Funkcjonowanie gminnych programów służących społeczeństwu, np. dotyczących problemów alkoholowych i narkotyków 	<p>SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wysoki wskaźnik wydatków na opiekę społeczną w wydatkach ogółem Gminy; - Zbyt mała ilość bezpłatnych badań profilaktycznych; - Problem ubóstwa, bezrobocia, alkoholizmu, niepełnosprawności; - Niekorzystna sytuacja osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą;

POMOC SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA	
<ul style="list-style-type: none"> - Działalność jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, Policji - Zmniejszająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej; - Zabezpieczenie w budżecie gminy środków na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny; 	<ul style="list-style-type: none"> - Coraz większe zagrożenia dla zdrowia młodych ludzi, wynikające ze zmiany stylu życia; - Brak szybkiego i bliskiego dostępu do specjalistycznej pomocy lekarskiej; - Niedostateczne środki finansowe na realizację zadań i zaspakajanie potrzeb społeczeństwa korzystającego z pomocy społecznej; - Brak wolontariatu;

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Przynależność do rozwijającego się województwa; - Wykorzystanie przynależności do powiatu siedleckiego; - Wykorzystanie walorów przyrody; - Promowanie regionu przez jednostki zewnętrzne; - Wykorzystanie funduszy strukturalnych z Unii Europejskiej; - Łatwiejszy dostęp do kredytów na rozwój działalności gospodarczej; - Rozwój możliwości w zakresie edukacji i pracy na odległość; - Moda na zdrowy styl życia i aktywność sportową; - Nastawienie polityki UE na wykorzystanie endogenicznych, unikalnych potencjałów regionów; - Dobre warunki dla rozwoju odnawialnych źródeł energii; 	<ul style="list-style-type: none"> - Wyludnianie się obszarów wiejskich; - Odpływ wykształconej młodzieży do większych miast; - Większa aktywność negatywnych zjawisk pogodowych; - Problemy w krajowym systemie ochrony zdrowia; - Zanieczyszczenie środowiska spowodowane emisją niską oraz ruchem samochodowym; - Brak środków na rozwój firm; - Duża konkurencja wśród wnioskujących o wsparcie ze środków Unii Europejskiej; - Rosnąca inflacja; - Pandemia Covid-19 - jej długookresowe skutki; - Niestabilna sytuacja polityczna – nieprzewidywalność decyzji władz rosyjskich; - Wojna w Ukrainie; - Niestabilna sytuacja polityczna w kraju; - Wzrost cen paliw; - Bezrobocie strukturalne; - Spadek szybkiego tempa wzrostu gospodarczego; - Słaby rozwój małych i średnich firm spowodowany dużymi kosztami pracy – podatki, ZUS; - Skomplikowane procedury i wysokie wymagania instytucji pomocowych udzielających wsparcia finansowego; - Niska opłacalność – duże koszty produkcji rolnej; - Rozpowszechniony handel produktami przez sieć Internet oraz duża dostępność produktów o niskiej jakości i cenie np. z Chin, na czym mogą tracić lokalni przedsiębiorcy; - Złożoność problemów rodzin; - Niespójne przepisy prawa; - Degradacja relacji rodzinnych; - Niewystraszająca ilość ośrodków zdrowia;

2.7. Identyfikacja najważniejszych problemów występujących na danym terenie

Gmina Skórzec, podobnie jak wiele innych małych społeczności na terenie Polski, boryka się z wieloma problemami demograficznymi. Choć liczba ludności w gminie zwiększa się, to jednak w latach 2020-2021 odnotowano ujemny przyrost naturalny, a od kilku lat wzrasta w gminie udział ludności w wieku poprodukcyjnym. W centrum wyzwań znajduje się migracja młodzieży do większych miast, zwłaszcza do Warszawy, w poszukiwaniu lepszych perspektyw życiowych, edukacji i pracy. Ten trend migracyjny, którego jesteśmy świadkami, sprawia, że społeczność Gminy Skórzec staje się coraz bardziej starzejąca. Młodzi ludzie wyjeżdżają, a starsi pozostają, przyczyniając się do wyraźnego wzrostu średniego wieku mieszkańców. Taki proces demograficzny ma szereg negatywnych konsekwencji. Po pierwsze, infrastruktura i usługi społeczne, takie jak opieka zdrowotna czy edukacja, mogą zostać pod presją z powodu zmniejszającej się liczby osób aktywnych zawodowo, które są w stanie podtrzymać te systemy poprzez płacenie podatków. Po drugie, starzejące się społeczeństwo może stawić czoła wyzwaniom związanym z dostępem do podstawowych usług. W gminie, usługi takie jak sklepy, banki czy apteki mogą zniknąć, ponieważ młodzi ludzie, którzy często są ich głównymi konsumentami, wyjeżdżają. Starzejący się mieszkańcy mogą mieć trudności z dostępem do tych usług, zwłaszcza jeśli mają ograniczone możliwości podróżowania.

Co więcej, bierność młodych jest dodatkowym czynnikiem wpływającym na dynamikę społeczno-gospodarczą regionu. Niewielka liczba nowych przedsiębiorstw i brak inwestycji mogą prowadzić do stagnacji gospodarczej. Bez młodych, aktywnych ludzi, którzy podejmują inicjatywy i tworzą nowe możliwości, gmina Skórzec może mieć trudności z utrzymaniem dynamiki rozwoju. Rozwiązanie tych problemów wymaga zaangażowania na wielu poziomach - od lokalnych decydentów, przez rząd centralny, aż po samą społeczność. Może obejmować inwestycje w edukację i szkolenia zawodowe na miejscu, stworzenie atrakcyjnych możliwości zatrudnienia, które zatrzymają młodych ludzi w regionie, a także rozwój infrastruktury i usług skierowanych do osób starszych, aby poprawić ich jakość życia i umożliwić im dostęp do niezbędnych usług. Wszystko to wymaga jednak strategicznego podejścia i długoterminowego planowania, które bierze pod uwagę unikalne wyzwania i możliwości charakterystyczne dla Gminy Skórzec.

Istotne jest zrozumienie, że młodzi ludzie, którzy wyjeżdżają, często czują się zmuszeni do tego przez brak możliwości na miejscu. Dlatego jednym z kluczowych elementów strategii powinno być tworzenie atrakcyjnych możliwości zatrudnienia i rozwoju zawodowego. Może to obejmować promowanie lokalnej przedsiębiorczości, tworzenie stref ekonomicznych oferujących korzystne warunki dla biznesu czy partnerstwo z uczelniami i instytucjami szkoleniowymi, które mogą dostarczyć niezbędne umiejętności. Po drugie, konieczne jest uwzględnienie potrzeb starzejącej się populacji. Rozwój usług zdrowotnych, w tym specjalistycznej opieki geriatrycznej, dostępności do podstawowych usług, a także infrastruktury umożliwiającej łatwiejsze poruszanie się, jest kluczowy. Możliwe jest również zapewnienie większego wsparcia dla organizacji społecznych, które dostarczają usługi starszym mieszkańcom. Równie ważne jest jednak zaangażowanie młodych ludzi w życie społeczne i decyzyjne na poziomie lokalnym. Może to obejmować programy i inicjatywy mające na celu promowanie aktywnego obywatelstwa, rozwijanie umiejętności liderów społecznych czy tworzenie przestrzeni do dialogu między różnymi pokoleniami.

Wyzwania demograficzne, przed którymi stoi Gmina Skórzec, są złożone i wymagają holistycznego podejścia. Zarówno migracja młodych ludzi do miast, starzenie się społeczeństwa, jak i bierność młodych to problemy, które muszą być adresowane. Rozwiązania muszą uwzględniać lokalne konteksty i możliwości, angażując zarówno społeczność, jak i szersze sieci wsparcia, aby zapewnić trwałą i zrównoważony rozwój społeczności.

Gmina Skórzec, jak wiele innych małych społeczności w Polsce, boryka się również z licznymi wyzwaniami gospodarczymi. Centralnym punktem tych problemów są trudności związane z małymi gospodarstwami rolnymi, rosnącymi kosztami prowadzenia małych firm i ograniczonym rynkiem zbytu. Małe gospodarstwa rolne często borykają się z niską rentownością. Chociaż mogą one dostarczać wysokiej jakości produkty, ich skala produkcji jest zazwyczaj zbyt mała, aby konkurować z większymi operatorami na rynku. Zmieniające się warunki klimatyczne, rosnące koszty energii i materiałów, a także trudności w dostępie do nowych technologii i innowacji mogą dodatkowo obciążać te gospodarstwa. Podobnie, małe firmy w Gminie Skórzec mogą doświadczać rosnących kosztów prowadzenia działalności. Wszystko, począwszy od cen energii i wynajmu, po koszty pracy i podatki, może ciągle wzrastać, podczas gdy dochody i zyski mogą być niepewne. Na takim małym rynku, jak ten w gminie, może być również trudno znaleźć nowych klientów i rozwijać biznes. Dodatkowo, ograniczony rynek zbytu stanowi wyzwanie zarówno dla rolników jak i właścicieli małych firm. Bez dostępu do większych rynków, gdzie mogliby sprzedawać swoje produkty i usługi, są oni zazwyczaj zależni od lokalnego popytu, który może być ograniczony.

Problemem jest również brak dywersyfikacji gospodarki. Dominacja rolnictwa, szczególnie w kontekście malejącej liczby młodych ludzi gotowych do przejęcia rodzinnych gospodarstw, może prowadzić do stagnacji i zwiększać podatność na kryzysy. W związku z tym, istotne jest wspieranie rozwoju innych sektorów, takich jak turystyka, przemysł czy usługi. Zaangażowanie lokalnych władz oraz instytucji na szczeblu krajowym i unijnym jest kluczowe do przeciwdziałania tym wyzwaniom. Można to zrobić poprzez promowanie inwestycji w nowe technologie, szkolenia i doradztwo dla rolników i małych przedsiębiorców, a także poprzez tworzenie mechanizmów, które pomogą im dotrzeć do szerszego rynku. Ponadto, promowanie lokalnych produktów i usług, poprzez organizowanie targów, festiwali czy innych wydarzeń, może przyciągnąć turystów i klientów z innych regionów, co z kolei może pomóc rozwijać lokalny rynek zbytu.

Ważne jest również stworzenie sprzyjającego środowiska dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, które mogą przynieść do Gminy Skórzec różnorodność gospodarczą. Możliwość skorzystania z preferencyjnych kredytów, ulg podatkowych czy pomocy w dostępie do nowych technologii mogłaby zwiększyć atrakcyjność regionu dla potencjalnych inwestorów. Ponadto, tworzenie sieci współpracy pomiędzy lokalnymi firmami może prowadzić do synergii i wzajemnego wsparcia, sprzyjając wzrostowi całej lokalnej gospodarki. Jednak równie istotne jest zaangażowanie społeczności lokalnej. Wspieranie lokalnego handlu i konsumpcji produktów z Gminy Skórzec może nie tylko pomóc utrzymać miejscowe gospodarstwa i firmy, ale także wzmocnić poczucie społeczności i lokalnej tożsamości. Inicjatywy takie jak „kupuj lokalnie” mogą zwiększyć popyt na produkty i usługi dostarczane przez lokalnych dostawców. Na koniec, ważne jest również, aby Gmina Skórzec była otwarta na nowe możliwości i trendy. W związku z rosnącym zainteresowaniem ekologią i zrównoważonym rozwojem,

lokalne gospodarstwa i firmy mogą znaleźć nowe nisze rynkowe. Przykładowo, rolnictwo ekologiczne, agroturystyka czy produkcja zrównoważonych produktów mogą przynieść nowe źródła dochodu i przyciągnąć nowych klientów.

Gmina Skórzec stoi przed szeregiem wyzwań gospodarczych, od niskiej rentowności małych gospodarstw rolnych, przez rosnące koszty prowadzenia małych firm, po ograniczony rynek zbytu. Rozwiązanie tych problemów wymaga zintegrowanego podejścia, które uwzględnia unikalne cechy i możliwości gminy. Poprzez inwestycje, edukację, współpracę i innowacje, Gmina Skórzec może skutecznie stawić czoła tym wyzwaniom i zapewnić trwały i zrównoważony rozwój gospodarczy dla swojej społeczności.

Gmina Skórzec, podobnie jak wiele innych regionów Polski, boryka się także z różnymi problemami środowiskowymi, które mają głęboki wpływ na jakość życia jej mieszkańców. Wśród nich najbardziej palącymi wyzwaniami są zanieczyszczenie powietrza, brak odnawialnych źródeł energii w domach prywatnych i problem ubóstwa energetycznego. Jednym z największych problemów środowiskowych w Gminie Skórzec jest zanieczyszczenie powietrza spowodowane ogrzewaniem domów węglem i drewnem. Wiele domów w gminie nadal korzysta z tych tradycyjnych źródeł energii, które emitują duże ilości szkodliwych związków do atmosfery, takich jak pyły zawieszane, tlenki siarki i azotu czy benzo(a)piren. Te zanieczyszczenia nie tylko szkodzą środowisku, ale także mają negatywne skutki dla zdrowia mieszkańców, zwiększając ryzyko chorób układu oddechowego, serca i innych schorzeń.

Brak odnawialnych źródeł energii w domach prywatnych to kolejne poważne wyzwanie. Pomimo rosnącej świadomości konieczności przejścia na czystsze formy energii, wiele gospodarstw domowych w Gminie Skórzec nadal nie ma dostępu do takich technologii jak panele słoneczne, pompy ciepła czy turbiny wiatrowe. Przejście na te technologie nie tylko pomogłoby zmniejszyć emisję szkodliwych związków, ale również przyczyniłoby się do zwiększenia niezależności energetycznej mieszkańców i ograniczenia ich rachunków za energię.

Gmina Skórzec boryka się z problemem ubóstwa energetycznego. Oznacza to, że wiele gospodarstw domowych nie jest w stanie pokryć kosztów ogrzewania i innych podstawowych usług energetycznych bez poważnego obciążenia dla swojego budżetu. Ubóstwo energetyczne prowadzi do wielu negatywnych skutków, takich jak niska jakość życia, problemy zdrowotne związane z niską temperaturą w domach, a nawet zanieczyszczenie powietrza, gdy gospodarstwa domowe korzystają z tańszych, ale bardziej zanieczyszczających źródeł energii. Rozwiązanie tych problemów wymaga zintegrowanego podejścia, które uwzględnia zarówno aspekty środowiskowe, jak i społeczno-gospodarcze. Konieczne są inwestycje w infrastrukturę energetyczną, która umożliwi zastosowanie odnawialnych źródeł energii, a także edukacja społeczności na temat korzyści związanych z ekologicznymi rozwiązaniami energetycznymi. Dodatkowo, programy dotacji lub preferencyjnych kredytów mogłyby pomóc mieszkańcom pokryć koszty związane z przejściem na odnawialne źródła energii.

Przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu jest równie ważne. Poprzez zwiększanie efektywności energetycznej domów, poprawę izolacji czy wprowadzenie nowoczesnych systemów grzewczych, można obniżyć koszty energii dla gospodarstw domowych. Dodatkowo, istotne jest również wprowadzenie wsparcia finansowego dla tych, którzy najbardziej borykają się z kosztami energii,

szczególnie wśród osób starszych, o niskich dochodach czy rodzin wielodzietnych. W walce z zanieczyszczeniem powietrza ważna jest edukacja i świadomość społeczna. Informowanie społeczności o skutkach zdrowotnych zanieczyszczenia powietrza i promowanie ekologicznych alternatyw dla węgla i drewna mogą pomóc zmniejszyć emisje.

Podsumowując, problemy środowiskowe Gminy Skórzec, takie jak zanieczyszczenie powietrza, brak odnawialnych źródeł energii i ubóstwo energetyczne, są poważne i wymagają natychmiastowej interwencji. Jednak przez zastosowanie zintegrowanego podejścia, które łączy inwestycje, edukację i wsparcie społeczne, gmina może skutecznie sprostać tym wyzwaniom i zapewnić swoim mieszkańcom czystsze i zdrowsze środowisko do życia.

Gmina Skórzec, mimo swojego uroku i potencjału, boryka się z kilkoma wyzwaniami w zakresie infrastruktury i rozwoju turystycznego. Do tych problemów należy brak odpowiedniej sieci dróg, brak ciągów rowerowych, niedostateczne wykorzystanie potencjału turystycznego oraz brak markowych produktów turystycznych. Jednym z najbardziej oczywistych problemów infrastrukturalnych jest niedostateczna sieć dróg rowerowych. Brak dobrze utrzymanych i bezpiecznych dróg rowerowych może utrudniać komunikację wewnątrz gminy, co z kolei utrudnia rozwój gospodarczy i turystyczny. Kolejnym problemem jest brak ścieżek rowerowych.

Fotografia 9 Rower środkiem transportu w gminie

Źródło: Fotografia własna

Szlaki rowerowe są nie tylko istotnym elementem infrastruktury dla mieszkańców, ale także mogą przyciągać turystów zainteresowanych aktywnym wypoczynkiem na łonie natury. Ich brak może

stanowić barierę dla rozwoju turystyki rowerowej, która staje się coraz bardziej popularna wśród turystów. Co więcej, Gmina Skórzec nie wykorzystuje w pełni swojego potencjału turystycznego. Pomimo pięknych krajobrazów, bogatej historii i kultury, brakuje wyraźnie zdefiniowanych produktów turystycznych, które przyciągałyby turystów do regionu. Brak tych produktów oznacza, że wiele osób może nie być świadomych tego, co gmina ma do zaoferowania. Zaangażowanie w rozwój i promocję markowych produktów turystycznych mogłoby przyciągnąć więcej turystów do Gminy Skórzec. Może to obejmować inwestycje w takie rzeczy jak atrakcje historyczne, ścieżki edukacyjne, festiwale kulturowe, gastronomię regionalną czy agroturystykę. Rozwiązanie tych problemów wymaga strategicznego i zintegrowanego podejścia. Gmina Skórzec potrzebuje inwestycji w infrastrukturę drogową i rowerową, a także w rozwój i promocję markowych produktów turystycznych. Wymaga to zaangażowania zarówno lokalnych władz, jak i mieszkańców, oraz współpracy z regionalnymi i krajowymi instytucjami turystycznymi. Pomoc mogą przynieść także fundusze unijne przeznaczone na rozwój turystyki i poprawę infrastruktury.

Przez dobrze zaplanowane działania, Gmina Skórzec może nie tylko poprawić jakość życia swoich mieszkańców, ale także stać się atrakcyjnym miejscem dla turystów z całego kraju, a nawet zza granicy. To z kolei może przynieść istotne korzyści gospodarcze dla regionu, tworząc nowe miejsca pracy i generując dodatkowe dochody. Jednak tworzenie markowych produktów turystycznych nie polega tylko na reklamie. Wymaga to także troski o autentyczność, ochronę dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz zapewnienie wysokiej jakości doświadczeń dla odwiedzających. W tym celu, możliwe jest zaangażowanie lokalnej społeczności w tworzenie i pielęgnację tych produktów, co może dodatkowo wzmocnić poczucie tożsamości i dumy społecznej.

3. Trendy rozwojowe

Realizacja Strategii musi być skorelowana z trendami rozwojowymi. Chodzi tu o trendy w gospodarce światowej, które bezpośrednio wpływać będą na rozwój gminy w okresie programowania. Coraz bardziej pogłębia się integracja Polski z krajami europejskimi i światem. Tereny wiejskie również czerpią z tej otwartości, a rozwój gospodarki światowej bezpośrednio wpływa na rozwój gospodarki lokalnej.

Mieszkańcy Gminy Skórzec coraz częściej korzystają z globalizacji. Swoboda przemieszczania się wewnątrz Unii Europejskiej (i nie tylko) spowoduje, że mieszkańcy coraz częściej korzystają z wspólnego rynku. Ostatnie lata to etap otwierania się przedsiębiorstw i mieszkańców na kontakty międzynarodowe. Kolejne lata to dalsza integracja i tworzenie powiązań korporacyjnych z firmami spoza naszego kraju. Rozwój technologii informatycznej i konieczność korzystania z nowych środków komunikacji spowoduje, że kontakty z Europą i światem staną się łatwiejsze, tańsze, a co za tym idzie bardziej dostępne dla mieszkańców gminy. Zamknięcie gospodarek spowodowane COVID – 19 w latach 2020 – 2021 nauczyło wielu przedsiębiorców działać, pomimo utrudnień

w przemieszczaniu się. Jednak należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, że nie wszyscy mieszkańcy, firmy z terenu gminy potrafią przystosować się do zmian. Ostatnie lata pokazały, że firmy opierają swoją konkurencyjność na szybkim wprowadzaniu zmian w procesie produkcyjnym i organizacyjnym. Dlatego też, aby rozwijać gospodarkę gminy należy szczególną uwagę poświęcić edukacji firm i przyszłych przedsiębiorców. O ile to możliwe, należy skupić się na budowaniu potencjału nowoczesnej, innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy i kontaktach międzynarodowych. Wprowadzenie ruchu bezwizowego pomiędzy Polską a Stanami Zjednoczonymi pozwala w kolejnych latach budować nowe rynki zbytu. To szansa dla lokalnych przedsiębiorców, którą trzeba wykorzystać.

Kolejne lata to szybki wzrost przepustowości połączeń internetowych. Nastąpi szybki rozwój sieci 5G, co spowoduje nową erę w cyfryzacji naszego życia. Szybki transfer danych otworzy możliwości dla rozwoju nowych firm i rozwój już istniejących nie tylko w branży informatycznej. W kolejnych latach w naszych domach, gospodarstwach zagospodzą nowe urządzenia. Połączenie ich z siecią informatyczną spowoduje, że samodzielnie podejmować będą decyzje, sterować systemem grzewczym, energetycznym. Już dzisiaj coraz częstsze w gminie są samobieżne odkurzacze czy kosiarki do trawy. Sterować możemy kamerami, piecami. Już niedługo zegarek zmierzy nam tętno, puls i prześle wyniki do ośrodka zdrowia. To duże ułatwienie, szczególnie dla ludzi starszych, gdzie konieczne jest częste monitorowanie stanu zdrowia. Rewolucja następuje również w kulturze i naszych przyzwyczajeniach. Telewizje zastępują platformy streamingowe, muzyka jest łatwo dostępna w Internecie. Przykłady można mnożyć, jednak kolejne lata to szybkie zmiany, które należy monitorować i wykorzystywać do rozwoju. Szczególnie chodzi o firmy, które mogą wyznaczać nowe zmiany w gospodarce lokalnej. Rozwój kosiarek automatycznych wymaga stworzenia ich serwisu, a rozwój e-handlu powoduje, iż warto pomyśleć o stworzeniu sklepu internetowego. Jednak w gminie ujawnia się jeden problem, na który zwrócić muszą władze gminy w kolejnych latach. Jest to pełny dostęp do technologii informacyjnej oraz szybkiego, taniego Internetu. Może więc dojść do sytuacji, iż dostęp do szybkiego Internetu warunkować będzie rozwój gospodarczy. Należy dołożyć wszelkich starań, aby jak najszybciej umożliwić wszystkim mieszkańcom dostęp do szybkiej sieci internetowej. Jak pokazują doświadczenia roku 2020/2021 (nauka zdalna w szkołach), w dalszym ciągu występują poważne problemy z dostępem do urządzeń i Internetu w gospodarstwach domowych. Chodzi głównie o osoby o niższych dochodach. Dlatego wyzwaniem staje się stworzenie programu pełnego dostępu do podstawowych usług cyfrowych.

Innym, silnym trendem w gospodarce, powiązany z turystyką będzie rozwój elektromobilności. Szacuje się, że samochody, autobusy i inne pojazdy elektryczne będą stawały się coraz tańsze, a co z tym związane również coraz częściej wykorzystywane w gospodarstwach domowych. Do rozwoju elektromobilności z pewnością przyczynią się decyzje podejmowane przez lokalne władze, które mogą zachęcać mieszkańców, ale również dawać dobry przykład w tym zakresie. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że dla rozwoju elektromobilności w gminie niezbędna jest odpowiednia infrastruktura, która stanie się bodźcem dla miejscowej ludności do wprowadzenia zmian.

Trend w rozwoju elektromobilności wiązał się będzie bezpośrednio ze zmianami w lokalnej i regionalnej gospodarce. Nastąpi wzrost popytu na zakłady mechaniki pojazdowej dostosowane do obsługi pojazdów elektrycznych. Zmieni się specyfika tych zakładów. Wykonywanych będzie coraz

mniej prac mechanicznych, coraz więcej z zakresu zaawansowanej elektroniki i informatyki. Pojazdy elektryczne posiadają zaawansowane systemy elektroniczne, które już za kilka lat umożliwią np. jazdę autonomiczną. Konieczne jest więc przekwalifikowanie mechaników pojazdowych i przygotowanie kadr do obsługi pojazdów napędzanych przez silniki elektryczne.

Problemem gminy i całego województwa będzie dostęp do wody i okresowe susze. Zjawisko suszy jest złożonym procesem zachodzącym w środowisku przyrodniczym. Prowadzi do zmniejszenia zasobów wodnych i powolnego wyczerpywania się wód w zlewni. W następstwie suszy atmosferycznej pojawia się tzw. susza glebowa. Dalszy brak opadów prowadzi do suszy rolniczej, negatywnie wpływającej na produkcję roślinną. Susza to złożony proces, którego konsekwencją jest zmniejszenie ilości wody w danym ekosystemie. Główną przyczyną tego zjawiska jest długotrwały brak opadów atmosferycznych, połączony często z wyższą temperaturą powietrza, a także cyrkulacją powietrza (wiatry), która znacząco zwiększa wysuszenie. Przesuszenie gleby, obniżenie poziomu wód gruntowych oraz zmniejszenie przepływów rzecznych stwarza bezpośrednie zagrożenia gospodarczo-społeczne i ekonomiczne dla człowieka. Szczególnie narażone jest rolnictwo i ogrodnictwo, gdyż zmniejszają się plony roślin uprawnych a zwiększają straty ekonomiczne. Występuje wówczas tzw. „susza „gospodarcza”. Całe województwo jest w kolejnych latach zagrożone strukturalnym deficytem wody. Widać to również w Gminie Skórzec. Niedobór opadów atmosferycznych (niska - średnioroczna suma dni z opadem, a także wysoka częstotliwość występowania ciągów bezopadowych (okresów posusznych)) oraz wysoka wartość rocznej sumy parowania terenowego są również przyczyną okresowych deficytów wody w glebie. Na polach uprawnych występuje problem niedoboru wody. W całym województwie susze prowadzić będą do zmian gospodarczych i demograficznych. Należy się liczyć z pogłębianiem się poziomów warstw wodonośnych i zamieraniem ekosystemów na powierzchni. Największym wyzwaniem staje się zapewnienie nieprzerwanych dostaw wody dla wszystkich mieszkańców.

4. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Strategia rozwoju gminy jest kompleksowym planem działania, który ma na celu określenie priorytetów i kierunków rozwoju danej jednostki samorządowej. Głównym celem strategii jest zwiększenie jakości życia mieszkańców, poprawa infrastruktury, gospodarki lokalnej, ochrona środowiska oraz efektywne wykorzystanie zasobów i potencjału gminy.

Przeprowadzono analizę aktualnej sytuacji gminy, biorąc pod uwagę demografię, gospodarkę, infrastrukturę, ochronę środowiska i inne istotne czynniki. Ta analiza pozwoliła zidentyfikować mocne strony, słabości, szanse i zagrożenia dla rozwoju gminy, przedstawione w analizie SWOT.

Na podstawie analizy sytuacji, poniżej określono cele, dotyczące kilku obszarów. Zostały one scharakteryzowane, a także przedstawiono działania, których realizacja pomoże w osiągnięciu założonych celów.

Katalog działań jest otwarty i może być aktualizowany w miarę występujących potrzeb, dostępnych środków finansowych oraz pojawiających się pomysłów na rozwój gminy.

OBSZAR: GOSPODARKA	OBSZAR: DOSTĘPNOŚĆ	OBSZAR: ŚRODOWISKO I ENERGETYKA	OBSZAR: SPOŁECZEŃSTWO	OBSZAR: KULTURA I DZIEDZICTWO
-------------------------------	-------------------------------	--	----------------------------------	--

CELE STRATEGICZNE

1 Stymulowaniu wzrostu gospodarczego, zwiększenie konkurencyjności Gminy Skórzec	2 Komunikacyjna dostępność oraz zrównoważony rozwój przestrzenny Gminy Skórzec	3 Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska naturalnego Gminy Skórzec	4 Wzmacnianie więzi społecznych oraz kreowanie zaufania społecznego na terenie Gminy Skórzec	5 Kreowanie lepszych warunków życia poprzez korzystanie z zasobów dziedzictwa kulturowego i walorów środowiska Gminy Skórzec
--	--	---	--	--

CELE OPERACYJNE

1.1 Rozwój infrastruktury technologicznej Gminy Skórzec	2.1. Podniesienie poziomu dostępności komunikacyjnej Gminy Skórzec	3.1 Ochrona przyrodniczych zasobów naturalnych gminy	4.1 Poprawa jakości usług w sferze administracyjnej i społecznej w Gminie Skórzec	5.1 Przeciwdziałanie degradacji oraz utrwalanie dziedzictwa kulturowego Gminy Skórzec
1.2 Wsparcie sektora gospodarczego Gminy Skórzec	2.2 Zachowanie ładu przestrzennego i zrównoważony rozwój Gminy Skórzec	3.2 Poprawa i ochrona jakości powietrza oraz redukcja poziomu zanieczyszczeń na terenie Gminy Skórzec	4.2 Wzmacnianie społecznej aktywności osób zagrożonych wykluczeniem na terenie Gminy Skórzec	5.2 Upowszechnianie kultury w Gminie Skórzec
		3.3 Ochrona przed skutkami zmian klimatycznych na terenie Gminy Skórzec		
		3.4 Zrównoważone zarządzanie wodami na terenie Gminy Skórzec		

OBSZAR: GOSPODARKA

CEL STRATEGICZNY 1

Stymulowaniu wzrostu gospodarczego, zwiększenie konkurencyjności Gminy Skórzec

W ramach celu strategicznego 1 strategia koncentruje się na zapewnieniu wysokiego poziomu rozwoju gospodarczego Gminy Skórzec. Jej głównym celem jest osiągnięcie tego poprzez wsparcie rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz wsparcie przedsiębiorców i rolników. Przez zapewnienie wsparcia sferze gospodarczej, strategia ma na celu stymulowanie wzrostu i rozwoju, co przyczyni się do poprawy dobrobytu mieszkańców gminy.

Dzięki inwestycjom w infrastrukturę nowych technologii, takie jak infrastruktura telekomunikacyjna, sieci internetowe czy technologie informacyjne, gmina będzie w stanie rozwijać społeczeństwo informacyjne. To z kolei umożliwi mieszkańcom dostęp do nowoczesnych narzędzi i zasobów informacyjnych, wspierając ich rozwój i zwiększając ich konkurencyjność.

Wsparcie dla przedsiębiorców i rolników ma na celu tworzenie korzystnego środowiska biznesowego i rolniczego. Poprzez różne formy wsparcia, takie jak doradztwo, szkolenia, dostęp do finansowania czy promocja lokalnych produktów, strategia ma na celu rozwijanie przedsiębiorczości i rolnictwa w gminie. To z kolei przyczyni się do wzrostu liczby miejsc pracy, generowania dochodów oraz zwiększenia dobrobytu mieszkańców.

W rezultacie strategii, oczekuje się, że wysoki poziom rozwoju gospodarczego gminy będzie miał pozytywny wpływ na dobrobyt mieszkańców. Poprawa warunków gospodarczych, dostęp do nowych technologii i wsparcie dla przedsiębiorców oraz rolników mają przyczynić się do podniesienia jakości życia w gminie, zwiększenia możliwości rozwoju osobistego i zawodowego oraz stworzenia lepszych perspektyw dla przyszłych pokoleń.

W ramach celu strategicznego 1 i przyporządkowanych mu celów operacyjnych proponuje się następujące działania:

Cel operacyjny	Działania/zadanie/projekt
1.1 Rozwój infrastruktury technologicznej Gminy Skórzec	Wsparcie budowy bezprzewodowej sieci internetowej na terenie Gminy Skórzec
1.2 Wsparcie sektora gospodarczego Gminy Skórzec	Kreowanie możliwości zatrudnienia w sektorze pozarolniczym
	Wzmacnianie konkurencyjności rolnictwa

OBSZAR: DOSTĘPNOŚĆ

CEL STRATEGICZNY 2

Komunikacyjna dostępność oraz zrównoważony rozwój przestrzenny Gminy Skórzec

W ramach celu strategicznego 2 strategia skupia się na zwiększeniu dostępności Gminy Skórzec poprzez inwestycje w infrastrukturę drogową i okołodrogową. Celem jest polepszenie jakości dróg oraz wsparcie alternatywnych środków transportu, aby zwiększyć bezpieczeństwo uczestników ruchu drogowego i promować ekologiczne formy transportu, w szczególności rowery.

Poprawa infrastruktury drogowej ma na celu zapewnienie lepszej jakości dróg, co przyczyni się do wygodniejszego i bezpieczniejszego poruszania się mieszkańców oraz innych użytkowników dróg. Inwestycje w infrastrukturę okołodrogową, takie jak chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie czy zieleń,

mają na celu stworzenie przyjaznego środowiska dla pieszych i rowerzystów, zachęcając ich do korzystania z tych środków transportu.

Wspieranie innych środków transportu niż samochodowy, zwłaszcza rowerów, ma na celu promowanie ekologicznych i zdrowych form transportu. Poprzez promocję jednośladów oraz stworzenie odpowiedniej infrastruktury, takiej jak dedykowane ścieżki rowerowe i miejsca parkingowe, strategia dąży do zwiększenia korzystania z rowerów jako alternatywnego środka transportu. To przyczyni się do redukcji emisji spalin, poprawy zdrowia mieszkańców i zmniejszenia zatorów na drogach.

Działania rewitalizacyjne mają na celu poprawę spójności obszaru Gminy Skórzec. Poprzez odpowiednie planowanie i organizację sieci osadniczej, strategia dąży do stworzenia bardziej przyjaznego i bezpiecznego środowiska dla mieszkańców.

W rezultacie tych działań, oczekuje się zwiększenia dostępności Gminy Skórzec, poprawy jakości dróg, wzrostu bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego oraz promowania ekologicznych środków transportu. Spójność obszaru gminy będzie wspierana poprzez działania rewitalizacyjne, które uwzględniają potrzeby mieszkańców, tworząc atrakcyjną przestrzeń do życia i pracy mieszkańców.

Wytyczono zatem następujące działania sprzyjające realizacji celu 2:

Cel operacyjny	Działania/zadanie/projekt
2.1. Podniesienie poziomu dostępności komunikacyjnej Gminy Skórzec	Rozbudowa drogi gminnej w m. Dąbrówka-Niwka
	Modernizacja oświetlenia ulicznego
	Rozbudowa drogi gminnej 360904W Grala-Dąbrowizna -Drupia
	Rozbudowa drogi gminnej 360906W Nowaki-Skórzec
	Rozbudowa drogi gminnej 360915W DW 803 -Dąbrówka-Wyłazy
	Rozbudowa drogi gminnej 360903W Trzciniec-Kopcie
	Rozbudowa drogi gminnej 360919W DW803-Wólka Kobyła
	Przebudowa drogi nr 360909W Dąbrówka-Stany - Żebrak
2.2 Zachowanie ładu przestrzennego i zrównoważony rozwój Gminy Skórzec	Rewitalizacja Gminy Skórzec

OBSZAR: ŚRODOWISKO I ENERGETYKA

CEL STRATEGICZNY 3

Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska naturalnego Gminy Skórzec

W ramach celu strategicznego 3 strategia koncentruje się na ochronie środowiska naturalnego gminy w różnych obszarach, takich jak powietrze, wody, gleby i ekosystemy. Celem jest podjęcie działań mających na celu adaptację do zmian klimatu, które są powiązane z występowaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych, coraz częściej i intensywniej wpływających na mieszkańców gminy, województwa i kraju.

W zakresie ochrony powietrza, strategia będzie dążyć do ograniczenia emisji zanieczyszczeń, promowania odnawialnych źródeł energii oraz poprawy jakości powietrza, aby zapewnić zdrowe i bezpieczne środowisko dla mieszkańców. Działania mogą obejmować m.in. wprowadzenie programów edukacyjnych, zachęcanie do stosowania energooszczędnych technologii, inwestycje w instalacje oczyszczające powietrze oraz monitorowanie jakości powietrza.

W przypadku ochrony wód, strategia będzie dążyć do zapewnienia czystości i dostępności zasobów wodnych. Działania mogą obejmować poprawę infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej, ochronę źródeł wody, redukcję zanieczyszczeń, promocję oszczędzania wody oraz edukację mieszkańców w zakresie ochrony wód i racjonalnego gospodarowania nimi.

Ochrona gleb będzie skupiała się na utrzymaniu ich jakości, zapobieganiu erozji, zastosowaniu zrównoważonych praktyk rolniczych i leśnych oraz minimalizacji zanieczyszczeń. Działania mogą obejmować programy edukacyjne dla rolników, monitorowanie stanu gleb, promocję zastosowania naturalnych metod poprawy struktury gleby oraz regulacje dotyczące ochrony gruntów rolnych przed degradacją i zanieczyszczeniami.

W zakresie ochrony ekosystemów, strategia będzie dążyć do zachowania istniejących form ochrony przyrody, wzbogacania i odtwarzania różnorodności biologicznej. Działania mogą obejmować tworzenie obszarów chronionych, przywracanie siedlisk naturalnych, promowanie zrównoważonego zarządzania lasami i obszarami przyrodniczymi, ochronę zagrożonych gatunków oraz edukację w zakresie ochrony i szacunku dla środowiska naturalnego.

Poprzez te działania, strategia ma na celu ochronę środowiska naturalnego gminy, adaptację do zmian klimatu oraz utrzymanie i wzmacnianie różnorodności biologicznej. Ważnym aspektem jest także zwiększenie świadomości mieszkańców na temat ochrony środowiska.

Sfera środowiskowa wpływa bezpośrednio na jakość życia społeczeństwa.

Zaplanowano zatem następujące działania:

Cel operacyjny	Działania/zadanie/projekt
3.1 Ochrona przyrodniczych zasobów naturalnych gminy	Ochrona obszarów cennych przyrodniczo (w tym objętych ochroną prawną) i przeciwdziałanie ich fragmentacji
	Zachowanie jakości oraz ulepszenie zarządzania glebami Gminy Skórzec
	Modernizacja PSZOK w Dąbrówce-Ług
3.2 Poprawa i ochrona jakości powietrza oraz redukcja poziomu zanieczyszczeń na terenie Gminy Skórzec	Wykonanie instalacji OZE na budynkach użyteczności publicznej
	Termomodernizacja budynku komunalnego i budynku Ośrodka Zdrowia w Dąbrówce-Ług
	Wsparcie edukacji ekologicznej oraz szkoleń z zakresu podniesienia świadomości z zakresu ochrony środowiska, w tym powietrza; promocja OZE wśród mieszkańców gminy
3.3 Ochrona przed skutkami zmian klimatycznych na terenie Gminy Skórzec	Inwestycje z zakresu małej retencji (odbudowa zbiorników wodnych)
3.4 Zrównoważone zarządzanie wodami na terenie Gminy Skórzec	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Skórcu
	Rozbudowa gospodarki wodno-ściekowej
	Modernizacja SUW Teodorów, Grała Dąbrowizna, Czerniejew

OBSZAR: SPOŁECZEŃSTWO

CEL STRATEGICZNY 4

Wzmacnianie więzi społecznych oraz kreowanie zaufania społecznego na terenie Gminy Skórzec

W ramach celu strategicznego 4 strategia skupia się na wymiarze społecznym i dąży do zapewnienia mieszkańcom gminy wysokiej jakości usług oraz tworzenia warunków sprzyjających rozwojowi i wzrostowi kapitału społecznego. Celem jest poprawa warunków pracy, nauki, rekreacji, edukacji oraz działalności społecznej.

W obszarze nauki, strategia będzie stawiać na rozwój edukacji, poprawę jakości szkolnictwa oraz dostęp do różnorodnych form kształcenia.

W obszarze rekreacji, strategia będzie dążyć do stworzenia różnorodnych możliwości spędzania czasu wolnego i aktywnego wypoczynku dla mieszkańców.

W obszarze edukacji, strategia będzie dążyć do zapewnienia dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych dla wszystkich mieszkańców, niezależnie od wieku czy statusu społecznego.

W obszarze działalności społecznej, strategia będzie dążyć do wspierania inicjatyw obywatelskich, organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych. Zaplanowano zatem następujące działania:

Cel operacyjny	Działania/zadanie/projekt
4.1 Poprawa jakości usług w sferze administracyjnej i społecznej w Gminie Skórzec	Wsparcie i promowanie szkoleń na terenie szkół w celu wzmacniania kompetencji wśród uczniów
	Budowa i modernizacja świetlic wiejskich
4.3 Wzmacnianie społecznej aktywności osób zagrożonych wykluczeniem na terenie Gminy Skórzec	Realizacja gminnych programów społecznych
	Wsparcie seniorów, osób niepełnosprawnych i bezrobotnych

OBSZAR: KULTURA I DZIEDZICTWO

CEL STRATEGICZNY 5

Kreowanie lepszych warunków życia poprzez korzystanie z zasobów dziedzictwa kulturowego i walorów środowiska Gminy Skórzec

W ramach celu strategicznego 5 strategia skupia się na wymiarze kultury i dziedzictwa, przy czym kluczowym celem jest podejmowanie działań rewitalizacyjnych, utrzymanie zasobów dziedzictwa kulturowego oraz ochrona zabytków. W ramach strategii istotne jest również wsparcie i promowanie kultury poprzez organizację różnorodnych wydarzeń, spotkań i szkoleń, które mają na celu wzmacnianie lokalnej tożsamości i poczucia przynależności do gminy oraz lokalnej kultury.

W obszarze dziedzictwa kulturowego, strategia będzie dążyć do ochrony i zachowania zabytków oraz innych elementów dziedzictwa kulturowego gminy.

W obszarze wsparcia i promocji kultury, strategia będzie dążyć do rozwijania różnorodnych form kulturalnych, artystycznych i edukacyjnych wśród mieszkańców gminy. Działania mogą obejmować wspieranie lokalnych artystów i twórców, promowanie tradycji i dziedzictwa kulturowego oraz rozwijanie infrastruktury kulturalnej.

Poprzez te działania, strategia ma na celu ochronę i promocję dziedzictwa kulturowego gminy, wzmocnienie więzi społecznych poprzez udział w kulturze oraz rozwijanie i zakorzenianie lokalnej tożsamości i poczucia przynależności do gminy.

Zaplanowano zatem następujące działania:

Cel operacyjny	Działania/zadanie/projekt
5.1 Przeciwdziałanie degradacji oraz utrwalanie dziedzictwa kulturowego Gminy Skórzec	Odnowa zabytków
	Budowa infrastruktury turystycznej (ścieżki rowerowe, place zabaw, wiaty rowerowe)
5.2 Upowszechnianie kultury w Gminie Skórzec	Wsparcie inicjatyw oddolnych oraz wzmocnienie poczucia przynależności do lokalnej społeczności
	Popularyzacja wydarzeń kulturalnych na poziomie lokalnym

5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Przyjmuje się zrównoważony rozwój obszaru gminy jako podstawę do formułowania kierunków zasad i warunków zagospodarowania.

ELEMENTY STRUKTURY OSADNICZEJ ORAZ POWIĄZANIA INFRASTRUKTURALNE I FUNKCJONALNE, DZIEDZICTWO PRZYRODNICZE I KULTUROWE

Gmina Skórzec położona jest we wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie siedleckim, na południowy zachód od ośrodka powiatowego, którym jest miasto Siedlce. Sąsiaduje z następującymi jednostkami samorządu terytorialnego:

- od północy z Gminą Kotuń;
- od północnego wschodu z Gminą Siedlce;
- od wschodu z Gminą Wiśniew;
- od południa z Gminą Domanice;
- od południowego zachodu z Gminą Wodynie.

Przez Gminę Skórzec przebiega droga wojewódzka nr 803 Siedlce-Stoczek Łukowski oraz drogi powiatowe. Znaczna część dróg gminnych stanowi uzupełnienie systemu komunikacyjnego dróg powiatowych poprzez poszczególne wsie i sołectwa.

Głównym ośrodkiem administracyjno-usługowym dla mieszkańców gminy jest miejscowość gminna - Skórzec. Gmina jest gminą rolniczą. Sieć osadniczą gminy tworzy 21 wsi. Miejscowość Skórzec, jest położona centralnie w stosunku do pozostałych wsi. Ze względu na położenie blisko m. Siedlce w miejscowościach Żelków i Teodorów znacznie rozwinęły się funkcje pozarolnicze: usługi i zabudowa jednorodzinna. W pozostałych miejscowościach dominuje zabudowa zagrodowa. Zabudowa ma charakter pasmowy i jest zlokalizowana głównie wzdłuż dróg. Większość wsi jest dobrze powiązana z centralnie położoną miejscowością gminną.

Na terenie Gminy Skórzec działają następujące placówki oświatowe:

- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Skórcu (szkoła podstawowa i przedszkole);
- Szkoła Podstawowa im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Grali-Dąbrowiźnie;
- Szkoła Podstawowa w Dąbrówce-Stany;
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Gołąbku prowadzona przez Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Tęcza” w Gołąbku, prowadzone są tu również dwa oddziały przedszkolne oraz punkt przedszkolny;
- Dwa przedszkola prowadzone przez podmioty inne niż jednostka samorządu terytorialnego – Przedszkole Niepubliczne „Słoneczko” w Skórcu i Przedszkole Niepubliczne „BUNIA” w Dąbrówce-Ług.

oraz

- Urząd Gminy w Skórcu,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skórcu,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Skórcu,
- Gminny Ośrodek Kultury w Skórcu,

obiekty sportowe i rekreacji:

- pełnowymiarowe, wielofunkcyjne boiska sportowe w Skórcu, Gołąbku i Grali-Dąbrowiźnie;
- boisko do siatkówki w Skórcu;
- boisko sportowe oraz kompleks rekreacyjny w Skórcu;
- boiska sportowe i sale gimnastyczne w szkołach;
- siłownie zewnętrzne w miejscowościach Skórzec i Żebrak;
- place zabaw.

W gminie funkcjonują również Ochotnicze Straże Pożarne:

- OSP Czerniejew,
- OSP Dąbrówka-Ług,
- OSP Dąbrówka-Stany,
- OSP Dąbrówka-Wyłązy,
- OSP Gołąbek,
- OSP Grala-Dąbrowizna,
- OSP Klódzie,
- OSP Nowaki,
- OSP Ozorów,
- OSP Skórzec,
- OSP Teodorów,
- OSP Trzciniec,
- OSP Żebrak;

a także Koła Gospodyń Wiejskich:

- Koło Gospodyń Wiejskich w Żebraku „Paka z Żebraka”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Dąbrówce Stanach,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Teodorowie,

- Koło Gospodyń Wiejskich w Gołębku,
- Koło Gospodyń Wiejskich Żelków II,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Grali – Dąbrowiźnie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Nowakach.

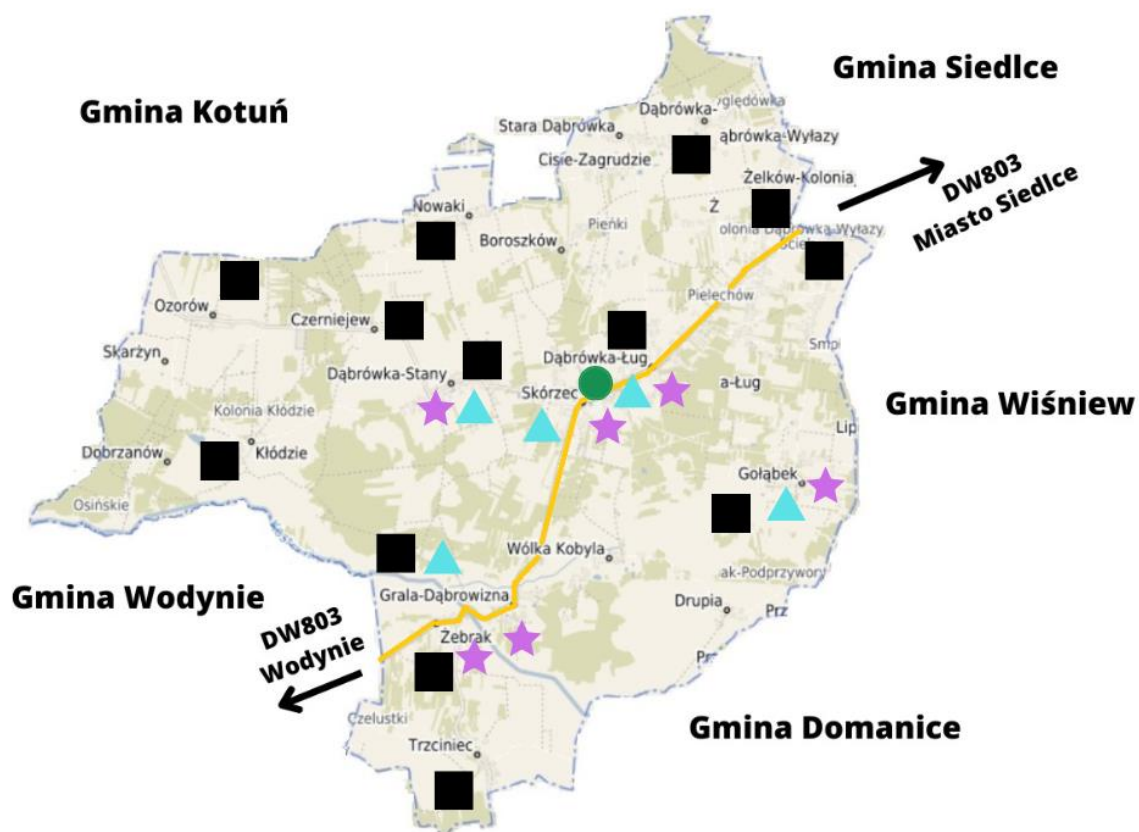
Przeważająca część obszaru gminy Skórzec leży w zlewni rzeki Kostrzyń, której dopływami na terenie gminy są: prawobrzeżny dopływ spod Gołębka, prawobrzeżny dopływ Skórczyk, lewobrzeżny dopływ z Woli Wodyńskiej, lewobrzeżny dopływ z Szostka, lewobrzeżny dopływ z Lipin. Na terenie gminy znajdują się nieliczne bezodpływowe zbiorniki wodne (oczka wodne) częściowo poddane rekultywacji i pogłębieniu. We wsi Dobrzanów znajduje się kompleks stawów rybnych o powierzchni około 2 ha. Ponadto na terenie gminy występują niewielkie pojedyncze stawy.

Ogólna powierzchnia gruntów leśnych na terenie Gminy Skórzec wynosi ok. 1901,10 ha (1896,96 ha powierzchnia lasów). Powierzchnia użytków rolnych wynosi 9 534 ha.

Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków na terenie Gminy Skórzec znajdują się w miejscowości Skórzec.

Legenda

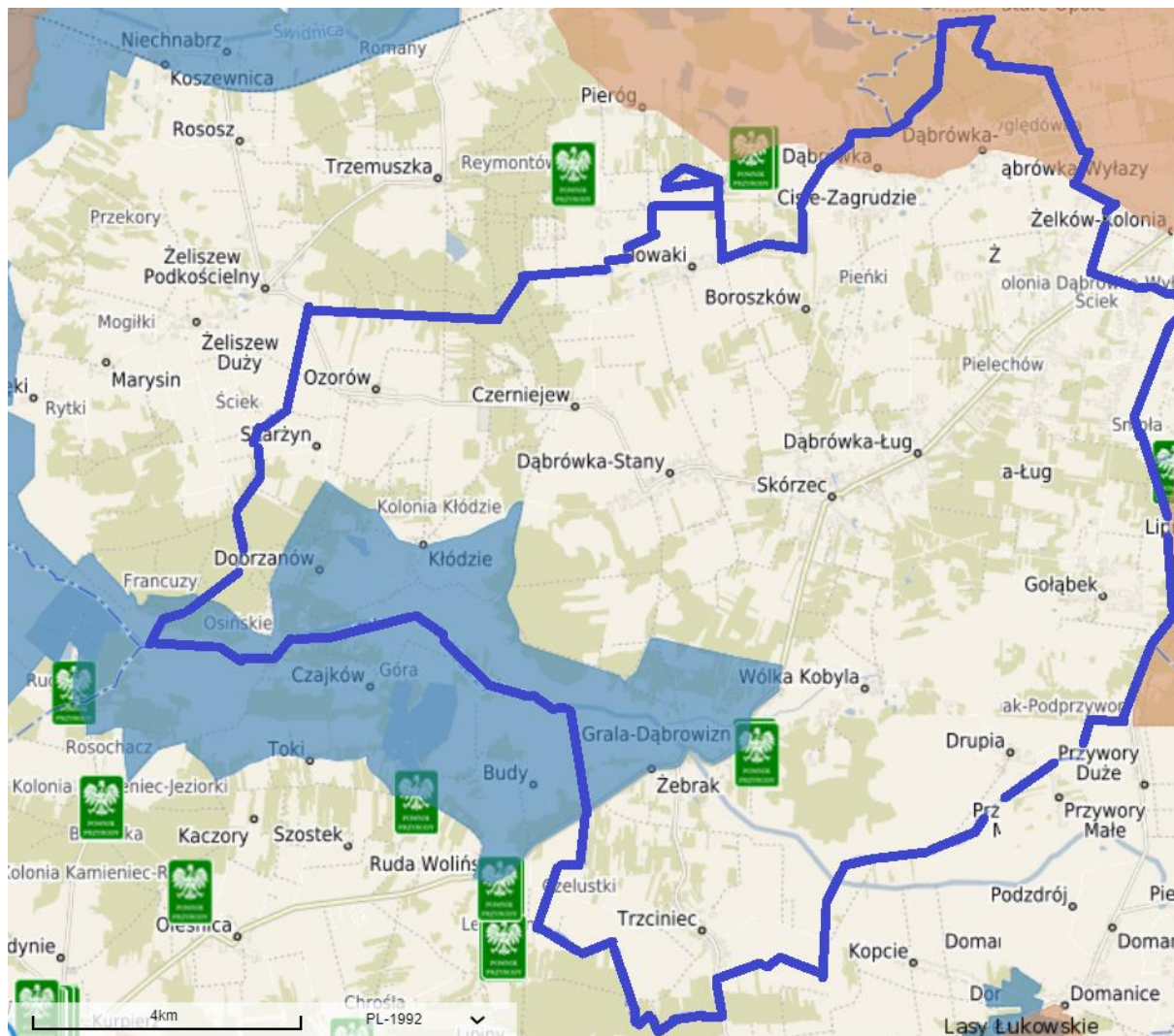
- Droga wojewódzka nr 803
- Lokalny układ komunikacyjny
- Tereny zamieszkałe
- Tereny leśne
- Zbiorniki wodne
- Rzeki, strumienie
- Obiekty sportowe i rekreacji – schematyczne oznaczenie miejscowości
- Urząd Gminy, jednostki organizacyjne – schematyczne oznaczenie miejscowości
- Występowanie organizacji skupiających lokalną społeczność - schematyczne oznaczenie miejscowości
- Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków – schematyczne oznaczenie miejscowości

Do form ochrony przyrody na terenie gminy należą:

- Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Obszar Natura 2000 Dolina Kostrzynia PLB140009,
- 2 pomniki przyrody.

Dla zachowania przejrzystości mapy, formy ochrony przyrody zaprezentowano na oddzielnej mapie poniżej.

Pomnik przyrody

Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu

Obszar Natura 2000 Dolina Kostrzynia PLB140009

Orientacyjna granica Gmina Skórzec

W *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+* zidentyfikowano obszary strategicznej interwencji (OSI), na podstawie definicji określonej w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju – jako obszary o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do których jest kierowana interwencja publiczna.

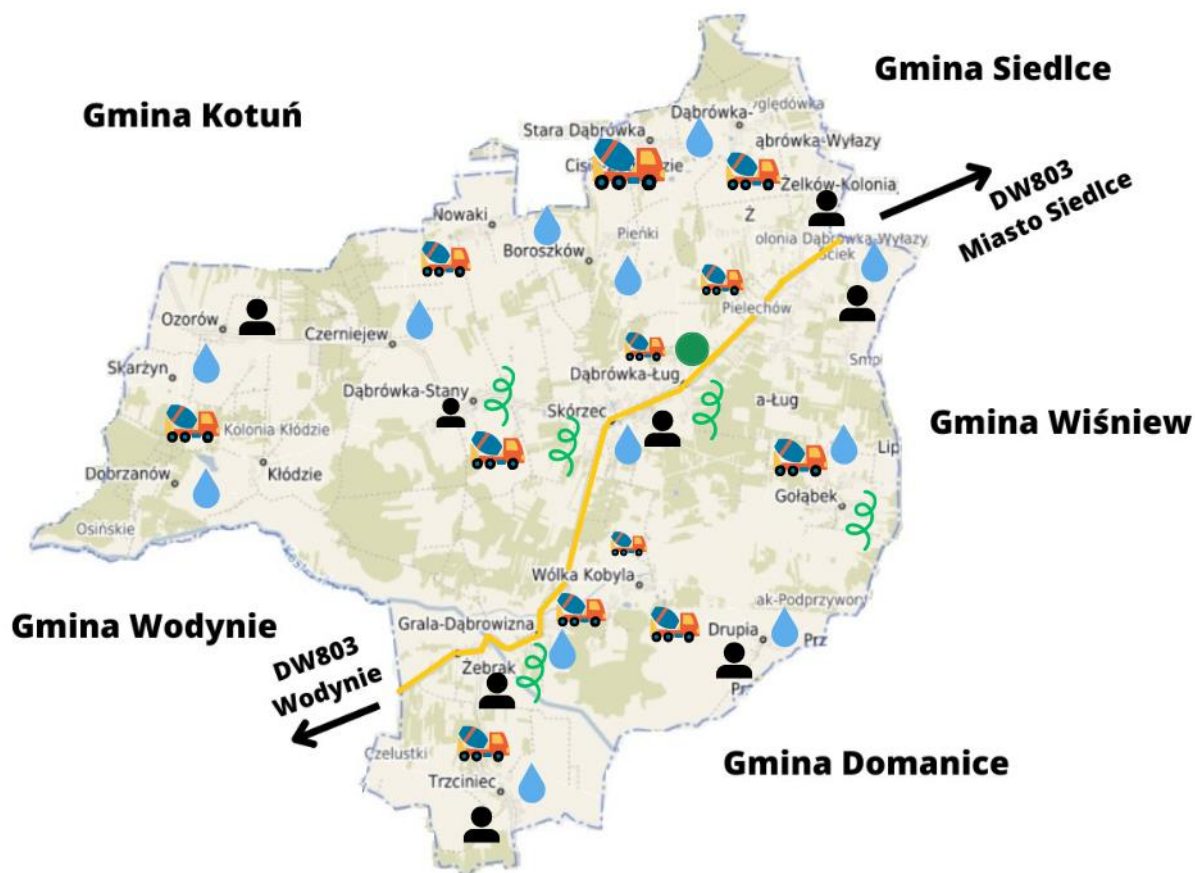
Gmina Skórzec należy do powiatu siedleckiego, a ten w ramach SRWŁ 2030+ został zaliczony do podregionu siedleckiego. Siedlecki obszar strategicznej interwencji (OSI siedlecki) obejmuje podregion NUTS 3 siedlecki, administracyjnie złożony z sześciu powiatów: garwolińskiego, łosickiego, siedleckiego, sokołowskiego, węgrowskiego oraz Siedlec – miasta na prawach powiatu. Opis obszaru znajduje się w ostatnim rozdziale niniejszego opracowania.

Nie wyróżniono w strategii rozwoju gminy OSI gminnych.

GMINA SKÓRZEC – LOKALIZACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROJEKTÓW PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI

Legenda

- Droga wojewódzka nr 803
- Lokalny układ komunikacyjny
- Tereny zamieszkałe
- Tereny leśne
- Zbiorniki wodne
- Rzeki, strumienie
- Infrastruktura wodno-kanalizacyjna (oczyszczalnia ścieków, sieć kanalizacyjna, sieć wodociągowa, SUW)
- Adaptacja do zmian klimatu, ochrona przyrody
- Ochrona powietrza (np. termomodernizacja, odnawialne źródła energii)
- Infrastruktura sportowo-rekreacyjna, turystyczna (świetlice wiejskie, ścieżki rowerowe, place zabaw, wiaty rowerowe)
- Infrastruktura drogowa i okołodrogowa (np. drogi, ścieżki rowerowe, oświetlenie uliczne)

6. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Polityka przestrzenna powinna stanowić płaszczyznę negocjacji pomiędzy potrzebami a realnymi możliwościami. Nadrzędną zasadą polityki przestrzennej jest zasada zachowania zrównoważonego rozwoju. Według norm i dokumentów Organizacji Narodów Zjednoczonych: „Zrównoważony rozwój Ziemi to rozwój, który zaspokaja podstawowe potrzeby wszystkich ludzi oraz zachowuje, chroni i przywraca zdrowie i integralność ekosystemu Ziemi, bez zagrożenia możliwości zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń i bez przekraczania długookresowych granic pojemności ekosystemu Ziemi.”

Należy utrzymać dotychczasowe funkcje obszarów wyróżnionych w ramach działań polityki przestrzennej. Gmina jest gminą wiejską o charakterze rolniczym, co potwierdza struktura użytkowania gruntów.

Ustalenia i rekomendacje dla kluczowych jednostek funkcjonalno-przestrzennych Gminy Skórzec to:

Tereny zabudowy mieszkaniowej:

- w związku z faktem, że na terenie całej gminy rozwija się funkcja mieszkalna, kompleksowych rozwiązań wymaga całość gospodarki wodno-ściekowej i zapewnienie wszystkim mieszkańcom dostępu do podstawowych usług publicznych;
- podniesienie atrakcyjności osadniczej gminy;
- poprawa dostępności komunikacyjnej;
- sukcesywne sporządzanie dokumentów planistycznych - miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i urbanistyczno-architektonicznych koncepcji zagospodarowania terenów objętych intensyfikacją procesów inwestycyjnych;
- tworzenie stref rozwoju energetyki odnawialnej;
- wyznaczenie miejscowości celem stworzenia tzw. wiosek energetycznych;
- ochrona i pielęgnacja centrum miejscowości (zachowanie kultury regionu);
- rozwój wydzielonych dróg i pasów dla rowerów;
- opracowanie systemu komunikacyjnego wspierającego transport niskoemisyjny (również elektromobilność);
- organizacja miejsc parkingowych przy kluczowych obiektach;
- uspokajanie ruchu poprzez: priorytet komunikacji pieszej, rowerowej i zbiorowej, ograniczanie ruchu samochodowego, dążenie do powiększania powierzchni przeznaczonej do ruchu pieszego;
- kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych;
- dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej (opieka dzieci dl lat 3, przedszkole, szkoły, place zabaw, skwery) i możliwie pełnej dostępności infrastruktury technicznej;
- podnoszenie jakości życia i zamieszkania;

- podporządkowanie nowej zabudowy mieszkalnej, historycznej, kompozycji przestrzennej szczególnie w tradycyjnych miejscowościach wiejskich;

Tereny rekreacji/turystyki:

- na terenach do wykorzystania na potrzeby turystyki (agroturystyki), a także wykorzystując istnienie uwarunkowań historyczno-przyrodniczych, należy rozwijać funkcję turystyczną gminy. Niezwykle ważnym elementem będzie rozwój turystyki weekendowej i jednodniowej dla mieszkańców większych pobliskich miast np. Siedlec;

Tereny leśne i zadrzewione:

- przestrzeganie zakazu przeznaczania terenów leśnych na inne cele;
- wprowadzanie nowych zalesień na grunty nieprzydatne rolniczo, zwłaszcza grunty odłogujące;
- działania mające na celu utrzymanie kompleksów leśnych jako ważnego elementu ekosystemu, z możliwością jego powiększenia;
- zachowanie dotychczasowych funkcji, pielęgnacja istniejącej roślinności oraz zakaz lokalizacji obiektów i urządzeń nie związanych z funkcją terenu;
- poprawa adaptacyjności do zmian klimatu, w tym przeciwdziałanie niedoborom wody;
- ochrona zieleni wysokiej, zwłaszcza starodrzewu stanowiącego malowniczą enklawę zieleni wysokiej, wzbogacającego krajobraz wiejski i stanowiącego schronienie dla ptaków i drobnej zwierzyny;
- ochrona i poprawa jakości środowiska przyrodniczego, poprzez wprowadzania zalesień, zakrzewień, zadrzewień, zgodnie z zapisami dokumentów planistycznych gminy;
- wzrost znaczenia gospodarki leśnej w rozwoju wielofunkcyjnych obszarów wiejskich (głównie dla funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnej);

Tereny zieleni urządzonej:

- lokalizowanie ogólnodostępnej zieleni - parków, zwiększenie udziału zieleni w centrach miejscowości;
- ochrona i pielęgnacja centrum miejscowości (zachowanie kultury regionu);
- poprawa adaptacyjności do zmian klimatu, w tym przeciwdziałanie niedoborom wody;
- kształtowanie zieleni m.in. poprzez powiązanie z usługami sportu i rekreacji, ale również poprzez wykorzystanie niewielkich skwerów, przestrzeni pomiędzy budynkami na rzecz tworzenia przestrzeni dla odpoczynku;
- ochrona zieleni wysokiej, zwłaszcza starodrzewu stanowiącego malowniczą enklawę zieleni wysokiej, wzbogacającego krajobraz wiejski i stanowiącego schronienie dla ptaków i drobnej zwierzyny;
- ochrona zadrzewień i skupisk krzewów, występujących w różnych formach w tym jako ciągi zieleni przy ciekach, drogach oraz kępy zieleni wolno rosnącej i pojedyncze drzewa, a także roślinność torfowiskową i bagienną;

- ochrona zieleni urządzonej - parków, cmentarzy, skwerów itp. oraz użytków zielonych a zwłaszcza w dolinach cieków, gdzie powinny one pozostać w istniejącym stanie;

Tereny rolne:

- zachowanie istniejącej zabudowy zagrodowej z możliwością jej rozbudowy, przebudowy i nadbudowy zgodnie z dokumentami planistycznymi gminy;
- ochrona gruntów rolnych najwyższych klas przydatności rolniczej oraz prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej;
- dolesienia należy wprowadzać na terenach o niskiej jakości gleb nie nadających się pod uprawy rolne i nie użytkowanych rolniczo;
- wprowadzenie ekologicznych form gospodarki rolnej;
- kontynuacja rolniczego sposobu użytkowania terenów, szczególnie w obrębie zwartych kompleksów gleb o wysokiej jakości;
- wspomaganie rozwoju systemu rolnictwa zrównoważonego;
- realizacja programu zalesień gruntów najłabszych;
- utrzymanie obecnego zagospodarowania w postaci łąk i pastwisk jako naturalnych terenów zielonych oraz lokalnych korytarzy ekologicznych;
- zmiana struktury agrarnej (zwiększenie średniej wielkości gospodarstw);
- tworzenie stref rozwoju energetyki odnawialnej (elektrownie solarne, wiatrowe);
- wyznaczenie miejscowości celem stworzenia tzw. wiosek energetycznych;
- opracowanie systemu komunikacyjnego wspierającego transport niskoemisyjny (również elektromobilność);
- poprawa adaptacyjności do zmian klimatu, w tym przeciwdziałanie niedoborom wody;

Tereny wód powierzchniowych:

- wyposażenie obszarów zwartej zabudowy w systemy wodno-kanalizacyjne z odprowadzaniem ścieków do oczyszczalni;
- wyposażenie rozproszonej zabudowy nieobjętej siecią kanalizacyjną w szczelne zbiorniki osadowe, z których ścieki wywożone będą do oczyszczalni lub instalowanie oczyszczalni przydomowych,
- odprowadzanie ścieków opadowych, szczególnie z ciągów komunikacyjnych, placów i parkingów oraz oczyszczenie ich z preferowaniem, gdzie jest to możliwe, do wykorzystania tych wód na miejscu lub wykorzystania ich w zamkniętych obiegach wody na małych obszarach;
- przebudowa urządzeń melioracyjnych w sposób umożliwiający funkcjonowanie systemu drenarskiego;
- budowa małych i średnich obiektów retencjonujących wodę;

Obszary ochrony przyrody:

- ochrona terenów o największych walorach przyrodniczo-krajobrazowych, zachowanie różnorodności biologicznej oraz utrzymanie zdolności ekosystemów do odtworzenia zasobów przyrodniczych;
- przywrócenie równowagi ekologicznej w środowisku przyrodniczym,
- optymalne wykorzystanie atrybutów przestrzeni przyrodniczej dla rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym zwłaszcza turystyki i rekreacji oraz produkcji rolniczej, utrzymanie istniejących form ochrony przyrody;
- kształtowanie spójnego regionalnego systemu obszarów chronionych województwa;

Obszary występowania obiektów zabytkowych:

- utrzymanie otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem, w tym ochrona walorów ekspozycyjnych;
- prowadzenie odpowiednich działań konserwatorskich;
- ochrona obszarów i obiektów zabytkowych, krajobrazu kulturowego gminy;
- kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklającej i wzmacniającej znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych;
- dobra organizacja miejsc parkingowych przy kluczowych obiektach;
- podporządkowanie nowej zabudowy mieszkalnej historycznej kompozycji przestrzennej szczególnie w tradycyjnych miejscowościach wiejskich, zachowanie równowagi pomiędzy ochroną dóbr kultury a rozwojem przestrzennym.

Wszystkie projekty inwestycyjne zostały zamieszczone i opisane w rozdziale 7.

7. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

W okresie programowania Gmina planuje zrealizować następujące strategiczne zadania inwestycyjne. Jest to lista, którą można modyfikować i rozszerzać w miarę dostępnych środków finansowych oraz potrzeb i pomysłów.

Tytuł	Lata realizacji	Szacunkowy koszt [mln zł]	Miejsce realizacji
Modernizacja oczyszczalni ścieków w Skórcu	2024 - 2025	4,5	Skórzec
Rozbudowa drogi gminnej w m. Dąbrówka-Niwka	2024	8	Dąbrówka-Niwka

Tytuł	Lata realizacji	Szacunkowy koszt [mln zł]	Miejsce realizacji
Rozbudowa gospodarki wodno-ściekowej	2024-2032	12	Gmina Skórzec
Wykonanie instalacji OZE na budynkach użyteczności publicznej	2024-2030	15	Gmina Skórzec
Modernizacja SUW Teodorów, Grala Dąbrowizna, Czerniejew	2024-2028	12	Teodorów, Grala Dąbrowizna, Czerniejew
Modernizacja oświetlenia ulicznego	2024-2032	10	Gmina Skórzec
Modernizacja PSZOK w Dąbrowce-Ług	2025	3	Dąbrowka-Ług
Rozbudowa drogi gminnej 360904W Grala-Dąbrowizna - Drupia	2025	20	Grala-Dąbrowizna, Wólka Kobyła, Drupia
Termomodernizacja budynku komunalnego i budynku Ośrodka Zdrowia w Dąbrowce-Ług	2025-2029	5	Dąbrowka-Ług
Budowa i modernizacja świetlic wiejskich	2026-2032	15	Gmina Skórzec
Budowa infrastruktury turystycznej (ścieżki rowerowe, place zabaw, wiaty rowerowe)	2026-2032	4	Gmina Skórzec
Rozbudowa drogi gminnej 360906W Nowaki-Skórzec	2026	10	Skórzec, Nowaki
Przebudowa drogi gminnej nr 360909W Dąbrowka-Stany – Żebrak	2026	20	Dąbrowka-Stany, Żebrak
Rozbudowa drogi gminnej 360915W DW 803 -Dąbrowka-Wyłazy	2027	10	Dąbrowka-Ług, Dąbrowka-Wyłazy
Rozbudowa drogi gminnej 360903W Trzciniac-Kopcie	2028	8	Trzciniac
Rozbudowa drogi gminnej 360919W DW803-Wólka Kobyła	2028	10	Wólka Kobyła

8. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Poniżej odniesiono się do dokumentów gminnych, wskazując w jaki sposób zachodzi zgodność ze strategią.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skórzec

Studium określa się następujące cele rozwoju gminy:

- Stworzenie warunków do dalszego rozwoju funkcji przemysłowej głównie w północno-wschodniej części gminy.
- Poprawa jakości życia mieszkańców gminy uwzględniająca możliwości pracy, nauki, wypoczynku i realizacji indywidualnych ambicji.
- Planowy i szybki rozwój przedsiębiorczości dla kreowania miejsc pracy i dochodów gminy.
- Unowocześnienie rolnictwa wraz z reformą obsługi rolników.
- Kreowanie nowych szans rozwoju gminy w obszarze usług agroturystycznych i wykorzystania walorów położenia gminy blisko miasta Siedlce.
- Wzmocnienie trendów zrównoważonego rozwoju gminy we współpracy z gminami sąsiednimi.

Zachodzi zatem spójność pomiędzy dokumentami.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Skórzec na lata 2019-2032

Przewiduje się dalszą realizację prac związanych z usuwaniem azbestu z obszaru gminy. Dokumenty są ze sobą zgodne.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Skórzec na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025

Nadrzędnym celem programu jest: *Zrównoważony rozwój Gminy Skórzec wpływający na zachowanie walorów przyrodniczych na terenie gminy oraz wysoka jakość życia mieszkańców.*

Wśród kierunków interwencji wymieniono:

- Ograniczanie zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł niskiej emisji
- Modernizacja energetyczna budynków
- Opracowanie dokumentów z zakresu ograniczania niskiej emisji
- Edukacja ekologiczna
- Ograniczenie natężenia hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych
- Poprawa stanu technicznego infrastruktury drogowej
- Ograniczanie zagrożenia polami elektromagnetycznymi
- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych.
- Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi
- Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej
- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych
- Zabezpieczenie przestrzenne obszarów pod kątem ochrony zasobów powierzchni ziemi
- Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją rolniczą
- Ograniczenie ilości odpadów trafiających bezpośrednio na składowisko oraz zmniejszenie uciążliwości odpadów

- Promowanie wśród mieszkańców gminy segregacji odpadów
- Likwidacja azbestu
- Promocja i utrzymanie walorów przyrodniczych
- Minimalizacja możliwości wystąpienia poważnych awarii
- Zwiększenie wsparcia dla jednostek straży pożarnych

Zachodzi zatem spójność pomiędzy dokumentami. Program stanowi uszczegółowienie zapisów strategii w sferze ochrony środowiska.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Skórzec na lata 2020-2028

Wizja strategii brzmi: *Zapewnienie mieszkańcom gminy Skórzec warunków do rozwoju oraz przeciwdziałanie marginalizacji poprzez wzrost aktywności społecznej.* Dokument stanowi uszczegółowienie strategii rozwoju gminy w zakresie społecznym. Opracowania są ze sobą zgodne.

Gminny program wspierania rodziny w gminie Skórzec na lata 2023-2025

Program stanowi element strategii rozwiązywania problemów społecznych gminy. Dokument zmierza do konkretyzacji sposobów działania gminy, a tym samym do osiągnięcia celów ustawowych w zakresie wspierania rodziny.

Zachodzi spójność pomiędzy dokumentami. Celem głównym programu jest *Wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej*, co wpisuje się w cele strategii rozwoju gminy.

9. Oczekiwane rezultaty planowanych działań

W celu sprawnego monitorowania postępów we wdrażaniu Strategii, poniżej zaproponowano wskaźniki dzięki którym można śledzić postępy w wykonaniu poszczególnych zadań i celów strategicznych.

- Długość wybudowanych dróg [km]
- Długość zmodernizowanych dróg [km]
- Długość wybudowanych chodników [km]
- Długość zmodernizowanych chodników [km]
- Długość wybudowanych ścieżek rowerowych [km]
- Długość zmodernizowanych ścieżek rowerowych [km]
- Liczba opracowanych dokumentów koncepcyjnych z zakresu komunikacji publicznej [szt.]
- Liczba powstałych miejsc parkingowych [szt.]

- Powierzchnia dostępnych gminnych terenów inwestycyjnych [ha]
- Liczba inwestycji z zakresu zagospodarowania turystycznego miejsc np. przy ciekach i zbiornikach wodnych [szt.]
- Liczba wydarzeń promujących sprzedaż bezpośrednią na rynku lokalnym [szt.]
- Liczba zamontowanych lamp w przestrzeni publicznej [szt.]
- Liczba zainstalowanych kamer monitoringowych [szt.]
- Kwota przeznaczona na dofinansowania [zł]
- Liczba budynków gminnych z zainstalowaną infrastrukturą do pozyskiwania energii odnawialnej lub budynków prywatnych, które otrzymały dofinansowanie [szt.]
- Liczba budynków gminnych objętych termomodernizacją [szt.]
- Kwota przeznaczona na dofinansowania do wymiany pieców [zł]
- Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dofinansowanie do wymiany pieców [szt.]
- Długość wybudowanej sieci wodociągowej [km]
- Liczba nowych gospodarstw domowych przyłączonych do sieci wodociągowej [szt.]
- Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej [km]
- Liczba nowych gospodarstw domowych przyłączonych do sieci kanalizacyjnej [szt.]
- Liczba wprowadzonych rozwiązań z zakresu małej retencji [szt.]
- Liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych [szt.]
- Liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych w tematyce zapylaczy [szt.]
- Liczba zmodernizowanych obiektów szkolnych i przedszkolnych [szt.]
- Liczba budowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych obiektów sportowych [szt.]
- Liczba wybudowanych obiektów kulturalnych [szt.]
- Liczba zmodernizowanych obiektów kulturalnych [szt.]

Poniżej przedstawiono wskaźniki efektów realizacji Strategii:

Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika do osiągnięcia na koniec realizacji strategii
Liczba przedsiębiorstw na obszarze Gminy	+1,8%
Liczba osób bezrobotnych	-2,2%
Średni dochód gospodarstw domowych	+2,1%
Liczba nowych mieszkańców Gminy	+1,5%

10. Źródła finansowania

W związku z możliwościami finansowania poszczególnych projektów, planuje się pozyskanie dofinansowania na ich realizację m.in. ze środków: Funduszy Europejskich dla Mazowsza 2021-2027, Europejskiego Funduszu Odbudowy, ale również Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach Funduszu Elektromobilności. Oczywiście będą brane pod uwagę wszystkie dostępne i akceptowalne dla gminy źródła finansowania, poniższy katalog źródeł finansowania, a także zakres inwestycji może być rozszerzany i korygowany w miarę udostępnianych środków pomocowych oraz potrzeb gminy. Koszty poszczególnych inwestycji oszacowano w rozdziale 7 niniejszej strategii.

Zasadnicze znaczenie dla sfinansowania inwestycji zawartych w strategii ma przede wszystkim katalog środków publicznych, w tym:

- środki własne gminy,
- środki z budżetu województwa mazowieckiego,
- środki z budżetu Unii Europejskiej,
- Krajowe Programy Operacyjne,
- środki budżetu państwa,
- inne środki publiczne.

Ważnym elementem finansowania interwencji rozwojowych będą również środki prywatne, które mogą zostać wykorzystane do współfinansowania projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych lub w formule partnerstwa publiczno-prywatnego.

11. System wdrażania Strategii

Strategia jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jej jakości. Proces jej wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem. Wdrożeniu Strategii towarzyszyć będzie jej ewaluacja, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jej przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze. Strategia gminy jest warunkiem koniecznym rozwoju danej jednostki terytorialnej. Sam dokument nie jest jednak receptą na sukces. Aby mógł przynieść zaplanowane efekty, konieczne jest sukcesywne jego wdrażanie, czuwanie nad jego realizacją i kontrolowanie przebiegu.

Właściwy proces wdrażania Strategii wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób. Przedkładana Strategia jest "własnością" społeczności lokalnej - dla niej przede wszystkim była budowana. Udział lokalnych liderów i lokalnej społeczności będzie czynnikiem wspierającym procesy implementacyjne. Niezwykle istotne jest partnerstwo ponadgminne. Wdrażanie wytyczonych planów

zakłada potrzebę animacji od podstaw, która wiąże się z głębszymi kwestiami, takimi jak: zmiana mentalności, stosunki społeczne oraz kultura lokalna, których ewolucja jest procesem rozłożonym na wiele lat.

Realizacja Strategii uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków zarówno krajowych jak i z funduszy strukturalnych. Biorąc pod uwagę prognozę dopuszczalnej wysokości zobowiązań w poszczególnych latach i wysokość środków, jakie mogą być wydatkowane bezpośrednio z budżetu, możliwości finansowe Gminy wskazują, że na realizację przyjętych celów Jednostka zabezpieczy 15 – 50% wkładu w stosunku do uzyskanych środków wspólnotowych.

Za wdrażanie Strategii odpowiedzialny będzie Urząd Gminy w Skórcu.

1. Zarządzanie

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Strategii będzie pełnił specjalnie powołany zespół pracowników. Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje m.in.:

- zapewnienia zgodności realizacji Strategii z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w szczególności w zakresie zamówień publicznych, zasad konkurencji, ochrony środowiska, jak też zagwarantowanie przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych;
- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Strategii;
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Strategii;
- przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania Strategii;
- zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach;
- dokonanie oceny po zakończeniu realizacji Strategii.

2. Instytucja wdrażająca Strategię Gminy.

Urząd Gminy w Skórcu jako instytucja wdrażająca Strategię, odpowiedzialny będzie za:

- opracowanie i składanie wniosków o finansowanie zewnętrzne;
- bezpośrednią realizację działań przewidzianych w Strategii w zakresie przygotowania przetargów, gromadzenia dokumentacji bieżącej, nadzoru nad wykonawcą pod kątem terminowości i jakości wywiązania się z zobowiązania;
- zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

W przypadku Strategii, kluczową postacią w procesie jej realizacji i monitoringu jest Wójt. Kierując bieżącą działalnością, ma największy wpływ zarówno na sam proces opracowywania Strategii, jej wdrażania, jak również oceny jej realizacji. Do najważniejszych zadań Wójta w zakresie zarządzania i monitoringu należałoby bezpośredni nadzór nad wdrażaniem strategii oraz wyznaczenie koordynatora jej realizacji.

Ważną rolę w procesach wdrożeniowych Strategii odgrywać powinien koordynator strategii jako osoba zaangażowana bezpośrednio w realizację zadań wyznaczonych w Dokumentcie i dobrze zorientowana w istniejących realiach, mająca jednocześnie bezpośredni wpływ na procesy gospodarcze i społeczne zachodzące w gminie.

Główne zadania koordynatora polegałyby na:

- bieżącej analizie stanu realizacji Strategii;
- obserwacji uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych wpływających lub mogących wpłynąć na realizację strategii;
- prowadzeniu bazy informacji;
- wypracowaniu kryteriów oceny stanu realizacji Strategii;
- aktywnym poszukiwaniu źródeł finansowania.

Wdrażanie na każdym etapie podlega weryfikacji i aktualizacji. Opierać powinno się ono na odpowiednim rozdziale zadań realizacyjnych w ramach struktury organizacyjnej Urzędu. Pozwala to na koncentrowanie się na konkretnym przedsięwzięciu, a tym samym zwiększa jego efektywność.

12. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Strategii

12.1. System monitorowania

Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie stanu zawansowania projektu czy strategii i jej zgodności z postawionymi celami. Istotą monitorowania jest wyciągnięcie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione. Jest nią także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości. Istotnym elementem monitorowania jest wypracowanie technik zbierania informacji oraz opracowanie odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Monitorowania wdrażania Strategii oraz jej poszczególnych elementów dokonywać będzie Komitet Monitorujący. Aby zachować ciągłość procesu przygotowania Strategii i jej realizacji, w skład Komitetu Monitorującego wchodzić będą członkowie grupy roboczej, zaangażowanej w sporządzanie Strategii.

Zebrania Komitetu Monitorującego odbywać się będą raz na dwa lata. Istnieje możliwość częstszych spotkań po uprzednim zawiadomieniu członków Komitetu przez Sekretariat Komitetu. Funkcję Sekretariatu Komitetu Monitorującego pełnić będzie sekretariat Urzędu. Obowiązkiem Sekretariatu będzie zawiadamianie członków Komitetu o terminach posiedzeń oraz przygotowywanie na w/w posiedzenia szczegółowych informacji na temat postępów w realizacji Strategii w formie standardowego raportu monitorującego. Obowiązkiem Sekretariatu będzie także przygotowywanie protokołów z posiedzeń Komitetu Monitorującego, zawierających ustalenia w/w posiedzeń i przesyłanie ich do członków Komitetu. Komitet Monitorujący analizować będzie ilościowe i jakościowe informacje na temat wdrażanych projektów i całej Strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem takiej analizy jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i Strategii z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Jeśli w raportach monitoringowych ujawnione zostaną problemy związane

z wdrażaniem Strategii, Komitet Monitorujący powinien podjąć działania mające na celu wyeliminowanie pojawiających się trudności wdrożeniowych.

Na koniec każdego podokresu planowania Komitet Monitorujący sporządzi raport końcowy, obrazujący faktycznie zrealizowane zadania w kontekście założeń Strategii. Wszelkie rozbieżności pomiędzy ustaleniami Strategii, a jego rzeczywistym wykonaniem będą w w/w raporcie szczegółowo wyjaśnione. Raport końcowy będzie dostępny do wglądu w Sekretariacie Urzędu.

12.2. Sposób oceny

W procesie monitorowania Strategii przewidziano następujące fazy:

OCENA WSTĘPNA

Rozpoczęcie strategii i wchodzących w jej skład projektów poprzedzone zostanie ustaleniem wszelkich parametrów ilościowych i jakościowych (wskaźniki określające wyniki realizowanych zadań). Zostaną również wyraźnie określone etapy cząstkowe realizacji poszczególnych zadań (termin rozpoczęcia i zakończenia). Przyjęte raz parametry powinny być stosowane przez cały czas realizacji strategii i projektów.

MONITORING STERUJĄCY

Dotyczy całego okresu wdrażania strategii. Zadaniem prowadzonego monitorowania będzie wykrycie wszelkich odchyień, jakie mają miejsce w trakcie realizacji strategii.

KONTROLA KOŃCOWA - EWALUACJA EFEKTÓW

Ewaluacja zaczyna się w już procesie planowania/programowania. Można powiedzieć, że planowanie ukierunkowuje ewaluację i ewaluacja ukierunkowuje planowanie przyszłych działań. Jest to bardzo ważna funkcja ewaluacji, gdyż pozwala na zbadanie wewnętrznej logiki strategii/projektu. Logika strategii/projektu opisuje relacje pomiędzy wszystkimi jego elementami: potrzebami, strategią, celami, nakładami, działaniami, produktami, rezultatami i wpływem. Ewaluacja, badając wewnętrzną spójność strategii/projektu, weryfikuje w jaki sposób nakłady programu przekształcane są w produkty, jak produkty prowadzą do uzyskania rezultatów i oddziaływania, a więc i zaspokojenia potrzeb grup docelowych.

Ogólnym celem ewaluacji jest podwyższenie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z programów finansowanych przez Unię Europejską. Głównym zadaniem jest, zatem dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio z programem, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne.

Główne zastosowania ewaluacji:

- identyfikacja słabych i mocnych stron,
- oszacowanie możliwości i ograniczeń,
- usprawnienie zarządzania,
- wskazanie kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego,
- poprawianie błędów dla celów odpowiedzialności,

- wsparcie alokacji zasobów finansowych,
- ulepszenie procesu decyzyjnego.

W szczególności zadaniem ewaluacji jest dostarczenie odpowiednim odbiorcom dokładnych ocen stanu wdrożenia programów w zakresie:

- działania strategii;
- wydajności i trwałości w stosunku do założonych celów;
- wpływu na problemy, do których odnoszą się projekty;
- wyciągniętych wniosków w celu poprawy wdrożenia strategii i wyznaczania nowych projektów;
- identyfikacji dobrych praktyk o potencjalnym szerszym zastosowaniu.

Jednym z celów ewaluacji jest również zapewnienie przejrzystości wykorzystania środków publicznych poprzez przekazywanie i upowszechnianie informacji o powodzeniu lub niepowodzeniu przedsięwzięć finansowanych z programów pomocowych. Ewaluacja ma również wymiar edukacyjny. Uczy bowiem rejestrować i stymulować zmianę, analizować i rozumieć złożoność zjawisk.

Ocena końcowa powinna określić na ile zakładane w Strategii cele zostały osiągnięte oraz ustalić przyczyny wszelkich odchyień w realizacji. Ewaluacja posłuży za podstawę sprawdzenia czy planowane efekty są zgodne z przyjętymi celami i ich miarami. W trakcie ewaluacji zostanie również dokonana analiza podejmowanych działań korygujących. Wnioski z ewaluacji zostaną wykorzystane w trakcie realizacji kolejnych, podobnych projektów w przyszłości.

13. Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+

Poniższy rozdział przygotowano w oparciu o *Strategię Rozwoju Mazowieckiego 2030+*. Podkreślono aspekty szczególnie istotne z punktu widzenia niniejszej *Strategii Rozwoju Gminy Skórzec na lata 2023 – 2032*.

Za **cel główny SRWM 2030+** przyjęto „Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałą i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska”. Jego realizacja odbywać się będzie poprzez pięć celów strategicznych:

OBSZAR: GOSPODARKA / KONKURENCYJNE I INNOWACYJNE MAZOWSZE

Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii

OBSZAR: DOSTĘPNOŚĆ / DOSTĘPNE I MOBILNE MAZOWSZE

Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego

OBSZAR: ŚRODOWISKO I ENERGETYKA / ZIELONE, NISKOEMISYJNE MAZOWSZE

Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody

OBSZAR: SPOŁECZEŃSTWO / MAZOWSZE ZINTEGROWANE SPOŁECZNIE

Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki

OBSZAR: KULTURA I DZIEDZICTWO / MAZOWSZE BOGATE KULTUROWO

Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia

W Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ zidentyfikowano obszary strategicznej interwencji (OSI), na podstawie definicji określonej w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju – jako obszary o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do których jest kierowana interwencja publiczna.

Gmina Skórzec należy do powiatu siedleckiego, a ten w ramach SRWŁ 2030+ został zaliczony do podregionu siedleckiego. Podregion ten został scharakteryzowany w diagnozie do strategii następująco:

„Siedlecki obszar strategicznej interwencji (OSI siedlecki) obejmuje podregion NUTS 3 siedlecki, administracyjnie złożony z sześciu powiatów: garwolińskiego, łosickiego, siedleckiego, sokołowskiego, węgrowskiego oraz Siedlec – miasta na prawach powiatu. Stanowi 17% powierzchni województwa. Głównym miastem obszaru są Siedlce (77,8 tys. mieszkańców). Pozostałe miasta wyróżniające się pod względem liczby mieszkańców to: Sokołów Podlaski (18,8 tys.), Garwolin (17,5 tys.), Węgrów (12,5 tys.) i Łosice (7,0 tys.). Dla Siedlec w Strategii wskazano potencjalny zasięg obszaru funkcjonalnego miasta. Podregion zamieszkiwany jest przez 18% ludności regionu Mazowieckiego regionalnego. W obszarze następuje spadek liczby ludności – o 1,2% w latach 2013-2020 oraz starzenie się mieszkańców. Podregion siedlecki znajduje się w obszarze prognozowanego spadku populacji o 12,8% do 2050 r. Niemniej jednak, miasto Siedlce, w przeciwieństwie do pozostałych miast subregionalnych, rokrocznie odnotowuje przyrost liczby mieszkańców – w latach 2013-2020 nastąpił wzrost o 1,9%. W 2018 r. podregion wytworzył 4% wartości PKB ogółem województwa mazowieckiego. W przeliczeniu na mieszkańca PKB podregionu stanowiło 88,8% PKB regionu Mazowieckiego regionalnego i 75,2% PKB kraju. Relatywnie niski udział w tworzeniu PKB województwa wynika przede wszystkim z peryferyjnego położenia obszaru, blisko wschodniej granicy państwa. Stopa bezrobocia w 2020 r. kształtowała się na poziomie 6,4%, niższą wartość odnotował jedynie podregion żyrardowski, warszawski zachodni i miasto Warszawa. Na obszarze występuje niski poziom przedsiębiorczości (w 2020 r. liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności wynosiła 85). Cechą obszaru jest wysoki udział pracujących w rolnictwie (33%). Dominującymi kierunkami produkcji rolnej są hodowla drobiu, bydła i trzody chlewnej. Sadownictwo rozwija się przede wszystkim w północnej części powiatu łosickiego. Potencjał podregionu stanowi baza przemysłowa, w branżach związanych z wykształconymi specjalizacjami, tj.: w przetwórstwie rolno-spożywczym (na całym obszarze), w przemyśle maszynowym

i metalowym (głównie w Siedlcach) oraz chemicznym (w powiecie garwolińskim). Problemem jest mała podaż dużych, uzbrojonych terenów inwestycyjnych. Wiele małych przedsiębiorstw napotyka również trudności z utrzymaniem konkurencyjności na rynkach krajowych i zagranicznych. Obecnie niewykorzystany jest potencjał turystyczny miast i obszarów wiejskich, w szczególności położonych w pasmach przyrodniczo-kulturowych.

Siedlce są ważnym subregionalnym ośrodkiem administracji publicznej o znaczeniu ponadpowiatowym oraz usług wyższego rzędu w zakresie: edukacji, administracji, ochrony zdrowia i opieki społecznej oraz kultury. Duże znaczenie dla rozwoju obszaru ma Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, będący nie tylko ważnym ośrodkiem dydaktycznym, lecz także naukowym i kulturotwórczym. Siedlce to także ośrodek przemysłowy branży spożywczej, maszynowej i środków transportu. Obszar charakteryzuje się dobrze rozwiniętymi zewnętrznymi powiązaniem transportowymi, m.in. z Warszawą, w tym drogami i kolejami w międzynarodowym korytarzu transportowym sieci TEN-T: Morze Północne-Bałtyk, który zapewnia połączenie krajów Europy Zachodniej z Białorusią oraz państwami bałtyckimi. Ważnym elementem korytarza jest autostrada A2, w podregionie siedleckim znajdująca się w fazie projektowej. Wschodnim krańcem obszaru przebiega droga krajowa nr 19 – planowana droga ekspresowa S19, która jest elementem korytarza Via Carpatia, zapewniającego połączenie drogowe podregionu z państwami bałtyckimi i państwami Europy południowo-wschodniej. Pomimo dobrych zewnętrznych powiązań transportowych, wiele obszarów wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast, szczególnie na peryferiach podregionu, cechuje słaba wewnętrzna dostępność. Podregion siedlecki charakteryzuje się najniższymi w województwie mazowieckim wskaźnikami gęstości dróg: gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni – 74,4 km/100 km², a także wojewódzkich – 5,3 km/100 km² (2019 r.). Niewystarczająca jest także obsługa transportem zbiorowym, brak również spójnego systemu dróg rowerowych.

Wiele miast i miejscowości wiejskich charakteryzuje się niewystarczającym dostępem do infrastruktury społecznej. W podregionie siedleckim liczba lekarzy na 10 tys. ludności wynosiła w 2019 r. 47,4 i była niższa niż średnio w województwie (80,1). Brakuje odpowiedniej infrastruktury do organizacji wydarzeń o charakterze kulturalnym, rozrywkowym i sportowym. Niewystarczające jest również wyposażenie w infrastrukturę techniczną: kanalizacyjną, gazową i ciepłowniczą.

Problemem w podregionie jest zanieczyszczenie powietrza, spowodowane niską emisją, pochodzącą z sektora komunalno-bytowego oraz z sektora transportowego (m.in. przez ograniczone możliwości korzystania ze zintegrowanego transportu zbiorowego).”

SRWM 2030+ wskazuje: „Interwencja w OSI siedleckim zorientowana będzie na poprawę atrakcyjności inwestycyjnej podregionu, wzmocnienie postaw przedsiębiorczych i rozwój lokalnych rynków pracy poprzez wykorzystanie istniejącego potencjału i specjalizacji gospodarczych. Ponadto, istotne jest wzmocnienie zdolności obszaru do rozwoju nowych branż w celu dywersyfikacji gospodarki podregionu, zwłaszcza na obszarach wiejskich, aktywizacji zawodowej ludności i wzmocnienia bazy dochodowej samorządów lokalnych. Działania powinny koncentrować się na tworzeniu spójnej, skoordynowanej oferty inwestycyjnej obejmującej m.in. poprawę konkurencyjności przedsiębiorstw na rynkach krajowych i zagranicznych oraz zwiększenie dostępności uzbrojonych terenów inwestycyjnych.

Atrakcyjność turystyczna, w szczególności obszarów w pasmach przyrodniczo-kulturowych, pozwala na rozwój konkurencyjnej oferty turystycznej. W podregionie niezbędne są także działania na rzecz rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej. Ze względu na problem zanieczyszczenia powietrza, ważne będzie także ograniczenie niskiej emisji z sektora komunalno-bytowego i transportowego.

Działania w OSI siedleckim skoncentrowane będą na wskazanych poniżej obszarach.

1. Wsparcie rozwoju gospodarczego obszaru poprzez:

- wzmacnianie wykształconych specjalizacji gospodarczych, m.in. sektora rolnego, przetwórstwa rolno-spożywczego, przemysłu maszynowego, metalowego i chemicznego,
- rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej, w tym zapewnienie terenów inwestycyjnych i poprawę ich dostępności transportowej,
- rozwój infrastruktury turystycznej i promocję zintegrowanej oferty turystycznej.

2. Poprawa stanu środowiska poprzez:

- rozbudowę i modernizację systemów kanalizacyjnych, gazowych i ciepłowniczych,
- zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych,
- modernizację systemu gospodarki odpadami – wdrażanie gospodarki odpadami o obiegu zamkniętym.”

Spis tabel

Tabela 1 Zbiorcze zestawienie danych dotyczących gruntów, stan na dzień 06 marca 2023 roku	11
Tabela 2 Lesistość gmin w % – analiza porównawcza	19
Tabela 3 Wykaz organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Skórzec	28
Tabela 4 Zestawienie dróg gminnych w Gminie Skórzec	38
Tabela 5 Sieć wodociągowa w Gminie Skórzec	43
Tabela 6 Ludność faktycznie zamieszkała na obszarze Gminy Skórzec w latach 2012-2021	49
Tabela 7 Dynamika liczby ludności w latach 2012-2021 - analiza porównawcza	50
Tabela 8 Ruch naturalny ludności na terenie Gminy Skórzec (stan w dniu 31XII) w latach 2012-2021	51
Tabela 9 Przyrost naturalny, urodzenia, zgony na 1000 ludności na terenie Gminy Skórzec (stan w dniu 31 XII) w latach 2012-2021	52
Tabela 10 Przyrost naturalny w gminach ościennych, powiecie siedleckim oraz województwie mazowieckim w latach 2012-2021 – analiza porównawcza	52
Tabela 11 Migracje wewnętrzne i zagraniczne w Gminie Skórzec w latach 2012-2021	53
Tabela 12 Saldo migracji ogółem w gminach ościennych, powiecie siedleckim oraz województwie mazowieckim w latach 2012-2021 – analiza porównawcza	54
Tabela 13 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Skórzec w latach 2012-2021	56
Tabela 14 Ludność wg ekonomicznych grup wieku w 2021 r. – analiza porównawcza	57
Tabela 15 Prognoza liczby ludności w Gminie Skórzec	59
Tabela 16 Prognoza liczby ludności z 2017 roku na lata 2021 – 2030 – analiza porównawcza	60
Tabela 17 Zasoby mieszkaniowe w 2021 roku – analiza porównawcza	62
Tabela 18 Wielkość mieszkaniowego zasobu Gminy Skórzec	62
Tabela 19 Zasoby mieszkaniowe w Gminie Skórzec w latach 2012-2021	63
Tabela 20 Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań w 2020 roku – analiza porównawcza	64
Tabela 21 Liczba uczniów i oddziałów w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych	67
Tabela 22 Liczba uczniów i oddziałów w szkołach	68
Tabela 23 Przyczyny udzielania pomocy w 2021 roku – Gmina Skórzec	70
Tabela 24 Gospodarstwa domowe oraz ilość osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Skórzec w latach 2012-2021	71
Tabela 25 Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w 2021 roku – analiza porównawcza	72
Tabela 26 Wydatki z budżetu Gminy Skórzec w roku 2021 (w zł)	73
Tabela 27 Udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem w Gminie Skórzec w latach 2013-2021 .	73
Tabela 28 Wydatki ogółem oraz na pomoc społeczną, udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem – analiza porównawcza w 2021 roku	74
Tabela 29 Bezrobotni zarejestrowani z obszaru Gminy Skórzec w latach 2012-2021	77
Tabela 30 Udział % bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Skórzec	78
Tabela 31 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %) w latach 2012-2021 – analiza porównawcza	78
Tabela 32 Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia (%) w powiecie siedleckim w latach 2012-2021	80
Tabela 33 Bezrobotnie rejestrowane w powiecie siedleckim w latach 2012-2021	80
Tabela 34 Pracujący z terenu Gminy Skórzec w latach 2012-2021	81
Tabela 35 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w latach 2012-2021 – analiza porównawcza	82
Tabela 36. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w Gminie Skórzec w latach 2012-2021 (stan w dniu 31 XII)	84
Tabela 37 Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Skórzec wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII)	86
Tabela 38 Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Skórzec w latach 2015-2021 wg rejestru REGON	88
Tabela 39 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon – analiza porównawcza	89
Tabela 40 Poziom aktywizacji gospodarczej w latach 2012-2021 – analiza porównawcza	90
Tabela 41 Saldo ilości firm w ostatnich 3 latach (2018/2021) – analiza porównawcza	91
Tabela 42 Wyniki finansowe samorządu Gminy Skórzec w latach 2017-2021	94
Tabela 43 Dochody i wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2019-2021 – analiza porównawcza	95
Tabela 44 Struktura dochodów na 1 mieszkańca w Gminie Skórzec w zł w latach 2012-2021	97

Spis map

Mapa 1 Mapa administracyjna województwa mazowieckiego, powiat siedlecki	5
Mapa 2 Mapa administracyjna województwa mazowieckiego – przybliżenie, Gmina Skórzec	6
Mapa 3 Gmina Skórzec - sieć dróg	8

Mapa 4 Sieć dróg na terenie Gminy Skórzec	40
---	----

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba mieszkańców w Gminie Skórzec w latach 2012-2021	49
Wykres 2 Przyrost naturalny ludności w Gminie Skórzec w latach 2012-2021	52
Wykres 3 Saldo migracji w Gminie Skórzec w latach 2012-2021	54
Wykres 4 Saldo migracji ogółem w 2021 roku – analiza porównawcza	55
Wykres 5 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Skórzec w latach 2012-2021 [%]	57
Wykres 6 Podział ludności wg ekonomicznych grup wieku w 2021 r w Gminie Skórzec	58
Wykres 7 Liczba mieszkańców w Gminie Skórzec w latach 2021-2030 – prognoza	60
Wykres 8 Budynki mieszkalne w 2021 roku w gminach – analiza porównawcza	61
Wykres 9 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Skórzec w latach 2012-2021	72
Wykres 10 Bezrobotni zarejestrowani z obszaru Gminy Skórzec z podziałem na płeć w latach 2012-2021	77
Wykres 11 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %) w latach 2012-2021 – analiza porównawcza	79
Wykres 12 Aktywność zawodowa mieszkańców Gminy Skórzec w latach 2012-2021	81
Wykres 13 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w Gminie Skórzec	82
Wykres 14 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców - analiza porównawcza, rok 2021	83
Wykres 15 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w Gminie Skórzec w latach 2012-2021	84
Wykres 16 Rozkład podmiotów gospodarki narodowej według klasy wielkości (stan na dzień 31.12.2021 r.)	87
Wykres 17 Poziom aktywizacji gospodarczej w latach 2012-2021 w Gminie Skórzec	90
Wykres 18 Struktura dochodów i wydatków Gminy Skórzec w latach 2017-2021	94
Wykres 19 Dochody i wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skórzec w latach 2012-2021	95
Wykres 20 Dochody w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2019-2021 - analiza porównawcza	96
Wykres 21 Wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2019-2021 - analiza porównawcza	96
Wykres 22 Struktura dochodów w Gminie Skórzec w latach 2019-2021	98

Spis rysunków

Rysunek 1 Podział Gminy Skórzec na sołectwa	10
Rysunek 2 Formy ochrony przyrody w Gminie Skórzec	18
Rysunek 3 Herb Gminy Skórzec	25
Rysunek 4 Teren Działania LGD „Ziemia Siedlecka”	32
Rysunek 5 Osadnictwo w Gminie Skórzec	35

Spis fotografii

Fotografia 1 Miejscowość Skórzec	35
Fotografia 2 Ruch na drodze w miejscowości Skórzec	37
Fotografia 3 Przystanek autobusowy	41
Fotografia 4 Kapliczka św. Jana Nepomucena w Skórcu	47
Fotografia 5 Zespół Szkolno-Przedszkolny w Skórcu	68
Fotografia 6 Sklep w Skórcu	87
Fotografia 7 Przykład przedsiębiorczości w Gminie Skórzec	93
Fotografia 8 Klasztor O.O Marianów w Skórcu	99
Fotografia 9 Rower środkiem transportu w gminie	110